ڕەسمیەی سەربازگەی دووبز

ژنێکی چالاک و بوێر، تەتەری حیزب، مامان و پەرستار، وەرگێڕ و ڕێکخەری ناڕەزایەتیی ئەنفالکراوانی زیندانەکانی دووبز و تۆبزاوە و تکریت..

عەلی مەحمود

پێداچوونەوە: ڕابەر ڕەشید

2026

ناوی کتێب: ڕەسمیەی سەربازگەی دووبز....
نووسەر: عەلی مەحمود
بابەت: چاوپێکەوتن
پێداچوونەوە: ڕابەر ڕەشید

هەڵەچنی و دیزاینی ناوەوەی کتێب: ڕزگار حەساری
دیزاینی بەرگ: هێمن حەساری
چاپ: چاپی یەکەم - 2026
نرخ: ( ) دینار
چاپخانە:

لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتییەکان/ هەرێمی کوردستان
ژمارەی سپاردنی ( )ی ساڵی 2026ی پێدراوە

زۆر سوپاسی رۆژنامەنوس هەوار محەمەد سابیر,
کاروان عەبدولڕەحمان مەلا عومەر و کاردۆ نیازی تەها
دەکەم، کە هاوکارم بوون لە ئەنجامدانی دیدارەکە و
تۆمارکردن و تایپکردنی...

پێشکەشە:

* بە هەموو ژنان و کچان و منداڵانی سەربازگەی دووبز، بە تـایبەت ئەوانەی دڕنـدەکانی بـەعس بردنـی و نەگەڕانەوە، هەموو ئەو دووبزیانەی هاوکاریی ئەنفالکراوانیان کرد.

* بە هـــاوڕێ مـــام ســـاڵەح، کە دادە ڕەســـمییەی بـــۆ ئەنفالکراوان پەروەردە کرد.

پێشەکی

هەڵوێست وەرگرتن و ئازایەتی، لە ساتە ترسناکەکانی ژیاندا دەردەکەوێت، ئەو کاتانەی مرۆڤەکان بە موو لە مەرگەوە نزیکن، ئەو ململانێیە لە نێوان ژیان و مەرگ، لە کاتە مەترسیدارەکان چۆنە، مرۆڤ ئاوا لە تەرازووی لێکدانەوە و خەیاڵدانی خۆیدا وێنای دەکات، وەلێ بە داخەوە؛ مرۆڤە بوێرەکان زۆریان خۆیان بەخشی بێ ئەوەی کامیرای ژیان وێنای هەڵوێستەکانیان بگوازێتەوە بۆ ناو مێژوو. زۆر جار مێژووش غەدر لە مرۆڤ دەکات.

یەکێک لەوانەی لە پرۆسەی ئەنفال غەدری لێکراوە، وەک ئەوەی هەیە نەخراوەتە بەردەم مێژوو، (خاتوو رەسمیە)یە، ڕەسمییە کەسوکارەکەی لە ناسکترین بارودۆخدا لە مجەمەعەکەی قادرکەرەم کە (پێیان دەگوت مجەمەع قورەوی)

جێ ناهێڵێ، خۆی و چوار گلێنەی چاوی دەکات بە قوربانی ئەوان و، ڕێگای مەرگ هەڵدەبژێرێت.

ڕەسمییە، ئەو کچەی لە هەڕەتی لاویدا، گەڕەکە هەژارنشینەکانی کەرکووك تەی دەکات، هاوکاری و دەرمان بۆ خێزانی شەهیدان و گەریلا سوورەکانی قەوالّی کۆدەکاتەوە، لە مالّە حیزبییە نهێنییەکان ژیان بە سەر دەبات و، دەبێتە تەتەری حیزبی شەهیدان، شار بە شار نامە و بلّاوکراوەکان دەگوازێتەوە، لە ئەنفالیشدا دەبێتە دەم سپی ژنان و کچان و منداڵانی ئەنفال، ڕۆڵی وەرگێڕو پەرستارو مامان و ڕابەر دەگێڕێت، لە نەخۆشیدا پزیشک، لە دایک بووندا مامان، لە کاتی ڕەتکردنەی سووکایەتی ڕۆڵی پێشەنگ و ڕابەر دەگێڕێت.

هیوادارم لە ڕێی ئەم چاوپێکەوتنەوە، توانیبێتم کەمێک تیشک بخەمە سەر ژیانی ئەم ژنە تێکۆشەرە، کە سەرتاپای ژیانی تژییە لە هەوڵ و تێکۆشان.

ئەو بە هۆی سەربازی هاوسەرەکەیەوە چەندین ساڵ لە ناوەڕاستی عێراق دەژێت، فێری زمانی عەرەبی و چارەسەری سەرەتایی پزیشکی دەبێت، لە خەباتی سیاسییدا فێری هەڵوێست وەرگرتن و بەرەو ڕووبوونەوەو فیداکاری دەبێت، لە زیندانیدا زمانەکەی لە خزمەتی زیندانیان بەکار دەهێنێت، ئەزموونی سیاسیشی دەیکات بە ڕابەرێک لە کاتی پێویستدا هەڵوێست وەربگرێت و ببێتە پارێزەری کەرامەتی قوربانیانی پرۆسەیەکی تاوانکاری نەگریس، کە ناوی ئەنفالە، ئەو لە کاتی منداڵبووندا دەبێت بە مامان، لە نەخۆشکەوتندا پەرستارو لە گفتوگۆدا وەرگێڕو لە ڕووبەڕووبوونەوەی غەدرو سووکایەتی و پاراستنی کەرامەتدا ڕابەر دەبێت.

ئەو خۆی ناکاتە پاڵەوان، چیرۆک دروست ناکات بۆ خۆی، ئەوە خەڵکە هەمیشە باسی هاوکارییەکانی دەکەن، لە هەموو وێستگەکانی ئەنفالکردندا ئەو خزمەتکاری قوربانیان بووە.

ئێمە بە زمانێکی سادە و کەرکووکیانە چاوپێکەوتنەکەمان ئەنجامداوە، لە کاتی دارشتنەوەی گفتوگۆکان، زۆر کەم دەستکاری کراوە، بۆ ئەوەی هەمووان تێی بگەن، بۆیە هەندێک وشە دەستکاری کراوە، لە جیاتی ئەو نە قسەم کردووە، نە بۆچوونی خۆم سەپاندووە، نەبوومەتە زمانحاڵ و قسەکەری ئەویش.

بە داخەوە لە کاتێکدا تیشک دەخەینە سەر ژیانی زیاتر لە 7000 قوربانی ژن و منداڵ لە سەربازگەی دووبز، سەربازگەکە لە دوای روخانی دەسەڵاتی ئەنفال، دەسەڵاتی کوردی شوێنەوارەکەیان سڕییەوە، هەندێک بەرپرسی نا بەرپرس ئەو سەربازگەیەیان تێکدا، بەردیان بەسەر بەردییەوە نەهێشت.

عەلی مەحمود

(https://shorturl.at/UpDtL)

هەڵمەتی کتێب

هەواڵنامەی کتێب

ڕەسمییە کێیە؟

ڕەسمییە نەجمەدین، باوکی لە ڕەگ و ڕیشەی شێخەکانی "کۆشک"، کۆشکی شێخ محێدینە و دایکیشی "باوەیی"یە؛ هەردووکیان لە بنەڕەتدا تاڵەبانین، بەڵام چارەنووس وای ویستووە کە لە جێگەی گەورەیی و دەسەڵاتی گوندەوە، سادەیی و هەژاریی شار هەڵبژێرێت.. باوکی بە دڵنیایی تەختی پاکی و ڕاستیی بەرز کردەوە؛ بوو بە باخەوانێکی ماندوو و پاسەوانێکی شەونخوون لە گۆڕەپانەکانی کەرکووک و بە ڕەنجی شانی خۆی ژیانێکی پاک و بێگەردی بۆ منداڵەکانی بونیاد ناوە، کە ئاسان نەبووە کەسێک بتوانێ بەدەستی بهێنێت.

ـ تاقە ژوورێک بە فراوانیی ئاسمان

لە ساڵی ١٩٤٧، لە گەڕەکی "پریادی "ی شاری کەرکووک، ڕەسمییە چاوی بە ژیان هەڵهێنا. ئەو گەڕەکە لە موسەڵڵایە، وەک خودی خۆی باسی دەکات: "ئاوا بەرەو ژوور ئەڕۆی بە دەستی چەپدا، ئاوا ئەڕۆی بۆ فلکەکەی موسەڵڵا، بەڵێ ئیتر بە دەستی ڕاستا بەرەو کۆڵانەکە ئەچیتە ژوورەوە، ئا لەوێ بووین".

هەژدە ساڵی ژیانیان لەو گەڕەکەدا بەسەر بردووە، لە تاقە ژوورێکی قایە و گەچدا، کە ببووە جیهانێک بۆ ئەوان. مام ساڵەح، بۆ گەورەشیان، خۆی لە ڕێگای کۆچی خێزانەکەیاندا، لە گوندی (قەوالّی) لە دایک دەبێ، کاتێک هاتوونەتە ناو شاری کەرکووک. قەدەر وا دەکات کە ژیانیان لەو تاقە ژوورەدا بەسەر بەرن، و هەمان شوێن ببێتە مەیدانی خەون و سەیران و لە دایکبوون و مەرگیش.

ڕەسمییە خۆی دەڵێت: "هەر لەو ژوورە چەند منداڵێک لە دایک بوون، جگە لە مام ساڵەح، دایکم یانزە منداڵی دیکەی بووە، دوای ئەو، سەڵاح، سەڵاحی دووەم، خەیرییە، فەزیلە، جیهاد، ڕەسمییە، ئیلهام، ئەمیرە، شوانە، سەعدییە، قەدرییە، نەسرین...، و پێنجیان مردوون، یەکیشیان دووانە بوو و بە منداڵی مرد"...

لەو گۆشە تەسکەدا، خەیاڵەکانیان لەو دیوارانە گەورەتر بوون، پازدە کەس لە ناخی تاکە ژوورێکدا هەناسەیان دەدا و شەویان بەڕێ دەکرد. پێنج کۆرپەی جوانیان بە بێدەنگی بوونە

هەوالنامەی کتێب

نێچیـری مەرگ و نەخۆشـی سـورێژە، و نەنە حەلـیمەی خـاوەن ماڵیـان، کـە بە زمـانی تورکمـانی و دڵێکـی کـوردییەوە، سـێبەری میهرەبانیی بۆ دروستکردبوون.

ڕەسـمییە خـۆی وەسـفی ئەو ڕۆژانە دەکـات و دەڵێـت: "بـەو جـۆرە ژیانمـان دەبـردە سـەرو لەگەڵـی ڕاهـاتبووین، زەرورەت شێوازی ژیان دروست دەکـات، مەجبـوور بـووین لە گەڵیـا خۆمـان بگونجێنین، زۆربەی خەڵک ئەو کات وابوو، بە تایبەت کوردەکانی ناو کەرکووک".

ـ منداڵی، لە نێو تۆزی کۆڵانەکاندا

ڕەسمییە لە نێو تۆز و خۆڵی کۆڵانەکـانی پریـادی، بە یـارییە سـادەکانی منـداڵان و لەسـەر زەوییـە ڕەقەکە، سـاتەکانی تەمەنـی دەنەخشاند. ئێـوارانیش بە تـامەزرۆییەوە چـاوەڕوانی هەنگاوەکـانی بـاوکی دەکـرد، تـا بزانێـت لە نێـو دەستەسـڕەکەیدا چ شـتێکی بـۆ هێناون.. خەونە پەمەییەکانی ڕەسمییە زۆری نەخایاند؛ پێش ئەوەی تەمەنی بگاتە پازدە بەهارێ، مەرگی لەناکاوی دایکـی بـاڵی ڕەشـی بەسەر ماڵە یەك ژوورەکەیاندا کێشا.

ـ مەرگی دایک و پەیمانە گەورەکەی باوک

کاتێ بەو جۆرە ژیانیان دەگوزەراند، کەچی زەردەخەنەکـانی ئەم خێزانە تەمەنیان کـورت بـوون. پێش ئەوەی ڕەسـمییە تەمەنـی

بگـــاته پـــازده ســـاڵ، کـــۆڵەکەی ماڵەکەیـــان ڕووخـــا و دایکیـــان ماڵئـــاوایەکی یەکجـــاری لێیـــان کـــرد.. بـــەڵام لەو ســـاتە تاریـــک و سەختەدا، باوکیـان پەیمـانێکی مەردانەی دا، بڕیاریـدا هەرگیـز ژن نەهێنێتەوە، تاکو منداڵەکانی نەکەونە ژێر دەستی باوەژن.

ڕەســـمییە تـــا تەمەنـــی بیســـت ســـاڵی و تەنانـــەت ڕۆژی بووکێنییەکەشـــی، گونـــدەکەی باوباپیرانیشـــی نەبینیبـــوو، بەڵام لە ناخەوە هەڵگری گەورەترین ئازار و شاکاری فیداکاری بـوو. ئەمە سەرەتایەکە بۆ چیرۆکێک، نەك کۆتایی... چیرۆکێک کە دواتر ئەو کچە دەبێتە پاڵەوان و خەمخۆرو دەوا و دەرزی و دەنگ و پەناگەی هەزاران ژن و منداڵ لە ناخی سەربازگەی دووبزدا، ئەمە بەشێکی ئەم داستانە گەورەیەیە.

- تاجی دایکایەتی لەسەر سەری کچۆڵەیەک

لەگـــەڵ مـــەرگی دایکیـــان، ئیـــدی لەو ڕۆژە تـــاریکەوە، ڕەسمییەی بچووک گەورەترین قوربانییدا؛ وازی لە یارییەکانی نێو کۆڵان هێنـا، جلـی منـداڵیی داکەنـد و تـاجی دایکـایەتی خستە سـەر سەری، تا ببێتە دایک بۆ خوشک و برا بێنازەکانی، ئەو ناچار بـوو پێشـوەختە گەورە بێـت و بەرگێکـی گەورەتـر لە بـاڵای خـۆی بپۆشێت..

ژیـــانی ئەم ژنە فیـــداکارە بـــووە داســـتانێک لە لەخۆبووردوویەکی بێسنوور بۆ گەورەکردنی خوشک و براکـانی؛

هەواڵنامەی کێبڕکێ

گۆڕینی خەون و خەیاڵەکانی ناو کۆڵانی بۆ بەرپرسیارێتییەکی قورسی مێژوویی، و هەڵگرتنی خەمی نیشتیمانێک لە ناخی کچێکدا کە تا ساڵی ١٩٦٧ گوندی باوباپیرانی نەبینیبوو.

ئەمە تەنها سەرەتای ژیانێکی پڕ لە فیداکاری ئەو پاڵەوانە بوو؛ دەروازەیەک بوو بۆ تراژیدیایەکی گەورەتر کاتێک ڕەشەبای ئەنفال ڕەسمییەی ڕاپێچی زیندانە تاریکەکانی سەربازگەی دووبز کرد، و تا لەوێش ببێتە قەڵغانێك، شوعلەیەك بۆ ڕووناککردنەوەی شەوی تاریکی تەواونەبووی هاوچارەنووسەکانی..

با پێکەوە لەگەڵ نووسەر وشەکان بکەینە وێنەی تارمایی ئازارەکانی ناو ئەو سەربازگەیە.. (ڕووداوەکان لێرەوە دەست پێ دەکەن)..

هەوالنامەی کتێب

تێکەڵاوبوونی مام ساڵح بە سیاسەت

لە پڕ هەواڵی ئەوەیان پێ دەگات، کە فەخرەدین کوڕە گەورەیان تێکەڵاوی سیاسەت بووە، لە ناو سیاسەتیش حیزبی شیوعی هەڵبژاردووە، کە لەو ڕۆژگارەی سەردەمی ڕژێمی پاشایەتی حیزبێکی زۆر بڤە بووە، هەمیشە ئەندامەکانی حوکمی

قورست تر و سەنگین تر دراون، بە بەراورد لە حیزبە ئۆپۆزسیۆن و نەتەوەییەکانی دیکە.

پ: چۆن زانیتان کاکەت تێکەڵاوی سیاسەت بووە؟

و: کاکەم کە تێکەڵاوی سیاسەت بوو، کوڕێک هەبوو ناوی تەحسین بوو، تورکمان بوو لە گەڕەکەکەی خۆمان، هات وتی: باجی هەندێ ئاگاداری (فەخرەدین)ی کوڕت بە تێکەڵاوی جەماعەتی حزبی شیوعی بووە.

پ: ئەو چۆن زانی؟

و: نازانم تەحسین برادەری بوو، هات بە دایکمی وت: ئاگاداری بە، دایکمیش ئیتر کە کاکەم هاتەوە، وتی: کوڕم من پێم ناخۆش نییە، قەیناکە تۆ مەسەلەن رەئی خۆتە و خواستی خۆتە، بەس ئاگاداری خۆت بە، خۆت ئەزانی ئەم حکومەتە چۆنە و چەن زاڵمە.

پ: بۆ ئەو کاتە حکومەت زاڵم بوو؟

و: ئەی چۆن، ئەی چۆن زاڵم نەبوو، وەڵا تا بڵێی زاڵم بوو، ئەڕێوەڵا زۆر زۆریش.

پ: ئێستا خەڵک هەیە دەڵێن خۆزگەم بە وەختی پاشایەتی، پاشایەتی وا باش بوو کە خۆزگەی بۆ بخوازرێت؟

و: کورە خۆزگەی چی؟ نازانم چۆن ئێستا خەڵکێک هەیە دەڵێن خۆزگەمان بە کاتی سەدام حوسێن، ئەوەش هەر وایە، عەینەن، زاڵمە تازەکان زاڵمە کۆنەکان لە بیر دەبەنەوە.

هەواڵنامەی کێبڕکێ

پ: خەڵکیان بە قەنارەوە هەڵئەواسی، بە ڕۆژ لە بەرچاوی خەڵک دەمایەوە، ملی بە پەتەکەوە لە شەقام پیشانی خەڵکیان ئەدا؟

و: ئەی چی وابوو، ئیتر وەڵا ڕۆژێک دایکم وەرەقەیەکی دۆزییەوە لە ماڵەوە، دایکم خوێندەواری نەبوو، کاکەم هاتەوە وتی: فەخرەدین، کاکەم وتی: بەڵێ، دایکم وتی: ئەم وەرەقەیەم دۆزیوەتەوە لە فلان شوێن دۆزیومەتەوە، من بە بیرم دێت، ئیتر منیش وەستا بووم سەیرم ئەکرد، دایکم بە منی وت: تۆ بڕۆ، هەر ئەوەنە گوێم لێ بوو، نەمزانی چی پێ وت، چی پێ نەوت، بەس ئەزانم وتی: فەخرەدین ئەم وەرەقەیەم دۆزیوەتەوە، ئیتر چوومە ژوورەکەی تر، لە گەڵ کاکەم نازانم خۆیان قسەی چییان کرد.

پ: باوکت هەر خەریکی کاسبی خۆی بوو؟

و: خەریکی کاسبی خۆی بوو، دایکم هەموو بەرپرسیارێتی ئێمە و ماڵەوەی وەرگرتبوو، میوان بهاتایە، میوان بڕۆیشتایە، منداڵ چی بکردایە نەکردایە، چی بۆ ئەکەن، هەموو دایکم تەحەمولی مەسئولیاتی ئەکرد، ئەو لە ماڵەوە کول فی کول بوو.

پ: دایکت داوای نەکرد کاکەت واز لە سیاسەت بێنێت؟

و: دایکم زۆر ژیر بوو، زۆر تێگەیشتوو بوو زۆر زۆر، یەعنی ئافرەتێکی ئەوە نەبێ بڵێم دایکی خۆمە، ئێستاش خەڵکانی تر ئەوەی ڕۆژێک دایکمیان بینیبێ هەموو وەسفی ئەکەن، ئیتر بەس

باوکم تۆزێ فەقیر بوو یەعنی تێکەڵی شت نە ئەبوو، بەڵام زۆر دڵ گەورە بوو، دڵی جێگای هەموو دنیای تیا دەبوەوە.

بە ڕاستی کە ڕابیتە (کۆمەڵەی ئافرەتانی عێراق) کرایەوە ئەویش چووە ناو سیاسەتەوە دایکم بووە ئەندامی ڕابیتە، هاتوچۆی ڕابیتەی ئەکرد، دایکم بەم شێوەیە هاوردمان، ئیتر لە کاتی ڕژێمی پاشایەتیش نەگیرا.

پ: لە جیاتی ئەوەی تەمێی کوڕەکەی بکات وازبێنێت لە سیاسەت و شیوعییەت، کچە شێخەکەش خۆی تێکەڵ بوو؟

و: بەڵێ خۆی تێکەڵ بوو، دایکم نالێم مرۆڤێکی زۆر ژیرو زانا بوو، وەڵا ئیتر خۆیشی داخل بوو.

پ: سالّی چەند پەیوەندی بە ڕابیتەوە کرد ؟

و: وەڵاهی ڕێک نازانم سالّی چەند بوو، ڕەنگە پەنجاکان بێت (53) و (54) بێت، هەر ئەوکاتە بوو نالێم لە فکرم نییە بە تەواوەتی.

پ: ئیتر دایک و کوڕ بوونە هاوڕێی خەباتی نهێنی؟

و: بەڵێ

سەرکەوتنی شۆڕش

پ: تۆ لە سالّی پەنجاو هەشتا، (11) سالّ بووی، کە شۆڕش سەرکەوت، تۆ ئەو کاتە هەستت بە چی دەکرد؟

و: وەڵاهی ئەمەنە دڵخۆش بووم کە کاکەم هاتەوە ڕایدێوێەکمان هەبوو، ڕادیۆکەی لێدا وتی: دایە نەجاتمان بوو؟ تێ ئەگەی چارەکە قاڵبێک بەفری کڕیبوو لە بن هەنگڵی بوو، لەگەڵ

دەست خۆی هاوردبووی داینا، وەڵا ئیتر ڕادیۆیان کردەوە، ئەمەنە پێم خۆشبوو ئەمەنە حەزم ئەکرد، وەک دەڵێن لە خۆشییا خەریک بوو بفڕم، یەعنی وەک چۆن بڵێی لەم زوڵم و زۆرە نەجاتمان بێت، هەموومان لە خۆشییا خەنی بووین.

پ: ئەو کات لە گەڕەکی شۆڕیجە بوون ؟

و: بەڵێ لە گەڕەکی شۆڕیجە بووین.

پ: لە شۆڕیجە، بە تەنیا لە حەوشێک بوون، یان ماڵی دیکەتان لەگەڵ بوو؟

و: لەگەڵ 3 ماڵی تر پێکەوە بووین لە حەوشێک.

پ: خانووەکە لە کوێوە بوو؟، چۆن بوو؟

و: لای مزگەوتی شێخ سمایل، لە گەڕەکی شێخانییەکان بووین، قایەوگەچ بوو.

پ: ئەوێش جەوەکەی وا بوو، شۆڕیجەش زۆرینە لەگەڵ شۆڕش بوون؟

و: ئا ئا، هەمووی لەگەڵیا بوو، خەڵک دەستی کردە هەڵپەڕکێ کردن و خۆشی، زۆر شتەکەمان پێ خۆشبوو.

پ: وەک ماڵ خۆتان، ئێوە چیتان کرد؟

و: وەڵڵاهی ئەمجا لە خۆشییا چیمان نەکرد، ئێمەش وەک خەڵکەکە، لە ناو خۆشیا غەرق بووین، ئەوجا منیش تێکەڵ بووم.

پ: تۆ (11) ساڵ بووی، ئاخر (11) ساڵ بچووک نییە؟!، تێکەڵی چی بووی؟

و: ناوەڵلا ناوەڵلا (11) ساڵ بچووک نییە، بە بیرم دێ، کاکەم تێکەڵ بوو لە گەڵ جەماعەتا ئەهاتن، بڕادەرەکانی هاتوچۆیان ئەکردین، ئیعلانیان کرد وەک بڵێن ئێمە شیوعین و ئەمە، ئیتر شەبیبە (لاوان)مان دانا.

پ: لە گەڕەکی شۆڕیجە؟

و: لە بیرم دێ کاکەم بەرپرسی شەبیبە بوو لە گەڕەکی شۆڕیجە، شەبیبەیان دانا ئیتر هاوڕێکانی (عەول قادر باش باخەوان) هاوڕێی بوو، (تایەر فاتە شانە) هاوڕێی بوو، (ئەمین مەولوود) هاوڕێی بوو، من وەک ئەمانە ئەیزانم، بە بیرم نایە زۆر هاوڕێی هەبوو ئەهاتن هاتووچۆمانیان ئەکرد.

پ: تۆ وەک کچێکی هەرزەکار، ئەوانیش بیروباوەڕێکی تازەیان بڵاو کردبێتەوە لە ناو ژنانا چۆن ئەمەت وەرگرت؟

و: وەڵلاهی زۆر پێم خۆش بوو، ئەمزانی شتێک لە زوڵم و زۆر ڕزگارمان بووە، ئەم زانی دایکم لە ڕابیتە ئیش ئەکات.

پ: دایکت بەرپرس نەبوو؟

و: نا بەرپرس نەبوو، نا نا مەسئوولییەتی ناگرتە دەسەوە، ئەویش تەبعێکی هەبوو وەک من وابوو، یانی من چوومەتەوە سەر ئەو.

پ: ئەی بابە شێخەی باوکت چی کرد؟، کە ئێوە دایە و کچ و کوڕ هەمووی تێکەڵاوی شیوعییەت بوون؟

و: باوکم پێی خۆش بوو، باوکم، ئینسانێکی ئەزانی چۆن بوو؟ باوکم زۆر فەقیر بوو، فەقیر عەقڵ نا، فەقیر بوو وەک هەڵسوکەوتی لەگەڵمان لە ماڵەوە میهرەبان بوو، یەعنی ئەوەی نەبوو موحاسەبەمان بکات، زۆر میهرەبان بوو، دڵ گەورە بوو، یان نەهێڵێ بە ئازادی خۆمان هەڵستین و دابنیشین و بیربکەینەوە، هیچ ڕێگری ناکرد، قەت پێمانی نەوت بۆ.

پ: نەبوونە مقاوەمەی شەعبی؟

و: نا کەسمان نەبووینە مقاوەمەی شەعبی، کچێ بوو لە شۆڕیجە، ناوی ئامینە بوو، ئەو بووە هێزی چەکداری مقاوەمەی شەعبی لە شۆڕیجە ئەوەندەی لە یادم بێت، لە شۆڕیجە من هەر ئەو ئەناسم بوو بێت، دایکم تەنها هاتوچۆی ڕابیتەی ئافرەتانی ئەکرد و بەس.

هەواڵنامەی کێبڕکێ

چوون بۆ قوتابخانە

پ: کەی چویتە قوتابخانە؟

و: لە تەمەنی مەکتەب نەێردرامە قوتابخانە، بە گەورەیی من چووم، نازانم ئیتر بۆچی منیان زوو لە مەکتەب دانەنابوو، هەرچەندە خۆم زۆر حەزم ئەکرد ئەو کات، کە ماڵمان لە پریادی

باری کرد هاتینه شۆڕیجه، دوای ڕووخاندنی ڕژێمی پاشایەتی، مەکتەب لەوێ کرایەوە، تێکەڵاو کچ و کوڕ پێکەوە بوو، ئیتر خرامە قوتابخانە، ڕۆژێکی خۆش بوو بۆ من.

پ: کچ و کوڕ پێکەوە؟ خەڵکەکە قبووڵیان ئەکرد؟

و: یەعنی ئەو ساڵە لە ئێستا باشتر بوو، خەڵکەکە ئەوسا قەبووڵی ئەکرد، ئاخر ئەو کات خەڵک ئەوەندە حەزی بە مەکتەب نە ئەکرد، ئەوەندە فکری لە لای چوون بۆ مەکتەب نەبوو وەک ئێستا، ئیتر چوومە مەکتەب تاکو پۆلی سێی سەرەتاییم خوێند.

پ: بە چەند ساڵی چوویتە مەکتەب؟

و: نازانم 10 ساڵ بووم، 12 ساڵ بووم، زۆر گەورە بووم بە گەورەیی چوومە مەکتەب.

پ: بە پێی موالیدەکەت بێت، ئەوەی بۆ منت باس کردووە ئەوکات 12 ساڵ بوویتە.

و: بەڵێ بە گەورەیی چوومە قوتابخانە، گەڕاینەوە ساڵی داهاتووی شۆڕش چوومە مەکتەب، پۆلی یەک و دوو تاکو پۆلی سێ، دەرچووم بۆ پۆلی چوار، دایکم کۆچی دوایی کرد، ئیتر منیان دەرکرد لە مەکتەب، لە بەر کێ؟ لە بەر ئەمیرەی خوشکم، ئیلهامە، شوانەی برام، ئەمانە هەموو منداڵ بوون، باوکیشم بوو، ئێ ئەمانە گشتی من خۆم بوومە سەر گەورەی ناویان، ئیدارەیانم ئەدا خزمەتیان لەسەر من بوو هەموویان، بۆیە بە ناچاری دەرچووم.

هەواڵنامەی کێبڕکێ

پ: ئەی کە تۆ وازت هێنا، هاوڕێکانت ئەچوون، هەستی چیت هەبوو؟

و: وەڵڵاهی هەستم ئەوە بوو پێم ناخۆش بوو بە ڕاستی، یەعنی سەیریانم ئەکرد ئەوان ئەچوون بۆ مەکتەب، بە تایبەتی لە دوای ئەوەی کە بڵێن عەبدولکەریم قاسم هاتە سەر حوکم کە چوومە مەکتەب زۆر زۆر زیرەک بووم، یەکەم دەرچووم لە مەکتەب، پێم ناخۆش بوو زۆر بە ڕاستی دەرکرام، بەڵام بە ویستی خۆم و بە ناچاری بوو.

پ: دایکت نەخۆش بوو ؟

و: بەڵێ نەخۆش بوو، بزانن چۆن نەخۆش کەوت، برایەکی مرد، ئینجا هەموو جارێ خۆی ئەیوت، ئەگەر (فەریق)ی برام بمرێ، منیش خوا ڕۆحم دەرەکا و دەمرم، وەڵا دوای ئەوەی خاڵم مرد، ئیتر یەکسەر ئەویش نەخۆش کەوت، حەوت مانگ دوای خاڵۆم، ئیتر ئەویش نەخۆش کەوت و عەمری خوای کردو مرد، ئێمە بە تەنیا ماینەوە، دایکم لە ساڵی 1961 عەمری خوای کرد.

پ: مەکتەبت پێ خۆش بوو؟

و: وەڵا ئەمەندە پێم خۆشبوو، بەرپرسیارێتیم لە مەکتەبەکە وەرگرت، لەوێ سەرپەرشتیاری گشتی قوتابخانە بووم، سەرپەرشتیاری گشتی پۆل بووم، هەموو شت بووم دوای مامۆستاکان.

پ: هی هەموو مەکتەب؟

هەواڵنامەی کێبڕکێ

و: کوڕە هی هەموو مەکتەب، ئەی چی هەر هەمووی.

پ: ئێ تۆ پۆلی یەکی چۆن ئەبی بە سەرپەرشتیاری گشتی هەمووان؟

و: وەڵا بە سەرپەرشتیاری گشتی منیان دانا چونکە زیرەک بووم.

پ: خەبەرت لە تەلەبە ئەدا هیچ؟

و: بۆ ئەوەی بڕۆم خەبەر بدەم؟ نا بانگیانم ئەکرد و ئینزارم پێیان ئەدا، یەکەم جار ئینزارم پێیان ئەدا.

پ: ئەی دووەم جار؟

و: ئەگەر دووەم جار، سێیەم جار، هەر وایان بکردایەتەوە ئەڕۆیشتم خەبەرم ئەدا لە دەستیان.

پ: ئەی ئەگەر لێدانیان بخواردایە؟

و: لێدانیان نە ئەخوارد بانگیان ئەکرد، ئاخر کێ بوون مامۆستاکان قوتابخانەکەمان؟ ست (نەسرین) شیوعی بوو، ست (مەلیحە) شیوعی بوو، لەوێ ئەو دوو کەسە من ئەمزانی ئەوانە هەردووکیان شیوعین، ئەوانیش ئەیانزانی من لە بنەماڵەی شیوعیم، زۆر ڕێزیان لێم ئەگرت، بۆیە منیان کردە بەرپرسی هەموو مەکتەبەکە، لە پۆلیشدا بەرپرس بووم، ئیتر هانمیان ئەدا بۆ وەرزش، یاری کورەت سەلە (سەبەتە) هەبوو، ئەو کات دەیانوت تۆپێن، ئا منیانیش داخل کرد لە گەڵیانا بۆ ناو تیپی قوتابخانە.

پ: بەرگی چیت لە بەر ئەکرد؟

و: وەڵا کەلوپەل کەشافە هەبوو، کەشافە شین و سپی، شینی تۆخ بوو، تەنوورەکەشمان شینی کاڵ بوو.

پ: تەنوورەتان دەکرد؟

و: وەڵا تەنوورەم دەکرد، ئەو کاتە وابوو، ئیتر بۆ کەشافە داخڵمیان کرد.

پ: کەس نەیەوت ئەم تەنوورەیە نابێ ئەمە بکەیتە پێت؟

و: نەوەڵا کەس هەقی نەبوو بە سەرمەوە.

پ: لە بنەماڵەکەتان خاڵێک، مامێک، کەس نەبوو بڵێت نابێت؟

و: سێ خاڵۆ و پێنج مامەم هەبوو، تەداخولیان لە سیاسەتی ئێمە ناکرد، ئامۆزاکانم پێیان ناخۆش بوو، بەڵام ئێمە بڕیاری خۆمان دابوو.

پ: ئەوان چی بوون لە سیاسەتدا؟

و: هیچ نەبوون، کاسب مامڵێ خۆیان بوون، بەس مەحاسەبەی کاکەمیان ئەکرد، ئەیانوت: بێ واز لە شیوعییەت بێنە، ئیتر تەبعیان وابوو، شێخیش بوون ناحەقیان ناگرم، شێخبوون، نەوعێ نەفسییەتیان هەبوو، کاکەم لە بۆچوونی سیاسی هەر حیسابی بۆیان ناکرد، ئێمە کەسمان لە سیاسەت حیسابمان بۆیان ناکرد، ئاوەڵا، وەلێ وەک خزمایەتی و باری کۆمەڵایەتی خۆشیانمان ئەویست، مرۆڤی باش بوون، ڕێزی زۆرمان لێیان

هەوالنامەی کێبڕکێ

ئەگـرت، ئەویـش سیاسـەتەکەمان وای فێـر کـردین کە مـرۆڤ گەورەترین سەرمایەیە.

پ: بۆچی ئەوان حەقیان چی بوو بە سەر ئێوەوە؟

و: ئیتر وەک ئامۆزای ئەوساکە، وەک چۆن بڵێ ئـامۆزامە و خوێنمان تێکەڵە، ئێمەش چەنێ ئەوان وابوون، گوێمـان پـێ نە ئەدا، لە سەر سیاسەتی خۆمان بەردەوام بووین، ڕێگای خۆمان بەرنەدا.

پ: چالاکی دیکەت چی بوو لەو کاتەی قوتابی بوویت؟

و: وەڵا کەشـافە، ئـێ یـاری سـەبەتە، نمایشـی شـانۆگەری قوتابخانە داخڵ ئەبووم لە گەڵیانا، هەموو شت هەر ڕەسمییە بوو.

پ: هەمووی کـچ بـوون؟، یـان تـێکەڵاو بـوو؟، کـوڕ و کـچ پێکەوە شانۆگەریتان ئەکرد؟

و: بەڵێ.. بەڵێ پێکەوە دەمان کرد، تێکەڵ بوو.

پ: کەسێ نەبوو، باوکێ.. برایێ، کەسـێ نـاڕازی بـێ، هەر تۆ بەشداریت دەکرد؟، یان کچەکانی تریش؟

و: یەکێـک لەو کچـانە فەخـرییە بـوو، ماڵیـان لە گەڕەکـی حـوڕییە لە شـاری کەرکـووک ئەویـش بەشـداری دەکـرد، نـا هـی دیکەش بەشداری دەکرد.

پ: فەخریە کێیە؟

و: بەڵێ، فەخریەی ناوبوو، فەخرییە ژنی ڕەزا کەباب چـی، ژنـی دووەمـی ڕەزا کەبـابچی، ئەو لەگەڵ منـا پێکەوە بەشـداریمان ئەکرد، ئەو بنەماڵەی شیوعی نەبوون ئەوکات ناوەڵا، بەس مـاڵێکی

چۆن بڵێی ڕۆشنبیر بوون، بەڵێ بە گشتی زۆرینەی کچەکان تەنوورەیان ئا لێرە لە سەر چۆکیان بوو، کەسیش نەبوو بڵێت ئەمانە کافرن، نا نەوەڵا نەبوو، کەس قسەی ناکرد ئەو کات.

پ: لەوانەیە ڕەمەزانان بەو تەنووڕەیەوە بە ڕۆژووش بووبێتن؟

و: کوڕە ئەی چی، ئەڕەوەڵا زۆر کەس هەبوو جلوبەرگی واش بوو بە ڕۆژووش بوو.

پ: کە بڕیارت دا لە مەکتەب دەرچیت، مامۆستاکان هەوڵیان نەدا لە گەڵتان بەردەوام بیت؟

و: وەک وتم سێیەم ساڵ کە ناجح بووم دەرچووم بۆ پۆلی چوار، دایکم کۆچی دوایی کرد، لە قوتابخانە هەموو ساڵەکان یەکەم دەرەچووم، کە دەرکرام لە مەکتەب حەتاکو چی مامۆستاو معاون و بەڕێوەبەری قوتابخانە گشتیان هاتن بۆ لای کاکەم، وتیان: چی ئەڵێی ئێمە هاوکاریت ئەکەین، بەس با ڕەسمییە دەرنەچێ لە قوتابخانە، دووا ڕۆژی نەفەوتێ، کاکەشم وتی: خوشکەکان و براکەم منداڵن، باوکم کرێکارە، یەعنی ئەبێ خواردنێ شتێ حازرکات بۆی، ئێ چیبکەم شتەکە لە دەسەڵاتمان نییە، ئیتر من بووم بە (قوربانی) بۆ ئەوان، لە قوتابخانە دەرکرام.

پ: ئەوان ئێستا هەستی پێ ئەکەن؟

و: ئەڕەوەڵا زۆر هەستی پێ ئەکەن، ئەوە شوانەی ڕەحمەتی برام، هەتا مرد هەستی پێ ئەکرد، ئەیوت تۆ دایکایەتیت بۆ من

کرد، ئێ ئیلهامی خوشکمیش بەخوا بڕوا ئەکەی ئێستا بڵێم ئیلهام خوشکم ناخۆشترین شت زەحمەتترین شت ئەوەیە کە بڵێم واز لە ماڵ و منداڵ بێنە بێ بۆ لای من، بە قسەی من ئەکا و دێت و ئەمیرەش هەروا، کاکەمیش وەک جەرگ خۆی سەیرمی ئەکرد.

پ: کە دەرچووی لە قوتابخانە خەفەتت ناخوارد؟

و: وەڵا خەفەتم ئەخوارد، بەڵام لێرەیا شتێک تریش هەبوو، هەستی ئەوەم هەبوو وەک دایکایەتییەک مەجموعەیەک کەسی زۆر خۆشەویست پەروەردە ئەکەم، پێیان ئەگەینم، بەرپرسیارێتیش خۆشە بەرامبەر بە خۆشەویستەکانت، مەکتەب بۆ بەرهەمە، ئێ منیش بەرهەمم هەبووە، کۆمەڵێ مرۆڤی نموونەییم پێگەیاند، لە هەموویان ڕازیم.

هەوالنامەی کتێب

سەرپەرشتی کردنی ماڵەوە

پ: ئیتر بوویتە سەرۆکی خێزان؟

و: ئەڕێوەڵا بوومە سەرۆکی خێزان بۆ ئەوەی مەجموعەیەک کەس خزمەت بکەم.

پ: چی بە دەستت بوو لە ماڵەوە؟

و: چی بەدەست من بوو لە ماڵەوە؟، باوکم کرێکاری ئەکرد، گەچی ئەشیلا، پارەکەی وەردەگرت، ئەیهێنا ئەیخستە ناو دەستمەوە، هەموو شت لە ماڵەوە بە دەست من بوو.

پ: ئەی کوڕەکەی بووە مەسئول! کەچی هەر عەمەلەن؟

و: بڕوات بێ مەسئولی چی، ئەرەوەڵا بۆ دواوە ئەگەڕاینەوە، ئەرەوەڵا ئێمە هەروا بووینە تاکو ئێستاش هەر واین، ئەو وەختە جیا بوو کە لە سەر حوکم بوون، لە کاتی شۆڕشی 1958 بە دوواوە فەزلەدین تاڵەبانی بووە سەرۆکی شارەوانی کەرکووک، کاکەم بووە چاودێری شارەوانی، سەرپەرشتی کرێکارەکانی دەکرد. باوکم هەڵستا دەستی کرد بە گەچ شێلان کرێکاری دەکرد، گەچی دەشیلا ئیتر دیوارو ئەمانەیان پێ دروست ئەکرد بە قایە، ئیتر ئێواران ئەهاتەوە گیانی بەگەچەوە بوو، خۆی ئەشۆری و کەلوپەل پاکی ئەکردە بەری و لە ماڵەوە دائەنیشت.

پ: یەعنی تۆ جلوبەرگی هەمووانت دەشۆری و چێشتیشت بۆیان لێ دەنا؟

و: بەڵێ بە داخەوە منداڵەکان زۆریان مردبوون زووتر، لەوانە شوانەی برام ماوە، ئیلهام خوشکم، ئەمیرەی خوشکم، باوکم و دلێر برازام، دوای ئەوساکە شلێر برازام لە بنکەی پێشمەرگە لە قەوڵی، لە دایک بوو لە ساڵی 1963.

پ: واتا بە هەمووی 8 کەس بوونە؟

هەواڵنامەی کێبڕکێ

و: ئا ئەمەندە، هەتا بڕازەکەشم بڵێین، کاکەم گیراوە ساڵێک لە ژوورەوە بوو لە ساڵی 1961، ئەویش لەگەڵ ئێمە بوو.

پ: لە ماڵەوە هەموو شتێ بە دەستی خۆت بوو، هەموویان ئەهاتنەوە لای تۆ؟

و: ئا هەمووی ئەهاتەوە لای من، من ئەوەم نەبوو بڵێم ها دەسەڵاتم هەیە، پێی بوغرا ببم و ئەم شتانە، خۆت ئەزانی مەسئولییەت شتێکی زۆر قورس و گرانە، وا نییە؟، منیش تەمەنم وا نەبوو جارێ، بڕوات بێ، دەسەڵاتم هەبوو، بۆ ئەوەی بڕۆیشتمایە بۆ مەکتەبەکەیان ناجحیان بکەم، دایانم ئەنا جوان، پێیانم ئەوت ئەوەی بمزانیایە دەرسم پێیان ئەوت و هاوکاریانم ئەکرد، ئارەوەڵا یەک یەک لێیانم دەپرسییەوە.

پ: تا کەی ئەمە بەردەوام بوو؟

و: تاکو ئەو کاتەی هاوسەرگیریم کرد.

بوومە ئەندامی حزب

پ: قەت داپراوی لە حزب؟

و: نا قەت دانەبڕاوم لە حزب، ئێستاش مانگانە 2 دینارێ ئابوونەوەی خۆم دەدەم.

پ: کەی تێکەڵاوی سیاسەت بوویت؟

و: وەڵا لە ساڵی 1963 دوای کودەتای ڕەشی بەعسییەکان لە ساڵی 1963، هـا لەو بەینە یەکسـەر مـن بـوومە ئەنـدام لە حزبـی شیوعی عێراق.

پ: ئێ ئەو کات تەمەنت 16 ساڵ بووە؟ هێشتا نەبـوویتە بە 18 ساڵ؟

و: ئەزانم 16 ساڵ بووم، دوو ساڵم مابوو بۆ 18 ساڵی، بەڵام قەبوولمیان کرد، خـۆ مـن لە خۆشییەکە نەبـوومە ئەنـدام، لە گـرتن گـرتن و ئیعـدامەکە بە دوواوە بـووم، مـن لە خۆشـی و ناخۆشـی لەگەڵدا بووم، لەبەرئەوەی زۆر زیرەک بووم، ئیشکەر بـووم کـرام بە ئەندام.

پ: پەیرەوی ناوخۆ ڕێ بەم شتانە نادات.

و: وەڵا کردمیان بە ئەندام، ئیتـر نـازانم، پەیـڕەوی نـاوخۆ و ئەو شتانەم نازانی، موهیم بووم.

پ: لە ڕێی کێوە بووی بە حزبی؟

و: کاکەم تەزکییەی منی کرد، بەس جەماعەت هـاتن بـۆ لام، ئەوەی هات بۆ لای من و پێمی وت ببمە حزبی تایر فاتە شانە بـوو، وتی: باجی (ڕەسمییە) تـۆ ئینسـانێکی زیرەکـی، پێویسـتیمان پێـتە، وتم: ئێ فەرموو، وتی وەرە کارمان بۆ بکە.

پ: مێژووەکەیت لە یاد نییە؟

هەواڵنامەی کێبڕکێ

و: هەر لە دوای ئیـنقلابەکەی سـاڵی 1963ی بەعسـییەکان بوو، ئاوا ئیتر لە بەینی (63) بۆ سـاڵی (64) بـوو، ئەو کـاتە حـزب لێی درابوو، زۆری ئیعدام کرابوو، هەندێکی دەرچوو بـووە دەرەوە بۆ دێیەکان لە قەواڵی بوون، زۆریان لە زیندان بـوون، حـزب زۆر نهێنـی بـوو، وتـم باشـە مـن هاوکاریتـان ئەکەم لە نـاو شـار، وتـی: کەواتە بە حزبی، وتی ئیتـر تـۆ ڕەسـمییە خـان بەشـێکی لە حزبـی ئێمە، ناوت ئەنووسین، ئیتر دەستم کرد بە ئیشکردن لەگەڵیانا.

پ: ئەو کارانەی بە تۆیان دەسپارد چی بوون؟

و: لە گەڕەکەکەی خۆمان لە مـاڵەکەی دراوسـێمانەوە دەسـتم پێکـرد، تـا گەیشـتمە بەغـدا، ئـافرەتێکی خەڵکـی مەنـدەلی خێزانـی (سەی عەلی مەندەلاوی)، بەشکەم ناوتان بیستبێت دراوسێمان بوو، پیـاوەکەی ئەویـش دەرچـوو بـوو بـۆ پێشـمەرگایەتی، سـەی عەلـی مەندەلاوی لە گەڵ کاکەم ڕۆیشتن بۆ قەواڵی، ئیتر ئـافرەتەکە خـۆی و سێ منداڵی بە تەنها و بێکەس و غەریب بە تەنهـا مـانەوە، ماڵیـان بەرامـبەر ماڵمـان بـوون، ئـێ حـزب دابـڕا لێیـان، نەیـان ئەتـوانی هاوکارییان بکەن، من هەستام چیم کـرد، بـاوکم ڕۆژانە 6 پەنجـایی وەرئەگـرت، هەڵسـتام ڕۆژانە 3 پەنجـاییم ئەدایە بـاجی ڕوقەیە بـۆ خۆی و منـداڵەکانی، بـۆ بژێـوی ژیـانی خۆیـان، سـێ پەنجـاییەکەی تریشم بۆ خۆمان دائەنا، ئەمەم بە بێ ئاگاداری باوکم ئەکـرد، بـاوکم ئەیوت باشە من شەش پەنجاییت ئەدەمێ کوانی پارە هیچـت نەمـاوە دیار نییە، منیش ئەمووت دامە چی وچی ئیتر ئەم تولمان.

پ: باشە ڕۆژێک، دوو ڕۆژ، سێ ڕۆژ؟

و: ئەم تۆڵمان، ئەم تۆڵمان، بەردەوام بووم، لە ساڵی 63 ئەوە بوو خانووی جمهوورییەکان هەبوو لە گەڕەکی شۆڕیجە، دوای ئینقلابی بەعسییەکان هەموویان ڕووخاند.

پ: ئێوە وەک خۆتان خانووتان دروست کردبوو لە جمهوورییەکان؟

و: ئێمە نەمان کردبوو، نەچووینە جمهوورییەکە، وەک ئێستای پەنجا عەلی وابوو، ئەوە لە دوای ڕووخاندنی ڕژێمی پاشایەتی دروستیان کرد، وەک چۆن بڵێی تەجاوز بوو، ئیتر شوعییەکان کەرکووک کە لە ساڵی 1963 ئیعدام کران، شێخ حوسێن، شێخ مارف و هاوڕێکانیان، ئیتر ئینزاریان دایە شۆڕیجە وتیان نابێ یەک کوردی تێدا بمێنێت.

پ: هەموو گەڕەکی شۆڕیجە؟

و: بەڵێ هەموو شۆڕیجە، وتیان ئەبێت دەرچن، بارکەن هەموو.

پ: بۆ؟

و: وەڵا ئیتر نازانم ئاخر ئەو وەختە پارتی ڕێک کەوتبوو لە گەڵ بەعسییەکانا، وەڵا ئەوسا ئاوابوو، ئا دەرمانیان کرد، ئێمە چیمان کرد؟، ئەنجا من و ئامۆزایەکم هەبوو عەسکەری بوو، وتی: من ئەڕۆم لۆری عەسکەری دەهێنم، بە منی وت خۆت و منداڵەکان

و ماڵەکە حازر بکەو بیان پێچەوە، ئەیکەمە ناوی لە گەڵ ماڵ خۆمانا پێکەوە ئەڕۆین لە گەڕەکی عەرەفە خانوو ئەگرم.

پ: بۆ عەرەفە؟

و: ئیتر بۆ ئەوەی هەر لە شۆڕیجە دەرچین بڕۆین، لە بەرچاو بزربین.

پ: شۆڕیجە قەدەغە کرا؟

و: ئا شۆڕیجە قەدەغە کرا، ئیتر ئێمەش ماڵی باجی ڕوقەیە هەیە، دراوسێمان بوو، پیاوەکەی لەگەڵ کاکەم بوو، ئێ باشە من چۆن بڕۆم و باجی ڕوقەیە بەجێ بێڵم؟، ئامۆزاکەم ناوی (عەزیزوڵڵا عەبدوڵڵا) بوو، وتم: با پێت بڵێم، بە خوا ماڵی باجی ڕوقەیە پێش ماڵەکەی خۆم ئەکەیتە ناو زیلی عەسکەرییەکە، ئەوجا لەگەڵتا دێم، ئەوەم بۆ نەکەی بە قورعان لێرە جێ ئەمێنم نایەم، ئێ ئەوانیش پێیان ناخۆشبوو، ئامۆزاکەی مەسەلەن کچێ عازەب بوو جێ بمێنێ، عینادیم کرد لە گەڵ باوکم، وتی: بۆچی، تۆ حەقت چییە بە سەر ئەمانەوە؟ وتم: باوە وازبێنە، من ئەگەر ئەمان نەبەن چۆن بەڕەڵڵایان بکەم، وتم: سەی عەلی ئەوەتا ها لە قەوالییە، لەگەڵ کاکەم ئەمان چوار نەفەرن، مەعقولە من جێیان بێڵم؟، ئەی چی بخۆن بۆ کوێ بڕۆن؟ ئەمان لێرە غەریبن، کەس ناناسن، وتی: وەڵا ئیتر تۆ کەیف خۆت نییە، هەموو شتێ خۆت دەبری ئەکەیت، گرنگ فەرزم کردە سەریان شتومەکەکان باجی ڕوقەیە بەر لە شتومەکەکان خۆم کردمە ناو لۆرییە عەسکەرییەکەوە، بردم لەگەڵ

خۆمانا. وەڵا خۆم و ڕوقەیە و منداڵ گشتیم پێچایەوە و هەموویانم برد، بەس براژنم لەگەڵ ئەمیرەو منداڵەکانی خۆیا ها لە قەوالێن، من و شوانەی برام و ئیلهام خوشکم لەگەڵ باوکم ئێمە چوار کەس لە کەرکووک ماوینەتەوە، ڕوقەیەو منداڵەکانیش چوار کەس، هەموو بووینە (8) نەفەر ڕۆیشتین، من لەوێ لە عەرەفە چیم کرد، ڕوقەیەم کردە باوەژنی خۆم، وتم ئەمە باوەژنمە، ئینجا باجی ڕوقەیە پێ ئەکەنی ئەیوت: وەڵا لەم دوا دواییە بوومە ژنی باوکتیش، ئاخر چی بکەین ئەبێ بیسازێنین، ئاخر دێن هەواڵ ئەپرسن حەرەس قەومی ئەهات پرسیاریان ئەکرد و بێ ناموس بوون، زۆر خەتەر بوون.

پ: دوای کودەتای بەعسییەکان لە 8ی شوباتی 1963، چۆن مام سالّح و منداڵەکانی لە ناو کەرکووک دەرچوون؟

و: کاکەم خۆی و ئەمیرەی خوشکم و منداڵەکانی سەید عەلی مەندەلاویشی لەگەڵ خۆیا برد ، بە سەیارە تا دێی باوە ڕۆیشتن، لە باوەوە بە سواری چوار پێ ڕۆیشتن بۆ دێی قەوالّی.

پ: حەرەس قەومی بە ناو شارا دەگەڕان ؟

و: بەڵێ، ئەڕێوەڵا کون بە کون بە دوای خەڵکا ئەگەڕان، بە تایبەت شیوعییەکان.

پ: حەرەس قەومییەکان چی بوون؟ کورد، یان عەرەب، یاخود تورکمان بوون؟

و: وەڵایی بە عەرەبی قسەیان ئەکرد، ئینجا بە نیسبەت ئەو کوڕەی ئامۆزامەوە چی کردبوو، هەویەیەکی کردبوو لە فەرماندەی فەوجەکەیەوە، لە ئامر فەوجی عەسکەری وەرەقەیەکی کردبوو، بۆ ئەوەی بە حەرەس قەومییەکان بڵێ ئەم خێزانە نابێت هەقتان هەبێ بە سەریانەوە، هەر کەسێ لە حەرەس قەومی بهاتنایە، وەرەقەکەم پێیان پیشان ئەدا، ئیتر ئەڕۆیشتن، یان ئەهاتنە ژوورەوە، ئەیانوت: ئەمە کێیە؟، ئەموت: ئەمە باوەژنەمە، ئەمانەش خوشک و برامن، دایکمان مردووە ئەو سیانەش لە باوکمانە، ئاوها بەو شێوەیە ڕێکم ئەخست، لە عەرەفە تەنها سێ هەفتە ماینەوە.

پ: ئەی دوایی؟

و: کە شێخ مارف و شێخ حوسێن و هاوڕێکانیان ئیعدام کران، من هەستام چیم کرد، هەستام بە نهێنی ئەڕۆیشتم لەگەڵ مااڵ حەلاو خانا بۆ سەر قەبری شێخ حوسێن و شێخ مارف.

پ: بۆ بە ئاشکرا ناتان توانی بچنە سەر گۆڕەکانیان؟

و: نا مەراقەبەیان لە سەر بوو، حەرەس قەومی نەیدەهێشت.

پ: خەڵک کەرکووک غەمبار بوون بۆیان؟

و: زۆر زۆر ئەی چۆن ئەڕیوەڵا، بە تایبەت ئەوەی ئێمە بیناسین لە کوردەکان.

پ: لەو 28 تێکۆشەرەی کە ئیعدام کران هی شۆڕیجەی تیابوو؟

و: نازانم نایانم ناسی، ئەوەی من بزانم، بە بیرم نایە، تیا نەبووە هی شۆڕیجە، جەبار پیرۆز خاڵۆی ڕەزا کەبابچی بوو، شێخ مارف و شێخ حوسێن بوو، ئیتر ئەوەکانی تریش هەر شیوعی بوون ئیعدام کران، بەس من وەک ناسین نەیانم ئەناسی.

پ: لە عەرەفە ڕوقەیەت چی لێ کرد؟

و: ڕوقەیە لە عەرەفە مایەوە لەگەڵمان، هەموومان پێکەوە لە یەک ژووڕا بووین.

پ: ئیتر ئازاد بووی بۆ ئەوەی خەرجییان بکێشیت؟

و: ئا ئازاد بووم بۆ ئەوەی خەرجی ئەوان بخەمە سەر خۆمان، وتم باوە دنیا لێقەومانە، گوناحن کەسیان لێرە نییە ، ئینجا دوایی ئەو وتی قەیچێکە کوڕم تۆ باسی کە لای من، مەعقولە من ئەمەندە بێ وێژدان بم، پیاوی لێرە نەبێ و کەسی لێرە نەبێ وەڵا ئەم هاوردە ناو ماڵەکەی خۆم دەبووایە دەنگت بکردایە، ئینجا گاڵتەم لە گەڵ باوکم دەکرد پێم دەوت: ئەوە چونکە کردمە ژنی تۆ بۆیە وا ئەڵێی، ئەویش پێ ئەکەنی و ئەیوت: وەڵا ڕۆڵە ئارەزووی خۆت نییە چی ئەڵێی بڵێ، ئیتر ڕوقەیەش فەقیرە چی بکات، ڕۆژێک هەستام چووم بۆ سەر قەبران، چووم بۆ لای (حەلاوەخان)، حەلاوە خان ژن شێخ حەسەن شێخ عەبدولکەریم قەرە چێوار بوو، ئەویش هاوڕێی خۆمان بوو، ماڵی حەلاوەخان ئەوەی گیرابوو گیرابوو، ئەوەشی ڕایکردبوو ڕایکردبوو، دووانیانیش ئیعدام بوون شێخ حوسێن و شێخ مارف.

پ: ئەدی شێخ حەسەن چی بەسەر هات؟ تەکیە و مالّی لە ناو یەکدا بوون؟

و: ئا ئا ئەویش ڕایکردبوو، ڕەئووف ئەبێتە برازای ئەو لە زیندان بوو، مالّەکەیان هەر وەک تەکیە وابوو، بێجگە لە ژوورەکان، لە ناو حەوشەکەشیان تەکیە هەبوو، کاتێ ڕۆیشتم بۆ ئەوێ، حەلاوەخان وتی: لە کوێی؟ وتم: وەلّا حەلاوەخان من هام لە عەرەفە لە ناو حەرەس قەومی، وتی: کچێ بۆ نایەی بۆ ئێرە؟ بێرە ناو تەکیەکە، کاتێ ئەڕۆمە ناو تەکیەکە، تەماشا ئەکەم لێرە تا ئەوێ بەین بەینێ کراوە وەک ژوور، بە بەتانی هەموو جیاکراونەتەوە لە یەکتر، هەر یەکەی خێزانێکی تیایە، وتی: وەرە بۆ ئێرە هەرچۆنێک بێ با یەکەوە بین، وتم: وەلّا باجی حەلاو من مەمنوونتم، وەلّا ڕۆیشتم بە ئامۆزاکەم وت ئێمە ئەڕۆین بۆ گەڕەکی ئاخر حوسێن بار ئەکەین.

پ: ئیشی یەکەمت جوان بوو، هاوکاری ڕوقەیە زۆر موهیم بوو، شیوعییەت بەم گیانی هاوکاری و یەکسانییەوە جوانە، یەکسانیخوازی و هاوکاری لێ دەربکەیت هیچی نامێنێت، ئەی ڕوقەیە چی لێهات؟

و: ڕوقەیە زۆری ماوە ڕاوەستێ، هێشتا با ئەمەیان تەواو بکەم لێم گەڕێ، ئینجا کە هاتم بۆ مالّ حەلاوەخان، هەموو هاتین، ئێمە خۆشمان و مالّ ڕوقەیەخان گشتمان عەینەن وەک جاران خەرجیمان لە گیرفان باوەیە و یەکە، لەوەش گرنگتر سەیر بکە،

حەلاوەخان تەمەنی گەورە تر بوو لە گشتمان، ئێمەش گەنج بووین نەمان ئەوێرا لە ترس حەرەس قەومی دەربچینە دەرەوە، بێ ناموس بوون، ئەمان وت نەک بمانگرن و تەعدامان لێ بکەن، ئیتر ڕۆژانە ئەومان ئەنارد بازاڕی بۆمان ئەکرد، مەسەلەن چەند ماڵ بووین هەرکەس بایی خۆی پارەمان پێ ئەدا بە یەکسانی پێکەوە نانمان دروست ئەکردو ئەمانخوارد، بە هەرەوەزی.

پ: هەمووتان ئەوانەی لەو خانووە بوون خێزانی شیوعی بوون؟ چەند ماڵ لە ناو تەکییەکە بوون؟

و: باجی حەلاوەو باجی نەسرینی هاوسەری شێخ ڕەئووفی خزمیان لە دوو ژوورا بوون، ماڵی سەمیمەش کە عارەب بوو هاوسەری شێخ عەبدولکەریمی کرمچنە بوو لە سەرەوە بوو، بە قادڵمە دەهاتە خوارەوە، ئێمەش چوار ماڵ لە ناو تەکییەکە بووین، ئەوانەی بە بەتانی خانوومان دروست کردبوو، هەموو عائیلەی شیوعی بووین، هەموومان پارەمان ئەدا پێی، هەر یەکێ (150) فلس، کۆی ئەکردەوە باجی حەلاوە ئەڕۆیی زەمبیلەی ئەبرد ئەی دایە خواردن و ئەهاتەوە، بە هەمووی دوو قازان گەورە خواردنمان لێ ئەنا و پێکەوە ئەمان خوارد، ئینجا تۆ سەیرکە، ئەو وەختە ئەو ماڵانە چوونەتە ناو تەکیەی شێخ، تەکیە دادەیانی داوە؟ هەموو ماڵە شیوعین، کەچی دوێنێ کچێ لە سلێمانی مردووە، نەیان هێشتووە لە مزگەوت بیشۆرنەوە، تۆ سەیری ئەو جیاوازییە بکە، ئا دەبزان، ئیتر چوومانە ئەوێ چیمان ئەکرد بە شەو، دوو

قازان مس ئاو ئەمان کوڵان، تابووکمان بردبووە بان خانوو لای دیواری دیوی دەرەوە، تابووکمان ئاوا کۆکردبووەوە، دوو کەس لای دەرگاکە بووەستێت هی خۆمان، دوو کەسیش لای ئاوەکە بووەستێ ئاوە کوڵاوەکە، وەڵا ئیتر دوو کەس لە سەر ئاوەکە دامان ئەنا، دوو کەسیش لە بەردەم دەرگا، دوو کەسیش لە سەربان بۆ سەر تابووکەکان، ئەمان وت ئەگەر حەرەس قەومی هاتە گیانمان لە بانەوە بە تابووک لێیان بدەن، دەرگا بکەنەوە ئاو گەرم بکەن بە سەرو چاویانا بەم مێکوتەش بە دارەکە بزماری پێوەیە بەوەش لێیان بدەن، دووان سیانیش بە قوەتمان دانا ئەمانە چەکەکانیان لێ بسێنن و چەکیان بکەن.

پ: هەمووتان ژن بوون یان پیاوتانیش لەگەڵ بوو؟

و: پیاو بەس باوکم بوو لە ناومانا، پیاوی دیکەمان تیا نەبوو.

پ: ئەی ئەو وەختە باوکت بە ڕۆژ ئەچوو بۆ ئیش، یان هەر لەگەڵ ئێوە لە تەکیە دەمایەوە؟

و: نا نا ئەو ئەڕۆیشت بۆ ئیش، کرێکاری دەکرد، بەیانییان پێش شەبەق دەرئەچوو، ئێواران ئەهاتەوە بۆ ئەوێ.

پ: باشە حەرەس قەومییەکان لە کەرکووک ئەیانتوانی ئاوها بە ئاسانی بجووڵێنەوە، کەرکووک ئەو وەختە زۆربەی کورد و تورکمان بوو؟

و: وەڵا ئەیانکرد، چەند ماڵیان وا لێ کرد، تەعدایان زۆر لە خەڵک بە تایبەت کورد و شیوعییەکان ئەکرد، بیستبوومان بۆیە هەستاین بەو دەورە، بەس نەهاتن نەوەڵا نەهاتن بۆ گیانمان.

پ: چالاکی دیکەی خۆتم بۆ باس بکە؟

و: ئەوەم لەوێ، ئینجا وتیان حەملەیەک دەرئەچێ بۆ کۆکردنەوەی پیتاک بۆ خێزانی ئیعدامکراوەکان، دەواو دەرمانیش بۆ بارەگای پێشمەرگەی حزبی شیوعی لە ئاوایی قەوڵی، من هەڵستام بەم ئەرکە، یەکەم ڕۆیشتنم بۆ لای سەیدەلی فەخری بوو، ئەم زانی ئینسانێکی وەتەنییە، مرۆڤێکی نیشتمان پەروەرو چاک بوو، چووم بۆ لای، وتی ها باجی دەرمانت گەرەکە، وتم ئەمانە بەڕێخە من دەرمانم زۆر ئەوێ، ئەبێ تێم بگەیەنی و تێت بگەیەنم، ئیتر ئەوانەی هەموو بەڕێخست موشتەرییەکان دەڵێم، وەڵا ڕۆیشتم بۆ لای وتم: کاک فەخری وتی: بەڵێ وتم: کاک فەخری من هاتووم بۆ دەواو دەرمان بۆ یارمەتی بۆ حزبی شیوعی، ئەوانەی جەماعەتمان ها لە قەوڵین، پێویستیان بە دەواو دەرمانە، ئەوەی پێویست بێ بە هەموو شێوەیەک خۆت لە بانەکەی بۆم بنووسە هی چیە و هی چی نیە، گشتی بنووسە لە سەریان، ئەمە یەک دووەهمیش وەک پارە ئەبێ هاوکاریمان بکەی جگە لە دەرمان، بە خوا ئاوام پێی وت، وەڵا وتی باشە بە سەرچاو باجی، خۆ نابێ تۆ هەر لێرە بوەستی، تۆ بڕۆ خۆت خەریک بکە لە دەرەوە کاتێ تر مەسەلەن چۆن بڵێی سەعاتێ تر بێرەوە بۆ ئەوەی یەکسەر

کارتۆنەکە کە ئامادەی ئەکەم هەڵبگریت و بیبەیت، 5 دیناریش حازر ئەکەم بۆت، ئەوسا 5 دینار زۆر بوو، وەڵا ڕۆیشتم چووم بۆ ماڵ جدە عەفرە هەیە، جدە عەفرە مامانی ئەکرد، برای ئیعدام کرابوو، وەڵا هەڵستام چوومە ماڵیان، سەیرم کرد کچەکەی لەوێیە، وتی: دایکم لە ماڵ نییە ئیشت چییە؟، وتم: من ئیشم بە دایکتە، کەمێکی پێچوو هاتەوە، وتم جدە عەفرە من هاتوومە بۆ یارمەتی، ئەزانم تۆش برات ئیعدام کراوە، منیش مەجموو عەیەک کەس ئیعدام کراون لێرە گشتی کەسوکاری منە، هاتوومە بۆ یارمەتی بۆ ئەو خێزانانە کۆ بکەمەوە، هەرچەنێ لە ژێر دەستت دەرچێ مەمنوونین، وەڵا دەریکرد پێنج دیناری داپێم، ئەوجا هاتمەوە بۆ لای دەرمانخانەی فەخری کارتۆنەکە و پێنج دینارەکەی ئامادە کردبوو، ئەوەشم وەرگرت، هەڵستام ئەوەم هاورد بۆ ماڵ، لە ئەوبەر هین هەبوو مەخزەن ڕەشید، ئەمزانی کەسێکی وەتەنییە، ئینسانێکی باشە، چووم بۆ مەخزەن ڕەشید بۆ ئەوێ وتم: کامە کاک ڕەشیدە، وتیان ئەوە کاک ڕەشیدە، ئیتر خەڵکی دێت شت ئەکرێ، ئیتر هاوردمە ئەولاوە، وتم: کاک ڕەشید هاتوومە بۆ هاوکاری، وتی: بۆ چی و بۆ کێ؟ وتم: وەڵا بۆ جەماعەت ئیعدامەکان و کەسوکاری ئیعدامەکان و حزبی شیوعی، جەماعەتمان لە ئاوایی قەوالییە، پێشمەرگەن لەوێ بریندارییان هەیە، نەخۆشیان هەیە، ئێ ئەمانەش کە ئیعدام کراون کەسوکاریان چۆن بڵێ کەس نییە هاوکارییان بکات، هاتمە تەبەڕوعات کۆ ئەکەینەوە، وەڵا ئەویش

پێنج دیناری دا پێم، وتی: ئەمە هەموو سەر مانگێک وەرەوە، من ئەم پێنج دینارەت ئەدەمێ بەس نەکەی ناوم بێری، وتم: موستەحیلە چۆن ناوت تێرم، وتم: وەڵاهی بشمگرن ئیعدامم کەن ناوت ناهێنم، ئا وەڵا ئیتر لەوێ پێنج لەوێ، بە هەمووی 15 دینارم کۆ کردەوە، 15 دینار ئەو کاتە پارە بوو زۆر بوو.

شێخەکان باش بوون، بوون لە قادرکەرەم لە قەرەچێوار هەموو هاوکارییانیان ئەکرد، ڕاستی بەس من یەعنی کە بە ناوی ئەوانەوە وتم شێخ مارفە و شێخ حوسێنە مەسەلەن فلّانەو فلّانە کەسوکاری ئیعدامکراوەکان کە ژمارەیان (28) کەس بوو هەموو ئیعدام کران، چونکە ئەوان ناسراو بوون لە ناو خەڵک، دەنا پێویستیان نەبوو، وەک ئەوانی دیکە نەبوون، وەرە بزانە چی ترم ئەگەیاندە حزب.

ئەمانەم ئەگەیاندە دەستی حزب بە تەنیا، هەڵستام لە ناو شارو لەم لاوو لەولا چوومە شۆڕیجە، چوومە ئیمام قاسم، زەخیرەم کۆکردەوە، من یەکەم بووم بڕوات بێ یەکەم بووم لە ناو هەر هەموویانا.

پ: هێشتا 16 ساڵیشیت؟

و: ئا 16 ساڵم یەکەمیش بووم، یەکەم بووم لە ناو هەموویانا، بۆیە دشداشەیەکیان بۆم کرد بە ڕێزلێنان، لە بەر ئەوەی یەکەم بووم لە کۆکردنەوەی یارمەتی، تێ ئەگەی؟ حزب هەدیەیەکی بۆم کرد، کراسێکی دشداشە ئەڕێوەڵا، زۆر دڵی خۆشکردم، کراسکردن

تامی خۆی هەبوو بۆ کچان، ئەگەر کراسی حزبیش بێت، ئەوە هەر زیاتر.

پ: کێ بۆتی کرد؟

و: نەفەرەکە با پێت بڵێم، نەفەرەکە (ئەمین مەولوود) بوو، ئەمین مەولوود ماڵیان لە دەوروبەری گەڕەکی ئیسکان و ئەو ناوە بوو، وتی ئەمە حزب بۆتی کردووە بە دیاری، هەموو چشتمان کۆکردبووەوە، ئیتر بردیان بۆ ماڵەکان دابەشیان کرد بە سەریانا، ئیتر بردیان زەخیرە بێ، دەواو دەرمانیش هین ئەی برد بۆ قەوڵی، محەمەد کاکەیی هەبوو، محەمەدی ناو بوو کاکەیی بوو، ئەو دەواو دەرمانەکەی بە کۆڵ لە ناو شارەوە ئەبرد بۆ دێی قەوڵی، بەڵێ ئەرێ وەڵا بە کۆڵ ئەی برد تاکو قەوڵی، ماندوو بوونی نازانی.

پ: ئەی لە ماڵەوە چیت ئەکرد هەر بەردەوام بوویت لە بەخێوکردنی منداڵەکان؟

و: بەردەوام بووم، لە ئیشکردن، بەردەوام بووم لە ماڵەوە، تەنانەت سەرپەرشتی منداڵەکان کاکەمیشم ئەکرد لەم دواییە، ئەویش گشتی هاتنە سەرم.

پ: کابرا لە خۆی نەبوو، بۆ ژنی هێنا؟

و: ئاخر کاتێ ژنی هێنا وەزعەکە باش بوو، لە کاتی عەبدولکەریم قاسما هێنای، ئا ئەو کاتە وەزعی باش بوو لە شەبیبە دەوامی ئەکرد.

پ: ئەی لە دائیرەو شتی وا دەوامی نە ئەکرد؟

و: موراقیب بەلەدیەش بوو، ئێواران موراقیب بەلەدی بوو وەزعی باشبوو. ئیتر لەم دواییە وای لێ هات، کە ژنی هێنا دوایی بڕاژنم هاوڕێ دلێر برازام لە زگیا بوو، موالید شەست و یەکە، کاکەم گیرا یەک ساڵ لە ژوورەوە بوو.

پ: یەک ســـــــاڵ؟ هیچ دەچوویت بۆ لای لە زیندان؟

و: هەموو هەفتەیەک ئەچووم بۆ زیندان بۆ لای، تەنانەت سێ هەفتە پشکنینی ژنانم کرد ئەو کاتەی ئەو ژنە تەفتیشی دەکرد نەهات بۆ دەوام، ئەو کارە بە من سپێردرا، ئەوەندە ڕۆیشتبووم بۆ لای کاکەم هەموو ئەمیان ناسی، کاکەم وتی: ئەوەی دەستتی بە تووندی گوشی ئاگات لێ بێت هی ئێمەیە تەفتیشی مەکە، منیش ئەوەی دەسمی بگوشیایە تەفتیشم ناکردو بەڕێم دەکردە ژوورەوە.

پ: کاکەت چەند منداڵی هەبوو؟، کە هاتنە سەر ئێوە؟ لە چەند ژووڕا بوون؟

و: هەر دلێر و هاوسەرەکەی بوون، لە یەک ژووڕا بووین هەموو.

پ: شــتێکت کردبێــت لە تێکۆشــانی نهێنــی گرنــگ بێــت بەلاتەوە، جگە لەوانەی باست کرد؟

و: چــی بــوو ئیتــر مــوهیمەکە ئەوە بــوو، چییــان ئەدا پــێم، چەکیان ئەدا پێم، ئەمکردە ژێر عاباوە و ئەمبرد بۆ ماڵ (حوسێن شاڵی)، لە شۆڕیجە، تێئەگەی، ئەمبرد بۆ ماڵ ئەوان لە ژێر عاباوە بە پێ.

پ: لە تەمەنی چەند ساڵییەوە عابات ئەپۆشی؟

و: کە گەورە بووم ئیتر عابام ئەکرد، ئیتر عابا لە سەرمان بوو، جار جار پێویستی پێ بکردایە، پێچەشمان ئەکرد.

پ: بۆ پێویستی بوو یا هەر خۆتان ئەتانکرد؟

و: نا نا بۆ پێویستی کاری حزب بوو، نەک بڵێم لەبەر ئەوە پێچەشمان ئەکرد بۆ ئەوەی دیار نەبم، نە ناسرێمەوە، هەر بۆ ئەوەبوو.

پ: قەد بێ عابا سوڕاویتەتەوە؟

و: ئەزانی کەی بێ عابا ئەسووڕامەوە، ئەو کاتەی وا کاکەم زیندان بوو، ئەڕۆیشتم محاوەلەم ئەکرد لە دائیرەکان بۆ کاکەم بە بێ عابا بووم، تەمەنم 14 ساڵ بوو.

پ: کاکت لە ساڵی 1961 لە سەر چی گیرا؟

و: بەڵێ لە ساڵی 1961 گیرا، لە ماڵ غەریب میمکزام گیرا، لە یەک حەوشا بووین، لە سەر قەبری شەهید شیعری ئەخوێندەوە، ئەوەیان کردە بەڵگە بۆ کاکەم، ئەویان گووم کردبوو، تەقریبەن ساڵێک لە ژوورەوە بوو، منیش هەڵستام ڕۆیشتم عەریزەم دا بۆ پارێزگار، عەریزەم دا بۆ بەڕێوەبەری ئەمن بۆ بەردانی، ئەمجا جگە لە گرتن لە ناو شاری کەرکووک ئیغتیالاتیش پەیدا بوو، بەخوا کاکەم چەند کەڕەت هەوڵیاندا ئیغتیالی بکەن و بیکوژن و لە ناوی ببەن.

پ: کێ بوون ئەوانەی دەیانەویست تیرۆری بکەن؟

و: تورکمانەکان بوون، بە پاسکیل هات و چۆی ئەکرد لای گەڕەکی موسەڵڵا، بۆیە لە ترسی کوشتن وازی لە شارەوانی هێنا، ئەوان دژی شیوعی بوون، وایان ئەزانی شیوعی ئەوانی وا لێ کردووە لە کەرکووک ساڵی شەڕی کورد و تورکمانەکە، لەم دوایانەدا کاکەم لە دیدارێکدا، چاوپێکەوتنی تەلەفزیۆنییان لە گەڵی کرد، کاکەم بە جوانی تەوزیحی مەوزوعەکەی کردووە، قەناعەتیان بەوە هێنا کە حزبی شیوعی هۆکاری ئەو کارە نەبووە.

تەتەرەکەی حزب

پ: لە ناو حزبی شیوعی لەگەڵ کێ پەیوەندیت هەبوو؟

و: لەگەڵ (ئوستاز خزەیر) ئەبوو وەلیدیان پێ ئەوت، لەگەڵ ئەبوو حیکمەت (مەسیحییەکە)، لەگەڵ ئەبوو حەسەن خەڵک مووسڵ بوو، لە گەڵ هاوڕێ ماجد، ماجدی ناو بوو پێمان ئەوت دایی بە زمانی تورکمانی یەعنی خاڵۆ، پەیوەندیم لەگەڵ ئەمانە هەمووی هەبوو، با بێینەوە سەر کارەکانم، دوایی ئینجا ماڵی حزبییان بۆمان جیاکردەوە، لە گەڕەکی بەگلەر لە کەرکووک، لەوێ خانوویەکیان بۆمان بە کرێ گرت، مانگانە بە 18 دینار.

پ: گەڕەکی بەگلەر هەمووی تورکمان بوو.

و: بابە ئێمە وەک بولبول تورکمانیمان ئەزانی، قسەمان ئەکرد بە تورکمانی، خەڵک حەقی نەبوو، لەوێ ماڵ عاسی حاجی

جەوهەر و ئێمە پێکەوە چووینە ناو ئەو ماڵە حزبییە، هاوسەرەکەی ناوی فکری بوو.

پ: باوکیشتان بردە ماڵە حزبییەکە؟

و: ئارەواڵا باوکیشمان برد بۆ ئەوێ.

پ: ئەی ئەو فەقیرە بۆچی؟

و: بڵێ چی، باوکم و ئیلهام بوونە بەرید (پۆست) ی حزبی بەینی نێوان شاری خانەقین و شاری کەرکووک، جار جارە ئەمیرەی خوشکمیش بەشداری دەکرد، سێ جار لەگەڵ باوکم پۆستی حزبی برد بۆ شاری خانەقین، هەروەها فکری خان هاوسەری عاسی حاجی جەوهەریش وابزانم خەڵکی حەفت تەغار بوو پۆستی ناو شاری کەرکووکی ئەبرد، جارێکیان پێکەوە بووین ئەمن کەوتە شوێنمان.

پ: ئێ ئەو فەقیرانە، نە ئاڵیان نە وێڵیان وەک تورکمانەکان دەڵێن، ئیتر بەریدی چی، خۆ حزبی نەبوون؟

و: ئەوەیە بوونە بەریدی بەینی ئەو شوێنانە، لەوێ لە خانووەکەمان چاپخانە دانرابوو، ئەمەندە بڵاوکراوەیان دەرئەکرد، بە شەو، ڕاوەستانیان نەبوو.

پ: لە ناو ماڵە حزبییەکەی گەڕەکی بەگلەر؟

و: لە ماڵە حزبییەکەی ئێمە، بەڵێ، لە ناو ماڵە حزبییەکە دەرئەکرا، ئاو بووەستایە ئەوان ناوەستان.

پ: کێ بوون ئەوانە؟

و: نازانم ناویان چی بوو؟ بە هاوڕێ ناوی یەکیان بە یەکتر ئەوت، ئیتر لەوێ ئەوەیان ئەکرد، بڵاوکراوەیان دەرئەکرد، ڕاوەستان نەبوو، بزانە من چیمە کرد. من بۆ سلێمانی و بۆ بەغدا پۆستی حزبیم ئەبرد، ئەو مەناشیرانەم بۆ بەغداو بۆ سلێمانی ئەبرد، باجی ڕوقەیە لەگەڵ بڕاژنما بۆ مووسڵ ئەیانبرد، باوکم و ئیلهام خوشکم و ئەمیرە بۆ خانەقین ئەیانبرد، وەک وتم ناو کەرکووکیش باجی فکری ئەیبرد، ئێمە ئەمەندە ئیشمان کرد نەبێتەوە.

پ: تۆ چەنێکت بۆ بەغدا ئەبرد ؟

و: جگە لە پسوولە، نامەیان ئەنووسی هی کەرکووک ڕەبتی هەبوو لە گەڵ بەغدا، کراس کەرنەک فش بوو دەمکردە بەرم، پۆستەکەم ئەکردە پشتم حەڵقەم ئەکردە دەستم یەعنی شووم کردووەو ئەمە زگم هەیە، ئێ ئەگەر سوار سەیارە ئەبووم شوێن دوو نەفەرم بۆ خۆم ئەگرت، ئەموت نەخۆشم ناتوانم بۆ ئەوەی نەک یەکێک خۆی بدا لە قەدم و خشەی بێ و هەستی پێ بکات، پارچەیەک پەڕۆی سووریان ئەدا پێیم، بە چی لەونێک بڕۆم لە گەراج دابەزم، ئەم پارچە سوورە چەمکێکی لە عاباکەمەوە دەربەکەمە دەرەوە، سەیرم ئەکرد لەو لاشەوە یەکێک عابا لە سەریەتی پارچەیە سوور ها بە دەستییەوە، بەو شێوەیە ئەهاتە پیریمەوە، ئەیوت هاوڕێ با بڕۆین، ئیتر یەکترمان ئەدۆزییەوە، ئەکەوتمە شوێنی ئەڕۆیشتم بە دوایدا، ئەچوومە ئەو ماڵەی ئەو

ئەچـووە ژوورەوە، ئیتـر شـتەکانم دائەگـرت و تەسـلیمم ئەکـرد و ئەگەڕامەوە.

پ: ئەی باوکـت نـەی ئەوت ئەم کـچە عـازەبە بـۆ بە تەنیـا بنێرم بۆ بەغدا؟

و: کاکە موحاسـەبەمی نـە ئەکـرد، خـۆم کوێخـا بـووم، خـۆم کەیبانوو بووم، سیاسـی بـووم، خـۆی ئەیزانـی مـن چـۆنم، متمـانەی تەواوی پێم بوو، گشتیان ئەیانزانی من چـۆنم، هەڵسـوکەوتی خـۆمم ئەزانـی، تێـئەگەی بەس لە لایەنـی مەترسـییەوە ئەمەنـدە ناترسـام، بنەماڵەی ئێمە ناترسین، لە بڕاژنـمەوە هەموومان، ترسمان نازانی.

با ئەوەم لە یاد نەچێت لە ڕووی ڕێکخستنەوە، مـن سـەرۆک شانە بـووم، ئەو کـات خەلیەیـان پـێ ئەوت، دوو خەلـیەی حـزب بە دەستمەوە بوو لە ناو شاری کەرکووک، لە دوای ئیعدامکردنی شێخ مارف و شێخ حوسێن و ئەوان، ئەوەندە بە دەسمەوە بوو.

پ: لەو ماڵە حزبییە خواردنتان چۆن بوو؟

و: مـانگی شـەش دینـارم بـۆ مەسـڕووفاتی ڕۆژانە لە دایـی وەرئەگرت ، خانووەکە چوار ژووری تیا بوو، ژوورێکی بۆ ئەوان بوو، سێ ژوورەکەی دیکە بۆ ئێمە بوو، بە 18 دینار گرتبوومان بە کـرێ، جـار وا هەبـوو 6 دینـارەکە زیـادی ئەکـرد، بـاقیەکەیم ئەگەڕانـدەوە بـۆ دایـی، ئەویـش دەیـووت ئەمە بەشـی خۆتـانە بـۆ ئەیگەڕێنیـــتەوە، باوکیشـــم عەمەلەی ئەکـــرد ڕۆژانە شـــەش پەنجاییەکەی ئەخستە ناو مەسرەفەوە.

پ: ئەوان چەند کەس لەو چاپخانەیە کاریان دەکرد؟

و: سێ کەس ئیشرافیان ئەکرد (ئەبو حیکمەت، دایی، ئوستاز خزێر)، تەنها ئەمانمان دەبینی، دووکەسیش چاپیان ئەکرد، ئەهاتن چاپی خۆیان ئەکرد و ئەڕۆیشتن، بێ ئەوەی بیان بینین.

پ: باشە لەو کۆڵانە تەسکانەی بەگلەر دراوسێکانتان هەستیان بە هیچ ناکرد، ئەم هەموو هاتوچۆیە؟

و: شەوان ئەهاتن چاپیان ئەکرد، بە شەویش ئەڕۆیشتنەوە، ساڵێکمان ئاوا تەواو کرد، کەس نایانی بینی.

هاوسەرگیری

پ: چۆن هاوسەرگیریت کرد؟

و: هاوسەرگیری کردنم بە فشاری مامەم فەیزوڵڵا بوو، ئیتر چۆن بڵێی بە ڕاستی زەختی مامەم نەبوایە هاوسەرگیریم نە ئەکرد لەو کاتە، ئەو مامەیەم زۆر خۆش گەرەک بوو، وەک باوکێک دەوری ئەبینی لەگەڵمانا، بۆیە لە قسەی دەرنەچووم، دەنا خووم بە حزبایەتی و سیاسەتەوە گرتبوو، تێکەڵ خوێنم بووبوو.

پ: ئەو کاتە باوکت مابوو؟

و: باوکم مابوو، هەشت ساڵ دوای ئەوە باوکە میهرەبانە زەحمەتکێشە خۆشەویستەکەمان کۆچی دوایی کرد، بەس ئەو مامەیەم بڵێن پارتی بوو، بەس ئینسانێکی ڕۆشنبیر و تێگەیشتوو بوو، خۆی ژنەکەی مرد، کچەکەی موعتەبەر هاوردە سەر ئێمە، ئێمە بەخێومان ئەکرد.

پ: لەگەڵ مامێشت تێکەڵ بوون؟ خۆتان لە خۆتان نەبوون ئەوانیش زیادیان کرد؟

و: ئا، لەگەڵیانا تێکەڵ بووین، ئەوانیش هاتنە سەرمان، ئیتر بڵێن باوکی هاوسەرەکەم (خاڵۆ نەجمەدین)ی ناو بوو، خاڵۆزا و میمکزای باوکمە، خزمی خۆمان بوو.

پ: ئەویش عەشیرەت تاڵەبانییە؟

و: نا ئەوان زەنگنەن، بەس چییە زەنگنە و تاڵەبانی تێکەڵن لە ناو خۆیانا، ژن و ژنخوازی زۆر لە نێوانیانا هەیە.

پ: وتت شووم کردووە بە دێی کەریم باسام؟

و: بەڵێ خەڵکی دێی کەریم باسامن، دادای هاوسەرەکەم تاڵەبانییە، میمک باوکمە، تێئەگەی، خوشک بابام (شێ محێدینە) شووی کردۆتە بابای ئەو، خاڵۆ نەجمەدینم هات بۆ داخوازیم.

پ: پرسیان پێت کرد؟

و: بەڵێ ئەی چۆن، کاکەم لە قەواڵی بوو من خۆم نامەم بۆ کاکەم نووسی. لە ناو نامەکە نووسیم کاکە ئەوە خاڵۆ نەجمەدین هاتووە داوای من ئەکا بۆ کوڕەکەی.

پ: بە چەند ڕۆژ جوابیانتان دایەوە؟، جوابەکەی کەی هاتەوە؟

و: ئەی هین بوو، ئەزانم لەگەڵ بارا، لەگەڵ محەمەد دا نامەکەم نارد، تەقریبەن دوو هەفتە زیاتری پێ چوو تا گەیشت، تا وەڵامی یەکجاری ئەوانمان دایەوە نزیک ساڵێکی پێ چوو، ئەوسا وا من شووم پێی کرد، یەعنی ساڵێکی پێ چوو تاکو ڕێککەوتین، ئەم شووکردنەی منە، خۆ کتوپڕ شووم پێی نەکرد، دوای ساڵێکی پێچوو تەقریبەن حەتا مامەم موافەقەی کرد، ئەوان هەر دانیشتنە دیار منەوە.

پ: بۆ ئەمە بۆچی ئاوها مایەوە ساڵێک چاوەڕێ کردن؟

و: بەخوا ئیتر حەزی ئەوان بوو، زۆر پێیان خۆشبوو، حەزیان ئەکرد تێکەڵیان بین، هیچ تر نەبوو بە سەر کاکەم، بە نیسبەت منەوە هیچی تر نەبوو، لەوانەیە ئەو لە لای خۆیەوە وتبێتی ئیللا ئیللا، ئیتر لەوانەشە لە دڵ خۆیەوە ئاوا بێ، ئەی بۆ دانیشتە دیار من ساڵێک؟، وا نییە، حەزی کردووە ئیتر ئاوایە.

پ: هەر کاک ئەحمەد چاوەڕێی وەڵامی کرد؟

و: کوڕە چی چاوەڕێ بکا، مەجبورە چاوەڕێ بکا، ئێ ئیتر ناڵێم شتەکە چۆن بڵێم قسمەت بوو، خۆ بە خوا کوڕەکەشم نەبینیبوو

پێشتر، سەرەتا کوڕەکەم نەبینیبوو، لە دواییا بینیم ئیتر هەندێ شت بووە هۆی ئەوەی کە شوو بکەم بتوانم بە ڕێگەی پیاوەکەشمەوە هاوکاری کەسوکارم بکەم.

پ: ئەمە بەهانە نییە؟

و: بەهانە ببێ و نەبێ ئیتر ئەوەیە، خۆ دڵداریم نەکرد لەگەڵیا بە خوا.

پ: داوای چیت کرد لە ماڵە زاوا؟

و: داواکاری من چی بوو؟، وەڵا ئەوەی بۆم کرا سیسەمێکی تەنەکە هەیە بۆمیان کرد، ئەم تەنەکەکان ئیتر ئەوەو سۆپایەک و فەرشێکی لەم عادییەکان و ئەمانەو هەرچی جلم هەبوو لە ناو جانتا بوو، ناو باوڵ، باوڵە تەنەکەکان، ئەیچی ئەرێوەڵا هەر ئەمەندە، هیچی تر.

پ: ئەی مارەییت چەند بوو؟

و: مارەییم 200 دینار، نا شیربابییەکەم 200 دینار بوو، مارەییەکەم 150 دینار بوو، ئیتر نووسییان، ماڵ ئاغایە با بیدەن.

پ: ئەوان ئاغا بوون؟ یەعنی تۆ لە شیوعیەتەوە هاتی گڕگڕ، چوویت شووت بە ئاغا کرد؟

و: ئینجا تەئسیراتم هەبووە بۆ سەریان، بە خوا لەم دواییە ماڵ و دیوەخانمان بووە بە لانەی حیزب شیوعی، ماڵ خاڵۆ نەجمەدین، لە وەزعی ماڵ کاکەم یەعنی ئەوەی ئەو کردوویەتی لەگەڵ من، بڕوات بێ یەك شیوعی ئاوای نە ئەکرد لەگەڵ منا، ئا

زۆر زۆر هاوکارم بوو، رێزی لە شیوعی گرتووە بە خوا، ئەوە هاوڕێ حەمە ڕەشید، ئەوە بڕۆ بڵێ کاك ئەحمەد لە گوندی کەریم باسام چۆن بوو لەگەڵتانا، ئەوساکە کە ئەهاتن پێشمەرگە بوون، هاتوچۆی کەریم باسامیان ئەکرد، ئەوە عەبدوڵڵا جەلال، ئەوە مام سابیر کۆچی دوایی کرد، کێی تریش لەگەڵیان بوو ، ئا هاتە بیرم مامۆستا عەلی زەنگەنە، بڕۆ لە هەمووی بپرسە، تەنانەت دەنگەکەی وەرئەگرم بۆ حیزب بەس دەنگەکەی لەوە زیاتر نا.

پ: ئەی ئەگەر نەیدا؟

و: خۆم بە یەکەوەین، چۆن پێی ئەکەم، ئەڵێم بێ لە بەر چاو خۆم بیکە ئەیکا، دەنگەکەی پێ ئەدەم، گرنگ دەنگە ئێستا، خاڵۆم نەجمەدین بە ڕەحمەت بێ، بە خوا بموتایە ماست ڕەشە، ئەیوت ڕەشە، ئاغاش بوو .

پ: شیوعییەکان دەردیان پێ نەدابوو ساڵی شەعب شەعبەکە؟

و: بە کێ؟

پ: بە خاڵت نەجمەدین دەردی بدەنێ و عەرزی داگیر بکەن و بڵێن بۆ جووتیارو ئەمانە؟

و: نا ئاخر خاڵم ناوی تەنها ئاغا بوو وەك نازناو، مەسەلەن نەجمەدین ئاغا، یان مجید ئاغا بەس ناویان ئاغا بوو، ئاغایەکی چۆن بڵێی بەس ناویان ئاغا بوو، دەسەڵات و زوڵمیان نەبوو.

پ: خۆ زەوییان هەبوو؟

و: زەوییان هەبوو بەڵێ، ئێستاش زەوییان هەیە، زۆریش .

پ: حکومەتی ئەو کاتە هەندێك زەوییان لێ سەندوون بۆ جووتیارەکان؟

و: خۆیان دایانە پێیان کاتی خۆی بە هەندێك جووتیار، ئێستاش لێیانیان نەسەنەوە، خۆیان داویانە، داویانەتە جەماعەتێ ماڵ وەهاب حەکیم هەیە عەرزیان داوە پێیان، هەتا وتوویەتی زەکاتەکەشیان لێ مەسێنن، ئێمەش ئێستا 300 دۆنممان هەیە لە باوا هی بەشی دایکم، ماڵ ئەحمەدیش ئێستا لە دێی کەریم باسام، بڵێم زیاتر لە (600-700) دۆنم زەوییان هەیە.

پ: بۆ زەکاتیش بۆ ئاغا بوو جاران؟

و: ئەی چی، ئەڕێوەڵا.

پ: زەکاتیشیان ئەخوارد ئاغا، ئەی ناڵێن زەکات بۆ هەژارو نەدارە؟

و: ئا ئاغا زەکاتی ئەخوارد، خاڵۆ نەجمەدین زەکاتی ناسەند، زەوی داوەپێیان ئێستاش هان لە بانی، دوو وەچەیان و سێ وەچەیان ماوە ئێستاش لە سەر ئەو زەویانەن، خاڵۆ نەجمەدین، نا ئەحمەد نا، بابایان زەکاتی وەرئەگرت، باس ئەمانە ناکەم، ئەم وەچانە هیچیان لە فەلاح نەسەندووە نا، بە ڕەنجی شان و ئارەقی ناوچەوان خۆیان ئەژێن.

پ: تۆ دیفاعی خزمایەتی لێ مەکە.

و: نا وەعد نا، خزمایەتی نییە، بـە شـەرەف هـەموو ئینسـانێ خزمایەتی نییە، من وەك حەق چی هاتە پێش چاوم ئەوە ئەڵێم، نـاڵێم ئێسـتاش بـە بەڵگـە و دەلیلـەوە بـە ئیسـپاتەوە، ئێسـتاش 3 وەچـە 4 وەچەیان لەسەر ئەو عەرزەن. ئەوان وا نەبوون لـەو ئاغایانـە نـین، کاکە لەو ئاغایانە نین، شێخ وا هـەبووە ئاغایـەتی خـۆی نوانـدووە، مەسەلەن فەلاحێك بە دڵی نەبوایە حەوز چیمەنتۆ پڕ بەفر بوو ئـاوا، ئەمری ئەکرد ئەیوت بیکەنە ناو حەوزەکەوە، یان فەلاقـەیان بکـات، یـان لـە دێیەکـە دەریـان بکـات، فەلاحـەکانیان ئـاوا سـزا داوە، زۆر بێویژدان بوون.

پ: دوای هاوسەرگیری ماڵت لە کوێ دانا؟

و: لە ناو شاری کەرکووک، ژوورم بە کرێ گرت.

پ: بوویتەوە بە کرێچی؟

و: ئەی چی ئەرێوەڵا بە کرێ گرتم، لەگەڵ ماڵ ئامۆزایـەکم، ستاری ناوە ئەبێتە بابای ئەم چۆمانە (چۆمان دراوسێیانە)، ئا لەگەڵ ئەوانە ئێمە ژوورێك و ئـەوانیش ژوورێـك پێکـەوە حەوشـێکمان بـە قاپی باغڵەمە بە کرێ گرت.

پ: بۆ نەچوونە کەریم باسام؟

و: لـە بـەر ئـەوەی ئەحمـەد هاوسـەرم تەتـەوعی عەسـکەری بوو، تەتەوعی کردبوو لە سوپا.

بارکردن بۆ قەزای موسەیەب

پ: هەر لە کەرکووک مانەوە؟، ئێوە ماڵتان چووە چ گەڕەکێك؟

و: ئێمە ماوەیەك کەم لە شاری کەرکووک ماینەوە لە گەڕەکی ئیسکان بووین، دوایی ئەو ئەحمەد دەڵێم نەقڵ بوو رۆییشتین بۆ قەزای موسەیەب لە خوار بەغداوەیە، (9) ساڵ لە موسەیب بووم لە نزیك شاری بەغدا، لەوێ مامەوە، ماڵ کاکەم ئەوانیش هاتن بۆ بەغدا.

پ: لە قەزای موسەیەب لە چ گەڕەکێك بوون؟

و: لە دوور ئەربەعین، نزیك سەربازگەکە بووین، لە حەوشێکا بووین بە تەنیا، دوو ژووری تیا بوو، لە تابووك دروست کرابوو.

پ: ئەو 9 ساڵە لە موسەیەب هەر لەگەڵ حزب بەردەوام بوویت؟

و: عەینەن ئابوونەم ئەدا، بەس نەم ئەتوانی راستەوخۆ ئیش بکەم لەوێ؟، کەسیان پێم نە ناساند، هەتا داوای ئەوەشم کرد لە ئەبو وەلید بۆ ئەوەی پەیوەندی تاکە کەسیم لە گەڵدا بکا، داواشم کرد لێیان، ئەبو وەلید وتی: لە بەر ئەوەی پیاوەکەت عەسکەرییە، ئێمە حەز ناکەین خەڵك بنێرین بۆ لات، خۆت دوو مانگ جارێ بێ لە کەرکووک ئابوونەکەت بدە.

پ: ساڵ چەند چوون بۆ مسەیەب ؟

و: ساڵ چەند؟ وەڵاهی نازانم بڵێم ساڵ چەن چووین، ئەو کاتەی ماڵ کاکەم هاتن بۆ بەغدا، لە بەغدا بوون ئاخر یەکەم جار لای من بوو کاکەم، ئێمە سەرەتا ماڵمان باری کرد بۆ قەزای ئەبو غرێب، سەرەتای هاوینی ساڵی 1968 چووین بۆ ئەبو غرێب، ئا بزانە ئێمە لە ئەبو غرێب بووین، ئەبو وەلید نامەیەکی بۆم نارد، بە ژنێکی عەرەبا لە کاتی خۆی بەیەکەوە ئیشمان کردبوو لە ناو کەرکووک، تەوسیەی کردبوو ناونیشانەکەی لە کاکەم وەرگرتبوو، هات بۆ ماڵ ئێمە بە عەلاگەیەك پڕەوە، ئیتر بامێ و تەماتە و گۆشت و شتی هاوردبوو بۆ من، بە ناوەی ئەوەوە ئێمە لەگەڵ ماڵی دایکی عەباس دانیشتبووین بە یەکەوە لەو خانووە، هات وتی: بە خوا بیرتم کردووە لەبەر ئەوە هاتوومە، منیش لە لای ئەو ژنە وتم ئەمە پیرێژنێکە کاتی خۆی هاوسێ بووینە و خزمەتیم کردووە و نەخۆش بووە ئینسانێکی بە وەفایە، هاتووە سەردانیم ئەکا، هاتبوو هەواڵی خۆ ئامادەکردنی حیزبی بۆم هێنا بۆ ئەنجامدانی کودەتا لە عێراق لە لایەن حیزبی شیوعییەوە، بەڵام بەعسییەکان 17ی مانگ کردیان، وتی ئا لەم کاتە خۆت ئەکەیتە نەخۆش بە هەر شێوەیەك بێت ناهێڵێ ئەحمەد بچێت بۆ عەسکەریەکەی نەك بکوژرێ تێئەگەیت؟، ئێمە شتێك ئاوها هەیە بە دەست حیزبەوە باسی مەکە، نەك بکوژرێت، لە نامەیەکدا بۆ من نووسیبوویان، ئیتر منیش ئەمەنە دڵخۆش بووم، ئەمەنە پێم خۆشبوو وتم حزب ئینقلاب بکاو

بێتەوە سەر حوکم ئەمەو ئەوە، ئیتر بۆ خۆی 17ی مانگ بەعسییەکان دەسپێشخەر بوون کردیان، وا نەبوو 17ی تەمووز.

پ: لە ناو نامەکە نووسرابوو کودەتا ئەکەین؟

ڕەسمییە: بەڵێ لە ناو نامەکەی بۆ من نێردرابوو نووسرابوو، وەڵا ئیتر 17ی مانگ کردیان زۆر خەفەتم خوارد، زۆر زۆر موتەئەسیر بووم، ئیتر بە منی وت بە هیچ شێوەیەك نەیەڵی ئەحمەد بچێ بۆ دەوام نەك بکوژرێ، منیش خۆم ئامادە کردبوو وتم ئەو ڕۆژە خۆم ئەگەیەنمە مردن، نایەڵم ئەحمەد بڕوا دەوام بکا.

پ: ئەو کاتە ئێوە لە ئەبوغرێب بوون ؟

و: ئێمە ئەو کاتە لە شاری ئەبوغرێب بووین، ساڵ و نیوێك لە ئەبوغرێب ماینەوە، دوای ئەوسا بارمان کرد، ئەوسا کاکەم هات بۆ لای من، کاکەم لە بەغا لە دەواجن دامەزرا.

پ: ئەی ئەو پێشمەرگە نەبوو لە قەوڵی؟.

و: نا کورە قەوڵی چی؟ قەوڵی کەی بوو؟، من کەی شووم کرد، ئەو کاتە لە قەوڵی نەما، دوای حەرەس قەومی کاکەم هاتەوە بۆ کاری حیزبی بۆ تەنزیمات، ئیتر هات تەعین بوو لە دەواجن لە گەڕەکی مورادییە لە ناو شاری بەغدا، دووریش بوو لە ئێمەوە، بەیانیان زوو هەڵمئەساند، ئەڕۆیی بۆ سەر کارەکەی، بەینی ئەبوغرێب و بەغدا وابزانم چارەکە سەعاتێك بۆ (20) دەقەیە تەقریبەن، لەوێشەوە دەڕۆیی بۆ دەواجنەکەی مورادییە، هەر

زۆری پێ ئەچوو، ئیتر لە بەر خاتر کاکەم هەڵستاین بارمان کرد بۆ ناو شاری بەغدا، لەبەر ئەوەی کاکەم نزیکتر ببێتەوە، لە عەلاوی حلە دائەنیشتین، لە حەوشێك دائەنشین ماڵ ساڵح ئەمین ئاغای تەپە عەلی و تەپە قەوی پێ ئەڵێن لەوێ بوون ئەوانیش زەنگەنەن، ماڵی عیسمەتیش لەوێ بوو مێردەکەی زەنگەنە بوو، بەس ئەوانی تر سرف عەرەب بوون، ماڵێکی عەرەبیش هەم ئەیانمان ناسی خەڵك ناسرییە بوو لەوێ بوون، چوار پێنج ماڵ لە یەك حەوشە بووین، ئەو کاتە لەوێ بووین ، وەڵا لە ناکاوێك ئەحمەد نەقڵ کرا بۆ مەملەکەتی ئوردن، فەوجەکەیان نەقڵ کران بۆ وڵاتی ئوردن، نازانم چی بوو ئەو کاتە وایکرد بۆ ئوردن ڕۆییشتن، شەڕی ئیسرائیل بوو شتێك لەو جۆرە بوو، کاکەم لە لای من بوو، بەیانی بۆ دەوام ئەڕۆیی ئێواران ئەهاتەوە، ئیتر دوایی بارمان کرد بۆ حەوش ساڵح فەلامەرز هەر لە ناو شاری بەغدا، ساڵح فەلامەرز خۆی شیوعی بوو، خانوویەکیان بە کرێ گرتبوو، ژوورێکیان داپێمان، بارمان کرد بۆ ئەوێ، لەوێ دانیشتین، لەگەڵ ئەوانا پێکەوە بووین، سەلاح فلامەرز کوردە ، خەڵکی گوندی دوانزە ئیمامە، کاکەم ئەیناسی، لەگەڵیا برادەرێتی هەبوو، چوومان لەگەڵ ئەوانا دانیشتین، ماڵێك خەڵکی پردێ ماڵ کاك سدیق ئەوانیش لەو حەوشەیە بوون، ئەمە ئێمە لەم ژوورە دانیشتووینە، ئەوانیش لەو ژوورە دانیشتوونە، ئینجاکە دەرگا هەیە، لە بەین ئێمە و ئەوانا، خانووی بەغدا ئەو کات زۆری وابوو، ئەو دەرگایە ئێمە بە ڕۆژ

ئەمانکردەوە، من منداڵم نەبوو، بەس من و کاکەم بووین، ئەحمەدیش مانگانە ئەهاتەوە، ئیتر ماڵی ئەو کاك سدیقە روبعێك و منیش روبعێك و ئەو ماڵەش روبعێکیان ئەدا، ژنەکەی ناوی سانییە بوو، ئەڕۆیشت بازاڕی ئەکرد، هەتاکو جەماعەتمان وتیان ئێوە دوو کەسن ئەوان پێنج نەفەرن بۆ تۆ روبعێك وەك ئەوان ئەدەی؟، تۆ کەمتر بدە، وتم نا موشکیلەم نییە قەیچێکە، هاوکارییە یەعنی ئەمە بێ فەرقییە کە من کردم لەگەڵ ئەوانا، زۆر ئیستفادەی هەبوو بۆ ئێمە، وەڵا ئیتر بازاڕی ئەکرد هەتا ئەو ئەهاتەوە منیش ئەو ناوەم کۆ ئەکردەوە، قاپ و قاچاخمان ئەشۆری، بەیەکەوە خواردنەکانمان ئامادە ئەکردو لێمان ئەنا، کاکەم ئینجا دائیمەن حەزی لە نانەوڵا بوو، ئەو ڕۆژەی سووڕەوەکراو بووایە خواردنەکەمان نانەوڵایەکمان بۆ کاکەم ئامادە ئەکردو بە جیا دامان ئەنا بۆی، وەڵا دوای ئەوە باوکی منداڵەکانم نەقڵ بوو بۆ کوێ، بۆ شاری کەرکووک، نەقڵیان کردەوە بۆ شاری کەرکووک.

کاکەم لەوێ لامان بوو، وتی دنیا هەڵستێ مادام نەقڵیان کردووە بۆ کەرکووک، ئەبێ تۆ بڕۆیتەوە بۆ شاری کەرکووک، من وتم ئەحمەد بۆ ئوردن بڕۆ، مادام بۆ کەرکووکە نابێ نەقڵ بیت، ئەویش ئەیوت لە بەر خاتر من قەبوولم نییە، چۆن بڵێی لەبەر مەسڵەحەتی من، وتم کاکە بۆ خاتر خوا لێیگەڕێ، ئەحمەد هاتەوە بە ئیجازە، وتی کاك فەخرەدین بۆ خاتر خوا من لەوانەیە ئێستا نەگەمە ئەوێ هەم نەقڵ بکرێمەوە، من عەسکەریم لە وەڵامدا کاکم

وتی: نا موشکیله نییه ئیللا گەرێ بڕۆی بۆ کەرکووک، ئەی خوایە چی بکەم، ئەیوت: من ئەچم بۆ ئوتێل، ئێ مەعاشەکەت ئەوەنە نییە چی بەش مـاڵ و منداڵـەکانت، بـەش ئوتێـل ئـەکات، ئـەی تـۆ دەبـێ یـەکێك خواردنـت بـۆ ئامـادە بکـات هـەتا دێیتـەوە، ئیتـر بـووە موشـکیلەیەکی زۆر گـەورەمان، کاکـەم هـەر پێـداگیری ئـەکرد بـۆ ئەوەی من بڕۆمەوە بۆ کەرکووک، وەڵا ماڵی سـانییە و کـاك سـدیق ئاوا بـێ وتیان کاکە موشکیلەمان نییە نەقڵ بن بڕۆن بۆ کەرکـووک، کـاك فـەخرەدین دێـت بـۆ مـاڵ ئێمـە، ئـێ چـۆن ئـەبێت کابرایـەکی غەریب جار وا هەیە پیاوەکە شەو درەنـگ دێتـەوە، ئـەمیش لەگـەڵ ئافرەتێکـا، کاکـەم وتـی: نـاتوانم موسـتەحیلە نـاتوانم، ژوورێکیـان هەبوو لە بەین قاڵدرمەو سەربانەکە، ژوورێکی زۆر بچـووك بـوو، کاکەم هەڵستا ئەو ژووڕەی گرت، وتی باشـە مـادام هـەر پێـداگیری ئەکەن، من ئـەو ژووڕە ئـەگرم جێگاکـەم بـۆ داخـەن لـەوێ، لـەوێ ئیسراحەت خۆم وەرئەگرم، نـان خواردنیشـم بـا لەگـەڵ ئێـوەدا بـێ، روبعەکەی خۆمیش ئەدەم، ئیتر بەو شێوەیە قەناعـەتی کـرد، منـیش دڵم ئیسراحەتی کرد، چونکە سانیەش وەك من خـوا هـەڵناگرێ وەك برای خۆی مامەڵەی لەگەڵدا ئەکرد، زۆر ئـافرەتێکی رێکوپێـك بـوو کاك سدیقیش بە هەمان شێوە، ئەوان خەڵك پـردێ بـوون، وەڵا ئیتـر ئەو لەوێ مایەوە، من بارم کرد بۆ کەرکووک، ئیتر لە پشوو ماڵ و منداڵی پێچایەوە، لە گەڕەکی فەزڵ خانوویان بە کرێ گرت چوونـە ناوی، ئێمەش هاتینەوە بۆ کەرکووکە حەیاتەکـە، بـەڵام ئەوەنـدەمان

پێ نەچوو لە کەرکووک، نەقڵ کراین بۆ کوێ؟ بۆ قەزای موسەیەب لە خوار بەغداوە بەرە و شاری کەربەلا، ئێمە چومانە موسەیەب ئەوان لە فەزڵ بوون، ئیتر هاتووچۆی یەکترمان ئەکرد، حەفتانە من ئەهاتم سەردانیم ئەکردن، ئەوانیش ئەهاتن سەردانی منیان ئەکرد، بەو شێوەیە ماینەوە لە بەغدا، دوایی ئەو رێکەوتنە ئاشکرا بوو لە نێوان حیزبی شیوعی و حکوومەتی بەعس.

پ: تۆ ئەو کاتەی ئەوان رێککەوتن لەگەڵ حیزبی بەعسا هێشتا بەردەوامیت؟

و: بەڵێ بەڵێ، بەردەوامم لە حیزبایەتی، وەڵێ وەك گوتم تەنها لە کەرکووک ئابوونەوەی خۆم دەدا هیچی دیکە، ئەو کاتە لە موسەیەب بووم، هیچم ناکرد، وەك وتم حزب منی جیا کردەوە، لە کاتی بەرە چالاکیم نەبوو، پیاوەکەم سەرباز بوو، منیان جیاکردەوە بۆ ئەوەی ئەو تووش نەبێت ئابوونەش یەك دینار بوو، بەس من نیو دینارم مانگانە ئەدا، ئیتر مایەوە تا ئەو وەختەی جارێکی تر چوونەوە بۆ شاخ.

چوونی مام سالّەح بۆ شاخ

پ: ئەدی کاکەت؟

و: کاکەم بزانە چی ڕوویدا، خەبەریان هاورد وتیان خەڵك ئەگرن، یان ئەوەتا بەرائەت (پاکانە) ئەدەی لە حیزبی شیوعی،

یاخود زیندانی و ئەشکەنجەو ڕاوەدوونان بوو، کاکەم لە بەغدا لە موراددییە هەر دەوامی خۆی لە دەواجن ئەکرد، وەڵا سەیرەکەم ئیلهام خوشکم و شوانەی برام بە هەڵەداوان هاتن بۆ لام، ئیلهام وتی: تاتە خوشکەکەم بۆ خاتری خوا، کاکە هاتووە بۆ کەرکووک لەگەڵ شێخ ئەمینا قسەی کردووە، شێخ ئەمینی کانی قادر خەزووری برای خێزانێتی، شێخ ئەمین وتوویەتی پێی؛ وەڵا کاکە ئێمە ناتوانین کەس بشارینەوە، ڕۆژانە کۆپتەر لە دێیەکەمان ئەنیشێتەوە، کون بە کون هەردەم و ناو ماڵەکان ئەپشکنێ لە کانی قادر، بەردەوام جاش و دەوریە و شتی وا دەرئەچێت، زۆر زەحمەتەو جاش و جاسووس زۆر بوونە، وەڵا هەروا کاکەم هاتە دواوە گەڕایەوە بۆ ماڵ خۆیان، وتی: ئێستا کاکە دانیشتووە ها لە ماڵە نازانێ چی بکات؟، ڕێگایەك شك نابات خۆی ڕزگار بکات، ئیتر منیش هەڵستام هاتم بۆ لای کاکەم وتم: کاکە تۆ چی ئەکەی؟ وتی: ئێ کاکە دەشت نەماوە نازانم چی بکەم بۆ کوێ بڕۆم؟، وتی ئەڵێن چۆن بڕۆی ئیخباری و ئەمانە ئەکرێی، پێشمەرگە بە پارتیزانی زۆر نهێنی ئیش ئەکا، من نازانم چی بکەم؟ چۆن بیاندۆزمەوە، بەرائەت نادەم با ئیعدام بکرێم، منیش بە هاوسەرەکەم وت: ئەڕۆم لەگەڵ کاکەما، مانگێکم پێ ئەچێ، دوو مانگم پێ ئەچێ هەتا کاکەم شوێنی قایم نەکەم نایەمەوە، وەڵا ڕۆیشتم کاکەم هەڵگرت و هاوردم بۆ کەرکووک ماڵی ئەم ئەمیرەی خوشکەمان کە وا دوێنێ چووم سەردانیم کرد، لە ماڵ ئەمیرەی خوشکم

ژوورێکمان دانا، کاکەمان کردە ئەوێوە، دەرگامان لێی کلیل دا، نەمان هێشت یەك خزمێك، یەك کەسێك، تەنانەت ماڵ و منداڵەکەی خۆیشی ببینن، چی کاتێ بیویستایە سەر ئاوێك بکات یان خۆی بشوات، خواردنێکیان بۆی ببردایە، منداڵیان گشت دەبرد بەرەو بانەوە، ئینجا لەوێ بە دزییەوە ئەیانکردە ئەو ژوورەوە بۆی، ئەوجا دوای ئەوە چووم بۆ لای خاڵۆ نەجمەدین لە دێی قەوالییەوە، وتم: خاڵۆ شتێکی وا هەیە چی بکەم؟ وتی: خاڵۆ گیان بڕوات بێت دوێنێ کۆپتەرەکە ئاوا نیشتەوە تەفتیشی دوو ماڵیان کردووە لێرە، وتی: خاڵۆت بمرێ چی بکەم نازانم، وتم: شتێکی واهەیە بە خوا کاکەم بڕواتەوە ئیعدامی ئەکەن، ئەو پاکانە نادات، هەڵستا ئەویش کەوتە شوێنم، هات لەگەڵما بۆ کەرکووک، پێکەوە دوو بە دوو هاتین بۆ کەرکووک، بیرم کردەوە وتم باشە بۆ نەچم بۆ باوا بۆ لای هیدایەت و حوسێن، ئەوانیش شیوعین، بەشکم چارەسەری ئەمەمان بۆ بکەن، وەڵا هەڵستام ڕۆیشتم بۆ دێی باوا، چووم بۆ ماڵ کاك حەکیم بۆ رای دایکم، لەوێ بە خاڵۆم نەسرەدینم وت: خاڵۆ بۆ ناڕۆیت حوسێنم بۆ بانگ بکەیت، وەڵا ڕۆیی حوسێنی بۆم بانگ کرد، وتم کاك حوسێن بە خوا کاکەم وەزعی ئاوایە، ئەگەر ڕێ بدۆزیتەوە لە تەکیا بڕۆیت بۆ سنوور ئێران بیدەیتە دەست سیروان تاڵەبانی، سیروان خزمە ئەیداتە دەست جەماعەتی حیزب، وتی: کاکە بە سەرچاو، وەڵا من و عەبدولکەریم ئەویش شیوعییە ئیمشەو بە تەماین هەردووکمان دەرچین، وتم دەباشە مادام وایە با کاکەم

سێیەمین بێ بۆ خاتری خوا، کاك حوسێن کاکەم بە جێمەهێڵە، وتی: ئەی چی بکەم ئیمشەو دەرنەچم؟ وتم: نا ئەمشەو دەرمەچن، بەیانی کاکەم ئەهێنم بۆ ئێرە، بیبە بۆ ماڵ خۆتان بە یەکەوە دەرچن، ئێتر هەردووکتان چیتان بە سەرهات با پێکەوە بن، خۆ کاکەم لە ئێوە زیاتر نییە؟ ئەوان لەو ڕێگاوبانە زۆر سەریان دەرئەچوو، ئەو عەبدولکەریم و کاك حوسێنە هەردووکیان زۆر لە ڕێگاوبان شارەزان وەك کاکەم نین، کاکەم لەو دەشتودەرە شارەزایی نییە، وەڵا ئیتر هەڵستام چیم کرد، هاتمەوە بۆ کەرکووک، بەس ئیلهام خوشکم لەگەڵ شوانەی برام هەردووکیان قاتیان بۆی بەکردن داوەو چوار تەکە جگەرەو تاخم تەراش و ئیتر جلوبەرگی ژێرەوەو هەموو شتێکیان بۆی کڕیبوو، جانتاکەشیان بۆ حازرو ئامادە کردبوو، غەرازەکانیشی زۆر جوان پێچابوویانەوە، بۆ ئەوەی هەر کاتێ من ڕێگایەکم دۆزییەوە بۆ دەرێ بە ڕێی بکەن، کە گەڕامەوە کاکەم وتی: خۆش مژدانە بی، وتم: شتێکی ئاوها هەیە و ڕێکمخستووە بۆت، وتی: ئێ بە خوا شتێکی چاکە، ئێستا بیرمان کردەوە چۆن دەریکەین لە ماڵەوە بیبەین؟ وتم: کاکە جەمەدانییەکەت ببەستەوە دەم خۆت هەڵپێکە، ئەگەر سایەقەکەش قسەی کرد من وەڵام ئەدەمەوە ئەڵێم کاکە وەڵا ددانی هەڵکێشاوە ناتوانێ قسە بکات، تۆ بە ئیشارەت وەڵام بدەوە، نەکەی قسە بکەی، وتی: باشە ئەوم لە پێشەوە دانابوو، منیش لە دواوەی تەکسێکە سوار بووم، ماڵ خوشکەکەم منداڵیان گشت بردە بان خانوو بۆ ئەوەی کاکەم نەبینن،

وا نزیك بانگی مەغریبە سوار سەیارەکە بووین، ڕۆیشتین بۆ دێی باوا، بە سایەقەکەم وت: کاکە لە خڕەکەوە مەمان بە، لە بەر ئەوەی سەگی دڕیان هەیە لەوێ دامانگری، بە خوا سەگەکە ئەمانگرێ، ئێمە غەریبین بە نیسبەت ئەوانەوە، ئەچین بۆ ماڵ خاڵۆم برای دایکم، وتم: لای قەبرسانەکەوە بمان بە، ئا لەوێ بێ خۆمان ئەتوانین بچینە ماڵ خاڵۆم، وتی: باشە قەیناکە لە بەر خاتر ئێوە وا ئەکەم، ئیتر ئەویش لە پشتەوە بردمانی لە سەر کۆڵانەکە، ئەوە خانووەکەی ماڵ خاڵۆمە، ماڵ تاتە حەکیمەیە خوشك (جەمال جەلال) شیوعی بوو، ئەویش شەهید بوو، دوو خوشکی هەبوو دادە نەعیمە و دادە حەکیمە، خاڵۆم لەگەڵ ئەوان ئەژیا، وەڵا ئیتر دامانی گرت، خۆمان کردە ماڵاو چوومانە ژوورەوە، ژوورێکیان هەیە کاو شتی وای تیایە کادانە لە نزیك دەرگای حەوشە، هەر لە دەرگاوە چوومانە ناو کادانەکە، وتمان نەك میوانیان هەبێ، کاکەم لەوێ دانا، بۆ خۆم چوومە ژوورەوە، کاتێ ڕۆیشتم سەیر ئەکەم بەس دادە حەکیمە و دادە نەعیمە لەگەڵ خاڵۆما پێکەوە دانیشتوونە، خاڵۆم یەکسەر وتی: ئەی کوا کاکەت؟ وتم: کاکە ها لە ناو کادانەکە، ئیتر خاڵۆمان ناردوە شوێن حوسێن، وتم کاکەم با لەوێ بێ جارێ نەك میوانیان بێ، ناردمانە شوێن کاك حوسێن، ئیتر ئەمانیش فەقیرانە ئەوسا کەڵەشێر کوردی و ئەمانە هەبوون لێیان نا، نانیان حازر کردو هاتە شوێن کاکەم، لەگەڵ کاکەم قسەی کردو وتی: کاکە ئێستا ئەتبەم بۆ ماڵ خۆمان، لەوێ نان ئەخۆین و دوای

نانخواردن دەرئەچین، ئیتر کات پێوەی نەماوە، ئەبێ بە زوویی بڕۆین، ئیتر دەستمان کردە مل یەك لەگەڵ کاکەما، کاکەم وتی: ڕەسمییەی خوشکم ئیتر پێویست بەوە ناکات، ئامانەتی تۆ مافی و منداڵەکانم وەك هەمیشە، وتم: کاکە حەقت نەبێ وا بزانە خۆت لێرەی لەگەڵیانای، وتی: ئەزانم پشتم بە تۆ قایمە، بڕوات بێ ئیتر خۆت ئەزانیت دابڕان زۆر ناخۆشە، چۆنیش بڵێی وەمان بەرزە، لە پێناو حزبێکا ئەم شتە ئەکەین، یەعنی زۆر تەبیعیش بوو لە لامان، ئیتر دەستمان کردە مل یەك و بەجێمهێشت، چرکەساتێکی ناخۆش و خۆش بوو، تێکەڵەیەکی سەیر بوو، دەبمە خوشکی پێشمەرگە، لەولاشەوە لە ڕێگا ئەترسام، چارەنووسی منداڵەکانی، دوورکەوتنەوە، ئەترسام ئەوە دوا دیدارمان بێت، لەو چرکەیە هەمووی ئەهاتە پێش چاوم.

پ: پێی خۆش بوو ئەچێتە دەرەوە، ئەبێتە پێشمەرگە؟

و: زۆر پێی خۆشبوو، کاك حوسێن هاتە شوێنی وتی: کاکە ئێمەش خواردنمان حازر کردووە، بردی ئەو لەوێ نان خۆی خوارد، من شەو لە ماڵ خاڵەم مامەوە، بەیانی خاڵۆم نارد بۆ ماڵیان، ژنەکەی وتی: شەو دەرچوونە، ئیتر ئەو دەرچوونەی دەرچوون هەتا یەك دانە ساڵ، نە هەواڵی هەبوو، نە ئەخباری هەبوو، نە ئەمانزانی چییان لێ هاتووەو چییان لێ نەهاتووە، ماون یان مردوونە، یەك دانە ساڵ تەواو ئێمە هەموو بێخەبەر بووین لە چارەنووسی کاکەم.

هاتنەوەی کاکەم بۆ ناو کەرکووک

پ: ئێوە ئەو کات ماڵتان لە کوێ بوو؟

و: ئێمە جارێ هەر لە قەزای موسەیەبین، کاتی خۆی کە لە کەرکووک بووین ، خەڵات لە دایك بوو، لەو خانووەی ماڵ حاجی غەفور من ئەیانم ناسی، کاکەمیش ئەیانی ناسی هاتوچۆی یەکمان ئەکرد، زۆر کاکەمیشیان خۆشەویست، کوڕیان نەبوو، تەنها کچیان هەبوو، پیاوێ ئەختیارو پیرێژنێك بوون، وەڵا کاکەم بۆ حزب داوای لێ نەکات بۆ ئیشی رێکخستنی ناوخۆ بێتەوە بۆ ناو شاری کەرکووک، دیسان هاتەوە بۆ ناو کەرکووک، بەڵام ئەمجارەیان بە پێشمەرگایەتی، بڕۆم بۆ کوێ بچمە کامە ماڵ؟ وەڵا ڕۆیشتبوو بۆ ماڵ حاجی غەفوور، وتی کاتی چوومەتە ژوورەوە، وتی یەکەم جار باجی ڕەحمە وتی: کاکە تۆ کێی؟ کاکە وەڵا ناتناسم، وەها زەعیف ببوو هەر بە یەکجاری دامـاڵڕابوو، وتم کاکە من فلان کەسم برای ڕەسمییەم، ئینجا وتی بەخێر هاتنمیان کردو خواردنیان بۆم ئاماده کردو لە ژوورێکا دامیاننا، دەرگایان لە سەرم داخست، سەیر ئەکەم باجی ڕەحمە هاتبوو شوێن کێ؟، هاتبووە شوێن براژنم و ئەمیرە لەگەڵ ئیلهام خوشکم و شوانەی برام، هەر چواریان ئەچن بۆ ماڵ باجی ڕەحمە، ئەچن بۆ ئەوێ، ئیلهام خوشکم شووی کردووە، ماڵی لە ئازادییە، خانوو حەوشێك هەر خۆی تیایەتی،

هەڵستابوو لەوێوە بردبووی بۆ مـاڵ خۆیـان، وتبـووی کاکـە مـن بـە ڕۆژ ئەچم بۆ دەوام خۆم، بـە ڕۆژ کـەس نایـات بـۆ ئێـرە، میـوان و شتمان نییە، بۆ خۆت لێرەبە، خواردن و هـەموو شـتێکت بـۆ ئامـادە ئەکـەم، نـان خـۆت بخـۆ هـەتا لـە دەوام دێمـەوە، لـە دەوام هاتمـەوە ئەتکەمـە ئـەو ژوورە دەرگـات لـێ کلیـل ئـەدەم، خـۆ زۆر ئاسـاییە ئەگەر مێوانیشم بێت نازانن، یەك مانگ لەوێ بەم حاڵە مایـەوە، لـە مـاڵ ئیلهـام خوشـکم، شـوکرییە خوشـك بـراژنمەو سـتار زاوای براژنمە و هەم ئامۆزامە، تەنها ئەوان زانییان.

پ: بۆچی هاتبووەوە؟

و: بۆ ئیشی حزبی هاتبووەوە، خـۆی وتـی: بـۆ ئیشـی حزبـی ناردوومیانەتەوە، بە شەو دەرئەچوو، ئیتر بۆ کوێ ئەڕۆیی بۆ کوێ ناڕۆیی ئێمە نەمانەزانی، ئەمە منیش هام لە موسەیەب ئاگام لە هـیچ نییـە، وەڵا سـەیرم کـرد شـوانەی بـرام هـات بـۆ ماڵمـان، ئـێ وتـم: شوانەی برام تۆ پێـرێ لێـرە بـووی، وتـم: ئـیللا هـەواڵێك، قسـەیەك ناخۆشی پێیە، منیش میوانم هەیە خوشکێ ئەحمەد هاوسەرم لەوێیە، نەشـتەرگەری چـاوی کـردووەو لامانـە، لەگـەڵ منداڵـەکانیان و پیاوەکەشی لەگەڵیایە، شوانەم بانگ کردە ئەو دیـو وتـی: وەڵا کاکـە هاتۆتەوە، ڕاستی موتەئەسیر بـووم زۆر خەفـەتم خـوارد، خـەریك بوو خوێنم رابوەستێت، وتم لە دوای هـەموو ئەمانـە هاتـەوە؟ چـۆن هاتۆتەوە تەسلیم بووەتەوە؟! نەمزانی بۆ ئیشـی حزبـی هاتووەتـەوە، بە ڕاستی وەخت بوو دڵم بوەستێ، ئەمجا بە خێرایی دڵـم چـۆن لێـی

ئەدا، وتی: کچێ چی هاتووە خۆی تەسلیم بکا، ئیش حزبی هەیە، حزب ناردوویەتی، ئینجا دڵم ئیسراحەتی کرد، فشارەکەی دڵم خاو بووەوە، لێدانی هێور بوەوە، دوای ئەوسا هەڵستام چیم کرد، دوور لە ڕووی حازری، چیرۆکێکم هەڵبەستا، وتم خاڵۆم نەسرەدین ئەڵێن گیان ئەدا، لە لای میوانەکانم لای خوشکەکەی ئەحمەد، دادە حەکیمەو ئەوانیش وتوویانە پێش ئەوەی بمرێ خۆ دەبێ خوشکەزاکانی بێنە دیاری، من و ئیلهام و ئەمیرە گەرێ بچین بۆ باوا بۆ لای، ئەحمەد زۆرزان بوو، وتی: وەڵا ئیتر بڵێم چی، ئێوە زۆر شت ها لە ژێر سەرتانا، پێی دەچوو تەواو باوەڕمان پێ نەکات، وتم: ئینجا ئەڵێی چی و ناڵێی چی ئاوهایە، حەزدەکەی تۆش بێ لەگەڵمانا، وەڵا ئیتر بە ئەحمەدم وت شتێ هەیە، وتم ئەڕۆم دوو شەوم پێ ئەچێت و دێمەوە، ئەگەر خاڵۆم بشمرێ تەعزیەشی بێ هەر دێمەوە خەمت نەبێت، بە خوشکەکەی ئەحمەدم وت: ئەوە ماڵی خۆتانە ئەوە موجەمیدەیە، ئەوە سەلاجەیە، هەموو شتێکیان تێدایە، خۆت هەموو شتێك ئەزانی، ئەوانیش وتیان نا براژن قەیناکە تۆ بڕۆ، ئەوجا لەگەڵ شوانەی برام کەوتمەڕێ بۆ شاری کەرکووک، خوا خوام بوو بفڕم و زوو لە بان شان کاکەم بنیشمەوە، هاتم کاکەم دی، بەڵام دوو ئێسقان ڕەقوتەقم بینی، هەر نییە بە یەکجاری دامااڵرابوو، وتی: خوشکم ئەوەی بە سەر من هات بە خوا شانزە ڕۆژ لە کونە شاخێك بوومە، شوان هاتووە تۆزێك نان و خورماوو ئاوی داوە پێم، دوای شانزە ڕۆژەکە ئینجاکە سیروان تاڵەبانی یادی

بەخێر هاتووە بردوومێتی، نان و ئاوم ئەوەنە بوو، جگە لـە شـوێنی ناخۆش و لە ناو ئەو خۆڵە بخەوە، ئیتر ئاوایە ئەمـە ژیانـەو خۆمـان ڕێگاکەمان هەڵبژاردووەو پەشیمانیش نیم.

پ: چەند ڕۆژ لای کاکەت مایتەوە ؟

و: من سێ ڕۆژ لای مامەوە، دوای مانگێك بە سەیارە نـاردم بۆ دێی گوڵباخ، ئینجا خاڵۆ عەبدوڵڵا بردیان بۆ مەلا ئۆمەر.

پ: چەند لە کەرکووک مایەوە؟

و: ئەوجارەیان مانگێك مایەوە، چونکە دوایی جاری دیکـەش ئەهاتەوە.

پ: ئەی ماڵ و منداڵەکەی؟

و: لـە بەغـداوە هاتنـە مـاڵ ئـەمیرەو فـەریق هاوسـەری لـە کەرکووک، ماوەی شەش حەوت مانگ تـا نزیـك سـاڵێك لـە ماڵیـان مانـەوە، دوای سـاڵەکە بردیانیـان بـۆ مـاڵ شـێخ عـەتا، لـەوێش سـێ هەفتە مانەوە .

چۆن فێری دەرزی لێدان بووم؟

پ: ئەو هەموو ماوەیەی لـەوێ بـووی، خـەڵکی موسـەیەب چۆن بوون لەگەڵتا ؟

و: زۆر خۆشمیان ئەویست، ئاخر بە خـۆڕایی دەرزیـم لێیـان ئەدا.

پ: لە کوێ فێری دەرزی لێدان بوویت؟!

و: لە ماڵی حیزبی ئەو کاتەی لە گەڕەکی بەگلەر بووین لە ماڵە حزبییەکە، عاسی حاجی جەوهەر خەڵکی دەوری تەپەلوو بوو، لەگەڵمان بوو وەك باسم کرد، شەوێك نەخۆش بوو، تەنگە نەفەس بوو، ڕەبۆی هەبوو، مزەمیدمان دەست نەکەوت بۆ ئەوەی دەرزی لێبدات، زۆری لێم کرد ناچار بووم دەرزی دەماری لێبدەم، خۆی داوای کرد هیلاك بوو، بەڵام ڕێنوێنی کردم چۆن لێی بدەم، زۆر ترسام، بەڵام چار نەبوو، یەکەم دەرزی لە دەمار لەوم دا، ئیتر دوای ئەوە تا پێکەوە بووین، هەر من دەرزیم لێی ئەدا فێر بووم، دەستم ڕاهات پێویستمان بە موزەمید نەما.

دوای ئەوە شەش مانگ لە مەدینە توب لە بەغدا لای دلێر برازام خەوتم، ساڵی 1973، لەو شەش مانگە یارمەتی سستەرەکانم ئەدا، فێری موغەزی بەستان و تەعقیمکردن و زۆر شتی دیکە بووم، ئیتر بەردەوام بووم، لە موسەیبیش هەر دەمکرد بەردەوام دەرزیم لە ژنان ئەدا، کە هاتینە لادێ ئەو چەند ساڵە هەر بەردەوام بووم.

مامە ڕیشە داڵدەیانی دا

پ: لە کاتی شەڕی براکوژی هیچ ئازاری منداڵەکانی کاکەتیان دا؟

و: سەیر بکە، ئەوەی بە سەر ئەوان هاتووە، بەسەر کەس نەهاتووە، مالّ کاکەم لە کەریم باسام لە حەوشەی مالّ کاك عەزیز برای ئەحمەد هاوسەرم بوون، دوای لێدانی قەڕناقاو پشت ئاشان و شەڕی ناوخۆیی، یەکێتی لە دێی کەریم باسام دەریانی کرد، بۆیە چنوور و بەهار و هاوار چوون بۆ مالّ ئەمیرە لە گەڕەکی حوڕییە، سایەقەکە ناسیبوویانی یەکسەر خەبەری لێیان دابوو، ئیتر ئەمن چووبوون بۆ گیانیان، فەریقی ئامۆزامان لە مالّ بوو، پرسیاری منداڵەکان مام ساڵەحی کردبوو، ئەمنەکە وتبووی ئەزانین هاتوونە بۆ ئێرە، منداڵیان ڕیز کردبوو سەیری جنسیەکانیان کردبوو، تا بیاندۆزنەوە، بەهارو هاواریان کردبووە ناو کانتۆری جلەوە شاردبوویانەوە، چنوورو عەلیش پێشتر لە بان خانییەوە چووبوونە ئەو دیوو بۆ مالّ مامەم فەیزوڵا، ئیتر بە ڕێکەوت ڕزگاریان بوو. دوایی براژنم و چنوورو بەهار ڕۆیشتن بۆ دێی خدر بەگ بۆ مالّ سەلام میمکزای بوو، تا لەوێ بمێننەوە، لەوێ مامە ڕیشە یادی بەخێر دەزانێت لەوێن، بەخێرهاتنی کردبوون، وتبووی: تا من لێرە، لەم ناوەبم کەس ناتوانێ ناوتان بێنێ بۆ خۆتان دانیشن بەخێربێن.

عەلی و دلێرو شلێریش چوون بۆ قەوالّی بۆ مالّ کاك هیدایەت، لەوێوە چوون بۆ کفری مالّ حەسەن کوێخا برایم، برای هیدایەت، کەمالّ بە جێبێك بردیانی بۆ مالّ خۆیان، ڕۆژی دواتر ناردیانی بۆ موسەیەب بۆ مالّ ئێمە، ماوەی 10 ڕۆژ لای ئێمە

بوون، ئیتر ترسام لە گەڵیان هاتمەوە بۆ کەرکووک، تاکو بیانبەم بۆ تاوخ، دوایی کەماڵ بردیانی بۆ دێی ئەحمەد بڕنە لە شارەزوور، لەوێوە چوون بۆ لای باوکیان، ئیتر هەموو کات ئاوا ژیانمان بەسەر ئەبرد.

بەرەو لادێ

پ: ئێوە کەی بۆ کەرکووک گەڕانەوە ؟

و: ئێمە لە دوای ئۆپەراسیۆنی ئەنفال گەڕاینەوە.

پ: لە کاتی شەڕی عێراق و ئێران، کاك ئەحمەد فیراری نەکردووە؟ بێتە لادێ، وەك ئێوە دەڵێن هارب بوو بێت؟

و: نا بزانە ئێمە نەگەڕاینەوە بۆ کەرکووک، ئەزانی چۆن گەڕاینەوە بۆ کەرکووک، ئێمە لەوێ بووین، ئەو نەقڵ کریا بۆ قاتع (مەهران)، کە نەقڵ کریا بۆ مەهران، ڕاستی خۆی نەڕۆیی لە ساڵی 1984، ئەو کات من نەمهێشت بڕوات، وتم باشە تۆ بۆ کوێ ئەڕۆیت، ئەوە هەر وا وەجبە وەجبە عەسکەری شەهید ئەهێننەوە بۆ کەسوکاریان مەڕۆ دانیشە، ئیتر وەك ئەو خەڵکە ڕامانکرد بۆ دەشت، هاتین بۆ دێی کەریم باسام.

پ: ئەی هەر بە فیراری مایەوە، یان چی؟

و: نا نا دوای ماوەیەك گەڕایەوە بۆ سەربازی، بەڵام ساڵی 1985 دیسانەوە فیراری کردەوە.

پ: کـه چـوەوە بـۆ سـەربازی، ئێـوە لەگـەڵیا چوونـەوە بـۆ شار؟

و: ئێمەش چووینەوە بۆ شار، ماڵم گشـتی چـاك کـرد، خـانوو حـەوش خۆمـان بـوو، ئەشـیام لـە ناحیـەی تـاوخ بـوو هێنامـەوە داممەزرانەوە، دووبارە ماڵم دانایەوە، دوایی دووبـارە هـەم نـەقڵیان کردەوە بۆ شوێنێك خراپتر لە مەهران، ئاخر پێموت: ئەگـەر هـاتوو نەقڵَتیان کرد بۆ شوێنێکی خراپ و ترسـناك بکـوژرێی مەیکـە، وتـم ئەوە چەندەها کەس فیراوە، بەڵێ دووجار ڕۆیشتین بـۆ دێـی کـەریم باسام، کە ڕۆیشتین جەیش هاتە سەرمانا، دوای ئەوە پێکەوە بووین، ئەو جیا بردرا، منیش بە جیا.

پ: دوایـی دێینـە سـەر قۆنـاغی ئـەنفال، ئێـوە بـە هـەردوو جارەکە چوار سـاڵ لـە لادێ مانـەوە؟ ئـەو ماوەیـەتان چـۆن بـردە سـەر؟

و: وەڵاهـی زۆر بـە خۆشـی بردمانـە سـەر، هـیچ عـەیبمان نەبوو، من لەوێ نانی (27) نەفەرم ئامادە ئەکرد، قەرەباڵغ بـووین، خێزانی مەحموود، خێزانـی ئـەمین، خێـزان مـاڵ خـاڵۆ نەجمـەدین، هەموو پێکەوە بووین بە خۆشی .

پ: هەر تۆ خواردنت ئامادە دەکرد؟

و: ئـاخر نـەك هـەر مـن، ئیشـمان زۆر بـوو، ڕانیـان هـەبوو قسـمێ مـەڕی ئەدۆشـی، یـەکێك ئـەڕۆیی درەوی ئـەکرد، یـەکێ شـیرەکەی ئەکوڵانـدو ئـەیکردە ماسـت و شـیرەمەنی دیکـە، یـەکێ

پەچەی ئەماڵی، یەکێ گیاو کنگرو کاردی و تۆڵەگەی ئەکرد، یەکێ بەرخ و کاریلەی بەرئەدا، لە سەرووی هەموویەوە کەریم باسام ئاوی کەمە خەڵات و شوکری کچی ئەمین ئاویان بە بەرمیل و کەرو مشەما لە چەم ئەهێنا. ئیتر لادێ ئاوایە و هەر یەکەی سەری ئیشێکی گرتبوو، کەس لە ناومان بێ ئیش نەبوو، بە تایبەت ژنەکان.

پ: ئەمجارەیان بوویتە فەلاح؟

و: ئەرێوەڵا لەوێ بوومە فەلاح، نانم ئەکرد پێشمەرگە ئەهات خزمەتیانم ئەکرد.

پ: چەند سەر مەڕتان هەبوو؟

و: دەور 150 بۆ 200 سەرێك هەر ئەوەنە ئەبوون.

پ: زەوی و فەلاحەتیشیان هەبوو، ترێکتەرو ئەو شتانە؟

و: بەڵێ بەڵێ ترێکتەریشیان هەبوو، بەس دەڕاسەیان نەبوو.

پ: ئەو کاتە لە دێی کەریم باسام، بە گشتی وەزعتان چۆن بوو؟

و: ئێمە پارەمان لەگەڵ خۆمان بردبوو، ئاڵتونیشمان هەبوو، لەوێ پارچە ئاڵتوونم فرۆشت و جوان پێی ژیاین، ئەی فرۆشتم خۆ نابێ من هەر سەیر دەست ئەوان بکەم، نەوتم پێ کڕی، پێویستی ترم پێ ئەکڕی، چی ئاڵتونم هەبوو بە پیاوێکی خەڵکی قادر مستەفا فرۆشتم، خۆم نرخم ئەزانی و ئەمزانی چەندە و بایی چەندە.

پ: ئەی ئەوە نییە مەڕداری ئەکەی، فەلاحەتی ئەکەی، نانی ئەو حەمکە خەڵکە حازر ئەکەی، مەڕدارن سووتەمەنی هەیە، نەوتت بۆ چییە؟

و: ئێ کاکە ئەوان پێیا نە ئەگەیشتن، پێشمەرگە زۆر ئەهات میوانیان زۆر بوو، دیوەخانێکیان هەبوو، تەنانەت ئەوانەشی ئەهاتن بۆ شت فرۆشتن لەو گوندە بەقاڵ لەوێ نانیان ئەخواردو لایان ئەدا، باروبنەیان لەوێ ئەخست. بە ناو ماڵە ئاغا بوون.

نەفرەت لە براکوژی

پ: ئەو کاتە پێشمەرگەی یەکێتی ئەهاتن، دابەش دەبوون لە ماڵتان، هەڵوێستت چی بوو لە سەریان، لە کاتێکدا لەگەڵ حیزبەکەی تۆ دوژمندارییان هەبوو، شەڕیان گەرم بوو؟

و: ئەزانی بۆ ڕقم لێیان نەبوو، ئەمانە پێشمەرگەن تێ ناگەن لە مەوزوعەکە، بە پێچەوانەوە خزمەتشیانم ئەکرد، ئەمەیان بۆ یادگاری باس ئەکەم، ڕۆژێکیان دوو پێشمەرگەی یەکێتی هاتنە دیوەخانەکەمان، ئیتر دوای مەغریب بوو، ئەحمەد هات وتی: وەڵا دوو پێشمەرگە هاتوونە ئێمەش گشت خواردنەکەمان خواردووەو هیچمان نەماوە، چییان بۆ بکەین؟ منیش بۆ جەماعەتی حزبی خۆمان، نزیك 20 مریشکم کڕی بوو، مریشکی مەسڵەحە هەر جارەی کە ئەهاتن مریشکێکم ئەکوڵان یان سوورم ئەکردەوە بۆیان.

پ: ئەو کاتە ئەوان قاچاغ بوون؟

و: قاچاغ بوون، بەڵێ شەڕی ناوخۆیی گەرم بوو، ئەوان قاچاغ بوون لە ناوچەکە، پارتیزانی شەوان درەنگ ئەهاتن، قوتی گۆشت و هێلکەم کڕی بوو لە ماڵ دامنابوو بۆیان، ئێ ئێستا بۆ حایر ماون، وەڵا ئەڕۆم لە خواردن ئەوانەی کە دامناوە بۆ پارتیزانە شیوعییەکان، جەمە خواردنیان بۆ دڕووست ئەکەم، هەڵستام پەتاتە و گۆشت و هێلکەم بۆیان سوورکردەوە، ناردمە دیوەخانەکە بۆیان، ئەوە نانیان خوارد بۆ خۆیان، وتم گوناحن، چایان برد خواردیانەوە، وتیان وەڵاهی کاك ئەحمەد بەو خودایە 3 بۆ 4 مانگە خۆمان نەشۆریوە، ئەگەر شوێنێکتان هەیە خۆمان بشۆین، منیش حەمامێکم هەیە دروستم کردە بۆ جەماعەت خۆمان، بەرمیلێکی تیایە ئاوم تێکردووە، تەباخم هەیە، غازم هەیە، 10 بوتڵ غازم پڕکردووە، لە گەڵ خۆما لە کەرکووکەوە هاوردوومە بۆ لادێ، چوار حەمام لە حەوشەمان هەیە، حەمامەکەی من لە هەموویان مەزبوت تڕە، وتم ئەحمەد قەیناکە توخوا گوناحن ئاویان بۆ گەرم ئەکەم با بێن خۆیان بشۆن، ڕۆیشتم ئاوم بۆیان گەرم کرد، جلوبەرگ ئەحمەدم جیا کردەوە بۆ ئەوەی ئەم جلە بکەنە بەر خۆیان، جلەکان بەریشیان داکەنن، بۆیان بشۆم و وشکیشی بکەمەوە، سۆپەمان هەیە شیش بان سۆپەشمان هەیە، وتم هەتا بەیانی ئەگەر نەخەوتوومە، بۆیان وشك ئەکەمەوە، ئیتر هاتن پاك خۆیان شۆری، شوێن پوختەو غازو ئاوی گەرم و کەلوپەل

ئەحمەدمان داپێیان، شتێکی کەم نەبوو، ئیتر چوونە دیوەخان، هەڵستام ئەو کەلوپەلانە کە سەیرم کرد فەقیرانە هەمووی ئەسپێ و ڕشك بوو، کردمە ناو قازانێ ئاو کوڵانم کوڵانم، ئینجا ئەو ئاوەم فڕێدا، ئنیجاکە دووبارە سەرێ تر کوڵاندمەوە، ئەوەشم فڕێدایەوە، ئیتر بە دوو جار کوڵان سپێی تیا نەما، بەس ڕشکی تیا مابوو، هەڵستام ڕشکەکانیش چەقۆی دڕمان هەبوو بچووك، گشتیم ئەکڕان و فڕێم ئەدا، ئەوەم پاکەوە کرد بۆیان، نەك پاککردنەوەیەکی وا بەس باش بوو، ئیتر هەڵستام بە سۆپە حەتا بەیانی نەخەوتوومە، ئەموت نەك شمەکەکانیان بسووتێ فەقیرانە، ئەم دیووو ئەودیوم پێیانە کرد، وشکم کردەوە، قەدم کردو وتم: ئەحمەد ئەمەیان بۆ ئەبەی بیدە دەستیان، غێر ئێستا ئەڵێن عەزێت ئەو خوشکەمان دا، پێیان بڵێ براشی پێشمەرگەی شیوعییە، بنەماڵەیەکی شیوعین، ئەمان ئێستا ئەڵێن ئەی چۆن ئاواو ئاوا، پێیان بڵێ ئەوە تەربیەتی ئەوان وایە ئیتر بزانە چی ئەڵێن، کونێك هەبوو لە ما بەینی دیوەخانەکەو حەوش، لەو کونەوە سەیرەکەم وتیان وەڵا جلەکانمان وشکەوە بووە ئێ خۆ بارانە، وتی: ئاوایە، بەڵام ئیمشەو هەتا بەیانی نەخەوتووە لە بان سۆپە وشکی کردۆتەوە بۆتان، سەیریان کرد پاك و سپێی تیا نەماوە، وتیان وەڵا زۆر عەزێت ئەو خوشکەمان دا، وتی بۆ ئاگاداری با هەنێ شتتان پێ بڵێم، وتی: ئەو خوشکە نییە دوو برای شیوعییە دوو برازای شیوعییە، خۆیشی هەر لە بنەماڵەی شیوعین، بنەماڵەیان گشتیان سەرتاپا شیوعین، وتیان چۆن

ئاوا شیوعین، وتی کاکه ئەوان تەربیەتیان ئاوایە، ئەوان ڕقیان لە یەکێتی نییە، ئێوە فەقیرن.

پ: یەعنی کردتە قاڵبی سیاسەتەوە؟

و: ئا کردمە قاڵبی سیاسەتەوە، وتیان وەڵاهی زۆر زۆر مەمنونی ئەبین، وەڵا لە ئێستا بە دوواوە، شیوعی ئا لەوێ بێت کارمان بە سەریانەوە نابێت، ئەگەر زانیومانە دەرمانیان کردووە تەقەیان لێ ناکەین.

پ: ئینجا وایان ئەکرد؟

و: وتی بەڵێن بێت ئا لەوێ شیوعی ببینین، وەعد بێ خۆمان بێ دەنگ بکەین، مادام ئەمە تەربێتی ئەوانە، کە ئەم شەو ئەم خوشکە وای کردووە بۆمان، ئەو هەموو لوتف و خزمەتەی بۆمان کردووەو نووانـدووە، ئەو بـراو کەسـوکاری گشـتیان شـیوعین، بنەماڵەیان شیوعییە ئەوجا وای کردووە بۆمان، موستەحیلە ئێمەش دەبێت وابین ئەمە نموونەیەکیان، نموونەیەکی تر ئامر مەفرەزەیەك یەکێتی هاتە ماڵمان، کێیە ئامر مەفرەزەکە، ئێستا بڵێم رەنگە بیناسی خەڵك 12 ئیمامە، برای حاتەمە، بـرای ئـەو ئەکبـەرەتا وا ماوەیـەك لەمەوپێش بە داخەوە کوشتیان، جمهوری ناو بوو ئەو کاك جمهورە هاتە ماڵمان.

پ: پارتی نەبوون ئەوان؟

و: نا یەکێتی بوون ئەو کاتە، ئیتر کـە هاتـە ماڵمـان، لـە بیـرم نەچێت ئاخر دایکی ئامۆزای خەسوومە، دایك ئەو جمهـورە ئـەهات

بۆ دیوەخانەکەمان دائەنیشت، وەڵا من و ئەو کەوتینە موناقەشەی تونـدی شـیوعی و یـەکێتی، کەوتینـە موناقەشـە بـۆ مەسـەلەی ئـەم کوشتن و بڕینەی نێوانیان کە هەبوو، وتم پێی حیساب بکە ئێوە تەقە ئەکەن لە برای خۆتـان، وتـم: ئێستا مەفرەزەیـەکی شـیوعی کێیـە؟، وتم: ئامۆزاتانی تیایە، براتانی تیایە، میمکزاتانی تیایـە، مـەجبوورن بە قسەی حزبەکەتان بکەن تەقەیان لـێ بکـەن، ئەمـە خـراوە، وتـی: چی بکەین مەجبوورین، وتم: بزانە جمهـور بـا یـەك شـتت پـێ بڵـێم ئەمەی دەیکەن ئێـوە گـەورەترین غەڵەتـە، وتـی: ئەگـەر حزبەکـەی خۆت وتی بڕۆ فلان کەس بکوژە؟ وتم: من نـایکوژم، بـزانم ئـەوەی داوام لـێ دەکەن بیکەم غەڵەتە نایکەم، وتم: نایکەم با هـەر بڵـێن، مـن شەڕ براکوژی ناکەم، وتی: یەعنی چی ئێستاکە من چی بکەم؟ وتـم: ئەزانی چی بکە؟ وتمە پێی ئەگـەر بـە قسـەی مـن ئەکـەی، وەڵاهـی بڕۆ ناو جەماوەر، عالەم نەفرەتتان لـێ ئەکا، لە بەرئەوەی بتـەوێ و نەتــەوێ ئەوانــەی وا شـیوعین هاتوونەتــە ئــەم دەشــتەو چــەکیان هـەڵگرتووە و کردۆتـە شـان، ئـەوانیش یـەکێکن وەك ئێـوە دژ بـە بەعس وەستاون وا نییە؟، مەعنای وایە ئێوە دژایەتی ئەمانە ئەکەن، بیانبینن لێیان ئـەکوژن، یـەعنی چـی؟، مـەعنای وایـە وەکـو بـەعس تاعـامول ئەکـەن لەگـەڵیان، هەنـدێ وەسـتا دوایـی هاتـە قسـە وتـی: یەعنی ئێستا من چی بکەم؟، وتم ئەزانی چی بکە؟، ئەگەر بە قسـەی من ئەکەی بێ مەسەلەن، شـیوعییەکان هـاتن چـوون بـۆ دێیـەك، لـە پاین ئاوایی دابەشبوونە بە سەر ماڵان، ئێوە لـەو ژووره دابـەش بـن

و حەقتان نەبێ بە سەریانەوە، خۆتان بکەنە کەڕ، وەك ئەوەی هیچتان نە بینیوەو نەبیستووە.

ئێ کاکە وەڵا ڕۆژێك جمهورو مەفرەزەکەی ئەچنە گوندی خانی ڕۆستەم ئاغا هەیە، ئەوان لە خوار ئاوایی ئەبن، شیوعیەکانیش دێنە ژوور ئاوایی، هەردوولا دابەش ئەبن تەقەش لە یەك ناکەن، پیاوێك ئەنێرن بۆ لایان، ئێتر نازانم موختار ئەبێ، پیاوێکی ئەختیار ئەبێت، ئەنێرن ئەڵێ پێیان بڵێ نانی خۆیان بخۆن و زوو لێرە دەرچن، تەقەیان لێ ناکەین، ئەم مەوزوعە ئەگاتە کوێ؟ ئەگاتە سەرکردایەتی.

پ: سەرکردایەتی کێ؟

و: هی جەماعەتی یەکێتی، بانگ جمهور ئەکەن، ئینجا من بە جمهورم وت بانگت ئەکەن، چەکت ئەکەن، بە سەربەرزییەوە ئەو چەکە دابنێ، لە بەرئەوەی تۆ ناتەوێ زەرەر بە میللەتەکەی خۆت بگەیەنی، بە هاوڕێکەی خۆت بگەیەنی، بە خزمەکەی خۆت بگەیەنی، بە خەڵکی دێ بگەیەنی، بەمە لە ناو خەڵك سومعەتت بەرزەوە ئەبێت، وتم ڕۆژێك ئەبێ شیوعی و یەکێتی ئاشت ئەبنەوە سەربەرزی بۆ تۆ ئەمێنێتەوە، دوای ئەو ڕووداوە، بانگی ئەکەنە سەرکردایەتی، ئەڵێن تۆ شتێ وات کردووە، لە وەڵامدا ئەڵێ بەڵێ کردوومە، ناتوانم بیانکوژم، ئەمانیش جەماعەتێکن دژی حکومەت وەستاون، چۆن ئەبێت بیانکوژم، وەڵاهی نەفرەتمان لێ ئەکرێ لە دێهاتەکان، وتی ئەوە چەکەکەمە، ئاڕێوەڵا چەکیان کرد.

لەو سەرەوە هاتبوون، لایدابووە لای من، بۆ ماڵ خاڵۆ نەجمەدین، وتی باجی ڕەسمییە بە قسەکەی تۆم کرد، وتم زەرەر ناکەی کاکە، زەرەر ناکەی، هەموو 25 ڕۆژی پێ نەچوو، یەکێتی و شیوعی ئاشتبوونەوە، تۆ گوێ بگرە دوای ئەوە دووبارە ناردوویانە شوێنی جمهور، ئاخر ئەو زەلامێکی زۆر ئازا بوو هەم عەینەن کردیانە ئامر مەفرەزە، ئەوجا بووە ئامر مەفرەزەیەکی سەربەرز.

بەرەو ئەنفال

خاڵە نەجمەدین (40) ڕۆژ پێش ئەنفالەکان بە نەخۆشی شێرپەنجەی ئێسك ماڵئاواییان لێ دەکات، ئەو پیرە پیاوە تەگبیرکەرو دنیا دیدەیە بە جێیان دەهێڵێت، ڕزگاری دەبێت لەوەی بچێتە بەردەم حەجاج و بە برسێتی و نەخۆشی لە زیندانە شوومەکەی قەڵای نوگرە سەلمان بیکوژێت، بەم کۆچە ئەبەدییەی خاڵۆ بنەماڵەکەیان و دێی کەریم باسام لەو ڕۆژە سەختە بێ سەر گەورەو تەگبیرکەر دەمێننەوە.

پ: ئیتر ئێوە هان لە دێی کەریم باسام، کۆپتەرە دێتە سەرتان، فڕۆکەی پیلاتۆز (هەنتەر) دەهات و دەڕۆیی، تۆپی دوورهاوێژو جار جارە ڕاجیمەش بە سەڵی بۆتان دەهات؟

و: ئا ئا، هەنتەر ئەهات، کۆپتەر ئەهات، بە خوا لە گەرمکەوە تەقەیان کردووە لێمان، پرش ئەو تۆپە من نانم ئەکرد

دای لـه تەنوورەکـەم، ژیانمـان ئـاوا بـوو، دایمـه ئێمـه لـه نـاو کونـه تەیارەو پەنا بووین، پێیەکمان لە ئیش و ماڵەوەو پێیەکیشمان لـه نـاو کونه تەیارە بوو، بەڵام ئەو ژیانە هەر خۆش بوو لامان، ئیتـر ئێمـه لەوێ ماینەوە هەتا ئەنفالەکە هات.

پ: کـه لـەو وڵاتـەی سـەرەوە ئـەنفال دەسـتی پـێ کـرد، لـه گونـدەکانی سـەرگەڵووو بەرگـەڵوو، ئێـوە لـه گـەرمیان نـەتانزانی ئەنفال هاتووەو مەترسییە بۆتان، تاکو بۆ خۆتان بە دوای چارەیـا بگـەڕێن؟

و: بەڵێ چۆن نەمان ئەزانی.

پ: کەس پێتانی نـەوت ئـەبێ بـێن بـۆ شـار، خۆتـان رزگـار بکەن؟

و: وتیان ئەو ناوە هەمووی گیراوە، ئینجا وتم شتێ وا هەیـه، وەزەعەکەی کەریم باسام کەس نەی ئەوێرا بۆ کـوێ بـڕوات، وتـم: ئێمە چی بکەین؟ با تەگبیرێ خۆمان بکەین؟ ئەوان وتیان: تـەگبیری چیی بکەین، هیچ تەگبیرمان نییە، ئێمە بڕۆینە شار هەر ئەمانگرن، چیمان لێ ئەکەن لێرە با بیکەن، مـاڵ ئـەوان گشـتیان وایـان ئـەوت، وتم: ئەوە سەرگەڵووو بەرگەڵوو گیراون، ئەوە هاتوونەتە قەرەداغ، ئینجا دوای ئەوە دێن بـۆ گـەرمیان ئەمانبـەن، وتیـان: نـا بـۆ خێـزان جارێ هیچ شتێك نابێت، هەرچی زەلامەکانیشە ئەو ڕۆژەی جـەیش دێت، بـا ڕابکـەن بـۆ ئـەو دەشـت و دۆڵ و کـەڵوەزە، شـتێکی وایـان ئەوت، ئیشەکەیان بە ئاسـان وەرئـەگرت، ئـەو شـۆێنانەش لێمانـەوە

دوور بوون، هەواڵی تەواومان پێ ناگەیشت، زانیاریمان کەم بوو لە سەر خەڵکە عەشایرەکەی ئەو ناوە کە چییان بەسەر هاتووەو چییان لێکراوەو بۆ کوێ براون، هیچمان نازانی، ئەوەی هەبوو و نەبوو هەر ئەوە بوو ڕادیۆنەکانی حیزبەکان خۆمان بوون ئەیان وت.

پ: ئەی دوایی چی ڕوویدا؟

و: وەڵا دوای ئەوەی بە سەرمان هات، پێشمان پێ نەگیراو ڕامانی ماڵی و بردمانی، بردنێکی خەراپ هاڕیمانی، پشتمانی شکاند.

پ: ئەی نەتان ئەتوانی بچن بۆ شار، پێشمەرگە ڕێگەی نا گرت لێتان؟

و: وەڵای بڵێم چی! مەگەر هین یەکێتی، بەڵام خۆشمان ئێمە نەمان ئەویست، دەنا هەر ئەمانتوانی بڕۆین.

پ: دواجار کەی کاکە هاوڕێ مام سااڵح و شوانەت لە کاتی ئەنفالدا بینی؟ پێشنیاریان نەبوو بۆتان؟

و: ئەو ڕۆژەی لە کەریم باسام دەرچووین، وتیان مام سااڵح و شوانە هان لە کەریم باسام، لە ڕێگا وتم: ئەگەڕێمەوە دەمەوێ بیانبینم، مەسافەی باوەکرو کەریم باسام هەر ئەوەندە بوو، خۆم لە مەکینەکە هەڵدایە خوارەوە کەوتمە ڕێ، بە وەڕەی سەگ کەریم باسامم دۆزییەوە، لای قەبرسانەکە وەستام، ڕچە ڕێگەم گرت، هاتمە کەریم باسام، ئەوان لەوێ بوون، نەجمەو ڕەحمەی خوشکی

ئەحمەد هاوسەرمیش مابوونەوە، وتی بزانین چارەنووسمان چی لێ دێت، نان و چایان خوارد، من و ڕەحمەو شوانەو هەموو کەوتینەڕێ، جەماعەت خۆمانمان دۆزییەوە، هەموو کەریم باسام پێکەوە بووین، کاکەم وتی: با هەندێ قسەتان بۆ بکەم، ئێمە دەڕۆین بەرەو ئێران، نازانین چارەنووسمان چی دەبێت، داواتان لێدەکەم لەوانەیە ژن و منداڵ ڕزگاریان ببێت، بەڵام ئێوە پیاوەکان چارەنووستان مردنە، من پێتان دەڵێم وەرن لەگەڵ ئێمە، نااڵێم ڕزگارمان دەبێت، بەڵام بشمرین لە شەڕا دەمرین، سەرکەوت مێردی شلێر ویستی لە گەڵیان بڕوات، دوایی پەشیمان کرایەوە، ئیتر دوایی بە داخەوە ئەویش ئەنفال کرا، پیاوەکان لە جیاتی ئەوەی لەگەڵ مام ساڵەح بڕۆن، هەموو کەریم باسام بە ژن و پیاوو پیرو منداڵەوە پێکەوە ڕێگای قادر کەرەمیان گرتەبەر، تا ئیبراهیم غوڵام هەموو پێکەوە بووین.

دەرچوون لە کەریم باسام

ئیتر کاتی ئەوەیە، گوندەکان کە بەرهەمی شارستانی هەزاران ساڵی کوردە، دانیشتووانەکەی سەری بوون، کۆتاییان بێت و بەجێ بهێڵرێن، لمۆزی شۆفەڵەکان تێکی بدەن، هەموو ئەو شارستانیەتە، لەلایەن بێ شارستانیترین مرۆڤەکانەوە وێران کران، ئەوان بە لمۆزی شۆفەڵەکانیان هەر خشتەکانیان نەڕماند، هەر

دیوارەکانیان نەڕووخاند، هەر سەربانەکانیان نەسووتاند، ئەوان مرۆڤەکانیشیان لە ناو برد، ئەوان مرۆڤەکانیان بردەوە بۆ پێش شارستانییەت، پێویستە ئەوە بزانین پێش ئەوەی شۆفەڵەکان خانووەکان بڕوخێنن، جاشەکان هەموو گوندو ماڵەکانیان دەسوتاند، هەموو یادەواریيەکانمانیان دەسڕییەوە، ئەوان هەر خەنجەریان لە پشتمان نەدا، بەڵکە یادگاری و بوونیشمانیان سووتاند.

پ: ئێوە چەندی مانگ لە دێی کەریم باسام دەرچوون؟

و: وەك چەندی مانگ نازانم، بەس ئەوەندە ئەزانم سێ بۆ چوار ڕۆژ بەڕێوە بووین تاکو گەیشتینە ناو ناحیەی قادر کەرەم.

پ: لە کەریم باسامەوە بۆ کوێ کەوتنە ڕێ؟

و: پێش دەرچوونمان، خەڵکی دێیەکانی دیکە هاتن بۆ کەریم باسام، هەشبوو دەیاندا بە سەرماناو ئەڕۆیشتن ڕێگای دیکەیان ئەگرتەبەر، لای ئێمەلایان نادا، خەڵك سەری لێ شێوابوو، نایەزانی کام ڕێگا بگرێتەبەر بۆ رزگاربوون، ئەمسەرو ئەوسەریان ئەکرد، حەمەومین کوڕی وەهاب حەکیم کە بە داخەوە بۆ خۆی ئەنفالە، بەویا بە تراکتۆر نان و ماستمان نارد بۆ پێشمەرگە بۆ گوندی ئاوباریك، هاتەوە وتی: جەیش گەیشتۆتە دێیەکان بنار گل ئاوباریك و سۆفی ڕەزا، ئەگەر ئێستا نەڕۆین بەیانی ئەمان گرن، هەر ئەو شەوە ئێمەش دێمان جێهێشت و کەوتینە ڕێ، بەیانی زوو گەیشتینە ڕەمەدان مامکە، با لە یادم نەچێت مامۆستا عەزەدینی حیزبی شیوعی وتی خۆتان ڕزگار

بکەن، لە کەریم باسام ئەوو شێخ کەریم ڕۆژی دوایی دەڵێن کەمێك مقاوەمەیان کردبوو بەرامبەر بە هاتنی جەیش و جاش، ئەو شەوەی دەرچووین بۆ سبەی دەنگۆ هەبوو وتیان کەریم باسام ڕووخا، بەڵام نازانم کەی بوو، کام ڕۆژ بوو، چۆن ڕووخاو کێ ڕووخاندی هەر بە قسە بیستمان، هەر لە دوورەوە بیستمان، هەرچەندە مامۆستا عەزەدین و یا شێخ دەڵێن کەمێك مقاوەمەیان کردبوو وەك هەندێك کەس باسیان کرد، بەڵام جەیشەکە لە کێشی ئەواندا نەبوو بە وتەی جەماڵ شێخ حەمید ناسراو بە جەماڵە سور ئۆمەر بلی ، سوپای بەعس نۆی نیسان بنار گلی گرت، 10ی نیسان لە دێی کەریم باسام سەرکەوت پەلاماری باوەکری دا، بە وتەی ئەو شەڕی باوەکڕ دوا شەڕی گەرمیان بوو.

هەروەها بە وتەی محەمەد چەوری کە ئەویش پێی وایە سوپای عێراقی لە بنار گلەوە چۆتە کەریم باسام و لەوێوە پەلاماری باوەکڕی داوە، ئەو دەڵێت: کەرتی 5ی تیپی 51ی گەرمیانی ی ن ك و مەفرەزەیەکی کەرتی 3ی هەمان تیپ ئەم شەڕیان کردووە، تیایدا پێشمەرگەیەك بە ناوی شەهید عەلی کە خۆی خۆی شەهید کردبوو شەهید دەبێت و پێشمەرگەیەکیش بە دیل دەگیرێت و چەندین پێشمەرگەش بریندار دەبن - بەرنامەی هەڵۆکان - عەبدولا سەنگاوی- عەلی مەحموود)، لە دێی ڕەمەدان مامکەوە کەوتینەڕێ بۆ دێی بەکرە گەڕە، بۆ بەیانی گەیشتینە کەڵوەزی دێی هەسەن پرچن، عەسر لە گوندەکە تەشتە نانمان کردو نان و ماستمان

خوارد، شەو ڕێمان کرد گەیشتینە گوندی بەگزادە، رانەوەستاین بەرە بەیان گەیشتینە کەلی ئیبراهیم غوڵام، تا چەمی نێوان ئیبراهیم غوڵام و قادرکەرەمەمەموو ژن و پیاوو گەنج و پیرو منداڵ پێکەوە بووین، پێش ئەوەی سەربازەکان بێن بۆ لامان، ئەحمەدو مەحموود چوون بۆ لایان، کاك مەحموود شووبرام چەکی پێ بوو، وەلێ ئەحمەدی هاوسەرم بێ چەك بوو، کۆمەڵێك پیاوی دیکەی گوندەکەمان ئەوانەی پێکەوە گەیشتینە ئەوێ، سوار ئیڤایانیان کرد ئیتر نەهاتنە ناومانەوە، ئەوانیان برد ڕێگای ئێمەیان دا بڕۆین بۆ ناو ناحیەی قادر کەرەم.

پ: ئەو سێ شەوەی لە ڕێگا بوون، لە کوێ خەوتن؟

و: ئەوەی بە بیرم بێت 38 ساڵ و نیو تێپەڕیوە تا ئێستا، لە دێی رەمەدان مامکە خەوتین، لە دێی حەسەن پرچن، دوای ئەوە شەوێکیش لە ئیبراهیم غوڵام خەوتین، ئیتر پێ بە پێ دەهاتین و لامان دەدا، ئەو خەڵکەش هەموو وەك ئێمە بوون، سێ شەو سێ ڕۆژ لە گەڵ ئەو خەڵکەیا ڕێمان کرد، بەو باو باران و سەرماو قوڕاوە.

پ: باران بوو؟

و: بەهار بوو، پەڵە هەور بوو، جار جارە باران بە لێزمە ئەباری، بە هێز بوو، جار جارە نەرمە باران بوو، جار جارەش باران نەبوو، بەڵام عەرزوبان هەموو تەڕ بوو، سەرماش بوو لە گەڵیا بە تایبەت بەرە بەیانیان کە لامان ئەدا، بەڵێ ڕەزالەتێك بوو

نەبێتەوە، ئەو خەڵکە سەری لێ شێوابوو، نایان ئەزانی چی بکەن چ ئاراستەیەك بگرن، بە پێ و بە مەکینەی تراکتۆر بە کەروبارو بە ئەسپ، ئەوەی خێزان بێ ژن و منداڵ لە مەکینە سوار ببوون، زەلامەکانیش بە پێ، شان بە شانی یەك دەڕۆیشتین، جار جارەش هەموو بە پێ. ئەو خەڵکەش هەر کەس بۆ خۆی دەڕۆیی، کەس فریای کەس ناکەوت، کەس لە سەر کەس راناوەستا، هەر خەڵك بوو دەگریاو ریَی دەکرد.

پ: تۆ سواری مەکینە بووی؟

و: بەڵێ لە گەڵ منداڵەکانم، چوار منداڵم هەبوو (خەڵات ئەحمەد نەجمەدین، لە دایك بووی ڕێکەوتی 24-4-1974، ئومێد ئەحمەد نەجمەدین لە دایك بووی ڕێکەوتی 25-2-1981، بەشدار ئەحمەد نەجمەدین لە دایك بووی ڕێکەوتی 28-2-1983، هەژار ئەحمەد نەجمەدین لە دایك بووی ڕێکەوتی 11-1-1985) ، ئێمە هەموو سواری مەکینەکە بووین، لەگەڵ ماڵ خاڵۆ نەجمەدین، بەڵام هەمووی نا، جار جارە دائەبەزین.

پ: ڕۆژی چەند ڕێتان ئەکرد بۆ ئەوەی دەربازتان بێت؟

و: وەڵاهی زۆرتر بە شەو ڕێمان ئەکرد، تا ئەمانتوانی و هێزمان لە بەر بوو ڕێمان ئەکرد، ئیتر منداڵ و پیریشمان لە گەڵدا بوو.

پ: ئەی ڕۆژ ؟

و: بە ڕۆژ زیاتر بە تایبەت بـەرە بـەیان تـا دوای نیوەڕۆیـان زۆرتر، ئەچوومانە کەڵۆزەکان، خۆمان ئەشاردەوە، بەڵـی ئەترساین لە کۆپتەرو تەیارە، دوای ئەو کاتانە ئێواران و شەو ڕێمـان ئـەکرد، تەنانەت نامان وێرا ئاگر بکەینەوە خـواردن لـێ بنێـین یـان خۆمـان وشك بکەینەوە.

پ: ئەی لە کاتی پشوودا چیتان لە تراکتۆرەکە دەکرد؟

و: وەڵا ئێمە عائیلە ئەچوومانە پەناو کەڵوەز، تراکتۆریشـمان لە پەنایەك دائەنا، پاڵیان ئەدایە شوێنێك، لە پەنایەك ئەمانشاردەوە.

پ: ئـەو ڕۆژانـەی لـە ڕێ بـوون کـاتی بەجێهێشـتنی گونـد خواردن و ئاوتان هەبوو؟

و: وەڵا لەگـەڵ خۆمانـا بردبوومـان، بـەڵـی پێمـان بـوو، ئـەو چەند ڕۆژە لە نان و ئاو پەکمان نەکەوت، بەڵام وەك ماڵیش نـەبوو، نانێك هاکەزاییمان ئەخوارد سکمان هەر پڕ بێت، لە ڕێگاش نانمـان کردو لە ئاویش پەکمان ناکەوت، ڕێگاوبان پڕ ئاو بـوو بـەهار بـوو بارانیش بوو.

پ: پێش ئەوەی دەرچن لە نـاو کـەریم باسـام، هـیچ خۆتـان حازر کردبوو وەزعی واتان بە سەردا بێت؟

و: هەرچی بەڵگەنامە هەیە هـی خـۆم و منداڵـەکانم هـەموویم لەگەڵ خۆم هێنابوو، هەر کەس هی خۆی، گشتی ئەوانـەمان ئامـادە کردبوو، بۆ ئەوەی لەگەڵ خۆمانا دەریان بکەین و بیانبـەین، پـارە و موستەمسەکاتیش .

پ: ئێتر ئەو سێ چوار ڕۆژە ئێوە لە ڕێگا بوون؟

و: بەڵێ ڕێمان ئەکردو لامان ئەدا، بەردەوام لە گفتوگۆی خۆ دەربازکردندا بووین لەناو خۆمان، تەگبیرمان ئەکرد، پرسیارمان لە خەڵك ئەکرد، خەڵك هەمووی لە ڕێوبان بوون، بەرەو کوێ بڕۆین؟ چی بکەین؟ چی نەکەین؟

پ: ئەو سێ چوار ڕۆژە، بیرتان لە چی ئەکردەوە؟

و: کاکە لە بیرم چوو بریندارێکیشمان هەبوو، شێرزاد شێخ عەزیز ئامۆزام پێشمەرگەی یەکێتی بوو، ئەویش لەگەڵ ئێمە هات.

پ: بۆ بریندار ببوو.

و: ئێ لە شەڕا بریندار بوو بوو.

پ: شەڕی کوێ؟

و: شەڕی بەینی کۆرمۆر و تازە شار، وا شەڕ بوو حکومەت هێرشی کردبوو، بززەبت لە بیرم نەماوە لە کامیان بریندار ببوو.

پ: ئەی کە پێشمەرگە بوو بۆ لەگەڵ ئێوە هات؟

و: ئاخر دە بزانە کە بریندار بوو، مااڵ باوکی لە کۆشکە، پێنج برای هەبوو کە چواریان دوایی فەقیرانە بە داخەوە هەموو ئەنفالکران، هاوردبوویان بۆ لای خۆیان، براژنەکەشم لەوێ بوو لە ماڵیان بوو، خزممانن باوکیان ئامۆزای حەق باوکمە، براژنەکەی لە مەکینە بەرەوە بوو ڕانی شکا.

پ: ئەویش لەگەڵ ئێوەبوو؟

و: ئەویش لەگەڵ ئێمە بوو، هەردووکیان لە ناو مەکینە بوون، گەیانمانە ئەوێ، جەماعەت وتیان نازانین لە کوێوە دەرچین بۆ قادر کەرەم، شێرزاد وتی: دوور لە ڕووی حازری من بکەنە بان کەڕێك، چونکە پێشمەرگە بوو شارەزای ڕێگاوبان بوو، ئێوە هەموتان بکەونە شوێنم بەرەو ناو ناحیەی قادرکەرەمئەتانبەم.

پ: خۆشی ئەیەویست تەسلیم ببێتەوە؟

و: ئا ئا، ئیتر چی بکات ئیتر وەزعی وا بوو بریندار بوو، هەڵلا بوو، ڕاکەڕاك بوو، هیچ نەمابوو، لەوناوە بە بریندارى چی بکات، ئێ پیاوێك لەگەڵمان بوو خاڵۆی بوو، دوور لە ڕووی حازری گوێدرێژێکی پێ بوو، هەگبەی دانابوو منداڵەکانی بکاتە ناوی، وتم مەحموود گیان ئێمە دوو بریندارمان پێیە، خۆ نایانگرینە کۆڵەوە، وتم ئەوان هەردووکیان با سوار کەرەکە بن عەیب نەبێ، ئێمە ئەکەوینە شوێنیان، وتی ئەی من منداڵەکانم؟

پ: کەرەکە هی کێ بوو؟

و: هی مەحموود بوو، خاڵۆی بووکەکەم، وتم باوکەکەم ئێمە لەم کاتە نابێ من من و تۆ تۆ بکەین، ئەبێ بگونجێین، ئەوە دوو بریندارمان پێیە، حساب خۆت بکە، با ئەو دووانە سوار بن، وەڵا ڕازی بوو، شێرزادو براژنەکەی سواربوون، ئیتر شێرزاد ڕۆیی و ئێمەش هەموومان کەوتینە دوای شێرزاد، ئەو بە سواری کەرو ئێمەش بە پێ و سواری تراکتۆر ئەو بووە سەر قافڵەمان.

پ: ئەی منداڵەکان؟

و: منداڵەکانم، لەگەڵ خۆم و باوکیانا وردە وردە بەڕێوە ئەهاتن، ئەوکاتانەی لە تراکتۆرەکە دائەبەزین زۆربەمان یان هەموومان ئاخر باران بوو، بارەکەی قورس بوو، جار جارە بە پێ و جار جارە بە سواری بووین.

پ: بە پا ئەهاتن، یا کردبووتانە باوەش و کۆڵ؟

و: وەڵا جار جار ئەیکردە باوەش، ئەوان بچوك بوون، جار جاریش دەستیانی ڕا ئەکێشا، منیش جار جار ئەیانم کردە باوەش، ئیتر ئاوها بە باوەش و بە پێ و بە کۆڵ ڕێمان پێیان کرد، قوڕاویش بوو خلیسکانیشی تیا بوو، پێڵاو بەجێمان لە ناو قوڕاوی تیا بوو.

پ: بە تەمای چی بوون؟ لەوکاتە بیرتان لە چی ئەکردەوە؟

و: وەڵا بە تەمای ئەوە بووین بچینە ناو ناحیەی قادر کەرەم، ئیتر بزانین حکومەت ئەمانگرێ، چیمان لێ ئەکات، دەنگۆ وابوو بە گەرمی ناو خەڵکەکە ئەیانوت لێبوردن دراوە، عافواتەو موجەمەعیان کردووە بۆ ئەوانەی وا خەڵکی لادێکانن، تا نانی پێشمەرگە نەدەن.

پ: کێ ئەم پڕوپاگەندانەی دەردەکرد؟

و: ئیتر خەڵکی لادێکان، وتیانە موجەمەعیان بۆ ئەکرێتەوەو لەوێ دائەنرێن، بۆ ئەوەی خزمەت پێشمەرگە نەکەن، دووریان ئەخەنەوە لە پێشمەرگە.

پ: ئەی باشە پێش ئەوەی کە ئەم ئەنفالە دەست پێ بکات، جاشەکان هیچ جوابیان نەنارد بۆ ئێوە، بڵێن وەرن بۆ شارو هجوم ئەکرێ و شتی وا؟

و: نا نا، شتی وا نەبووە.

پ: هەمووتان چەند کەس بوون؟

و: وەڵا هی ئێمە زۆر بووین، ئێمە هەموومان 25 بۆ 26 کەس بووین تەنها بەس بنەماڵەی خۆمان، ئیتر زۆری دیکەش بووین.

پ: سێ بۆ چوار ڕۆژە لە ڕێگان، باران لێتان ئەدا، پێڵاو لە پێتان هیچی نەماوە، لە سەڕووی هەمووشیانەوە قوڕاوە، ئەوە چ وەزعێك بوو؟

و: ئەرەوەڵا ئەوەنە ڕەزالەتمان لەو ڕێگاو بانە بینی نەبێتەوە، قەت پێشتر نەمان بینیبوو، پێشتر هەبوو یەعنی پەکی ئەکەوت، نەیئەتوانی ڕێ بکات، نموونە خەسووم پەکی کەوت ڕامان ئەکێشا، یەعنی هەرچی چۆنێ بوو لەگەڵ خۆمانا ڕامان ئەکێشاو ئەمانبرد، ئەی چی خۆ بەجێی ناهێڵین.

پ: لەو هەموو کەل و کۆچ و سەرو خوارانەدا؟

و: ئێ هەر وابوو هەر وابوو، بە ڕەزالەت هاتین، تاکو گەیشتینە ناو ناحیەی قادر کەرەم.

پ: ئەی مێگەلە مەڕو مانگاو شتەکانتان چی لێهات؟

و: مانگاکـــان ســـەرتاپایان تیـــا چـــوون، مـــەڕو بزنـــەکان دەرچوون.

پ: بۆ ڕێگـای قـادر کـەرەمتان هـەڵبژارد؟ بـۆ نـەچوون بـۆ جێگای دیکە؟

و: نزیکتر بوو، ڕێگای خۆمـان بـوو شـارەزاتر بـووین، مـن سێ ڕۆژ پێش ئەنفالەکە لەگەڵ خزمان چووین بۆ قادر کەرەم، تاکو جلکـی ژن شـوانەی بـرام بێـنم، مـارەی ژنمـان بـۆی بڕیبـوو، کـە گەیشتینە ئەوێ وتیان خەریکە دنیا وێران ئەبێت کەی کاتی ئەوەیـە، کـە گەڕاینـەوە بـە ئەحمـەدم وت: بـا منداڵـەکان ببەمـە کەرکـووک، دوایی لـە بـەر ئەحمـەدو ئـەوان ماینـەوە، دەسـا ئـەمانتوانی، هێشـتا جەیش نەهاتبووە ئەو ناوە، ئەمتوانی بڕۆم بۆ کەرکووک.

پ: لە ڕێگا خەڵکتان دەبینی؟

و: ئـــەرێوەڵا، لـــەملاو لـــەولا خـــەڵك بـــە کۆمـــەڵ بـــەرەو قادرکەرەمئـەچوون، هجـومی خـەڵك بـوو بـۆ نـاو قـادر کـەرەم، خەڵکەکە بە پێ، بە تراکتۆرو بە کەروبارو مـەڕو مـاڵات و هـەموو هەر دەهاتن، یەکێ ئەیوت خانوومان بۆ ئەکەن، یەکێ دیکە ئەیوت: ئەمان بەن بۆ مجەمەع، یەکێ ئەیوت ئـەم هـەمووە چـۆن ئـەکوژن! ئـەیانوت عافواتـە زوو فریاکـەوین، ئیتـر ئەمـە هـەمووی قسـەی خەڵکەکە بوو، دوایی ئەوەی بیری لێ ناکرایەوە تووشمان بوو.

گەیشتنە قادر کەرەم

پ: کە لە قادرکەرەمنزیك بوونەوە هەستتان بە چی کرد؟

و: وەڵا عەسکەریمان زۆر بینی، عەسکەرو جاش لەو بانە ڕەشی ئەکردەوە.

پ: پێش قادرکەرەمهیچتان بینی؟

و: پێش قادرکەرەمهیچمان نەبینی، بەس چی بوو تەیارەو کۆپتەر لە بان سەرمان بوو، بە بان سەرمانا ئەخولانەوە.

پ: کە کۆپتەر لە بان سەرتان بوو، ئەتانتوانی بگەڕێنە دواوە نەچن بۆ ناو قادر کەرەم؟

و: نا، نامانەتوانی بگەڕێینە دواوە، تەنها ڕێی قادرکەرەملە بەردەم مانا بوو بچینە ناو قادر کەرەمەوە.

پ: لە ڕێگا هیچ پێشمەرگەتان نەبینی؟

و: نا هیچمان نەبینی.

پ: چەندەم ڕۆژ کۆپتەر لە بان سەرتان بوو؟

و: وەڵا هەر لە دێی بەگزادە دەرچووین، کۆپتەر لە بان سەرمان بوو، بە یەك ڕۆژ گەیشتینە ئەوێ، لە بەگزادەوە بە یەك ڕۆژ گەیشتینە ناو قادر کەرەم.

پ: ئەدی جەیش دەرچوو بوو؟

و: جەیش لە نزیك قادرکەرەملە کەلەکەی نێوان ئیبراهیم غوڵام و قادرکەرەمبوو، ئەو تەختاییەی قادر کەرەمە کە ئێمە ڕۆیشتین، یەکپارچە هەمووی جەیش و جاش بوو، ئەو تەختاییە لە بەر ئەو جەیشە ڕەشی ئەکردەوە.

پ: جەیشەکە قسەیان نەکرد؟

و: وەك وتم ئەحمەد و مەحموود چوونە لایان، ئیتر ئەوان نەهاتنە نزیکمان، وایانزانی هەر ئەو دوو زەلامەمان لەگەڵە، ئەوانیان کردە ناو ئیڤاوە بردیانیان، زەلامەکان دیکە لە گەڵمان مانەوە، بەڵام کاك عەزیز هەتاکو تۆبزاوا لەگەڵ خۆمانا بوو، ئەو تەمەنی گەورە بوو، لەگەڵ ئەحمەد و مەحموود نەیانیان برد، خۆیشی دڵی لای منداڵەکانی بوو، ئەیوت جێیان ناهێڵم، دوایی هەر جێیانیهێشت.

پ: ئەدی شێرزادیان چۆن نەبرد؟

و: وەك وتم ئەحمەدو مەحموود خۆیان ڕۆیشتن بۆ لای عەسکەرییەکە، بۆ ئەوەی نەیەنە پێشەوە بۆ ناومان، حەمەجانیش کوڕی کاك عەزیز تەمەنی 19 ساڵ بوو تا ناو ناحیەی قادرکەرەم لەگەڵمان هات، لەوێ خۆی تەسلیم کرد، نەمزانی لە کوێ خۆی

تەسلیم کرد، ئیتر بزربوو لێمان نەهاتە مجەمەعەکەو نەمانبینییەوە، شێرزادیشیان نەبرد، تا ناو قادرکەرەم وەك حەمە جان و کاك عەزیز لەگەڵمان مانەوە.

پ: پیاو بەس کاك عەزیز لە گەڵتان بوو؟

و: جگە لەوانەی باسم کردن ئەمینی شوبراشم لەگەڵ مێگەلەکە هات، دوایی لە ناو قادرکەرەم گەیشتەوە پێمان.

پ: باشە دوایی کاك ئەحمەدتان بینییەوە، نەیوت ئێمەیان بۆ کوێ بردووە؟

و: وتی یەکسەر بۆ مەقەرەکەی سەنگاومانیان برد، دوایی بۆ ئەمنی ناو شاری سلێمانی، وتی هەر لە سلێمانی دوای دوو ڕۆژ گشتیانیان لە من جیا کردەوە، من ئیتر مەحموود برام نەبینییەوە. وتی جارێکیان بردمیانە کەرکووک، لە کەرکووکەوە هاوردمیانەوە بۆ سلێمانی، دوایی بۆ حارسیە لە بەغدا، هەر لەوێ مامەوە لەگەڵ یەك دوو کەسێك، وتم ئەوانە کێ بوون؟ وتی وەڵا نازانم، نایانم ناسی، ئەوانیش عەسکەری بوون وەك من.

پ: ئەی دوای ئەوە ژن و منداڵەکان چیتان کرد ؟

و: وەڵا دەنگیان لەگەڵمان نەکرد، چوومانە ناو ناحیەی قادرکەرەمەوە، تەنانەت شێرزادو حەمە جانیش، لە ئەوەڵەوە لە ناو ناحیەکە دەستیان لە ژن و منداڵ نادا.

لە ناو قادر کەرەمین

پ: لە قادرکەرەم کۆپتەر هەبوو بە ئاسمانەوە؟

و: بەڵێ هەبوو، سکی نابووە زەوییەکە، گڤەی ئەهات، لەگەڵیا دەغڵودان و گیاو گۆڵەکانی ئەلەرانەوە، سامناك بوو، بە بان سەرمانا ئەهات و ئەڕۆیی، هەواکەی ئەیدا لێمان، منداڵ هەموو ئەکەوتنە گریان پێشتر قەت ئاوا کۆپتەر نەمانی ترساندبوو، تەنانەت لە لادێش کە ڕەمی لێمان ئەکرد ئاوا نەمانی ترساندبوو.

پ: ئەو کاتە ناو قادرکەرەم قەرەباڵغ بوو؟

و: ئەرێ وەڵا قەرەباڵغ بوو، جمەی ئەهات لە خەڵکا، هەموو لەوێ بوون، ڕێ بە ڕێداری نادا، ئەو حەمکە مەڕو بزنە، ئەو حەمکە ڕەشە وڵاخ و بارگین و هێسترو کەرە بەرەڵڵا بووبوون بەناو قادر کەرەما ئەخوولانەوە، ڕۆژەڕەش بوو، ئەوەی هەفتەیەك پێشتر پیاوی لە سەر دەکوژرا لەناو قادرکەرەم بەرەڵا ببوو، ئەوەی چەند ساڵ بوو نەتبینیبوو، لە قادرکەرەمدەتدۆزییەوە، بەڵام دوا دۆزینەوە بوو، دوا دیدار بوو.

پ: لە دوکانەکان ناو قادرکەرەمئەشیای بۆ فرۆشتن تیا مابوو، تا ئەو خەڵکە برسییە بیکڕن بۆ ئەوانەی پارە لە گیرفانیان بوو؟

و: وەڵا نازانم ئێمە شتمان کڕی، ئیتر نازانم دوای ئەوسا هیچ ئەشیا ما نەما چی بوو چی نەبوو نازانم، خەڵك زۆر شتی

ئەکڕی، بە تایبەت ئەوانەی لە موجەمەعەکە بوون، ئەوەی پارەی پێبوو ئەیکڕی، ئەوانەشی نەیانبوو سك خۆیان ئەگووشی.

پ: ئێوە کە گەیشتنە قادرکەرەمڕووتان کردە کوێ؟

و: یەکسەر چوومانە ماڵ، بڵێین میمکی پیاوەکەم، لەگەڵ ئەحمەد دایکیان خوشکە، ماڵ فاتیح نامق ئاغا ناسراو بە فاتیح گوڵ پەموو، کە چووین خەڵکی تریش زۆر لە ماڵیان بوون، دوو شەو لە ماڵیان بووین، بۆ بەیانی لە بڵندگۆوە بانگەواز کرا، هاواری کرد ئەوەی ئەمانە خەڵکی لادێکان لە ماڵیان بێ و بیشارنەوە ئێوەش وەك ئەوان ئەنفال ئەکرێن، خانووەکەتان بە سەرتانا ئەڕوخێنین.

پ: وشەی ئەنفالی بەکارهێنا، یان هەر وتی ئەتانگرین؟

و: نا، لەوێ وشەی ئەنفالی بەکار نەهێنا، ببووە بەکارمهێنا، بەڵکە وەك خەڵکی لادێ و هاتووینەتە ناو قادرکەرەمەوە ناومانی هێنا وەك غەریبە، کە بردمانیان بۆ دووبز، یەکێ وتی ئەمانە ئەنفال ئەکرێن، لە یادم نییە کێ بوو ئەو کاتە بیستم.

پ: بە کوردی بانگەوازیان کرد؟

و: وەڵاهی بە کوردی و بە عەرەبی.

پ: لە کوێوە بانگەوازیان کرد؟

و: لە مزگەوتەوە، مزگەوتەکەی قادرکەرەمەوە.

پ: مەلا کردی، موئەزن کردی، کێ بوو ئەوەی بانگەوازی ئەکرد؟

و: نه مەلا کردی، نه موئەزن کردی، دەنگی جاشەکان بوو.

پ: چۆن زانیت دەنگی جاشە؟ ئەشێت دەنگی جاش جیا بێت لە مرۆڤی ئاسایی؟

و: خەڵك قادركەرەموتیان جاشەكانن بانگەواز ئەكەن.

پ: ئەی ئەو ماڵە نەیانوت مەڕۆن؟

و: نا ئەو ماڵە وتیان: ئێمە خۆمان خەڵکی ناو ناحیەی قادرکەرەمین، ئێمە ناگیرێین، وتی: ئەگەر ئێوە لێرە بمێننەوە، ئێمەش لەگەڵ ئێوەدا ئەپێچنەوەو ئەمانبەن، حەقیانیش بوو، لەو بارەوە صەدام زاڵم بوو، ئێمەیش بە خاوەند ماڵەکەمان وت: باشە ئێمە ئەڕۆین، بە خوا نە ژێرمان هەیە نە بانمان هەیە نە خواردنمان پێیە، ئەم 23 نەفەرە ئەچینە ناو ئەو موجەمەعە، ئەوەتا بنمان زەوی و بانمان ئاسمانە، ئیتر ڕۆیشتین بۆ مجەمەعەکە.

ئەوانەی لە بیر ناکرێن

و: لەو ڕۆژە ڕەشەی قادرکەرەمبە تاییەت دووای هەڕەشەکردنی بەعس لە ڕێگای بڵند گۆی مزگەوتەوە، بەشی زۆری خەڵکەکە جێگای ڕێز بوونە، ناحیەی قادرکەرەمیەکێك لەو دەروازانە بووە کە خەڵکێکی زۆری لێوە ڕزگار کراوە، جگە لەو ماڵەی کە دوو ڕۆژ ئێمەیان لەو بارودۆخە سەختە حەواندەوە

جێگـای ڕێـزه، چەنـد نموونەیـەکی لـه خـۆ بردوویـی خـەڵکی قادرکەرەمتان لەو ڕۆژگاره سەختەدا بۆ ئەگێڕمەوه.

پ: عەسـکەر لـه لایـەك و جـاش لـه لایـەك، خـەڵکی لێقەوماویش له لایەکی دیکه، خەڵکی قادرکەرەم چۆن به پیر ئـەو خەڵکەوه هاتن؟

و: نەك بەس لای ئێمەو لەملاو ئەولا، هەراکەی ئەو قۆڵه لـه ئەنفالەکه له نـاو ناحیـەی قادرکـەرەم بـوو، مـاڵ شێخ ئـەمین بـرای براژنم بوو، هەم ئامۆزامانه، چوونه ماڵ حمـه سـاڵەح حـاجی قـادر ئەویش هاوڕێی خۆمان بوو له حیزب شیوعی، به ماڵ شێخ ئـەمینی وت: یەك کەسێکتان لەم ماڵه دەرنـاچێ کـه ڕووخانـدیان بـا بـه بـان سـەر هـەموومانا پێکـەوه بیـڕووخێنن، شـێخ ئـەمین منداڵـەکانی ڕزگاریـان بـوو، ئەوانـەی لـەوێ بـوون، بـەڵام دوو کـوڕ گـەنجیان سەرکەوت و گۆران، کوڕ شێخ ئەمین له جێگای دیکـه ئـەنفالکران، خەڵکی وا زۆر به جەرگ و له خۆبردووش هـەبوو بەڵام نمـوونەی نەبوو.

پ: کەسی دیکه هەیه لەو کاته هاوکاری خەڵکی کردبێت؟

و: مەسـەلەن لـەوێ خـەڵکی نـاو ناحیـەی قادرکەرەمکوڕێـك هەبوو ناوی ڕەشید، لەم دواییه خوشکی ئەحمەد هاوسەرم درا پێی، ئەو سەمووونی کڕیبوو، هەر نەفەرێك سەموونێکی به ماڵـەکانی نـاو موجەمەعەکه ئەدا پێیان هەر هەمووی، ناسیارو نەناس گشتی.

پ: ڕەشید ناوی باوکی چییه؟، خەڵك کوێیه؟

و: ڕەشید حەمەی کاوەڵا زەنگەنەیە خزمی ئەحمەدن، ئێستا مردووە لە قادرکەرەمدادەنیشتن، خەڵکی ئاوایی تەڵەبییە بوو.

پ: ڕەشید چی ئەکرد، کاری چی بوو؟

و: خەیات بوو، ناسراو بوو بە ڕەشید خەیات.

پ: بە پارەی خۆی کڕیبووی؟

و: بەڵێ بە پارەی خۆی کڕیبووی بە خۆڕایی دابەشی ئەکرد بە سەر هەمووانا.

پ: ئەدی شێرزاد و براژنەکەی و کەرەکە چییان بە سەر هات؟

و: براژنەکەی خزمە جاشەکانی بردیان رزگاریان کرد، شێرزادیش مەحمود مەلا ڕەحیم دەریکرد و شاردییەوە و رزگاری کرد، بووە عەسکەر دوایی بە داخەوە لە جەنگی کوەیت شەهید بوو.

پ: ئەدی مام سالّەح مالّ و منداڵی کەوتنە کوێ؟

و: منداڵەکان مام سالّەح لەگەڵ من هاتن بۆ قادر کەرەم، شلێرو چنوورو بەهارو بوارو خێزانەکەی فاتمە، کە چووینە ئەو ماڵەی کە باسمان کرد، چونکە بڕیاری دەستگیرکرنیان هەبوو، دەیانەویست لەگەڵمانا بێن، مەحمود مەلا ڕەحیم جاشی ڕەفعەت گلی بوو ئەو دەریانی کرد، ڕۆژی دواتر چوونە مالّ شێخ عەتا، تاکو دوای دەرچوونی ئێمە لە زیندانی ئەنفال هەر لە مالّ ئەوان بوون، دوایی کاکە موکەڕەم تالّەبانی دەریانی کرد بۆ هەولێر.

پ: ئەوان لە کوێوە کەوتنە لای تۆ؟

و: لە کەریم باسامەوە لە گەڵمان بووون تا گەیشتینە ناو قادرکەرەم، مام ساڵەح تا دێی حەسەن پرچن لەگەڵیان بوو، دوایی جیابوونەوە ڕۆیشتن.

پ: ئێوەش ناتان تووانی لە گەڵ مەحمود مەلا ڕەحیمدا دەرچن؟، ئەدی کاك ئەمین و کاك عەزیز بۆ لەگەڵ ئەوا دەرنەچوون؟.

و: ئێمە نەمانویست، ناشیتووانی ئەوان دەربکات، هەر ئەوەندەی پێ دەکرا.

پ: چۆن پەیوەندیتان بە مەحموود مەلا ڕەحیمەوە کرد؟

و: ئامۆزای کەماڵ پیاوەکەی ئیلهام خوشکم بوو، ئەو داوای لێی کردبوو کە شێرزادو منداڵەکان مام ساڵەح رزگار بکات، چونکە ئەوان هەموویان قاچاغ و مەمنوع بوون. هەروەها دوایی کاك شێخ عەتا تاڵەبانی چوو بۆ لای کاك موکەڕەم تاڵەبانی، ئەو هەوڵی دا بۆ ئەحمەدو هیدایەت کوێخا برایم قەوالّی و منداڵەکان مام ساڵەح، کە کاتی خۆی شێخ عەتا لە ماڵی کاك هیدایەت بووە، لە سەردەمی پێشمەرگایەتی دوای ئینقلابی 1963، شەش حەوت ساڵە ئەو مردووە، وابزانم کاك موکەڕەم هەوڵی بۆ هەندێك خەڵکی دیکەش دابوو.

ئیتر منداڵەکان کاکم تا ئێمەش لە ئەنفالکردن گەڕاینەوە هەر لە ماڵ کاك شێخ عەتا مابوونەوە، دوای لێبووردنەکە لە ڕێگای کاك شێخ عەتا تاڵەبانییەوە یادی بەخێر چوونە هەولێر.

چوون بۆ مجەمەعەکەی قادر کەرەم

پ: کێ ئێوەی نارد بۆ مجەمەعەکە؟

و: ئێمە خەڵکی ئەو ناوەین دەمانزانی ئەو مجەمەعە بەتاڵە هەیە لەو شوێنە، کە جێگامان نەما ناو قادرکەرەم ناچار بووین بڕۆین بۆ ئەوێ، (خەڵك هەبوو لە بەر باران لەبن دیوار دەمایەوە، لە ناو قادرکەرەم بانگەواز کراوە کە ئەوانەی خەڵك قادرکەرەم نین بچن بۆ ئەو مجەمەعە ئاسکە عەلی، کەناڵی KNN، گەرمیان حەمەی پوور،-عەلی مەحموود)

پ: مجەمەعەکە حەرەسێك، بەرپرسێکی تیا نەبوو؟

و: حەرەسی نەبوو، چۆڵ بوو تەواو نەکرابوو.

پ: هێز هەبوو لە دەوروبەری مجەمەعەکە؟

و: هەمووی تەوق کرابوو، کەس نایەتوانی ئەملاو ئەولا بکات، هەموو قادرکەرەمو دەوروبەری تەوق بوو، بەڵام مجەمەعەکە حەرەسی نەبوو.

پ: لە مجەمەعەکە ناونووس کران؟

و: لەوێ ناونووس نەکراین، جەڵەبی کراینە ناو سەیارەکەوە ئەو کاتەی گیراین، کەس رزگاری نەبوو، لە چەمچەماڵ ناونووس کراین.

پ: کەی بۆ مجەمەعەکە کەوتنەڕێ ؟

و: بەیانی زوو نزیك کاتژمێر 8، نان و چامان خوارد، ژنی ماڵەکە وتی: تکایە با تووش نەبین ئێمەش ڕێی مجەمەعمان گرتەبەر یەکسەر چووین بۆ ئەوێ.

پ: هەموو پێکەوە کەوتنەڕێ؟

و: بەڵێ هەموومان پێکەوە بەرەو مجەمەعەکە کەوتینەڕێ.

پ: لە ناو موجەمەعەکە، خۆیان ژووریان ئەدا پێتان، یان خۆتان ژووریکتان بۆ خۆتان داگیر ئەکرد؟

و: نا نا هەر خانووییەك خێزانێك ئەچووە ناوی، هەر لە خۆمانەوە، خانوو زۆر کرابوو بە تاك و بە کۆ، هەمووی نزیك چل خانوو زیاتر بوو، تەنها بە بلۆك دوو ژوور و هەیوانێکیان تیا کرابوو، تەواو نەکرابوون خانووەکان، موشتەمەلاتی نەبوو حەمام و ئاودەس و مەتبەخیان نەبوو، لە خۆمانەوە چووینە ناوی، باران و سەرما بوو ناچار بووین، بەرەڵا بوو، کەس هەقی نەبوو بە سەرمانەوە، ئەی چی بکەین جێگاو پەنامان نەبوو، کەس پەنامانی نادا، نەشمان ئەتوانی لە قادرکەرەم دەرچین.

لەوێ هیچمان نەبوو بەس پارەمان پێ بوو، من و خوشکێ باوك منداڵەکان دابەزینە ناو قادرکەرەم، چوومان بۆ قادرکەرەم

ماڵ کاك ئەحمەد تەقەڵ ناوێك هەیە، چوومانە ماڵیان بە سوپاسەوە کەڤگیرو قاپ و مەنجەڵێکمان لە ماڵیان هاورد، دوایی ڕۆیشتین لە دوکانێکی ناو بازاڕەکەی قادرکەرەم ئاوتەماتەمان کڕی، برنجمان کڕی، ڕۆنێکی قوتوومان کڕی، ئەوەی کیلۆیەك بوو ناو نایلۆنە زەردەکە، هاوردمان بۆ ئەوێ، ئیتر بە پووشوپەڵاش برنجە سوورەیەکمان لێنا، نیوەی لە ناو قازانەکە لێمان دەخوارد، نیوەکەی دیکە لە ناو قاپەکە، هەندێکی لە ناو سەر قەباغ قازانەکە، وەڵا ئیتر بەو شێوەیە بە دەست لێمان دەخواردو تێی بەربووین ئەو ڕۆژە خۆمان پێی تێر کرد.

پ: هیچ بان و بنتان هەبوو بۆ خەوتن و دانیشتن؟

و: ماڵێکی بەرامبەرمان لە ناو مجەمەعەکە، سەیرەکەم ژنەکە بە بار جێگاوبان دێنن بۆ ئەوێ، ئەوەم کردە چاو وتم شەو ئەڕۆین ئەیهێنین ئەیکەینە ئیحتیات، ئەو خۆشی ئەگەڕایەوە بۆ ناو قادرکەرەم، وەڵا ئیتر شەو ڕێك ڕۆیشتین لەوێ پێخەفەکانمان هاورد، ئاشکرامان کرد دوای ئەوە بە خاوەنەکەیمان وت کە هێناومانە، ئێ چارمان نەبوو ئەو هەمووە چی بکەین.

پ: موهیم منداڵەکانی خۆت کردە ناو جێگا؟

و: ئا ئەڕێوەڵا ئەو شەوە منداڵەکانم گشتی کردە ناو جێگاوە، بەیانی هەستام جێگاو بانەکانم بردەوە، پیرە ژنەکە هات چووم بۆ لای وتم: میمی گیان ئێمە با گوناحبار نەبین و نەبێتە دزی ئێمە

شتی وامان کردووه، به پێخەفەکان ئێوە خەوتین، خوا هەڵناگرێ وتی قەیناکە دایکەکەم.

پ: بە نیازی چی ئێوە چوونە ناو ئەو خانووانە؟

و: لە ناچاری ڕۆیشتین، کەس دالّدەمانی نەئەدا، سەرمابوو، کەم کەمەش باران بوو، لە ناچاری خۆمان کردە مجەمەعەکەیا.

پ: چەند ڕۆژ لە موجەمەعەکە مانەوە؟

و: یەك شەو، ڕۆژو تاقێك لە مجەمەعەکە ماینەوە.

پ: ناو مجەمەعەکە دووەم ڕۆژ قەرەباڵغتر بوو لە یەکەم ڕۆژ؟

و: ئەرێوەڵا هەموو ماڵەکان پڕ بوون.

پ: چۆن هاتنە سەرتان بۆ بردن؟

و: ماڵی کەماڵی زاوامان و ئیلهام خوشکم لە کەرکووکەوە هاتن بۆ لامان، ئەوەی نەبێ لەگەڵ دەست خۆیان بۆمانیان هاوردبوو، هەر لە گۆشت و لە نان و لە مریشك و جلیکانەیەك نەوت و حەتا فانۆسیان بۆمان هاوردبوو، پیاڵەو ژێر پیاڵەو قۆری ئیتر زۆر شتیان بۆمان هاوردبوو، تۆ بێژە ماڵێکی تەواو، شەش دۆشەك، شەش بەتانی، شەش سەرین، ئەمانەیان گشتی لەگەڵ دەست خۆیان هێنا بوو، عەلا ئەساس بێن خواردن بکەن و پێکەوە بیخۆین، وەڵا هەر ئەوەنەم زانی زیلی عەسکەری هات و وەستا، خەریك بوو ئەوانیش بگیرێن، باوەڕ ئەکەی تووند ئابڵۆقەیان داین، تەنانەت نایانهێشت لە خانوویەکەوە بچینە خانوویەکی دیکە،

نەیانهێشت لە ژوورەکان دەرچینە دەرەوە، ئەگەر ماڵ خۆتیش نەبووایە، ئەوەی پێکەوە نەبوونایە ناگەیشتیەوە بەوەی لێی دابڕاوی، تەنانەت وەك دەڵێین هەندێك خێزان لێکدابڕان، هەموویان پێکەوە بۆ ناو زیلە عەسکەرییەکان ڕاماڵی.

پ: ماڵی ئیلهام کەی گەیشتنە لای ئێوە و چەند مانەوە تا هاتن بۆ بردنتان؟

و: دووەم ڕۆژ بەیانییەکەی هاتن، نیوەڕۆ خواردنمان ئەکرد، هاتنە سەرمان، خواردنەکەمان نەخوارد، فریا نەکەوتین، نەیانهێشت بیخۆین بردمانیان.

پ: ئەی چۆن بوو ئەوانیشیان نەگرت؟

و: تۆ گوێ بگرە خەریك بوو ئەوانیش بگیرێن، وتی ئەمانە کەسوکاری ئێمەن، ئێمە لە شارەوە هاتووین، ئێمە هەردووکمان مامۆستاین، وتم بابە هەتا زووە بڕۆن بە قورئان ئێستا ئێوەش ئەگرن، ئەتانکەنە ناومان، زوو بڕۆن خێرا بکەن، وەڵا بە هەزار حاڵ خۆیان دەرباز کردو ڕۆیشتن.

پ: داوای ناسنامەیان لێیان کرد؟

و: ئا ئا ئەی چۆن، هەوێی مامۆستاییان پێ بوو، کەماڵ بە عەرەبی قسەی کرد، ئەوە باش بوو دەنا دەیانیان برد، ئیلهام وتی تاتە با خەڵات کچت لەگەڵ خۆمان ببەم، وتم نایدەم ئەوە ڕەحمەو سەعدیەو کەژاڵ و سەبری و کچەکانی دیکە لەگەڵمانن، با کچی منیش وەك ئەوان بێت نایدەم.

پ: ئەوجا چییان کرد، چۆن ئیلهام و هاوسەرەکەیت بەڕێکرد؟

و: بەڕێیانم نەکرد، خەریکی حاڵ خۆمان بووم بۆ چوونە ناو زیلەکە، منداڵەکانم و ئەشیاکانم سەرئەخست، هەر ئاگام لێیان نەما، لە بەر پەلەکردن لێمان، نەپرژام بەڕێیان کەم، ئەوان بەرەو ماڵەکان ناو ناحیەکەی قادرکەرەم ڕۆیشتن، ئێمەش بۆ ناو زیلی عەسکەری.

پ: ئەی ئێوە چیتان بەسەرهات؟

و: وەڵا کاکە ئیتر ئێمەش ئەو ئەشیانەیان بۆمان هاورد، چۆن هاوردیان ئاوا مایەوە، زیلێکیان هاورد خەڵك تری زۆر تیابوو، بە عەرەبی بە زابووتەکەم وت بابە ئێمە زۆرین جێگامان نابێتەوە لەگەڵ ئەمانا لە ناو ئەم زیلە، بڕۆ زیلێ بەتاڵمان بۆ بێنە ئێمە خۆمان زۆرین، وەڵا ڕۆیشتن زیلێ بەتاڵیان بۆمان هاورد، گشتمانی گرت و ئەشیاکان ئەوەی بۆشمانیان هاورد بوو، ئەویشم هەموو کردە ناوی و لەگەڵ خۆمانا بردم هیچم بەجێ نەهێلا هەرهەموم برد.

پ: ئەی ئەو قاپ و مەنجەڵەی بە ئامانەت هێنابووتان چی لێ هات؟

و: وەڵا فریا نەکەوتین بۆیان بیبەینەوە، لەگەڵ خۆمان بردمان لە دووبزیش لامان بوو.

پ: کە بارکران، ناونووس کران؟

و: نـا نـەکرابووین، شـەوێك و ڕۆژو تاقێـك لـەوێ بـووین بارکراین، پێش گرتنەکە کەس لێمانی نەپرسییەوە هیچ نـەبوو، لـەو کاتەش نەکراین.

پ: نەتانزانی چەندی مانگە؟

و: وەڵاهی ئێمە لە 4/12 گیراین.

(بە بڕوای من دوای 12ی مانگ گیراون، چونکە 3 ڕۆژ لـە نـاو قادرکـەرەم ماونەتـەوە، 10ی مانـگ بـەدواوە جـەیش و جـاش هاتوونە بۆ سنووری ئیبراهیم غوڵام و ئـەو نـاوە، ئەگـەر لـە یەکـەم ڕۆژی هاتنی سوپاش گیرابێتن دەکاتـە 13ی مانـگ . بەڵام تەمینە حەمید خەڵکـی گونـدی قەیتـول دەڵێت لە سـەربازگەی تـۆبزاوە شـەش شـەو شـەش ڕۆژ مـاومەتەوە، ئەوجـا نەقـڵ کـراوە بـۆ سەربازگەی دووبـز ، ئەویش لەوانەیە کە یەکەم گـروپ گەیشـتۆتە دووبـز ، بە وتەی ئەو بێـت 17-4 گەیشـتۆتە دووبـز، کەچـی ڕەسـمییەو ئەوان تەنهـا 2 شـەو لە تـۆبزاوە مـاونەتەوە _ ئاریـان تیڤی، ورشە 2025.

هەروەهـا ئـازیز حسـێن خەڵکـی گونـدی دۆڵەبـی دەڵێت یەکەم ڕۆژی ڕەمەزان ئێمەیان بردە دووبز بستێك خۆڵ لە ناو نـاو قاعەکان بوو - ڕۆنیا, ئاریەن تیڤی 20242024.

ئەمە سـەرباری ئەوی هەنـدێك دەگێـڕنەوە کە بردنـی هاووڵاتیانی موجەمەع قورەوییەکە هاوکات بووە لەگەڵ دەستکردن

بە تەقاندنەوەی هەندێك شوێنی ناو ناحیەی قادر کەرەم، بۆیە پێی دەچێت ئەوان 15 مانگ دەستگیر کرابێتن.).

و: نازانم، ئێمە بە مەزەندەی خۆمان وامان حیساب کردووە کە 12-4-1988 ئەنفالکراوین.

پ: ئەو وەختەی ئێوە دەستگیرکران چەند کەس ئەبوون، ئەو موجەمەعە چەند کەسی تیابوو؟

و: چەند کەسی چی، پڕ موجەمەعەکە خەڵك بوو.

پ: چەند کەس بوون بە مەزەندەی تۆ؟

و: نازانم وەڵا چوار سەد ، پێنج سەد..... زۆر بوون، قەرەباڵغ بوو جمەی ئەهات، ئیتر نازانم چەندە بوو، خانووی بەتاڵ نەمابوو بە تایبەت دووەم ڕۆژ زۆر زیادی کرد.

پ: پیاوتان لەگەڵا بوو؟

و: ئەی نەموت تەنها کاکە عەزیزو ئەمین لەگەڵمانا بوون، کوڕەکەی کاکە عەزیز حەمە جوان لە ناو قادرکەرەم لێمان دابڕا، خۆی تەسلیم کردبوو، ئیتر نەمانبینییەوە.

پ: کاك ئەمین ڕانەکەی چی لێهات؟

و: رانەکەی دابووە لای خاڵەی حوسێن، کاك ئەمین لەگەڵ ئێمە گرتیان، دوایی ڕانەکەیان بە نرخێکی تاڵانی بۆیان فرۆشت، بەڵام گایەلەکەیان هەرفەوتا.

پ: ئەمین لە کوێ لە ئێوە جیا ببووەوە، کەی گەیشتە قادرکەرەم؟

و: ئەو بۆ شەوەکەی درەنگ گەیشتبووە قادرکەرەم، هەتا هات لە مآڵ فاتیح نامیق ئاغا لەگەڵمانا نانی خوارد، دوای نانخواردن چووەوە بۆ لای مێگەلەکە، دوایی بە ڕێکەوت لەو کاتەی ئێمەیان برد لامان بوو.

پ: کاك ئەمین ئەگەر لای مێگەلەکەی بمابوایە، ناگیرا، چونکە لە ئەنفالا زۆربەی زۆری شوانەکان رزگاریان بووە؟

و: نا نا ناگیرا، وایە، بە سودفە لەو کاتە هاتەوە بۆ لامان.

لە بەر ئەوان ئەنفالکراین

پ: ئێوە ئەتانتوانی ئەو وەختەی لە ناو قادرکەرەم بوون نەچنە موجەمەعەکەو خۆتان بشارنەوەو خۆتان رزگار بکەن؟.

و: من شەخسی خۆم و منداڵەکانم ئەمانتوانی، بەڵێ ئەمتوانی، خۆم و منداڵەکانم جنسیەمان پێبوو، زمانی تورکمانی ئەزانم، عەرەبی ئەزانم، منداڵەکانیشم بگۆڕم بە خەڵکی دەشتمان هەر ناکرد، ئەم توانی سەیارە بگرم ئەڵێم ئەڕۆین بۆ کەرکووک، لە کەرکووکەوە بڕۆم بۆ شوێنێکی دیکە، پێشیانم وت بە جەماعەت خۆمان .

پ: ئەی بۆ وات نەکرد؟

و: پێشیانم وت لە پێناو ئەوان مامەوە، بۆچی؟ وتم: ئەمان نـە عـەرەبی ئـەزانن، نـە تورکمـانی ئـەزانن، بـا لەگـەڵیان بمێنمـەوە هاوکاریان بم.

پ: پێیانت وت؟

و: پێیانم وت، بە گشتیانم وت ئا، ئەرێوەڵا، پێیـانم وت: ئـەوە گشتتان بە شایەد بن، ئێستا ئەتوانم خۆم و منداڵـەکانم ڕزگـار بکـەم، ئـەچم بـۆ کەرکـووک، لـە کەرکووکـەوە ئـەچم بـۆ شـاری حلـە، ئامۆزایەك دایکم لە شاری حلەیـە، ئـەچم بـۆ مـاڵ ئـەوان، نایەمـەوە هەتا بارودۆخەکە چاك ئـەبێت، لـەوێ بـۆ خۆمـان ئەمێنینـەوە، وتـم بەس باش بزانن من لە بەر خاتری ئێوە خۆم ئەدەمە گرتن.

پ: ئەوان چییان وت ؟ نـەیانوت؛ بـە قوربانـە بـڕۆ خـۆت و منداڵەکانت ڕزگار بکە؟

و: نا نا وتیان وایە دایکەکەم، بۆ خاتری خوا نەڕۆی کەسمان نییە سەرپەرشتیمان بکاو زمان بزانێ، بە خوا ئێمـە تیـا ئـەچین، بـە خوا لە بەر خاتر ئەوان خۆم و منداڵم دایە گـرتن، ئیلهـام خوشکیشـم ئەیتووانـی منداڵەکانم ببات لە کاتی گرتنیشدا.

پ: دەتزانی دەگرتڕێن؟ یان واتدەزانی دەتانبەن بۆ مجەمەع و خانووتان دەدەنێ؟

و: وەڵاهـی بیروبـاوەڕم وا بـوو بـۆ مردنـە، لـە بـەر ئـەوەی حکوومەت زاڵم بوو، ئەو دەقەیە بەراورد خۆمانم لـە گـەڵ هەڵەبجـە

ئەکرد، دەموت ئەو حەمکە خەڵکەی هەڵەبجە بە کیمیاوی بکوژێ بۆ ئێمە ناکوژێت؟!

پ: جگە لە تۆ کە ئەڵێی ئەمتوانی ڕزگارم بێ، ئەوانی تر نەیانئەتوانی دەرچن؟

و: نا نەیانئەتوانی.

پ: بۆ ئەوان نەیانئەتوانی لە قادرکەرەم ڕزگاریان بێت؟

و: چونکە ئێمە بەرگمان تەواو بوو، زمانمان ئەزانی عەرەبی و تورکمانی، ئەوان وا نەبوون.

پ: بۆ دەرچوون لە قادرکەرەم بازگە هەبوو؟

و: سەیتەرە هەبوو، ئەرێوەڵا پرسیاریان بە چڕی ئەکرد، خەڵکیان لە هەندێك لە سەیارەکانیش دائەگرت.

ڕێگرتنی شێخ موعتەسەم لە بردنمان

پ: هەموو خەڵکی مووجەمەعەکەیان ئەو ڕۆژە سوار کرد؟

و: نازانم من ئاگام لەوانیتر نییە، ئێمە هەموو سوار کراین. (دووای بردنی ئەمان مجەمەعەکە کەسی تێدا نەماوە، کەسی تر نەی وێراوە بَێتە ئەو مجەمەعە، ئیتر خەڵکەکە کەوتوونەتە سەر جادەو پەنا دیوار ، خەڵکی قادرکەرەمیش ئەوەی کەسی خۆیان نەبووایە نەیان حەوانۆتەوەو دالدەیان نەداوە، وردە وردە خەڵك

کەسوکاریان هاتوونە بە دوایانا لە رێگای خزمی جاش و ناسنامەی کەسوکاریانەوە دەرچوونـ-عەلی مەحموود).

پ: چەند زیل بوون وەجبەی ئێوە؟

و: ئێمە حەوت زیل پڕ بووین، سوارمانیان کرد.

پ: زیلی چەند نەفەری تیا بوو؟

و: ئەوەی ئێمە نزیك سی بۆ چل کەس بووین لەو زیلە، نیوەی زیاتری جەماعەت ئێمە بوو.

پ: سەربازتان لەگەڵ سوار بوو لە ناو ئیڤاکە؟

و: بەڵێ دووان لەگەڵمان سوار بوون.

پ: سەربازەکان بەرگەکانیان چ رەنگێك بوو، تفەنگەکانیان چی لێ کردبوو؟

و: بەرگەکانیان تێکەڵ بوون ، مغاویری سەوزو زەردی کاڵ، تفەنگەکانیان بە دەستەوە گرتبوو، دەست و پەنجەیان لە سەر پەلاپیتکە بوو، قایشەکەیان کردبووە ملیان.

پ: سەربازەکان هیچ قسەیان لەگەڵتان دەکرد؟

و: نا هیچ قسەیان نەکرد تا گەیشتینە ناو چەمچەماڵ.

پ: ئەی لە پێشەوەی ئیڤاکە کێ سوار ببوو؟

و: پێش سەیارەکە زابتێك سوار ببوو، لەگەڵ سایەقەکە.

پ: سەربازەکان لای دەرگاکەوە سوار ببوون یان لە سەرەوە بوون؟

و: لـه لای دەرگاکـەوە بـوون بـەڵێ، ئـەو سـەریان لێمـان گرتبوو.

پ: کەی گەیشتنە چەمچەماڵ؟

و: لە ڕێگا تووشی کێشە بووین، لە گـەلی عالیـاوە جاشـەکان بە بەرازیلییەك سوور ڕێگایـان لـێ گـرتین، لـە جێگایـەك ئێمـە لـە نزمـایی بـووین، جاشـەکان لـە بـەرزایی بـوون تەقـەیان کـردە بـان سـەرمان، ژنێـك لـە نـاو ئیڤاکـەی ئێمـە بـوو وتـی: ئەمـە شـێخ موعتەسـەمی مستەشـارە بـرای شـێخ جەعفـەر بـرای محـافزی سلێمانییە؟

پ: شێخ موعتەسەم موستەشار چی دەویست لێتان؟

و: ئـا ئـەو، ئیتـر ئـەو پـێش زیلـەکانی گـرت، جاشـەکان وا لەگەڵیا بـوون سـەر یاڵەکـەیان گرتبـوو، ئـەو پـێش زیلەکـەی گـرت وتـی: نابـێ ئەمانە ببەن.

پ: پێش ئێوە کەسیان لـەو موجەمەعـە بردبـوو، یـان ئێـوە یەکەم وەجبە بوون؟

و: ئێمە یەکەم وەجبە بووین لە مجەمەعەکـە بـردراین، بـەڵێ وتـی: نابێت ئەمانە ببرێن، بە هیچ شێوەیەك نابـێ ببرێن، چونکە ئێمە وا ڕێك نەکەوتووین کە خێزان، ژن و منداڵ ببردرێت.

پ: یەعنی پێشتر قسەیان کردووە؟

و: دیارە کردوویانە، وتـی: ئیتفـاق وامـان نـەکردووە، عائیلـە ببرێ نابێت یەك عائیلە بڕوا، ئێستا من تەقە ئەکەم، زابووتەکە هاتە

ناومان وتی: یەك تەقەیەك لە لوولەی تفەنگەکەتەوە دەربچێ من پاك ئیبادەیان ئەکەم، هەموویان دەکوژم.

پ: هاتە ژوورەوە بۆ ناوتان؟

و: ئا هاتە ناو ئێمە لە دواوەی ئیڤاکە سوار ببووین.

پ: تفەنگی سوار کرد؟

و: ئا ئەرەوەڵا سواری کردو ڕووی تفەنگەکەی تێمانکرد.

پ: ژن و منداڵەکان چییان کرد، کە ڕووی تفەنگەکانی لێتان کرد؟

و: گەورەکان هاواریان کرد، ژنێك شێخی دەناسی هەستایە پێوە وتی: وازمان لێ بێنن، شێخ موعتەسەم خۆی لەگەڵ جاشەکان بوو، ژنەکە وتی: یا شێخ فریای ئەوانەی تر بکەون وا بەجێماون ئیتر ڕۆیشتن.

پ: ئەی دوای ئەوەی کە ئەو هەڕەشەی کرد کە بردتانیان چی کرد؟

و: وەڵا ئەو هەرەشەی کردو زانی یەعنی کابرای ئەفسەر دەست ئەکاتەوەو ئەمان کوژێ، شێخ موعتەسەم وازی هێنا، ئیتر زیلەکان ڕۆیشتن بردمانیان.

پ: شێخ موعتەسەم کە وازی هێنا چی کرد؟، ڕۆیی یان لە جێگای خۆی مایەوە؟.

و: وازی هێناو سواری سەیارە بوون بەرەو ناو قادرکەرەمڕۆیشتن، وابزانم دوای وەجبەی ئێمە ئەم 7 زیلە

نەیهێشت خەڵکی دیکە ببەن لە ئەوێ وام بیستووە، نازانم وایە یان وا نییە.

پ: ئەو کاتە بیرتان لە چی دەکردەوە؟

و: کاك ئەمین رووی لە من کرد وتی: هەم سەرمان چوو هەم ماڵمان رۆیی، لە گەڵ قسە کردندا فرمێسکی چاویشی دەهاتە خوارێ، پیاوی جوتیار ئازارەکەی زۆر گەورە نەبێت لە بەر چاو ژن و منداڵ ناگرێت، منیش وتم کاکە خانووی دوو نهۆمم هەیە، سەرەوە بۆ ئێوە خوارەوە بۆ من، ئەشیای دیکەشمان هەیە ئەویشت بۆ دەفرۆشم.

پ: دوای ئەوە چیتان کرد؟

و: ئێمە ڕۆیشتین هاتینە چەمچەماڵ، بردمانیانە بارەگای لیواکە.

لیواکەی چەمچەماڵ

پ: لیواکەی چەمچەماڵ قەرەباڵغ بوو؟

و: بـەڵێ، لیواکـە زۆر قـەرەباڵغ بـوو، لـەوێ هـەر یەکـەی سـەموونێکیان داپێمـان، سـەموون عەسـکەری، ئاوەکـەش بـە جـام دابەشـیان ئـەکرد بـە سـەرمانا، ئیتـر ئـەوەی ئـاوی ئـەخواردەوە ئەخواردەوە، هەشبوو ئاوەکەی نەدەخواردەوە.

پ: کەس هەبوو لە خەفەتا هیچ نەخوا ؟

و: ئەرێوەڵا زۆربەی نەیەخوارد، هەموو سەمونەکانیشیان نە ئەخوارد، زۆر زۆر ڕۆژێکی ناخۆش بوو ڕۆژە ڕەش بوو، هەموو خەڵکەکـە دامـابوون، قیـژە قیـژو گریـان و سـینگ کوتانێـك بـوو نەبێتەوە، خەڵك ماڵ و حاڵ و پیا وو کوڕیان لە دەست دابوو، کـەس ئەو کاتە دڵی لای خۆی نەبوو، بیرو هۆشمان لە لای ماڵ و حـاڵ و کەسوکار بوو، دڵ بگیرێ خواردنیش ناخورێ.

پ: کەی گەیشتنە لیواکەی چەمچەماڵ، چەنێکتان پێ چوو؟

و: وەڵا ئیتر نیمـەڕۆ بـە دواوە گەیشـتینە ئـەوێ، گشـتی دوو سەعات لەوێ ماینەوە ئەنجا بردمانیان بۆ ناو شاری کەرکووک.

پ: ئـەو ڕۆژە هـیچ شـتێکی نـا ئاسـایی لـە نـاو قـەزای چەمچەماڵ هـەبوو، کـاتێ ئێوەیـان بـرد، وەك کۆپتـەر لـە ئاسـمان بێت، هێزی سەربازی لە ناو شار بێت؟

و: هیچم نەبینی، نەوەڵا من هیچم بە چاوەکان خۆم نەبینی.

پ: چییان کرد ئەو دوو سەعاتە؟

و: ئیتر خۆیان ئـەزانن، بزانـە جـەردمانیان کـردووە، چییـان کردووە، ناو گشتمانیان نووسی، عەسکەرێك و یەکێك جلی مـەدەنی

لـه بـەر بـوو هـاتن ناومانیـان نووسـی، کۆپتـەریش لـه ئاسـمانەوه وێنەمانی دەگرت، کۆپتەریش لەولاتر نیشتەوه وتیان بارقی تیایه.

پ: پرسیاری چییان لێتان دەکرد؟

و: تەنها ناومانیان نووسی و ساڵی لـه دایك بـوون و خـەڵکی کوێن، ئێمه له ناو سەیارەکه دانەبەزین.

بەرەو کەرکووک

پ: ئەو کۆمەڵه کەسەی ئێوه بـه چـی بردتانیـان بـۆ شـاری کەرکووک؟

و: هەر به زیلەکه، ئەوانەی لـه قادرکەرەمـەوه ئێمـەیان پێـی گواستەوه بۆ چەمچەماڵ، هەمان زیل دانەبەزیمان تیای بردمانی بـۆ شاری کەرکووک

پ: تاکو گەیشتنه کەرکـووک، کۆپتـەر بـه بـان سـەرتانـەوه ئەسووڕایەوه؟

و: بـەڵێ ئەسـووڕایەوه، بەسـەر سـەرمانەوه بـوو، هـەتا گەیشتینه ناو کەرکووک ئەو کۆپتەرانه هەر چاودێریمانیان ئەکرد.

پ: هـەر ئـەو حـەوت زیلـه سـەربازییه بـوون، یـان ئۆتۆمۆبیلی دیکەش لەگەڵتانا هات؟

و: ئێمه ئـەو حـەوت زیلـەمان دی، بـەڵام ئـەوەی دوای ئێمـه هاتبێ ئەوه نازانم.

پ: بە تەنیا ئێوەیان برد؟

و: بەڵێ بە تەنیا ئێمە ئەم حەوت زیلە ڕۆیشتین بۆ کەرکووک، لە بەردەم دائیرەی ئەمن لە ناو کەرکووک وەستانمانیان.

پ: ئەمنی کوێ؟

و: ئەمنی ناو کەرکووک

پ: لە چی گەرەکێك بوو؟

و: هی ئەوبەر، چ گەرەکێك نازانم، خۆ من چەندین جار گیراوم و بانگ کراوم بۆ دائیرەی ئەمن، بۆیە دەزانم ئەوە دائیرەی ئەمن کەرکووک بوو.

پ: بەس نازانی لە چ گەرەکێك بوو؟ کام دائیرە بوو؟

و: بەس ئەزانم لەوبەر بوو (ئەوبەر مەبەستی بەری لای پارێزگای جارانە)، بەری ئەو بەر پردەکە، نازانم لای فیرقەوە بوو، نازانم لای محافەزە بوو، ئێستا ناو جێگاکانم لە بیر نەماوە.

پ: چەنێ لەوێ مانەوە؟

و: نزیك دوو کاتژمێر

پ: لەوێش جەردتانیان کردەوە؟

و: نا ئێمە هەر لە ناو زیلەکە بووین دانەبەزیمان، ئەو جەماعەتە وا لەگەڵ ئێمە بوون، زابووتەکە چووە ژوورەوە، تەنها خۆی و دەفتەری تۆمارکردنەکەی ڕۆیشتنە ژوورەوەو دوایی هاتەوە.

پ: حەرەسەکان گۆڕان، یان هەمان حەرەس هاتنەوە؟

و: هەمان حەرەس بووون جارێ کەسیان نە گۆڕان، تەنها رامانیانگرت و زابتەکە بە سجلەکەیەوە چووە ژورەوەو هاتەوە .

گەیشتنە جەهەننەمی تۆپزاوە

پ: لە ئەمنەکەی کەرکووکەوە بۆ کوێ بردتانیان؟

و: ئینجاکە لەوێوە بردمانیان بۆ سەربازگەی تۆپزاوە، تۆپزاوە زۆر قەرەباڵغ بوو، ئەوەی دەڵێن حەشرو نەشر لەوێ بوو، بەم چاوانەی خۆم بینیم، ژن، پیاو، منداڵ، پیرێژن و ئەختیار هەموو ریزکرابوون، گریان و پاڕانەوەو کڕووزانەوەو لێدان بوو، دەست ڕاپسکانێك بوو نەبێتەوە، هەر یەکەی بەلایەکدا براین.

پ: کەی گەیشتنە سەربازگەی تۆپزاوە.

و: عەسرێکی درەنگ و نزیك مەغریب بوو، مەلا لە بانگدانا بوو، ئاسمان بەرەو تاریك بوون ئەچوو.

پ: ئەوەی بزانی لە دێیەکانی ناوچەی قادرکەرەمەوە پێش ئێوە کەس هێنرابوون بۆ ئەوێ؟

و: جەباری و ئەمانە ئەوێ پڕی بوو، ڕۆژ پێشتر، یان زووتر ئەوانیان هێنابوو، یان پێش سەعاتێك یان پێش دوو سەعات، یان زووتر، ئەوە نازانم، کە ئێمە ڕۆیشتین ئەوێ پڕ بوو.

پ: ئەوانەی لەوێ بوون ئەیانوت ئێمە چەند ڕۆژە لێرەین.

و: وەڵاهی کاکە ئەوانەی وا لەوێ بوون ئێمە کراینە ناو ئەو قاعەیە پڕ بوو پێش ئێمە، ئاخرزەمانێك بوو بۆ خۆی.

پ: ژن و پیاو پێکەوە بوون، یان بە جیابوون؟

و: نا نا بە جیا، ژن و منداڵ بە جیابوون، گەنجەکان بە جیا، ئەختیارو پیرێژنیش بۆ قاعەیەك بە جیا بردیانیان.

پ: لەو دەقەیە کە دابەزین لە ئیڤاکە هەر سێ گروپەکەیان جیاکردەوە؟

و: بەڵێ جیاکرانەوە.

پ: ئەی ئەڵێن هەر لە سەرەتاوە خەڵك تێکەڵ بوون؟

و: نا نا ئێمە تێکەڵ نەبووین، ئێمە نا، تێکەڵ نەبووین، نەوەڵا بە جیا دامانیان نا، نازانم پێش ئێمە چۆن بووە.

پ: تەقریبەن قاعەکە چەند کەسی تیابوو؟ لە تۆپزاوە چییان لێتان کرد؟

و: هەر وتی دابەزن، یاڵڵا (کولکم للقاعە) وەڵا گشتمانیان کردە ناو قاعەکەو دەرگایان لێمان داخست .

پ: ئەی حیسابتانیان نەکرد؟

و: ئێ ئیحسابەکەی بە دەستیەوەیە، دەفتەرەکە بە دەستییەوە بوو، بە پێی ناوەکانی ناو دەفتەرەکەی دەستی بردمانی.

پ: کە دەتانیانکردە ناو قاعەکەوە ناوتانیان دەخوێندەوە؟

و: بەڵێ بەناو کردمانیانە ژوورەوە.

پ: نەتانیانبرد پرسیارتان لێ بکەن؟

و: نا نا جارێ ئەمانیان برد هەتا بەیانی.

پ: قاعەکە پێش ئێوە خەڵکی تیابوو؟

و: قاعەکە! ئەو قاعەیەی کە ئێمە چوومانە ناوییەوە، دوور لە ڕووی حازری، دوو تەنەکە هەر میزی تیا بوو، یەك کۆمەڵ جەمەدانی و شەرواڵ و تەزبێحی پیاوانە لەو ناوە کەوتبوون، هی کورد هەڵدرابوەوە ((پێی دەچێت پێشتر پیاوە گەنجەکانیش لەم قاعەیە بووبێتن، برابێتن بۆ قاعەیەکی دیکە جیاکرابێتنەوە، یان براون بۆ گۆڕی بە کۆمەڵ، ئەمەش بەڵگەیەکی دیکەیە ئەمان دوای 12 مانگ گیراون-عەلی)). ئێ ئەو جێگاوبانە گشتی ئیسفەنج بەرز بەرزیان تێدا دانرابوو، خۆڵ لە بانی پیس پیس، منداڵ میزو پیساییان کردبووە بانی، هەناسەت سوار دەبوو، پێدەچوو قاعەکە بۆ ئێمە چۆڵکرابێت، ئێمە ژن و منداڵی 7 ئیڤاکەیان کردە ئەو قاعەیەوە.

پ: بە پێی خۆڵی بان ئیسفەنجەکە بێت، لە زووەکەوە کەس نەچۆتە ئەو قاعانە، تازە خەڵکیان بۆ هێناوە؟

و: زەوی و ئیسفەنج هەموو خۆڵ بوو، ئێمە تەکانمان، یەکپارچە خۆڵ لە سەر زەوییەکە و لە بان ئیسفەنجەکان نیشتبوون.

پ: ئیسفەنجیان بۆچی دانابوو؟

و: ئێ خەڵك لە بانی ئەخەوت، ئەوانەی ئەڕۆیشتنە ئەوێ لە بانی ئەخەوتن، پێی دەچوو پێش ئێمە داندرابێت، چونکە خۆڵ لێی نیشتبوو، ئێمە چووین لە ناو قاعەکە بوو.

پ: بە مەزەندەی تۆ، ناو قاعەکە چەند کەسی تیابوو ؟

و: قاعەکە؛ بڕوات بێ دەور ـ بە خوا ـ دوو سەد نەفەرو زۆر زیاتریشی ئەگرت، پڕ بوو شوێن کەسی دیکەی تیا نابووەوە، فوول بوو.

پ: خواردنیان داپێتان؟

و: عەینەن سەمووون، یەکەم ڕۆژ تەنها سەمووون و ئاویان داپێمان.

پ: شەو توانیتان بچنە تەوالێت و ئەوانە؟

و: ئەو شەوە نەمانتوانی، بەڵام ئەزانی من ڕۆژی دوایی چیم کرد، ئەوەی وا لەبەر دەرگایە حەرەسمان بوو عەسکەرەکە، هەڵستام بە عەرەبی قسەم لە گەڵی کرد، وتم: یابە ئێمە منداڵمان پێیە، هەیە شیرە خۆرەیەو مەمەو شتەکانی پێویستە بشۆرێ، یان ئاو ئەکاتە ناو شیر، منداڵ لێرە خۆی پیس ئەکات، ئەم ناوەش هەمووی وێران ئەبێ، من ئەبمە سەر قافڵەی ئەم جەماعەتە، منداڵەکان خۆم حجز بێ لات، وەجبە وەجبە ئەیانبەم بۆ سەر ئاو، ئیتر بزانە لەوێ دەس و دەم و چاوو ئەشۆن، یان ئەچنە ئاودەست و هەرچی ئەکەن بیکەن دوای ئەوە ئەوسا ئەو وەجبەیە دێنمەوە و وەجبەی تر ئەبەم بە نۆرە، بوارمان بدە تکایە، وەڵا قەبوولی کرد، منداڵەکان خۆم حیجز بوون لە لای ئەو، منداڵەکانم لای پاسەوانەکە دانا، وتم ئەوە منداڵەکانمە، هەر چوار منداڵەکەم حیجز بێت لە لات، وەجبە وەجبە ژن و منداڵەکانم ئەبرد، ئەو خەڵکەم بە نۆرە

ئەبرد، ئیتر پەڕۆیان ئەشۆری، مەمە شیریان ئەشۆری، نەفەر نەفەر، گڕووپ گڕووپ، ئەیانمبرد ،هەتا ئاخیر وەجبە تەواو بوون کە کەس نەما، ئینجا من دانیشتم، ژنێکیان دەرکرد، منداڵەکان منی برد بۆ سەر ئاو بەو شێوەیە.

پ: ئەمە یەکەم ڕۆژ؟، شەوەکەی خەوتن؟.

و: خەوی چی خوا خوامان بوو منداڵەکانم بخەون.

پ: منداڵەکان خەوتن؟

و: ئا خەوتن.

پ: لە بان چی ئەخەوتن؟

و: لە بان ئەو ئیسفەنجە هەر بە بێ بان خەوتن، ماندوو بوون بە لایا هاتن خەویان لێکەوت.

پ: ئەدی شەش بەتانی و شەش دۆشەك و شەش سەرینەکەتان؟

و: شتەکان خۆمان بەکار نەهێنا وتمان پیس ئەبێت، ئەی نااڵێم قاعەکە لە بەر خۆڵ و میزو پیسایی وێران ببوو.

پ: ئەی ئەڵێن بان و بنی تیا نەبووە زیندانی تۆپزاوە، هیچی تیا نەبووە قاعەکان.

و: نا نا قاعەکەی ئێمە ئیسفەنجی تیابوو، لەم سەر هەتا ئەو سەر ڕاخرابوون بە پاڵ یەکترەوە بە ڕیز، ئیتر نازانم قاعەکان دیکە، قاعەکەی ئێمەی تیا بووین وابوو، بەڵام نەبووایە باشتر بوو، یەکپارچە خۆڵ و میزی منداڵ بوو، بەو سەرمایە بان نەبوو منداڵ

خۆی ناگرت میزی دەکردە بن خۆی، بـە تایبـەت بـەرە بـەیان زۆر سارد بوو.

پ: ئەو هەموو خەڵکە ئیسفەنجی بەر ئەکەوت؟

و: وەڵا ئیتـر دووان دووان، سـیان سـیان و دەبوایـە بچنـە باخەڵ یەکترەوە، ئەی چـی ئەوەشـی گـەورە بـوو وەك ئێمـە مانـان، ئیتر دا ئەنیشتین بە دیاریانەوە، دایکەکان بە دیار منداڵـەوە ڕۆژمـان کردەوە، دە ئەگریا، دە میزی دەکـردە خۆیـا، دە هـاواری بـۆ بـاوکی دەکرد، دە لـە خـەوا رادەچەڵـەکی، دە بـۆ شـیر و لـە برسـا دەگریـا، ڕۆژەڕەش بوو نەبێتەوە.

پ: شەو ئەیانهێشت خەڵك بچێ بۆ تەوالێت؟

و: نا تەنها بە ڕۆژ ئەوەمان ئـەکرد تـاکو ئێـوارە، ئیتـر چەنـد وەجبە بوایە ئاوامان ئەکرد، ڕۆژ دواییـن یەکە یەکە بانگمانیان کرد، جـەردمانیان کـردەوەو کەوتنـە نـاو نووسـینمان، لێـرە پرسـیاری زیاتریان دەکرد لە چەمچەماڵ .

پ: یەك یەك، یان گڕووپ گڕووپ بردتانیان؟

و: نا نا خێزان خێزان، مەسەلەن ڕەسمییە نەجمەدین خۆت و منداڵەکانت بێن، سەدریە ئیبراهیم خۆت و منداڵەکانت بێن، ئاوا.

پ: بۆ کوێ ئەتانیانبرد؟

و: لە دەرەوە کورسی و مێزیان دانابوو، کابرایەك دانیشـتبوو یەك دوو کەس بە دەوروبیەوە بوو، ناومانی ئەنووسی.

پ: لە دەرەوە لە کوێ بوو؟

و: دووەم ڕۆژ بوو، نزیك قاعەكان بوو.

پ: هەر یەك مێزو كورسی بوو؟، یان چەند مێزو كورسییەك؟

و: دوو كەس بوون یەكیان بە پێوە بوو، ئەوی دیكەیان لە سەر كورسییەكە بە تەنیشت مێزەكەوە دانیشتبوو .

پ: ئەوانەی پرسیاریان دەكرد، چییان لە بەر بوو؟

و: سەوز، بێ نەجمەو بێری.

پ: بە كوردی پرسیاریان دەكرد؟

و: نەوەڵا بە عەرەبی پرسیاری ئەكرد، كورد هەبوو تەرجەمەی بكا.

پ: كوردەكە كێ بوون چی بوون عەسكەر بوون؟

و: نا نا جاش بوون، جاش جلی كوردی لە بەری بوو.

پ: چۆن ئەزانیت جاش بوو؟

و: جلی كوردی و پشدێنی گەورەیان لە پشت بوو، خۆ شەرمیان ناكرد.

پ: مەغزەن و تاخم و تفەنگ بە قەدیانەوە بوو؟

و: بەڵێ بە قەدیانەوە بوو.

پ: جاش هاتبووە ناو سەربازگەی تۆپزاوە؟

و: بەڵێ جاش لە گەڵیان بوو، بەس جاش ئیشێكی تایبەتی هەبوو لە لایەكی دێكەوە خەڵكیان ئەگرت، تا مەعەسكەرەكە، نازانم ئەوەش جاش خۆیان بوو یا نا، بەس كورد بوون، من ئەمزانی

ناوی خۆم و منداڵەکان بنووسم پێویستم بە وەرگێڕ نەبوو، بەس خەڵکی تر هەبوو عەرەبی نازانی ئەوان موتەرجمیان پێویست بوو.

پ: پرسیاری چییان لێتان ئەکرد؟

و: ناو، ناونیشان، پیاوەکانتان.

پ: پرسیاری پێشمەرگایەتی، دایك و باوك و براو پیاو و کار و پیشەی ئەوان، تۆ چۆنت وەڵام دایەوە؟

و: تەنها پرسیاری شوێنی گرتن، وتم قادرکەرەم، چۆن گیراویت، وتم بە میواندارى چوومە، باسی کەسم نەکرد، تەنانەت نەشمگوت خەسووم و کەسوکارم لێرە لەگەڵمن.

پ: لە خەڵات هیچ پرسیاریان نەکرد؟

و: نا نەیانکرد.

پ: ئەی ئەو ئەشیاو مەشیایەی پێتان بوو چییان لێهات؟

و: ئەو ئەشیاو مەشیایەی پێمان بوون گشتی هاوردمانە ژوورەوە، من چیم کرد، نان و هێلکە ئەمانەم گشتی بردە ژوورەوە، یەکەم شەو گشتیم بە سەر ئەو خەڵکەی ناو قاعەکە دابەشکرد کرد ، قسمێکی بۆ خۆمان و قسمێکیشی بۆ خەڵکەکەی دیکە.

پ: ئێوە هەر 25 تان چوونە یەك قاعەوە؟

و: نا نا ئەختیار و پیرەکان، حەمدییە با بڵێین، خەسووم و کاك عەزیزی شوو برام، ئەم سیانە برانە ناو پیرەژن و ئەختیارەکان، جا من بە حەرەسەکەم وت دایك و باوکم لێرەن نەموت خەسووم، ئەم تۆزە نانەیان بۆ ئەبەم لەگەڵ ئەم کەمە پارەیە، پارەکە هین

ڕەحمەی کچی دایپێم، وتی: بیبە بیدە دەست دایکم، وتم: ئەم پارەیەشیان بۆ ئەبەم لەگەڵ ئەم نان و هێلکەیە، وتی: بیبە بەڵام ئەگەر زوو نەگەڕێیتەوە دوایی دەرگات لێ ناکەمەوە.

پ: هێلکەشت بۆیان برد؟

و: ئا ئا شەست هێلکەیان کوڵاندبوو، هاوردیان بۆمان، ئیلهام و پیاوەکەی کەماڵ، هاوردیان بۆمان لەگەڵ خۆیان کە لە مجەمەعەکە بووین لە قادرکەرەم، هەمووم لا بوو، وەڵا ئیتر هێلکە و نان و هەندێك پارەم لەگەڵ خۆم هەڵگرت، ڕۆیشتم دام لە دەرگایەك، حەرەسێك ڕەشتاڵە بوو وەستابوو، وتم: ئەچمە ژوورەوە، وتی: قەدەغەیە، وتم: قەدەغەی چی من دایك و باوکم لەوێیە لە ژوورەوەیە، دەچمە لایان و زوو دەرئەچم، ئەمانەیان بۆ ئەبەم، وتم: تۆ بۆ مەجالم نادەیتێ، وەڵا ئەمجارە مەجالی دا پێم، وتم: گونـاحن برسییانە، وتی ئاخر زوو دەربچۆ، کاتێ دەچمە ژورەوە سەیر ئەکەم ئەوپەڕی گشتیانیان گرتووە، وا لەو سەری قاعەکەن لای ژووری ئەوسەر، هەر لە بەردەم دەرگاکەوە پام ناوەتە بان پیرێژن و ئەختیار، هەتا گەیشتمە لای ئەوان ئەوەندە قەرەباڵغ بوو لە پاڵ یەکتر بوون.

پ: ئەوێش وەك لای ئێوە قەرەباڵغ بوو؟

و: قەرەباڵغ تر، ئەختیارو پێرێژن کەوتوونە بە سەر یەکا نەبێتەوە، لەش لە بان لەش، هەڵماوو هەناسە هەڵئەستا، پشووت ناما، ڕۆژەڕەش لەو قاعەیە بوو، بۆن بۆگەنی ئەهات، هەموو لات

کەوتبوون لە برسان و تێنوا، یەکێ ئەگریا، یەکێ دووعای ئەکردو ئەوی تر ئەڕووزایەوە، یەکێ ڕوو لە ئاسمان سینگی ئەکوتاو هاواری ئەکرد، ئیتر باس ناکرێت.

پ: ئەختیار بە جیا پیرەژن بە جیا؟

و: نا نا ئەزانی چۆن؟ ژن و پیاو هەیە هەردووك پێکەوەن، خوشك و برا هەیە ئەوانیش پێکەوەن، ئیتر ئاوا، ئیتر کەوتوونە بە سەر یەکا، ئەوەی ئەوانی ببینیایە زۆر موتەئەسیر ئەبوو، کارەسات بوو کارەسات، چەنێ خەفەتم بۆ ئەو بارودۆخە خوارد، وا بەسەر ئەم ئەختیارو پیرە ژنانەدا هاتووە، گوناحیان چییە تاوانیان چییە؟، ئاگایان لە چییە؟، گرنگ چوومە ژوورەوە پارەکەو هێلکەو نانەکەم دایە دەستیان، حەمدیە وتی: منداڵەکان لە لای تۆن؟ وتم: بەڵێ لە لای منن، وتی: مادام لە لای تۆن، بۆ مردنیش بێ دڵم لە لایان نییە، هەردووکمان هامۆیی یەکین، واتە پیاوەکانمان برای یەکن، بە خوا وتی: بۆ مردنیش بێت، ئیتر دڵم لە لایان نییە مادام لە لای تۆن، وتم: نا حەقت نەبێ خوا کەریمە، ئیتر دەرچوومە دەشتەوەو گەڕامەوە بۆ قاعەکەی خۆمان.

پ: ئەو شەوە کەس نەخۆش نەکەوت، سەر ئێشە، منداڵ بوونێکە هیچ هەبوو لەو قاعەیەی ئێوە تیای بوون؟

و: نانا منداڵ بوون نەبوو، بەڵام سەر ئێشە هەبوو، هەنێ حەبم پێ بوو، ئەوەی سەری ژانی بکردایە حەبێ پەنادۆڵم ئەدا پێی.

پ: ئەدی مردن هەبوو؟

ڕەسمییە: لای ئێمە کەس نەمرد، لە قاعەکان دیکە خەڵك مردن وتیان خەڵك مردووە، لە ترساو لە برساو لە سەرمایاو لەو حەشرە چۆن خەڵك نامرێت.

پ: ئەی ئەوەی حەبی پێ نەبوایە؟

و: ئیتر ئەوە بەسەر ئێشەوە بۆ خۆی ئەتلایەوە.

پ: هیچیان نا ئەدا پێی؟

و: هیچیان نا ئەدا پێی نەوەڵا هیچ نەبوو، هیچ داودەرمانێك نەبوو.

پ: لە بیرم چوو، ئەرێ ئەو کاتەی کە ئێوەیان لە ناو ئیڤاکە داگرت، عەسکەرەکان تەسەڕووفاتیان لە گەڵ ئێوە چۆن بوو؟

و: وەڵا تەسەڕوفاتیان چۆن بوو زۆر ناشرین یەعنی چۆن بڵێی دوور لە ڕووی حازری چۆن بڵێی سەگێکە و پاڵمان پێوە ئەنێ، ئاوا دامانیان گرت و کردمانیانە ناو قاعەکانەوە، من حەشرو نەشرم یەکجار لە ژیانم بینیوە، ئەویش لە تۆپزاوە بینیم، بەخوا حەشرو نەشر بوو، جیاکردنەوەی خێزان لە یەك کارەساتە، سەدری ژنی کاکە ئەمین لە تۆپزاوە ویستی عەلاگەیەك ئەشیا بێنێ لەگەڵ خۆیا، بە مشت لێیاندا، گەنجمان بینیوە کراونەتە زیلی عەسکەری بردوویانە، هەبوو فانیلە لە بەری بوو، دەس و چاویان لە دوواوە بەستراببووەوە کەلەپچە کرابووون و لێشیانیان ئەدا.

پ: ئێـوه هـیچ گـەنجتان لەگـەڵ نـەبوو، کـوڕی گـەنج، پیاوەکان، ئەوانەی لە قادرکەرەم پێکەوە هاتن؟

و: نا نا هەر کاك ئەمین شوو براکەمم بینی.

پ: یەکەم ڕۆژ بینیت؟

و: ئا یەکەم ڕۆژ بینیم، ئەویش لە دوورەوە نـەك لـە نزیکـەوە بینیمان لەوێ لە تۆپزاوە.

پ: ئەدی گەرماو سەرمای ناو قاعەکە چۆن بوو؟

و: گەرماو سـەرما نـەبوو بـەهار بـوو، ئـەو کاتـە جەوەکـەی گونجاو بوو، بەس تا خوا حەز بکات بۆگـەن بـوو، بـەیانیانیش زۆر سارد بوو.

پ: کارەبای شەوانە هەبوو؟

و: کارەبای هەبوو، ڕووناك بوو شەو.

پ: دەوروبەر قاعەکە حەرەسیاتیان هەبوو؟

و: تەنها یەك لە بـەر دەرگاکـە بـوو، هـی ئێمـە وابـوو، بـەس ئەیانوت هی گەنجەکان زیاتر هەبووە.

پ: ئێوە کە لەوێ بوون منداڵیان جیا کردەوە لێتان؟

و: لە ئێمە جیایان نەکردەوە لەو قاعەیەی ئێمـە، بـەس وتیـان پێش ئێمە مەجموعەیەك منداڵیان لە دایکەکانیان جیا کردۆتەوە.

پ: ئەگەر ئێوە (12)ی مانـگ گرترابێتن، دەبوایـە لـە کـاتی ئێوە هەم پیاویان جیا کردبێتەوە، هەمیش منداڵەکان بە پێی وتـەی زیندانیانی دیکە (تێبینی: پێدەچێت چەند ڕۆژێك دوای 12ی مانـگ

دەستگیر کرابێتن، زیاتر هەستەکەم 13 بۆ 14 دەستگیرکرابێتن - عەلی).

و: نا نا شەرت نییە، جەماعەتێك پێش ئێمە هاتونەتە ئەوێ.

پ: کێ بوون پێش ئێوە؟

و: نازانم کێ بوون و جەماعەت هەیە، کوردستانێ گەورە و زەبەلاحە.

پ: قەینا ئەوانەی ئەڵێن منداڵمان جیا کراوەتەوە (11)ی مانگ و 12 مانگ لەوێ بوونە؟

و: ئیتر (11)ی مانگ لەوێ بوونەو ئەوانەی جیا کراونەتەوە بەس دوو سەعات لێیانیان جیاکردۆتەوە.

پ: وەك بیستبێتت لە هەموو قاعەکان جیاکرابوونەوە، یان لە چەند قاعەیەکی دیاریکراو؟

و: وەڵاهی ئیتر ئەوانەی وا ئەهاتنە دووبز باسیان ئەکرد مەجموعەیەکیان هاوردە دووبز وتیان منداڵیان لێمان جیا کردۆتەوە، وتی دوو سەعات لێمانیان جیا کردۆتەوە زریکەی ئێمە و منداڵ حەوت تەبەقەی ئاسمانی گرتبوو.

پ: چەند ڕۆژ لە تۆپزاوە مانەوە؟

و: لە تۆپزاوە، دوو شەو ماینەوە .

پ: دوو شەو مانەوە، هیچ ئەو دوو شەوە یەکێ نەخۆش بێ دکتۆری بۆ بێنن ئەرزاقێك، خواردنێك؟.

و: نییە، نەبوو، نە ئەرزاق، نە خواردن نە چێشتێ، لە سەموون و ئاو زیاتر هیچی تریان نە ئەدا پێمان.

پ: ئەی تەسەروفاتی عەسکەرو ئەمنەکان چۆن بوو لەگەڵتان؟.

و: وەڵاهی لە ژوورەوە هیچ دەنگیان نا ئەکرد، منیش لە گەڵ ئەو کوڕەی لە بەر دەرگای قاعەکەمان بوو عەسکەری بوو تەنسیقم کردبوو، وەجبە وەجبە، گرووپ گرووپ ژن و منداڵەکان بیانبەم بۆ سەرئاو، هەردوو ژوورەکە، ئا هەردوو قاعەکە بۆ ئەو کارانە، من سەرپەرشتیانم ئەکرد.

پ: لە سەرئاو زۆرت لێیان ناکرد زوو تەواو بن؟

و: نا دەموت بە ئیسراحەت خۆیان، حەرەسەکان ئەیانوت زوو بێنەوە بەڵام بە قسەیانم ناکرد، بۆ پیاوە گەنجەکان بە زۆر بوو.

پ: تەوالێتەکان دوور بوون لە قاعەکەتانەوە؟

و: زۆر دوور نەبوو.

پ: لای قاعەکانی تر وا نەبوو؟

و: وەڵا ئیتر نازانم لەوێ چیان ئەکرد، چیان نە ئەکرد نازانم، هەر قاعەیەك حەرەسێکی دیاری کراوی هەبوو ئەوان جیا بوون.

پ: لێدان و ئەشکەنجە لەوێ هەبوو؟

و: نا نا بۆ ژن نەبوو، بەس بۆ پیاوە گەنجەکان هەبوو، خەڵات کچم لەو کاتە وتی: لە پەنجەرەکانەوە بینیمان گەنجەکان

دانیشتبوون، ئەوەی بجوڵایەتەوە لێیان دەدا، بە شەق لێیانیان دەدا، حەرەسەکانیان لە پەنجەرەکانەوە کە بینییان سەیریان دەکەین لێمان تووڕە بوون، دەیانووت نا بێت سەیریان بکەن، ئیتر لە ترسا دادەنیشتین.

پ: هەوڵت نەدا کاك ئەمین ببینییەوەو سۆراغی بکەیت؟

و: بەر لە ئێمە ئەوو کاك عەزیزیان داگرت، دووریان خستنەوە لێمان نەمتوانی.

پ: چییان لە کاك ئەمین کردبوو ئەو کاتەی بینیت؟

و: وەڵاهی بینیم وەستابوو ئا راوەستابوو.

پ: راوەستابوو لە کاتی جیاکردنەوەکەیا.

و: ئا ئیتر جیایان کردەوە نازانم ئەوان جیا بوون.

پ: ئیتر کاك ئەمینت نەبینییەوە؟.

و: نەمبینییەوە نا..! ئیتر نەمبینییەوە، هەر ئەو جارە بوو.

بەرەو سەربازگەی دووبز

پ: دوای دوو ڕۆژەکە چییان لێتان کرد؟

و: سێیەم ڕۆژ کە لە خەو هەستاین، وتیان ئەتانگوازینەوە، ئیتر ئەوە بوو گواستمانیانەوە.

پ: مەبەستت بەیانی زووە، نەیانوت بۆ کوێ ؟

و: نا وتیان فەرموون سوار بن؟

پ: کاتژمێر چەند بوو؟

و: دوای عەسر لە تۆپزاوە دەرچووین.

پ: ئۆتۆمبێلەکان لە کوێ ڕاوەستابوون؟

و: نزیک 15 مەترێك لە دووری قاعەکەمان، یەکەم ناو خوێندییەوە ناو من بوو.

پ: هەموو چەند ئۆتۆمبێل بوون؟

و: ژمارەکەیان نازانم ، ئۆتۆمۆبیلەکان مقەپەت بوون، نزیک 70 کەس سوار یەك سەیارە ببووین، جێگامان زۆر سەغڵەت بوو، ئێمە جەماعەت خۆمان هەموو سوار ئەو سەیارەیە بووین، بەڵام کەم ببووینەوە.

پ: شەو پێشتر ئێوەیان ئاگادار کردبووەوە کە نەقڵتان دەکەن؟

و: نا ئێمەیان ئاگادار نەکردبووەوە، ئەو کاتەی کە ناونووسمانیان ئەکرد، گوێم لێ بوو کابرای سەر مێزەکە باسی دووبزی بۆ یەکی دیکە ئەکرد.

پ: ئۆتۆمبیلەکە چ جۆرێك بوو ؟

و: سەیارەی موقەپەت بوو، ڕەنگەکەی شین بوو، ئەوەی دیکە نازانم .

پ: عەسکەر لە گەڵتان سوار بوون؟

و: بەڵێ .

پ: چەکدار بوون؟

و: یەکێك لە پێشەوە سوار بوو ئەفسەر بوو، چەکدارێکیش لە گەڵمان لە دواوە سوار بوو.

پ: لە ناو ئۆتۆمبیلەکە بارودۆختان چۆن بوو؟

و: زۆر سەغڵەت بوو، بەڵام ڕێگاکە دوور نەبوو، لە ڕێگا قیتعەمان بینی لە سەری نووسرابوو دووبز، بۆیە زۆر سەغڵەت نەبووین زوو گەیشتین.

پ: کەی گەیشتن؟

و: کە گەیشتینە ئەوێ ناو مەعەسکەرەکە دنیا تاریك ببوو، تەقریبەن دوای مەغریب بوو.

پ: لە تۆپزاوەوە چەند سەعاتی پێ چوو تا گەیشتنە جێی سەربازگەی دووبز؟

و: وەڵا لای منەوە تۆزێ ڕۆشنایی هەبوو، قتعە قتعە نییە نووسرابوو ڕێگای مەسەلەن فلان شوێن، نووسرابوو ڕێگای دووبز، من ئەوانەم خوێندەوە زانیم ڕێگای دووبزە، ئیتر نەمزانی گەییمانە ئەوێ، وتیان ئەمە دووبزە، مەعەسکەری دووبز، باب نیزامی هەبوو، حەرەسیشی تیا بوو، سەعاتەکە نازانم بەڵام دەزانم کاتی مەغریب بوو.

پ: بازگەی هاتنە ژوورەوە، یان باب نیزامەکەی چۆن بوو؟ چەند لە شەقامی گشتییەوە دوور بوو؟

و: فراوان بوو، ژوورێکی هەبوو، دەرگای گەورەی مشەبەکی هەبوو دایان ئەخست، کەمتر لە 100 مەتر لە شەقامی

گشتییەوە دوور بوو (دەرگای هاتنە ژوورەوەی پان و گەورە بـوو، لە سەر سێ پایە راوەستابوو، هەر پایەی چوار عامودی بۆ کرابـوو بە چیمەنتـــۆ، هەیکەلێکـــی گەورەی هەبـــوو، لە وەی تـــۆبزاوە بە هەیبەت تر بوو، دوو جادەی بە ناودا دەڕۆیشـت، لایەکـی بـۆ هـاتن بـــوو، لاکەی تـــری بـــۆ دەرچـــوون بـــوو، لە هەردوولاکە شیشـــی داخســـتنی هەبـــوو، زیـــاتر لە 100 مەترێـــك دوور بـــوو لە یەکەم قاعەوە- عەلی) .

پ: چوار دەوری سەربازگەکە تەلبەند بوو یان دیوار؟

و: دیوار بوو لەم دیوەشەوە تەلبەند بوو.

پ: چوونە دەرەوە هەبوو؟

و: نیهائییەن چوونە دەرەوە نەبوو لە بـاب نیزامەکـە، ئـەوەی بکرایەتە ئەم دیوەوە ئیتر نەیئەتوانی دەرچێت.

پ: لەوانـــەی لـــەوێ بـــوون لـــە بـــاب نیزامەکـــە، جـــەیش شەعبییەکان کەسی لێ دەناسیتەوە ئێستا؟ لە کەرکووک بن؟

و: نا کەسیان ناناسم، زۆرینەیان خەڵکی حەویجە بوون.

پ: ئێوەیان پێشتر برد بۆ دووبز، یان پیرەکانیان پێش ئێـوە نارد بۆ قەڵای نوگرە سەلمان؟

و: ئێمەیان پێشتر برد بـۆ دووبـز، پیرەکـان بـەڵێ دوای ئێمـە هەڵە نەبم بەیانی زووی ڕۆژی دوای ئێمـە بـران بـۆ قـەڵای نـوگرە سەلمان بە قسەی حەمدییەی خۆمان.

پ: چۆن ئەزانی ئێوەیان زووتر برد بۆ دووبز؟

و: قاعەی ئەختیارەکان نزیکمان بوون، ئەوان لەوێ مانەوە ئێمەیان بـرد، بـە قسـەی ئـەوان بێـت ڕۆژی دوایـی بەیانییەکـەی براون، حەمدییە وای وت.

پ: ڕەمەزان بوو؟

و: نا نا هێشتا ڕەمەزان نەهاتبوو.

پ: چۆن ئـەزانی ڕەمـەزان نـەبوو؟، ئـەی دوای چەنـد ڕۆژ ڕەمەزان هات.

و: یەکەم یان دووەم ڕۆژیش خواردنیان بۆمان هاورد، بـەوە ئـەزانم ڕەمـەزان نـەبووە (ئـەو سـاڵە ڕەمـەزان 17- 4 هـاتووە- عەلی).

کارەبا کووژاندنەوە

پ: کێ لە باب نیزامەکەی وەستابوو؟

و: عەسکەری و گشتیشیان چەکدار بوون.

پ: کە ئێوەیان هێنایە ژوورەوە، چەکدارەکان باب نیزامەکە چییان کرد، خۆیان تێکدا؟

و: تـەنها دەرگایـان کـردەوەو ڕاوەسـتان تـا ڕەتبـووین، وەك ڕاوەسـتان لـە واجبـی عەسـکەری، سـەیارەکەی ئـێمە تـاکو بەردەم قاعەکەی بۆمان دیاری کرابوو رانەوەستا، لەوێ بێ ناو خوێندنەوە کردمانیانە ژورەوە.

پ: ئەو چەند مانگە لەوێ بوون باب نیزامەکە هەر بە دەست عەسکەرەوە بوو؟

و: بەدەست عەسکەرییەوە بوو، بەعسییەکانیشی لێبوو.

پ: باب نیزامەکە قەرەباڵغ بوو؟

و: ئا ئا قەرەباڵغ بوو.

پ: لە کوێ ئێوەیان داگرت؟

و: لە بەردەم یەکەم قاعە ئێمەیان داگرت.

پ: کە ئێوە گەیشتن، مەعەسکەرەکە خەڵکی ئەنفالی تیابوو؟ پێش ئێوە هیچ کەسی تیا بوو ؟

و: نازانم پێشتر، پێش ئێمە کێی تیا بووە تیا نەبووە، بەس ئەو سەعاتەی ئێمە دابەزیمان کەسی تیا نەبوو، ئێمە گەیشتین دابەزیمان کارەبا کوژایەوە، کە گەیشتینە دووبز رەشەبای تووندی دەهات دارەکان ناو سەربازگەکە بەلادا ئەهاتن ئەوەندە بایەکەی بەهێز بوو، تۆزو خۆڵێکی ترسناك بوو، کارەبا نەبوو منداڵ هەموو ئەگریان، ژنانیش ئەترسان.

پ: ئەو شەوە بەس قاعەکەی ئێوە کارەبای کوژایەوە، یان ئەوانەی تریش؟

و: نا لە هەموو سەربازگەکە کوژایەوە، گشتی بوو، تەنها ئەوەی ئێمە نەبوو.

پ: قاعەکان کەسیان تیا بوو؟

و: قاعەکان کەسیان تیا نەبوو، ئێمە یەکەم گرووپ بووین دەچینە ناوی، خەڵکەکە ترسان، وتیان چۆن کارەبایان لە سەرمان کوژاندەوە شتێکمان لێ ئەکەن.

پ: یەکەم وەجبە ئێوە گەیشتنە ئەو قاعەیە؟

و: ئا، ئێمە یەکەم وەجبە گەیشتینە ناو ئەو قاعەیە.

پ: قاعەکە پیس بوو؟

و: وەڵاهی ئاسایی بوو، بەڵام خۆڵ لە سەر زەوییەکە زۆر بوو.

پ: قاعەکان بە ڕۆژ کارەبایان هەبوو؟

و: بەڵێ کارەبایان هەبوو، بەس ئەو سەعاتە کێشە بوو تێیدا تومەز.

پ: یان بە ئەنقەست بوو؟

و: بەس زابتێك وەستا لە گەڵ منا، کاتێ ئەوانم کردە ژوورەوە من لە بەردەم دەرگاکە وەستابووم.

پ: کێت کردە ژوورەوە؟

و: جەماعەت خۆمان، لەبەر دەرگاکە وەستام، ئەفسەرەکە جگەرەیەك بەدەستێوە بوو، کفرێکشی کرد، جگەرەکەی کوتاوە زەوی و پای نایە بانی و کفری کرد و بە عەرەبی وتی ئەمە کەی حاڵە، ئەمە کەی ئیسلامیەتییە! کە ئەمە ئەکەن، پێم وت: بۆ کارەبا کوژایەوە، وتی :(لا تخافین خلل فنی) وەڵا ئەوەنەی پێ نەچوو

کارەباکە هاتەوە، وتی: (اختی لا تخافین روحی ویة جماعتچ اکو الله).

پ: زابوتەکە وای وت؟

و: ئا زابوتەکە وای وت، وتی (اختی طوب جوە ویة جماعتج لاتخافین)، منیش لە وەڵامدا وتم: لا والله لیش اخاف.

پ: ئەو ئەفسەرە بەرگی چی لەبەر بوو؟ چەند ئەستێرە لە سەر شانی بوو؟

و: بەرگی سەربازی لە بەر بوو، ئیتر نەمبینییەوە لەوێ، دوایی جەیش شەعبییەکان هاتن، سەعاتێکی پێچوو، دوای هاتنەوەی کارەبا جەیش شەعبی پەیدا بوون.

پ: کە کارەبا نەبوو منداڵەکان ناترسان؟

و: زۆر ترسان، دەستیان کردە گریان، هەندێك لە ژنەکانیش گریان، هەبوو لە ترسان دەلەرزی، تۆ وەرە لە حەشری تۆپزاوەوە بە سەیارەی داخراو لەش لە بان لەش، بە تەنگە نەفەسی و تێنوێتی و برسێتی و سنگ پڕ خەفەت بتهێنن، لێرە کارەباشت لە سەر بکوژێنەوە، بیرت بۆ هەموو لایەك ئەڕوات، هەموو ژنی گەنج و منداڵیش بن، نێرینەیەکتان لەگەڵ نەبێت دەستی دار بگرێت.

یەکەم شەومان لە قاعەکەی دووبز

پ: ئەو قاعەیەی وا ئێوەیان تێیکرد، پێشتر کەسی تری تێدا نەبوو، ناو قاعەکە چۆن بوو؟

و: قاعەیەکی چۆڵوهۆڵ بوو.

پ: کە کارەبا هاتەوە چیتان بینی؟

و: ئێ هیچی غەریبمان نەبینی، قاعەیەکی چۆڵوهۆڵمان بینی، مەعەسکەرەکە گشتی بە دار و دارستانێکی گەورە دەوردرابوو، ئەتتوانی دەرچیتە دەشتەوە بە کەیفی خۆت لە ناو سەربازگەکە و دەوروبەری قاعەکەی خۆمان بەس.

پ: ئەی هاوین مانگی تەمووز، هەر لە ژوورەوە ئەخەوتن، یان ئەچوونە دەرەوە؟

و: وەڵا هەر لە ژوورەوە، ئەیانهێشت لە دەرەوە بخەوین، بەس ئێمە هەر لە ژوورەوە ئەخەوتین، لە ترسی ئەوەی ئافرەتین، خۆش نییە لە دەرەوە بخەوین، ئێمە بەس بە حوکمی ئەوەی زۆر گەرما بە سەرمانا نەهات، لە دووبز چوار مانگ و بیست ڕۆژمان پێ چوو، پانکەمان هەبوو پەنجەرەکانمان ئەکردەوەو شەوان ئەخەوتین.

پ: ئەو شەوە بەنیسبەت جێگاوبان چۆن بوون؟

و: ئەو شەوە کە لەوێ بینیمان جێگاوبانەکەی عایید خۆمانە، ئەوەی لەگەڵ خۆمانا بردبوومان، ئەوان هیچیان نەدا بە کەس، ئەوەی هیچی پێ نەبووایە لەسەر زەوی ئەخەوت، بان و بنی نەبوو، لە سەر زەوییە رەقوتەقەکە ئەخەوت، هەبوو تا ڕۆییمان بۆ

تکریت لەسەر زەوییە ڕەقەکە ئەخەوت، هەبوو لە بان مقەبا ئەخەوت، هەبوو لە بان گوونیە ئەخەوت، هەبوو لە بان بەتانی ئەگەر دەستیان بکەوتایە.

پ: ئێوە جێگاوبانی چیتان پێ بوو؟

و: ئەی نەموت شەش دۆشەك و شەش سەرین و شەش بەتانی، ئەوەی لە مجەمەعەکەی قادرکەرەم کە ئیلهام خوشکم بۆمانی هێنا.

پ: لە دووبزیش ئەو شەشانەت پێ بوو، دۆشەك، بەتانی، سەرین؟

و: ئەڕێوەڵا هەموو شەشەکانمان پێ بوو، بەڵام ئێمە زۆر بووین.

پ: ئەدی کەسوکارەکەی خۆت هیچیان پێ بوو؟

و: ئەوانیش لە بان شەشەکان ئێمە ئەخەوتین، 13 کەس لە بان ئەم شەشانە ئەخەوتین، سەرینم بۆ نە ئەما، قوتی بەتاڵی ئاسنی دەرمانم کردبووە ناو کیسەوە بۆ خۆم کردبوومە سەرین.

پ: ئەی کە هاتن بۆ دووبز لە تۆپزاوە لێتانیان نەسەن؟

و: نا نا لێمانیان نەسەند، ئەی نەموت لەوێش لەگەڵ خۆما بردمانە ژوورەوە، لە هاتنیش هێنام، بە زمانی عەرەبی قەناعەتم پێیان کرد، لەگەڵ خۆما بردمە ژوورەوە، بە خوا هیچ کەسێ تر نەبوو شت بهێنێتە ژوورەوە، بەس بۆ من نەبێ هێشتیان، وەڵا ئیتر

به ئسلوبی خۆم له گەڵیانا قسەم کرد، وتم (احنا جماعه عندنا اتفال و ما عدنا مکان) و بەم شێوەیە .

پ: کەواتە تۆو منداڵەکانت لە زیندانی تۆپزاوەو دووبز لە بان دۆشەك خەوتونە؟

و: کێ من لە دووبز؟ من نەخەوتمە، کورە هەر خوا خوام بوو ئەوەکان تر بخەون، بە خوا داومەتە خەڵك.

پ: کەسی دیکە جێگاوبانی پێ بوو؟

و: هەبوو بەس بە کەمی.

پ: زەوی قاعەکە خۆڵ بوو یان گسك درابوو؟.

و: وەڵا خۆڵ بوو، خۆمان پاکمان کردەوە.

پ: هیچ خزمەت نەکرابوو، ئامادەکاری کرابێت مرۆڤ دێتە ناوی؟.

و: نا نا، نەوەڵا قاعەکە هەر خۆڵ بوو، خۆڵێك بوو نەبێتەوە، پڕ پڕ خۆڵ بوو.

پ: ئەوانەی ئەو شەوە هێناتانیان هەموتانیان کردە ناو یەك قاعەوە، یان بەسەر چەند قاعەیەك دابەشکران.

و: سەیارەکەی ئێمە چووینە ناو ئەو قاعەیە، بەڵام بەیانی هەستام سەیرم کرد خەڵکی تر هەیە لە قاعەی دیکەش، دیار بوو پێکەوە هێنرا بووین.

پ: قاعەکان تۆپزاوە گەورەتر بوون، یان ئەوانەی دووبز؟

و: ئـەوەی دووبـز کـەمێك گـەورەتر بـوو، پەنجـەرەی نزیـك مەترێك زیـاتری تیـا بـوو، لـەم سـەر بـۆ ئـەو سـەر پەنجـەرە بـوو، ئەمبەر و ئەوبەر 10 پەنجەرە تیای بوو دەبوو، جێگامـان سـەغڵەت نەبوو، تەنانەت ئیدریس و حەمەشم هێنا بۆ لای خۆم.

پ: قاعەکەی دووبز خـەڵکی زیـاتری تیـا بـوو، یـان ئـەوەی تۆپزاوە؟

و: ئـــەوی دووبـــز قـــەرەباڵغ بـــوو، ئـــەوەی تـــۆپزاوە جـــار جارەخەڵکیان دەبرد، لێرە هەموو تا کۆتایی پێکەوە ماینەوە.

پ: ئەو شەوەتان چۆن بردە سەر؟

و: وەڵا ئیتر خـەوتین و بـەس، چییـە لـەوێ چێشـتیان بۆمـان ئەهێنا بە سەیارەی زیل، خواردنیان بۆمان ئەهێنا.

پ: من باسی ئەو شەوە ئەکەم، کە کارەبا هاتەوە هەستتان بەچی کرد؟

و: وەڵا هەستمان بـەوە کـرد هـاین لـە شـوێنێکە بـڕوات بـێ مورتاح تر بووین لەوەی تۆپزاوە، چونکە لێرە قەرەباڵغ نییەو کـەس نایەتە سەرماناو هەر خۆمانین و مەجالی ئەوەی تیـا هەیـە دەرچیتـە دەرەوە.

پ: دەرو دیوارەکـــان هیچـــی لـــێ نووســـرابوو لـــە مەعەسکەرەکەی دووبز؟

و: نا نەمان بینی دیارە وا هەستەکەم ئێمە یەکەم کەس بووینە هاتوینەتە ئەوێ، بەڵێ مەعەسکەر لەوێ بوو پێشتر چۆڵیان کردووە لە بەر ئێمە.

پ: شەو خەوتان لێ کەوت؟

و: بەڵێ خەوتین، بەس چییە بەسڕە خەوتین.

پ: بۆ بە سڕە خەوتن؟.

و: چۆن بڵێین من و خوشکی پیاوەکەم لە گەڵ ژنەکەی ئەمین، رێك کەوتین بە سڕە بخەوین، وتمان دوو سەعات دوو سەعات ئەخەوین و ئەوانەی ترمان با بەخەبەر بێ.

پ: ئا بۆ خۆتان بۆچی بە خەبەر بن و ئەوانی تر بخەون؟

و: بۆ ئەوەی بەخەبەر بین، نەك یەکێ بێتە سەرمان تەعەدایەك لە یەکێکمان بکرێ .

پ: ئەی لە تۆپزاوە واتان نا کرد؟

و: نا لە تۆپزاوە دەرگا کلیل بوو، حەرەس هەبوو لە دەرگا.

پ: ئەی لەوێ لە دووبز؟

و: لەوێ دەرگا کراوەبوو، بە کەیف خۆمان دەرگامان ئەکردەوەو دائەخست.

پ: بە شەویش؟

و: بەڵێ بە شەویش وەك وتم دەرگا کراوەبوو داناخرا، لە دووبز حەرەس لە بەردەم دەرگا نەبوو، خۆمان دەرگامان دائەخست لە هاتوچۆ لە دەوروبەری قاعەکان خۆمان ئازاد بووین.

پ: ئەتانتوانی هەر وەختێ بتانەوێ دەرگا بکەنەوە؟

و: ئەمانتوانی بیکەینەوە، بچینە ناو حەدیقەو چیمان بوێت، بەڵام هەر لە دەوروبەر قاعەکەی خۆمان.

پ: کەس شەوان لە دەرەوە ئەخەوت؟

و: نا کەس لە دەرەوە ناخەوت، هەموو منداڵ و ئافرەت بووین، بگرە دەرگاشمان کلیل ئەدا ئەوجا ئەخەوتین، خۆمان ئەپاراست.

یەکەم وەجبە بووین لە دووبز

پ: یەکەم وەجبە ئێوەیان گواستەوە بۆ دووبز؟

و: ئا یەکەم وەجبە ئێمەیان بۆ دووبز هێنا، ئیتر دوای ئێمە وەجبە وەجبە ئەیانهاورد.

پ: هەموو سەربازگەکە دەڵێم، پێش ئێوە کەسی بۆ هاتبوو لە ئەنفالەکان؟

و: ئێمە خەڵکی جەباری، مەملەحە، قادرکەرەم بووین، ئەو ڕۆژە گەیشتینە ئەو قاعەیە، هەموو جەماعەتی قۆڵی قادرکەرەم بووین، قەوالّی دوای ئێمە هاتن، گەرمیانیش دواتر هاتن، ئەمانزانی قاعەی دیکە هەیە لە خوارمانەوە چەند ڕیزە قاعەیەك هەبوو، هەر ڕیزی شەش قاعە بوون، بەوانەی بەرامبەریانەوە دەبوونە دوانزە

قاعـه، چەنـد وەجبـه دوانـزە قاعـەیی هـەبوو، بـەڵام ڕێـك نـازانم ژمارەیان چەند بوو، جەیش شەعبی نایانهێشت بچین بۆ لایان.

تـا خـەجێی خوشـکی ئەحمـەدو قەواڵییـەکان نـەهاتن بـۆ چارەسەری نەخۆشی بـۆ لامـان، نـەمانزانی ئەوانـە خـەڵکی کـوێن، نێوان قاتعەکان دیوار نـەبوو، بـەڵام نەیانئەهێشـت تێکـەڵاویان بـین، تەنها لە کاتی نەخۆشی ئـەهاتن، بـەڵام خواردنمـان یـەك بـوو، ئێمـە تەواو ئەبووین هەمان سەیارەی عەسکەری ئـەچوو بـۆ لای ئـەوان خواردنی ئەدا پێیان.

ئێمـە تـەنها دوانـزە قاعەکـە ئـەمانتوانی یـەکتری ببینـین، قاعەکانمان شەش لەمبەر و شەشیش بەرامبەری بوو، شەوێك هـاتن بە دووامدا، کوڕەکەی جەیران قـادر خـەڵکی سـۆفی ڕەزایـە، سێی شەو چووم ناوك منداڵەکەیم بڕی، بە مووس بڕیم، لۆکـەو کەتانیشـم لەگـەڵ خـۆم بردبـوو، سپرتۆشـم بردبـوو، بـە دەزووش ئەمبەسـت، دوایـی حـەبی ئازاریشـم ئـەدا پێـی، بەکترینیشـم دا پێـی بـۆ ئـەوەی ئازارەکەی بشکێت.

پ: ئەو کەسانەی لەوێ بوون خەڵکی یەك شوێن بوون؟

و: ئەم سیانزە نەفـەرەی ئێمـە هـەموو کەسـی یـەکتر بـووین، یەك خێزان بووین؟

پ: نا ئـەوانی تـریش دەڵـێم هـەمووتان، ئەوەنـدەی لـە نـاو قاعەکە بووون پێکەوە.

و: ئەوانی تر خەڵکی جەباری تیابوو، خەڵکی تەکێی تیابوو، خەڵکی شێخانی تیابوو، ئەمانەی گشتی تیا بوو، بەڵام هەموو خەڵکی یەك مەنتیقە بووین.

پ: یانی ئەوانەی ناو قاعەکەتان، هەمووتان خەڵکی دەوروبەری قادرکەرەمبوون؟

و: هەموو خەڵکی دێیەکانی دەوروبەری قادرکەرەمبووین، لەو دەوروبەرە گیرابووین هاوردرابوون بۆ چەمچەماڵ و تۆپزاوە، هەبوو لە جێگای دیکەوە هاتبوو، لەو ناوە گیرابوو، کەوتبووە ناو ئێمەوە لە هەمان کات و جێگای ئێمە گیرابوون.

پ: خەڵکی مەنتیقەی سەنگاوی تیابوو؟

و: نا قاعەکەی ئێمە خەڵکی سەنگاوی تیا نەبوو، خەڵکی خوێڵین و مەملەحەی تیابوو.

خواردنمان

پ: ئەو کاتە کە گەیشتنە دووبز تێنوو و برسیتان نەبوو؟

و: کە گەیشتینە ئەوێ یەکسەر دوای زیاتر لە یەك کاتژمێر هەر یەکەی هێلکەیەك و سەموونێك و ئاوو گڵاسێك ماستیان بۆمان هێنا.

پ: یەکەم ڕۆژتانە لە دووبز، بەیانییەو لە خەو هەڵستاون، ئەو بەیانییە چیتان کرد؟

و: یەکەم ڕۆژ لە خەو هەڵساین، هینیان بۆمان هاورد، جەماعەت جەیش شەعبی سەموونیان بۆمان هاورد، لەگەڵ پەنیر، تەنیا سەموون و پەنیر، پەنیرەکە ئەم بلۆکە گەورەکان بوو.

پ: ئەی نیوەڕوان؟

و: نیمەڕوانیش بە زیل سەربازی، عەسکەری چێشتیان بۆمان ئەهاورد، بە مەنجەڵی گەورە لە سەربازگەی نزیك لێنرابوو، چونکە بە گەرمی ئەگەیشت. ((بە پێی وتەی بەکر حەمە حەسەن لە دایك بووی 1968 خەڵکی گوندی قادر ئاوا لە معەسکەر قیتال دووبز سەرباز دەبێت، لە مەتبەخی سەربازگەی ئەوانەوە خواردنیان بۆ چووە، سەربازگەکەیان نزیك بووە لە زیندانەکەوە، تەنانەت لەناو سەربازگەکەی خۆیانەوە تەنافی جلوبەرگیانی بینووە و ڕەنگی جلوبەرگەکانی جیا کردۆتەوەو گوێی لە دەنگیان بووە، خۆیشی چەند جارێك بەشداری لە دابەشکردنی خواردنەکە کردووە، بەڵام تا ئێستا ئەم زانیارییە لە کەسی ترەوە پشتڕاست نەکراوەتەوە - عەلی)).

پ: چێشتەکە چی بوو؟

و: چێشتەکان گۆشت بوو، شلەی سپێناغ، بامێ، پەتاتە، فاصولیا، لە گەڵ گۆشتەکەیاو لە گەڵ برنجا، بەڵام تا خوا حەز

بکات خراپ و پیس و بێ لەزەت لێیان نابوو، زۆر ناخۆش بوو، ناچار بووین دەبوایە هەربیخۆین.

پ: ئەی قاپ و قاچاغ؟

و: ئێ ئەوان دایان پێمان، بە هەموومان قاپێکی گەورەیان دا، ئەمانبرد، برنجەکەیان لە لایەکەوە تێئەکرد، لە لایەکی تریشەوە گۆشتەکەیان ئەکردە بانی، ئەگەر گۆشت نەبوایە، مریشك جار واش هەبوو، نە گۆشت هەبوو نە مریشك، تەنها شلە و برنجیان بۆمان ئەهاورد.

پ: ئەی ئێواران؟

و: ئێوارانیش هەمان شت، هەر شلە و برنج.

پ: هەر خێزانی لە ناو یەك قاپی قزعە بۆتانیان تێدەکرد؟

و: بەڵێ یەك قاپ.

پ: کەوچکیشیان دابوو پێتان؟

و: هەر کەسێك کەوچکێکی وەرگرتبوو، بزری بکردایە نایان دایەوە پێی، دەبوایە بە دەست خواردنی بخواردایە.

پ: کە ڕەمەزان هات، خواردنەکانتان فەرقی کرد لە دووبز؟

و: نا نا عەینەن خواردن بوو، بەیانیان جگە لە پەنیر هەندێك جار هێلکەیان پێمان ئەدا.

پ: ئەی ئەڵێن ژن هەبووە لەوێ تەنووری بۆ خۆی دروست کردووە؟

و: ئـا ئـا تەنووریشـیان دروسـت کـرد، مەسـەلەن ئـەو سەموونەی ئەیاندا پێمان ناوەکـەی هـەر هـەویر بـوو، تۆزکڵەکـەمان ئەخوارد، ناوەکەشی خۆمان ئەمان کـردە پەپکـەی خـڕ، بـە تـەنوور ئەمان برژان و ئەمانخوارد.

پ: ئەی دەڵێن هـەبووە برنجـی وشـکەوە کـردووە بـۆ کـاتی ئیحتیـات، تەنانـەت برنجـی وشـەکەوە کـراوی دووبـز گەیشـتۆتە زیندانی نوگرە سەلمان.

و: ئا ئا هەبوو هەر کەس بە کەیف خۆی جار وا هەبوو هەر ئەو ناو سەموونە شەکرمان تێکەڵی ئەکرد .

پ: کەواتە ئەو سەربازگەیەی ئێوەی تیـا بوونـە، ئـەرزاقی لە جەیشەوە بۆ هاتووە، ناوخۆی ئیدارەی بە دەست قاتعی جەیش شەعبییەوە بووە، بەڵام لە ژێر بەرپرسیاری ئەمندا بووە.

و: وایە.

پ: بۆچی شەکرتان تێکەڵی ئەکرد؟

و: بۆ ئەوەی پێمان بخورێت، وەك کولیچەمان لێی ئەکرد، بە تەنیا ناخورا.

پ: شەکرتان لە کوێ بوو؟

و: دەمـانکڕی، جـاری وا هـەبوو جـەیش شـەعبییەکان نیـو فەردەیان بۆمان ئەهێنا، بە قوتی لە ناو قاعەکە دابەشمان ئەکرد.

پ: شەکرو چاو سابوون و تایتیان ئەداپێتان؟

و: شەکرو چای نەبوو نایان دا پێمان، خێزان خێزان تایت و سابوونیان ئەدا پێمان، بەڵام زۆر کەمبوون بەشیان ناکرد.

مردن

پ: کەی مردن دەستی پێکرد؟

و: هەر هاتین هەفتەی یەکەم بە دواوە دەستی پێکرد، دوایی کەمترەوە بوو، کەمە چارەسەرێکمان ئەکرد، ڕۆژ وا هەبوو 4 بۆ 5 منداڵ ئەمردن، ڕۆژی واش هەبوو هیچ نامرد، دوایی چارەسەرکردن دەستی پێکرد، کەمێك کەمی کرد، بەڵام هەر بەردەوام بوو.

پ: لە کوێ ئەیانناشتن؟

و: دوای ئەوەی لە ماڵ موختار کفن و دفن ئەکرا و ئەشۆردرا پاك و تەمیز، ئەوجا لە قەبرستانەکە لە گۆڕیان ئەنا، لە سجنەکەوە دیار بوو، هەندێکیان لە بەرزاییەك لە قەبر نا، قەت لە پیاوەتی موختارو ئەوانەی یارمەتییان ئەداین و ئەوانەی مردووەکانیان ئەشوشت دەرناچین، ورەیان ئەدا پێمان، لە پشتمان بوون دووبزییەکان، لانی کەم سەت و هەندێك زیاتر مەیتیان ناشت.

پ: کاتێ منداڵێك ئەمرد، کەسێك ئەمرد، تەعزییەتان بۆی دا ئەنا؟

و: وەڵا خاوەنەکەی ئەگریا، ئەچوومان بۆ لای دایکەکەی، بەڵام ئەوەندە زۆر بوو مردن بووبووە ئاسایی.

پ: ئەی جەیش شەعبییەکان و ئەمنەکان پێیان ناخۆش نەبوو؟

و: لە ناو سجنەکە ئەمن تەداخولی ناکرد، بەس جەیش شەعبی بوو، ئەوانیش قسەیان ناکرد.

پ: ئەدی مەراسیمی ئاینی بەڕێوە دەچوو بۆ مردووەکان؟

رەسمییە: مەراسیمی ئاینی بۆ مردوان نەبوو لە ناو زیندانەکە، نایان هێشت دایکیان لە گەڵیان بچێت بۆ لە گۆڕنانی منداڵەکانیان، دایکیان تاکو ماڵ موختارەکە دەڕۆیشت، ژنێکی دیکەش وەك یاوەری دەچوو لەگەڵیا، بەڵان نایان هێشت بۆ ناشتنیان بچن، ئیتر نازانین لەوێ مەراسیمە ئاینییەکان وەك تەڵقین و قورئان خوێندن و نزاکردن هەبووە یان نا تەنها شاردنەوە بووە، لە ناو سەربازگەکە هیچ نەبوو جگە لە سینگ کوتان.

پ: ئیدارەکە زیندانەکە بە دەست ئەمنەوە بوو؟

و: نازانم بۆ ئەمن ناهتنە ناومان، ئەمن هەر ئەمنە لە کوێ بێت، ئیشی خۆی بە نهێنی ئەکات، بەس جەیش شەعبییەکان موتەئەسیر ئەبوون، بە خوا ڕۆژێکیان جەیش شەعبییەك هات ئەوەی وا ماستەکەی هێنا بۆم وتی شێخیە، ئاخر بە منیان هەر ئەوت شێخیە، گشتیان هەموو وا بانگمیان دەکرد، ئامر قاتعەکە بە ناو خۆمەوە بانگمیان نە ئەکرد، هەر ئەیانوت شێخیە، وتی شێخیە

به خوا باسی شتێکت بۆ بکەم، موعجیزەیەك وتم چییە باسی کە، وتی کوڕەکەم عەسکەر بووە لە رەبیيە بووە، وتی سێ کەس بوونە لە رەبایەکە، دێیەك هەبوو ئیتر دوور بووە نزیك بووە، وتی سەیر ئەکا سەگێك بەرەو پیرییان دێت، شتێك ها بە دەمیەوە، وتی هاتە نزیکەوە سەیر ئەکەین منداڵێکە، قۆنداغەی منداڵەکەی گرتووە، منداڵەکە واقەواقێتی، قاچەکانی ئەجووڵێنێ و ئەگری، تومەز لە ئەنفالەکە بەجێیانهێشتووە، ڕۆیی بوون منداڵەکەیان جێهێشتبوو، سەگ ئاواییەکەش زانیویەتی ئەمانە بەشەرن ڕێك هەڵیگرتبوو، وتی هاوردی لە بەردەم کوڕەکەی من و دوو نەفەری تر داینـاوە، وتی: دواتر سەگەکە کەمێك دوورکەوتەوەو قنچکی داوەو سەیرمانی ئەکرد، ئەوانیش شەکرو ئاویان تێکەڵ کردبووو کردبوویانە دەمییەوە، وتی حەتا سکی تێر بوو هەر شەکراویان دابوو پێی، وتیشی خۆشی پیس کردبوو، بە هەر شێوەیەك بوو پاکیان کردبووەوە، سەگەکەش کە زانیبووی ئەمان خەریکی منداڵەکەن، گەڕابۆوە ئاوایی. منیش وتم ئەی چییان لە منداڵەکە کرد، وتی تەسلیم جەیشیان کرد، ئیتر بزانە کێ منداڵی نییە، ئەیبا بۆ خۆی بزانە ئەیبەن چی لێ ئەکەن و ناکەن نازانم.

پ: لە ناکاو منداڵێك دەمرد، چیتان ئەکرد؟

و: کە منداڵێك ئەمرد، ئەچوومانە تەك دایکی دائەنیشتین، دڵیمان ئەدایەوە، ئیتر ئەیانپێچایەوە بۆ لای موختارەکەی دووبز ئەیاننـاشت.

پ: نا نا دوایی کە دەهاتەوە بۆ قاعەکەی خۆی؟

و: ئێوەڵا ئەگریا، بەڵام چونکە ئەمە بەردەوام بوو، شتەکە لای هەمووان تەبیعی بوو، ژنێك مەڕێمی ناو بوو ((مریەم ئەحمەد محەمەدخان، ساڵ لە دایك بوون 1960 ، هاووڵاتی گوندی فەقێ مستەفا- گوندی فەقێ مستەفا لە مەرگە ساتی ئەنفالدا- سەعید ئیسماعیل حسێن 2021- چاپخانەی کارۆ-عەلی)) سێ منداڵی لەوێ مردن، مردن بووبووە ڕووداوێکی ئاسایی.

پ: منداڵێك هیلاك بوایە نەیانەبرد بۆ خەستەخانە؟

و: نەوەڵا خەتەریش بوایە، بە زۆری نەیانئەبرد بۆ خەستەخانە.

پ: چۆن مردووەکەیان ئەبردە دەرەوە، ئەیانکردە بان چی؟ بە چی ئەیانبرد؟

و: جەیش شەعبییەك ئەیکردە باوەشی لەگەڵ دایکیا ئەیانبرد.

پ: هەندێ جار باسی ئەوە دەکرێ، منداڵەکە زیندوو بووە کە لە دایکیان وەرگرتووە دوایی وتوویانە مردووە، ڕووداوی وا لای ئێوە ڕوویدا؟

و: ئەوە لە دووبز نەبووە، ئیتر نازانم لە شوێنی تر شتی وا ڕوویدا بێت، چونکە ئەو موختارەی دووبز زۆر پیاوێکی چاك بوو، زۆر ڕێکوپێك بوو، قەت ئەو شتانەی ڕۆژێك لە ڕۆژان بۆمان باس نەکردووە، چونکە ئەو مردوانە گشتی ئەچوونەوە بەردەستی ئەو،

گشتی لە ماڵی موختار ئەشۆراو دوایی پاکوتەمیز لە گۆڕ ئەنران، ئەوەی گەیشتبێتە دەست دووبزییەکان شتی وا ڕووی نەداوە لێیان.

پ: چۆن وا ڕێکەوت ئەمانە هەمووی بچنە ماڵ موختار؟

و: وەڵا ئیتر خۆیان ئەزانن، تەنسیقیان بە یەکەوە بووە و ماڵ موختاریشە.

پ: ئەدی زۆر باس ئەوە ئەکرێ ئەم منداڵە حەزی لە خەیار بووە نەعلیان داوە پێی، چیرۆکی وا زۆر ئەخوێنمەوە هەم لە دووبز، ئێستا هەم لە نوگرە سەلمانیش باس دەکرێت، بۆ تەنها خەیار؟

و: وەڵاهی من ئەوەم لە دووبز بە چاو خۆم نەبینیوە، باسی ئەو خەیارە نەمبیستووە، ئێستا وەك ئێوە لە کەناڵەکانەوە دەیبیستم.

پ: ئەمەت نەبیستووە لە زیندان، ئەی تۆ دەواو دەرمانت نادا بە خەڵك، ئەڵێن منداڵەکە نەخۆش بووە ئارەزووی چووەتە سەر خەیار، شتێکی لەو بابەتە؟

و: دە بە قورئان من نە بیستوومە و نەمبینیومە، ئەو کات باسیانیش بۆم نەکردووە، لەو قاعانەی ئێمە ڕووی نەداوە، ئێستا ئەبینم لە تەلەفزیۆن وا باسی ئەکەن، ڕاستە منداڵ زۆر ئەمرد، نەخۆش ئەکەوتن، تووشی نااڵێم دیزانتەرا و سوورێژەو نەخۆشی دیکەش هاتبوون، زۆر برسییان بوو، چارەسەری باش نەبوو، نەخۆشە هیلاکەکان زۆربەیان چاویان زەق ئەبوو بۆ سەرەوەو دەست و قاچیان باریك ئەبووەوە، دەم و لووتیان ئەقوپا، هەبوو بەو

شێوەیە سێ تا چوار ڕۆژ بە گیاندانەوە بوو، ئینجا ئەمرد، هەبوو پێستی وشکەوە ئەبوو، ئەڕشایەوە، سکی خراپ ئەچوو، ئەمانەو شتی تر هەبوو، بەڵام ئەوەندەی من لە دووبز بووم، چونکە بە گشتی 24 بۆ 25 ڕۆژ لەوێ نەبووم، هەروەها قاعەکان پێشەوە، بزانە چەندی دیکە هەبووە، من لای خۆمان نەمبینیووەو نەمبیستووە.

ئیتر من ئا بەو شێوەیە هەنێ ماست و هەندێك جار پسکیت و ئەم شتانەم لەگەڵ چارەسەری هاکەزایی سەرەتایی ئەدا پێیان، ئەوەی بۆمیان ئەهاورد، هەر ئەوەندە ئەزانم، ئەوانەی ترم نەبیستووە و نەبینیوە.

پ: لە قاعەکەی ئێوە چەند منداڵ مردن؟

و: لە قاعەکەی ئێمە دوو منداڵ مردن، یەکیان خەڵکی لای زەڕایەن و ئەو ناوە بوو، ئەوی دیکەیان منداڵی ژنێکی بەخشراو بوو بە ناوی نەجمە، منداڵەکەی چەند ڕۆژ گیانی دەدا، ڕووحەکەی تەسلیم نابوو، ژنەکەش هیچی نازانی، ناسنامەی باوکیان خستە سەر دڵی دووایی منداڵەکە مرد.

نەجمە بەخشراو بوو ئێمە خزمەت منادڵەکانیمان دەکرد، ئەسپێ لای نەجمەوە لە سەر زەوییەکە ڕێی دەکرد، سەعدییەی کچی کاك عەزیز بردی پاك شوشتی پاکی کردەوە ئیتر ئەسپێی نەما، لە زیندانداا ئەو شەش مانگە سەعدیە کچی کاك عەزیزی برای ئەحمەد هاوسەرم خزمەتکردنی نەجمەو منداڵەکانی گرتبووە

ئەستۆ، ئەسپێ یەکێك لە هۆکارەکانی نەخۆشی بوو لە زیندانی دووبز.

(سەبارەت بە ئەنفالکراوانی ناوچەی زەڕایەن هەموو لە سەرەتادا لە گوندی کانیمیل بە کەفالەت ئازاد کراون وەك ئەنفالکراوانی ناوچەی دوکان و دەربەندیخان، دوواتر بانگ کراون لە لایەن موختارەوەو ئەنفالکراون و بردراون بۆ تەواریيەکەی شاری سلێمانی و دوواتر سەربازگەی تۆبزاوە.

تەنها گوندی کانی هەنجیری سەر بە زەڕایەن 65 کەسیان ئەنفالکراون، لەو ژمارەیە 15 کەسیان نەگەڕاوەتەوە، هەروەها چەند منداڵێکیان لە سەربازگەی دووبز لە دایك بوونەو چەند دانەیەکیش لەوێ مردوونە.

پیرۆزمەحمود یەکێکە لە ئەوا کچێکی لە دووبز لە دایك بووەو هەر لەوێ مردووە, بەهۆی نەبوونی جل و بەرگ و هەوای پانکە, عەتاو فیدای لە گەڵدا بووە, هاوسەرەکەشی مەحمود ئەحمەد حەمە خان ئەنفالە, فەریدە حەمە سەعید هاوسەری حەمە کەریم حەمەدەمین سێ منداڵی لە گەڵ بووە شلێر و سەحەر و شۆخان. فەریدە خەڵکی گوندی کۆرەی دوو ماڵەیە, کوڕێکی لە زیندان لە دایك بووەو دوواتر لە دووای ئازادبوونی مردووە, بۆ خۆشی ژیان ئاوایی کردووە. ئەمان هاوولاتی گوندەکانی کانی هەنجیر و گوندەکانی نزیك زەڕایەنن, لە قاعەی رەسمییە بوونە و ئەو ناوکی ئەم دوو منداڵەو منداڵەکانی دیکەی برشیووەو لە گەلچیان چۆتە نەخۆشخانە -عەلی مەحمود.).

خۆ شووشتن

پ: لە ڕووی ئاو و خۆشووشتنەوە چۆن بوو؟

و: ئاو بۆڕی هەبوو لەوێ، چونکە مەعەسکەر بوو، لەوێ ئاومان ئاسایی بوو.

پ: ئاویان لێتان نەگرتبووەوە؟

و: نا نەوەڵا،خۆشۆرینشمان چوار دارمان لە زەوییەکە چەقاندبوو، بەتانیمان بە دەوریا دابوو و لە ناویا خۆمان ئەشووشت، ئەوەمان کردبووە حەمام بۆ خۆمان، تەنافیشمان دروست کردبوو، ئەو بەرگەی ئەمانشووشت لە بەر خۆرەتاوەکە هەڵمان ئەخست.

پ: ئەی بەتانیتان لە کوێ بوو؟

و: ئەی شەش بەتانیان بۆمان هێنابوو، ئێمە ئەوەمان کرد، ئەوەی خۆی بشۆرایە لە قاعەی یەکەم و دووهەم و سێهەم حەتا قاعەی شەش، ئەوەی خۆی بشۆردایە ئەچوو لەوێ خۆی ئەشۆری، مەنجەڵێکی گەورەی فافۆن کەوتبوو لەوێ بە دار ئاویان تیایدا گەرم ئەکرد و ئەیانبردە ژوورەوە خۆیان پێی ئەشۆری.

پ: دار بۆ ئاو گەرم کردن دەست دەکەوت؟

و: کورە دار ئەمەنە زۆر بوو بە خوا ئەو خەڵکە نییە ئەو دارە زلە نییە بنکەنەی ئەکرد، بنکەنەیان ئەکردو پاڵێکیان پێوە ئەنا ئەیانخست، هەروا ئامر قاتع و ئەمانە سەریان سووڕمابوو لێمان، ئەیانوت ئەمە چییە؟ وەك کرم ئەنووسیان پێوەی، دارەکەیان کوت کوت ئەکردو ئەیانبردو ئەیانسووتاند.

پ: بە چی؟

و: نازانم بە چی ئەیانکرد.

پ: ئەدی حەمامی فەرمی نەبوو لەوێ؟

و: حەمام نەبوو، بەڵام خۆمان ئیش خۆمان دەبر کردبوو بۆ خۆمان.

پ: ئەدی سەر ئاوی؟

و: هەر 12 قاعە، چوار سەرئاوی هەبوو بۆ هەمووی.

پ: نزیك 2000 بۆ 2500 کەس تەنها 4 سەرئاوی؟

و: هەر ئەوەندە بوو، منداڵ دەچوونە ئەو دەشتودەرە.

پ: کێ ئاودەستەکانی پاك ئەکردەوە؟

و: هەر خۆمان پاکمان ئەکردەوە.

پ: باشە 4 ئاودەست بەشی ئەو هەموو خەڵکەی دەکرد، بە تایبەت منداڵ هەموو سکیان دەچوو؟

و: نالێم منداڵ لەسەر زەوییەکە دەستیان بە ئاو ئەگەیاند.

مامانی

پ: لە دووبز کەس هەبوو مامانی سەرەکی منداڵ بوون بێت؟

و: نا بەس من بووم لە قاعەکان خۆمان.

پ: لە دووبز کەس بە فەرمی مامان بوو؟

و: نا، هەموو قاعەکان ژنی بە تەمەنی دنیا دیدەی تیا بوو، دەیانزانی ناوك منداڵ ببڕن دەیان بڕی، ئەگەر ئەو قاعەیەش بە

رێکەوت ژنێکی تیا نەبووایە بیزانیایە ناو منداڵ ببڕێت ، ئەوا لە قاعەکان نزیکییەوە ژنێکیان بۆی دەبرد، ئەگەرتەنگاویش بووایە دەیانبرد بۆ خەستەخانەکە.

پ: بە قسەی تۆ بێت هەر قاعەیەك مامانی تایبەتی خۆی هەبووە؟

و: ئیتر ئێمە 12 قاعە بووین، شەش بەم بەرەوە و شەش بەو بەرەوە، ئەم دوانزە قاعەیە من مەسئول بووم لە گشتی، لەمانە تەنها من مامان بووم، کەسیتر نەبوو، نازانم قاعەکانی تر، وەجبەکانی تر، دوایی کە ئازاد بووین لە زیندان، بە فەرمی ئیجازەی مامانیم لە شاری کەرکووک وەرگرت.

پ: باسی ئەوەت کرد مامانیت بۆ دوانزە قاعەکردووە، ئایا مامانی تر هەبوو لە قاعەکان دیکە؟

و: نازانم هەبێ نەبێ من لە قاعەکان ژورتریش ئەهاتنە شوێنم، جیش شەعبی ئەهاتنە شوێنم، بەڵام ئاگام لە مامانی دیکە نییە نەمبیستووە هەبوو بێت .

پ: پێشبینی ئەکەی لە وەجبەی تۆدا، واتا لەو دوانزە قاعەیەی باسی دەکەیت، بە هەمووی چەند منداڵ لە دایك بوو بێت؟

و: وەڵاهی لەو وەجبەیەی من، وەکو خۆم ئەزانم سیان لە قاعەکەی خۆمان، نەسرین و عەتیەو نوسرەت لە قاعەکەمان

منالّیان بوو، هەر سێکی من ناوکیانم بڕی، هەرسێکیان منداڵەکانیان دوای گەڕانەوەیان زۆر بە داخەوە مردن.

پ: تەسەوەر ئەکەی لە دووبز بە گشتی هەموو چەند منداڵ لە دایك بووە؟

و: بە گشتییەوە لەو دووبزە نازانم شەش بوو حەوت بوو لە دایك بوو ئەوەی من بزانم.

پ: هەموو دووبز؟

و: ئا هەر دوانزە قاعەکەی من مەسئوولیان بووم.

پ: ئەی باسی ژمارەی سەد و زیاتریش دەکرێ؟

و: چی نازانم وەڵا، نازانم خەڵکی تر منداڵی بووبێت، ئەوەی من بینیم هەر ئەوەنە بوو بە خوا، بە دوانزە قاعە بێت هەر ئەوەندە بووە، مەجموع با سێ بۆ چوار ئەوەندە بووبێت.

پ: ئێ چۆن ئەبێت، خۆت دەڵێیت 7 هەزار ژن ومنداڵی لێ بووە؟

و: ئێ بۆ نابێت خۆ هەر لە ژن پێك نەهاتبوو، منداڵی تێدایە، زۆربەی ژنەکان چەندین منداڵیان پێ بوو، کچی تێدایە پیرەژنی تێدایە، هەبوو لە نیوەی ڕێ منداڵی ئەبو، بێوەژنی تیایە، قەیرە کچی تیایە، زۆریشی هەر سکی نەبوو.

پ: هەبوو لە ڕێگا لە دایك بووبێت؟

و: ئەرەوەڵا لەوێ بوو ئەهات ئەیوت منداڵەکەم لە ڕێگا لە دایك بووە.

پ: بە بۆچوونی تۆ تەقریبەن هەموو چەند منداڵ لە دایك بووە، ئەوەندەی لە دووبز زیندانی بوون.

و: وەڵاهی ئامارم لانییە، دوانزە قاعەکەی خۆمان دەزانم، قسمێکیان ئەبرد بۆ نەخۆشخانە.

پ: هەبوو شتی وا؟

و: ئا ئا من خۆم لەگەڵ نەخۆش چوومە بۆ خەستەخانە لەوێ منداڵی بووە.

پ: بە چی ناوك منداڵت ئەبڕی؟

و: بە مووس.

پ: منداڵ لە دایك دەبوو جلوبەرگتان چۆن بۆی دابین دەکرد؟

و: بە کەتان، ژن هەبوو جل و ژێر کراس و کراس خۆی ئەدڕی بۆ منداڵەکەی دەیکردە بەرگ، بە بەکرە و دەرزی، دەزووی ڕەش و سپی بەرگیان بۆیان دڕووست ئەکرد، جەیش شەعبی مەقەسیشی هێنابوو بۆمان بە پارەی خۆمان.

پ: شیرو خواردنی ئەو منداڵە تازە لە دایك بووانە چی بوو؟

و: تا بەیانی دەگریان، بۆ منداڵەکانی عەتیە و نسرەت، جەیش شەعبییەکان دوو قوتی شیرو مەمە شووشەیان هێنا، بە ئاوی سارد شیریان دەگرتەوە، ماستیان وەردەگرت بە ماست گەورەیانیان دەکرد، شیر زۆر کەم بوو.

پ: ژنان شیریان هەبوو بیدەن بە منداڵەکانیان؟

و: شـیریان کـەم بـوو، خەفـەت و راچەڵـەکین کاریگـەری هەبوو، چونکە شیر کەم دەکات، خواردنی شیرینیش نەبوو بیخـۆن، شیرینی بۆ زۆر بوونی شیر باشە، بەڵام نەبوو.

پ: ئەو منداڵانەی لە دایك دەبـوون کێشـەی چییـان هـەبوو لەوێ؟

و: موشـکیلەی شـیریان هـەبوو، چونکـە دایکیـان خەفـەتی ئەخوارد، شیریان نەبوو، ئیتر منیش بـە جـەیش شـەعبیەکانم ئـەوت بۆیان بێنن، بەڵام تاقوتوق دەهات، کـەم بـوو، بەشـی نـاکرد، منـداڵ هەبوو تاکو لەوێ بووین شیر نەچووە سەر دەمی.

پ: ئـاوو خواردنی ئێوە لە چـاو نـوگرە سـەلمان هـای لایـڤ بووە، ئیتر ژنەکان بۆ شیریان کەمبووە؟

و: ئەزانی چۆن بوو، دایك هەیـە هـەر لـە بنەڕەتـەوە شـیری نەبوو، دایك هەیە دا ئەچەڵەکێ لە داچەڵکینەوە شیری نامێنێ وشکی دەکـرد، خـواردنیش هـەر نـانی تێربـوون بـوو، خواردنەکـە خـراپ دڕووستکرابوو، خەفەتیش لەو سەرەوە بووەستێ.

پ: ئەبێت بە داچەڵەکین شیر نەمێنێت؟

و: ئـا ئـا شـتی وا زۆرە، ئـا ئیتـر هەنـدێك جـار شـیرمان بـۆ ئەکڕی ئەماندا پێی، ئەو منداڵانەی لەوێ لـە دایـك دەبـوون هێـواش هێواش زۆربەی زۆریان مردن بە نەخۆشی و برسێتی.

پ: کێ شیری بۆ دەکڕی؟، ئەگەر پارەی پێ نەبوایە؟

و: لـه قاعـەکان تـر نـازانم، لـه قاعەکـەی خـۆم دوو جـار لـه دووبز و تکریت کڕیم بۆیان. تەنها دووجار بۆیانم کـڕی نزیـك ئـەو شەش مانگە، ئەوە هیچ نییە.

پ: ئـەی لـه دووبـزەوە خێرەومەنـد شـیریان نانـارد بـەخێر بۆیان؟

و: من لە قاعەکەی خۆمان هیچم نەبینی.

پ: باسی بڕینی ناوك بە بەرد دەکرێت لە دووبز؟

و: نا لە ناو دووبز نـەبووە، بـەڵام مـن دوانـزە ڕۆژ بـرام بـۆ ئەمنی کەرکووک، دوایی نەقڵ کراین بۆ تکریت نازانم لـەو کاتانـە، دەشێت لەو کاتە ڕوویدا بێت، بەڵام بە چاوی خۆم ئەوەم نەبینیوە.

پەرستاری

پ: ئەی بۆ نەخۆشی، دکتۆر بۆ چارەسەریتان ئەهات؟

و: یەکەم جار دکتۆر هات بـۆ لامـان، ئـەوەی موزەمیـد بـوو لەگەڵ دکتۆرەکە، خەڵك گەڕەکی حوڕییەی شاری کەرکووک بوو، من ناسیم ناوی سەرکەوت بوو، برای باجی عاسییە بـوو، پێم وت: تۆ برای فلان کەسی، وتی بەڵێ.

پ: ئەی دکتۆرەکە چی بوو ئەویش کورد بوو؟

و: نا ئەو عەرەب بوو.

پ: موزەمیدەکە هاوکاریتانی دەکرد.

و: كه بينيم به نهێنـی پـێم وت: هاوكـاريم دەكـەيت، وتـی تـۆ كێی؟، وتم من نامـەت بـۆ بنووسـم ئەيبـەی بـۆم بيدەيتـە دەس بـاجی عاسييه، بيداته دەست خوشكەكەم، وتی: بينووسه ئەم جاره هاتمـەوه حازری بكه، بيكه ناو لوولەی دەرمان ئەيبەم بۆت.

پ: ئەتانتوانی به ئاشكرا قەڵەم قاقـەز بگرنـه دەستتانەوەو نامه بنووسن؟

و: نا به دزييەوه ئەماننووسی، به ئاشـكرا كـەس قەڵـەمی پـێ نەبوو.

پ: ئەتتوانی يان نا، ئەگەر نا، بۆ ناتانتوانی؟

و: ئـێ نەمانئـەتوانی نەيانـه هێشـت، قبوڵيـان نـاكرد، نامـان ئەوێرا، قەڵەم زۆرمەمنوع بوو پێت بێت، هەنـدێك بـه قەڵـەمی چـاو نامەيان ئەنووسی.

پ: كێ چاودێريتانی ئەكرد؟

و: هـەر هينەكـەی نـاو خۆمـان، ئـەيانوت ئـەرەوەڵا بـاجی ڕەسمييه نامەيەكی نووسـی، بـا ئێمـەش نامەيـەك بنووسـين، شـتەكه بڵاو ئەبووەوه، بۆيه به دزييەوه ئەماننووسی.

پ: يەعنی به ئاشكرا كەس نەيئەتوانی نامـه بنووسـێ، يـان شتێك بنووسێت بۆ خۆی؟

و: نامه نووسين قەدەغه بوو.

پ: كەس هەبوو قەڵەمی پێبێت؟

و: من قەڵەمم پێ بوو، خەڵکی تریش هەبوو، زۆریش قەڵەم چاوی پێ بوو، نامان وێرا لە جەیش شەعبییەکان داوای قەڵەم و کاغەز بکەین، ئەوانیش نایانوێرا بۆمان بهێنن.

پ: قەڵەمەکەت لە کوێ پەیدا کرد؟

و: لە کەریم باسامەوە قەڵەمم پێم بوو.

پ: دکتۆرماوەی چەند ڕۆژ جارێك دەهات؟

و: دکتۆر بە هەمووی چوار جار هات.

پ: ئەی پەرستارو دەرزی لێدەرو برینپێچ و ئەو شتانە ئەوان نەبوون؟ کە زۆربەی ئەوانەی ئەوێش ژن بوون و پێویستیان بە کەسی ژن بوو بۆ چارەسەرکردن؟

و: وەك وتم دکتۆرێك عارەب و مزەمیدێك ناوی سەرکەوت بوو، برای باجی عاسییە ئەوان دەهاتن تەنها، کەسی دیکە نەبوو.

پ: ئەی ئەڵێن تۆ لە دووبز دەرزیشت لێ داوە؟

و: ئاخر بزانە چۆن دەرزیم لێ داوە، ئەو دکتۆرە نەبوو وتم هات، وتم بابە تۆ دێیت بۆ ئێرە بۆ دوو کاتژمێر، دوو سەعات بۆ 7 هەزار کەس چییە، وتم بڕۆ پێیان بڵێ بە کێ ئەڵێی بەرپرسە کێیە، پێیان بڵێ ئەم دەواو دەرمانە دەیهێنی دوای دوو سەعاتەکە ئەمینێتەوە هەمووی بۆ من جێبێڵە.

پ: چییان ئەهێنا ؟.

و: ئەمجا چییان ناهێنا، ئەنواع دەرزییان ئەهێنا، ئەنواع حەبیان ئەهێنا، لەفاف و معەقەم و موغەزی و..تاد.

پ: یەعنی چارەسەری پزیشکی هەبوو لە دووبز؟

و: بە خوا سرنج بە کارتۆن ئەیانهێنا، ئەوە نەبێ بیکوڵێنێ پێی لێ بدەیتەوە، هەر سرنجێك دوای لێدان وەك ئێستا فڕێت ئەدا، ئەوانەیان ئەهێنا، بۆ بەیانی بە قسەمیان کرد، گشتیان جێهێشت لای من، بە جلیکان سپرتۆیان جێهێشت، ئینجا من هەستام لە دیوی دەرەوەی قاعەکە سەکۆیەك هەبوو، شتەکانم برد لەوێ دامنا، ئیتر وەجبە وەجبە نەخۆشیان ئەهێنا بۆ لای من، لە کوێوە ئەیانهێنا، لە قاعەی ژوورەوە .

پ: هەر لە قاعەکەی خۆتان یان لە هەموو قاعەکان؟

و: لە هەموو قاعەکان بڕوات بێ (رەحمە، سەعدی، خەڵات، کەژاڵ) ئەمەنە بەس دەرزییان بۆ من ئامادە ئەکرد لێدانەکەی خۆم لێیانم ئەدا.

پ: شەوو ڕۆژ، یانی کاتی دیاریکراو؟

و: شەوو ڕۆژ، بەیانی تا ئێوارە، نەدەپرژام نانیش بخۆم.

پ: کاری لە ناکاویش هەبوو وەك فریاکەوتنی خێرا، یان ژانێکی کوتوپڕ بهاتیەتە پێشەوە؟

و: بەڵێ سێی شەو هەڵمیانئەساند. بەخوا شەو و ڕۆژ دوو سەعات کەمتر ئەخەوتم، هەر خەریك بووم، جاری وا هەبوو بە دەم خەوەوە هەڵمیانئەساند، جاری وا هەبوو نانیشم ناخوارد، نا پرژامە سەر نانخواردن، تیکە لە ناو دەمم بوو بانگمیان ئەکرد.

پ: ئەدی چوار منداڵەکەت چۆن بەخێوکرد؟

و: منداڵەکانم بۆ خەڵات کچە گەورەکەم بەجێهێشتبوو، ئەو نەبوایە ئەم هەموو ئیشەم پێ ناکرا.

پ: ئەمە تاکەی بەردەوام بوویت؟

و: ئێمە چوار مانگ و 20 ڕۆژ لەوێ بووین، هەموو کاتەکە بەردەوام بووین لەسەر ئەمە، موغەدیم بۆیان هەڵئەواسی، ئەوەی پێویستی بە دەرزی بوایە دەرزیم لێ ئەدا، ئەوەی پێویستی بە حەب بوایە، حەبم ئەدا پێی، کورە چی بڵێی ئەمکرد.

پ: هەر لە خۆتەوە ئەمانەت ئەکرد؟

و: نا نا بۆمیان ئەنووسی لە سەری، ئەمە بۆچی باشەو هەموو دەرمانەکان پزیشکەکە لە سەریان بۆمیان ئەنووسی.

پ: بە کوردی ئەیاننووسی لە سەری، یان بە عەرەبی؟

و: نا نا بە عەرەبی ئەیاننووسی، مەسەلەن ئەمە پەنەدۆڵە یان ئەمە (ئەسترۆماسینە) بۆ فڵان نەخۆشی باشە، هەتاکو دەرزی دووپشك ئەوەشیان بۆم نووسی، ئەوەی دووپشك پێوەیدا ئەم دەرزیەی لێ ئەدەی.

پ: کەس مارو دووپشك و مێروو پێوەیدا؟

و: دووپشك هەبوو، دەرزی دووپشکمان هەبوو سێ چوار جار بە کارم هێنا، بەڵام مار پێوەدانم نەبینی.

پ: بە شێوەی گشتی ئەو نەخۆشیانە چی بوون لە زیندانی دووبز کە بڵاو ئەبوونەوە؟

و: زانترا و سورێژەیان هەبوو، یەعنی زگچوون، خوێن دائەنیشت، خەڵکی هەبوو دزانترا چڵك و خوێن دائەنیشتن، رێخۆڵەیان تووشی ئیلتهاب ئەبوو، حەبی فلاجی ئەخوارد کە لەم دواییە ئەیانهاورد، بۆ منداڵیش پارچەم ئەکرد، سوورێژە منداڵ گرتبووی، لەوێ دوو ئافرەت لە لامان مردن تووشی نەخۆشی سیل هاتبوون.

پ: هەر لە ناو قاعەکە هێشتبوویانیانەوە؟ ئەی چۆن ئەبێ؟

و: ئیتر چۆن ببێ و نەبێ وابوو، هەر لە ناو قاعەکە مابوونەوە لە ناو خەڵکەکە، پێشتر هەیان بوو، چونکە ئەهاتن بۆ لای من دەرزیم لێیان ئەدا، ئیتر ئەو دوو ژنە لەوێ مردن.

پ: چارەسەریانیان نەکرد؟

و: نەوەڵا هەر ئەو دەرزیانە بوو لای من لێیانم ئەدا، چونکە نەخۆشییەکە کاریگەریی لە سییەکانیان کردبوو، پیسی کردبوو لێیان، ئەوەی بۆ سیل لێیان ئەدرێ لە خەستەخانەی تەدەڕون هەیە تایبەتە، لەوێ نەبوو بەڵام ناشیان هێنا بۆیان و ئەوانیشیان نا نارد بۆ خەستەخانەی سیل، فەقیرانە بەو ئازارەوە مردن.

پ: دەرزیی تەدەڕونیان بۆیان نەیانهێنا ؟

و: نا هەر ئەو دەرزیانە بوون وا پێشتر بۆ منیان هێنا، نایانهێنا بۆیان، بەو دەردەوە دەتلانەوە، لە ئەنجامدا بێ چارەسەرکردن کوشتیانی.

پ: ئەی ئەگەر تۆ لە بیرت بێت لەو نەخۆشە سیلدارانە چیت لێیان دەدا؟

و: دەرزی ئییستڕۆتۆماسین بۆ حوما ماڵتەش دەبێت.

پ: لەو ساڵە نەخۆشی تیفۆیدو مەلاریا لە لادێکان بڵاو بووبوونەوە، منیش یەکێك بووم لەوانە، چارەسەر نەبوو، لەوانەیە لەویش زۆر بووبێت؟، چارەسەر دەکران؟.

و: بە ئاشکرا نەبوو، هەر ئەیانوت تاو لەرزیان هەیە، پشکنین نەبوو.

پ: دکتۆرەکان چەن ڕۆژ جارێك ئەهاتن؟

و: ئەو دکتۆرانە بە هەمووی چوار کەڕەت هاتن، ئیتر نەهاتن، تەنها دەرمانەکانیان بۆ من ئەهێنا و خۆیان ئەگەڕانەوە.

پ: کێ دەرمانەکەی بۆت دەهێنا؟ چەندێ جارێ بۆتیان دەهێنا؟

و: عەینەن دکتۆرو مزەمید بە سەیارەی عەلامەی نەخۆشخانەی پێوە بوو، هەفتانە ئەیانهێناو ئەڕۆیشتن، چارەسەریان ناکرد، بەس 4 جار چارەسەریان کرد.

پ: ئیتر لەوێ تۆ بوویتە دکتۆر؟

و: ئا ئا وابووم مامانیم ئەکرد، موغەزیم هەڵەواسی، دەرزیم لێئەدا، حەبم ئەدا، ئیشرافم ئەکردە سەر ئەمەنە نەخۆشە.

پ: هەر ئەو دوو ژنە سیلیان هەبوو، یان نەخۆشی سەرەتان و گورچیلە و ئەمانەش هەبووە؟

و: نا نەبوو ئەوەی ئاشکرا بێت، چونکە پشکنین نەبوو، بەس ئەو دوو ژنە لەوێ بە سیل مردن، ئیتر نازانین چی تر هەبووەو کەسیان نا نارد بۆ موختەبەرو پشکنین، بەڵام چەند ژنێکیش هەبوو شێت بوون، ئەوەی من ئاگادار بوون دووان دەزانم، تەنانەت شێتیش رزگاری نەبوو لە ئەنفالکردن، هەبووە لە بەر پیسی قژ بە سەریەوە نامـا، هەبوو نەخۆشی پیَستی هەبوو، ئەمانە نەخۆشی هەستیارن بە من چارەسەر ناکران، ناشیانیان برد بۆ نەخۆشخانە.

پ: بە زۆری ئەو نەخۆشیانە چیبوون لە ناو منداڵان بڵاو بوونەوە؟ چارەسەریان چی بوو؟

و: سووریژەی منداڵ، زانترا بوو خواردن چەور بوو ئەیانخوارد، منیش بە حوکم ئەوەی جەیش شەعبییەکان حەبم ئەدا پێیان، لەفافم ئەدا پێیان، سرنجم ئەدا پێیان، ئاخر ئیشم پێیان بوو، هاوکاریانم ئەکرد، ئەوانیش هاوکاری منیان ئەکرد، داوای تەماتەم بکردایە بۆمیان ئەهاورد، تەماتە نەبوو یاساغ بوو تەماتە، داوای پسکیتم بکردایە بە کارتۆن بۆمیان ئەهاورد، منیش پسکیتەکەم لە تەك خۆم دانابوو ئەو منداڵەی وا تووشی دزانتەر هاتبوون ئێ نابێ چەوری بخوا، دانەیەکم ئەدا پێیان، ئەموت بە دایکی ئەمەی بدەرێ، خواردن چەوری مەدەرێ.

پ: پارەت لێیان ئەسەند؟

و: موستەحیلە یەك دینار، هەمووی لە سەر حساب خۆم بوو.

پ: جار وا هەبووە جەیش شەعبییەکان پارەیان بدەیتێ شتت بۆ بێنن؟

و: ئا هەشت کیلۆ تەماتەیان بۆم هێنا، ئەو هەشت کیلۆیە ئەوەی نەخۆش بوو تامەزرۆ بوو بۆ تەماتە، هەڵستام چیم کرد بڕوات بێ ئەوەی خۆمان هەر یەکەی دانەیەکم دا پێیان، خوشکەکەی ئەحمەد وتی ئەبێ بەشەکەی خۆتیش دانەی، وتم ئەوە بەشەکەی خۆمیش دائەنێم، وتی نا بە خوا بێرێ لای من داینە، بە خوا ئەزانم ئەیدەیتە یەکێکی تر، وتم نا نا ڕەحمە بە خۆم بۆچی ئەوەتا زۆرە، دانەیەکم داوە پێی لە قاعەکەی خۆمان، نا لە قاعەکانی تریش گەڕامەوە بە سەر نەخۆشەکانا ئەم قاعە ئەو قاعە دوانزە قاعەکەی وا نزیکی خۆمانە دابەشم کرد.

پ: تەماتەت خوارد؟

و: بە بان دەمم نەچوو، دامە نەخۆش بە خوا.

پ: نەێنی خۆشی تەماتە چی بوو لە زیندان؟

و: دەست ناکەوت، نەخۆش زۆر بوو، گڕەی دڵیان ئەهات بۆ تەماتە، ترش و خۆش بوو، فێنکی ئەبەخشی، هەرزانیش بوو.

پ: هەر ئەو جارە تەماتەیان بۆت هێنا؟.

و: نا نا سێ جار بۆمیان هێنا.

پ: هەمووی بە پارە؟

و: ئا بە پارە، هەموو جارەکان بە پارە ئەیانهێنا بۆم.

پ: بە چەند ئەیانهێنا لە یادت نەماوە؟

و: وەڵا بیرم نییە بەس کەم بوو .

پ: یەعنی وا نەبوو وەك نوگرە سەلمان تەماتەیەك دوو دیناریان لێت ئەسەن؟

و: نا بە نرخی بازاری کەرکووک، جەیش شەعبیەکان بۆمیان ئەهاورد بە پارەی خۆی، هیچیان ناخستە سەری، بە خوا ڕۆژێکیان جەیش شەعبییەك وتی: ئوم عەلی یەك مەنجەڵی گەورە ماست و کولێرەی بۆتان ناردووە، کولێرەی گەورەو یەك قازان گەورە ماست، وتم ئەبو عەلی ناتوانم وەریبگرم، وتی بۆ؟، وتم: ئەم هەموو خەڵکە سەیر دەمم ئەکات ناتوانم بیخۆم، وتی لە ناو عەرەب عەیبە دیاری بگەڕێنرێتەوە، وتم عەیبە وتی بەڵێ، هەڵستام جامێ بچووکم کردە ناو ماستەکە نانەکەش پارچە پارچە بچووکم لێ کرد، هەتا بڕوا ماست و نانم داوە پێیان بۆ جەماعەت خۆمانیش ئەو ماستە و پارچە نانیان وەرگرت، بڕوات بێ تۆ چەنێ لەو ماست و کولێرەیەت تامکردووە منیش ئەوەنە تامم کردووەو چۆتە سەرزمانم.

پ: ئەی باشە خاڵێکی تر کە منداڵێك نەخۆش دەکەوت؟ بۆ نموونە منداڵێك هیلاکە چییان لێ دەکرد؟

و: وەڵا حکومەت هیچی لێیان ناکرد، ئەیانهاورد بۆ لای من، ئەگەر ژێر ئیشراف من بوایە، ئەو دەرزیانەی لێم ئەدا ئەمزانی خەتەرەو وایەو وایە، لەگەڵ دایکی ئەیاننارد بۆ خەستەخانەی

دووبز، لەوێ علاجێكیان پێ ئەدا، بە خوا عیلاجەكەی من باشتر بوو لەوەی نەخۆشخانەكە، دوایی ئەیانهاوردە دواوە.

پ: ژنێك منداڵی بوایە خەتەر بوایە ئەیانبرد بۆ خەستەخانە؟

و: بەڵێ .

پ: كێ دەیبرد؟

و: جەیش شەعبی ئەیبرد بەس ئافرەتێكیان ئەبرد لەگەڵ خۆیانا.

پ: كێ بوو ئەو ئافرەتە لەگەڵ خۆیان ئەیانبرد؟

و: دیاری نەكرابوو، هەر جارەی یەكێ، من خۆم دووجار ڕۆیشتوومە، وەڵا من ڕۆژێكیان بۆ ئەوە نەبوو ئەوە تەقەی خۆشی كرا جەنگی عیراق و ئێران وەستا.

پ: بۆ هەر لە دووبز بوون تاكو 1988/8/8؟.

و: بەڵێ بەڵێ لەوێ بووین، تەقەی خۆشی كرا، ئیتر یەكێك لە كچەكانی ئێمە بریندار بوو، فیشەكی وێڵ دای لێی، وتم :نابێت تەنیا بڕوات خۆم لە گەڵی دەڕۆم، ئیتر هەڵستاین من و جەیش شەعبییەك بردمان بۆ خەستەخانە، بۆ ئەوەی گوللەكە لە قاچی دەركەن، دكتۆرەكە ئەیوت نا گوللەكە لە ناو قاچیەتی و ئەمە دەبێت عەمەلیات بكرێت، ئەبێ ببرێت بۆ شوێنێ تر، ئێمە لێرە عەمەلیاتمان نییە، چۆن بڵێی ئێمە تیمارێكی ئەكەین و ئەمە ئەبێ گوللەكە لە ناو قاچیا بمێنێ، وتم بابە گوللەكە دەرچووە لە قاچی،

وتی تۆ دکتۆری، یان من دکتۆرم، وتم ئەوەتا لێرە هەڵیتەکاندووەو گوللەکە لەو دیوەوە دەرچووە، وتم: تۆ بەس تیماری بکەو تەواو ئیتر هەقت بەسەریەوە نەبێت، وەڵا ئیتر تیماریان کرد بەس وتی: (انتی دکتۆرە لو انی)، وتم عەمرت نەمێنێ بۆ چی دکتۆرێکی.

پ: پێتان خۆشبوو شەڕی عیراق و ئێران ڕاوەستا؟

و: وەڵاهی پێمان خۆشبوو ئەزانی بۆ، لە بەر ئەوەی کوڕی من و تۆ ئەکوژرێ، ئا حەزمان کرد.

پ: نەتانئەوت تازە فەوتاین دەرناچین؟

و: نا وامان ناوت، من خۆم هەر وام ناوت.

پ: هیچ لیژنە ناهات بۆ ناو زیندانەکە و سەردانیتان بکا؟

و: نا نا بەس خەڵکی نەخۆش بچوایە بۆ دووبز بۆ مستەوسەفەکە، خەتەر بوایە ئەیانبردو هەر ئەوەندە هیچی تر نا .

پ: خەڵك ئەچوو؟

و: خەڵکێك هەبوو ئەچوو ئا، نا نا هەمووی نا خەڵکێك هەبوو چۆن بڵێین ئەمە بێ حاڵە ئەمە ببەنە ئەوێ.

پ: مەسەلەن ئەو دوو ژنەی سیلیان هەبوو، هیچ نایانبردن بۆ خستەخانە؟

و: بەڕێ وەڵا بردیانیان بۆ ئەو خەستەخانەیە بڵێن مستەوسفەکە، بەڵام نەیانیانبرد بۆ خەستەخانەی گەورەی تایبەت بە سیل، لەوێ ئەوەی بڕۆیشتایە بۆ ئەوێ، لەوێ خەڵك دووبز پارەیان ئەدا بەو جەماعەتە جلوبەرگیان ئەدا پێیان خێریان پێیان ئەکرد.

پ: دووبز موختارەکەی باش بووە، خەڵکەکەشی بە قسەی تۆ بێت باش بوونە، هاوکاری خەڵکیان کردووە، تۆ هەڵوێستت چییە لە سەر خەڵکی دووبز؟

و: لە چاکەیان دەرناچین.

پ: کوتانی منداڵان هەبوو؟

و: نا ئەوەندە لەوێ بووین هیچ کوتانێکی منداڵان نەهات، سوورێژەو نەخۆشیش بڵاو بووبوونەوە، ئێ ئێمەیان بۆ مردن دانابوو، خواردنەکەشی دەیاندا پێمان بۆ شاردنەوەی تاوانەکەیان بوو.

پ: کەی دەستیان کرد بە چارەسەری ئێوە؟ دوای چەندێك؟

و: دوای نزیك هەفتەیەك لە گەیشتنمان بۆ دووبز دکتۆرمان بۆ هات.

پابەری مانگرتنەکەی دووبز

<u>ئەمە چیرۆکی یەکەم بەرەو رووبوونەوەی ئەنفالکراوانە، ئەوان هەمیشە کەرامەتیان لە پێش هەموو شتێکەوە زانیووە، لە ناخۆشترین رۆژەکانی ژیاندا بەهاو کەرامەتی خۆیان پاراستووە</u>

پ: تۆ لە دووبز بەرپرسی چی بوویت؟

و: من مەسئول قاعە بووم.

پ: چۆن کرایت بە مەسئول قاعە؟

و: لە بەرئەوەی عەرەبیم باش ئەزانی، کەسی وا هەبوو عەرەبیشی باش نازانی ببووە مەسئول قاعە.

پ: کێ دیاریتی کرد بە مەسئول قاعە؟، کێ مەسئول قاعەکانی دیاری کردبوو؟

و: جەیش شەعبییەك منی دیاری کرد ببمە مەسئول قاعە، ناوی ئیبراهیم بوو خەڵکی حەویجە بوو، چونکە عەرەبیم ئەزانی، خزم و ناسیاری زۆری تیا بوو قاعەکەمان ئیتر من ئیدارەیانم ئەدا بۆیە منی کرد، دەبووایە هەر قاعەیەك مەسئولێکی هەبووایە، هەبوو عارەبیشی نازانی ببوە مەسئول قاعە .

پ: بۆ لە هەموو جێگاکان ڕەسمییە دەبووە مەسئول قاعە؟

و: دەچوومە پێشەوە و زمانم ئەزانی، ئەو کات تاقەتیشم هەبوو، پێشتریش کاری سیاسەتم کردبوو، ئیتر زۆر کەس بووبوونە مەسئول قاعە زمانیشیان نازانی.

پ: ئیشوکارت چی بوو؟

و: ئیشوکارم ئەو خوارادنەی کە ئەهات من سەرپەرشتی دابەشکردنیم ئەکرد، ئەو خواردنەی کەمی بکردایە، بەشی نەکردایە، ئەڕۆیم هێقەیانم ئەگرت و بەشی ئەوەی بۆی نەماوە لێیانم ئەسەند بۆیان.

پ: بە قسەتیان ئەکرد؟

و: ئا.. ئەرەوەڵا.

پ: ئەڵێن لە دووبز لە کاتی خواردن دابەشکردندا عەسکەرەکان تەعەدایان لە کچە گەنجە جوانەکان ئەکرد؟.

و: با باسی ئەوەشت بۆ بکەم، من ڕۆیشتم ئەمبینی ئەو کچەی جوان بوایە، سەیری عەسکەرەکانی نەکردایە، مەسەلەن شەرمیان ئەکرد سەیری عەسکەرەکانیان نەکردایە چێشتەکەیان ئەکردە بان دەستی، ئەویش زۆر جار لە حەیبەتا قاپەکەی فڕێ ئەدا، وایان ئەکرد بۆ ئەوەی کچەکە هاوڕبداتەوە، ئەوە من بینیم هەڵستام مانگرتنێکم ڕێکخست.

پ: چۆن ڕێکت خست؟

و: دوانزە قاعە، شەش ئەمبەر، شەش ئەوبەر، بە ئایشە عارەب، بەدیعە و بەسیرە، ئەسمەرە ڕەش، ئەسمەرە سپی، درسم و ... وتم قەبوولْ ناکەم خواردن وەربگرن، دەبێ وەرینەگرین لەبەر ئەو هۆیەی باسم کرد، ئەوانیش بە قسەمیان کرد.

پ: چەند کەس بەشداری لە مانگرتنەکە کرد؟

و: 12 قاعە بەشداری کرد، سەرتاپا، هەموویان کەسێك نەبوو بەشداری نەکات.

پ: کەس ئیزرابەکەی نەشکاند؟

و: کەس نەیشکاند سەرتاپای هەر 12 قاعەکە بەشداریان تێیدا کرد، ئەو سەعاتە نەچوون بۆ سڕەی وەرگرتنی خواردن.

پ: مانگرتنەکە چەند ڕۆژ بەردەوام بوو؟

و: تۆ گوێ بگرە لێم، هەر قاعەیەك مەسئولێكی خۆی هەبوو وەك وتم، پێیانم وت: بەیانی خواردن هات پێتان ئەڵێم یەك ڕجاتان لێ ئەكەم وەریمەگرن، وتیان ئێ باشە چیمان لێ ئەكەن؟، وتم: لەوانەیە لێمان بدەن بمانكوژن، وتم: هەموو خەتاكە بخەنە سەر من، هەیە ئەپرسێت كێ پێتی وت داوای كرد مانبگرن، بڵێن باجی ڕەسمییە پێمانی وت، ئەوجا دێنە لای من، من خۆم قسەیان لەگەڵ ئەكەم.

پ: چەنێ ئیزرابەكە بەردەوام بوو؟

و: دوو بۆ سێ سەعات هەموو ئیزرابمان كرد.

پ: هیچ خواردنتان وەرنەگرت؟

و: یەك كەس نەچوو بۆ وەرگرتنی خواردن.

پ: ئەی ئەوان چییان كرد؟ كاردانەوەیان چی بوو؟ ئێوە خۆتان دیل بوون؟

و: ئەوان وتیان بە ئامر قاتع، ئامر قاتع هات وتی چۆن خواردن وەرناگرن، تەقەیەكیانیش بە ئاسمانا بە سەرمانا كرد، بۆ ئەوەی خەڵكەكە بترسێ، ئامر وتی: ئێوە ئیزراب ئەكەن بەرامبەر حكومەت، كێ پێتانی وت وا بكەن؟ باجی بەدیع لە نزیكی بوو وەڵامی دایەوە وتی: ڕەسمییە پێمانی وتووە.

پ: بۆ ئەو ناوتی دا؟

و: من خۆم پێیانم وت ناو من بدەن، با بێن من قسەیان لە گەڵ ئەكەم.

پ: ئەبوایە بیوتایە خۆمیش.

و: نەیوت خۆمیش ئەترسان، ناهەقیان ناگرم ئێمە لە بەردەستیان دیل بووین، ئەسیرێکی بێکەس.

پ: کێیە ئەم باجی بەدیعەیە؟.

و: بەدیعە زەنگەنە بوو.

پ: پێشتر ئەتناسی؟

و: ئا ئا خزم باوك منداڵەکانیشە، وەڵا سەیرم کرد هاتن بۆ لای من، جەیش شەعبی و ئامر قاتع و تەقریبەن هەموویان شەش حەوت نەفەر بوون، من دانیشتبووم دایان لە پەنجەرەکە وتیان وەرە دەشتەوە، منیش چوومە دەشتەوە، ئامر قاتع وتی تۆ پێیانت وتووە خواردن وەرنەگرن، وتم بەڵێ من پێیانم وتووە، وتی چۆن ئیزراب ڕێك ئەخەیت بەرامبەر بە حکومەت؟ وتم ئێمە هاتووینە بۆ ئەم شوێنە، ئێمە هێنراوین بۆ مردن، هاتووینەو ئەمرین ئەبێ بە شەرەفەوە بمرین، نابێ عەسکەرییەکان تەعەدا لە کچە گەنجەکانمان بکەن، وتی: چۆن تەعەدای چی؟ وتم: تۆ خاوەن خێزانی، خاوەن شەرەفی، خێزانت هەیە دایك و خوشکت هەیە، قبووڵ ئەکەی کچمان ئاوا قاپ خواردنەکەی ئەگرێ، بەڵام سەری ڕوو لە خوارەوە بکات لە شەرما، سەیری عەسکەرەکان نەکات خواردنەکە بکەنە بان دەستیا، دەستی بسووتێنن، تەنها بۆ ئەوەی سەری بەرز بکاتەوە عەسکەرەکان ڕووخساریان ببینن.

پ: بـۆچی ئـەو عەسـکەرانە حـەزیان ئـەکرد ئـەو کچانـە سەیریان بکەن؟

و: ئیتر گەنجە بێناموسە لە بـەر بـێ ناموسـی وایانئـەکرد، ئامر وتی: (لا والله ما اقبل)، وتم چارە، وتی یەك شـتێکت پـێ ئـەڵێم وەعد بێ چارەسەری بکەم، بەس ئێستا پێیـان بڵـێ دەرچـن خـواردن وەربگرن، ئەوجا خواردنەکـەی هـاوردەوە، وتـی: تـۆ لـەو بـەرەوە بوەستە، منیش لەم بەرەوە ئەوەستم، بـەس بانگیـان بکـە قەناعـەتیان پـێ بکـە، بـا بـێن منـداڵتان پێیـە منـداڵ گوناحـە نـان نـەخوا، بـا بـێن خواردنەکـەیان وەرگـرن، وەعـد بـێ بـەیانی بـە سـەیارەکەوە ئـەو مەجموعە کەسە ئەگۆڕم، وتم وعـد؟ وتـی وعـد، وەڵا دەرچـووم لـە ناوەڕاست قاعەکان هەردوو بەر یەك چەپڵەیەکم لێدا وتم هەمووتان دەرچن، زەردەواڵە چۆن لە کون دەرئەچێ، بە یەك چەپڵـە هـەموم هێنا، بە یەك چەپڵە ئیشارەم دا پێیان گشتیان دەرچـوون، وتـم بـڕۆن لەو بەرەوە بە ڕیـز بوەسـتن، ئـەوە ئێستا خـواردن دێـت ئـامر قـاتع (فەرمانـدەی جەیشـی شـەعبی سـەربازگەکە) لەگـەڵمان ئەوەسـتێ، بەیانی سەیارەکە بـەو مەجموعـە عەسـکەرەوە قـەولی داوە گشـتیان ئەگۆڕێ بۆمان، وەڵا ئیتر هاتن خواردنەکـەیان وەرگـرت تـا تـەواو بوو، ئەو لەوبەرەوە وەستا منیش لەمبـەرەوە، خواردنیـان وەرگـرت و هاتینەوە، بڕوات بێ بەیانی رۆیشتم گشتی گۆڕابوو.

پ: ئەوانەی خواردنیان دابەش دەکرد؟

و: بـــەڵێ ئەوانـــەی خواردنیـــان دابـــەش ئـــەکرد، هـــەتا سەیارەکەشی گۆڕیبوو.

جەژنی ناموورادیمان کرد

پ: لـەوێ بـوون دوو جـەژن هاتـە پێشـەوە ڕەمـەزان و قوربان، لەو جەژنانە چیتان ئەکرد؟

و: وەڵا عەینـەن خـواردنی ڕۆژانـە چـۆن بـوو هـەر وابـوو، شتی زیادەیان نەدا پێمان، ئەی جەژنە نییە چێشت هـەر ئـەو چێشـتە بوو کە ڕۆژانە بۆمان ئەهات، ڕەمەزانیش هیچ نەگۆڕا.

پ: خۆ گۆڕین و جل تازە لە بەرکردن نەبوو؟

و: هـەر ئـەو جلانـەمان پێبـوو لەگـەڵ خۆمـان هێنابوومـان، ڕۆژی جەژنەکان هیچ گۆڕانکاری نەبوو، جیا نەبوو لـە ڕۆژەکـانی دیکە، تەنانەت دەنگی مەلا و لە دەرگادانیش نەما، دایك هـەبوو لـەو ڕۆژانەیا منداڵی دەمرد.

پ: ئەی خۆتان جەژنە پیرۆزەتان لە یەك نە ئەکرد؟

و: با جەماعەت بۆ لای یـەك ئـەهاتن ، ئـەیانوت: جەژنـەتان پیرۆز بێ گەردنمان ئازاد بکەن، باجی ڕەسمییە توخـوا گـەردنمان ئازا بکە، زۆرت لە گەڵمانا کێشا، توخوا گەردنمان ئازا بکە، منـیش ئەموت گەردنتان ئازا بێ ئیتر بەم شێوەیە، جەژنە تەنها لـە گـەردن

ئازایی کورت بووبووەوە، چونکە گەردن ئازایی لە کاتی بەرەو مردن زۆر گرنگە بۆ دڵنەوایی مرۆڤەکان، لەو کاتانەی ترسی مردن هەیە، گەردن ئازایی زۆر دەبێت، جل تازەو خواردن و سەیران منداڵان نەما، منداڵان لە هەمووان زیاتر نا مورادتر بوون.

پ: لەناو خۆتان لە ڕۆژانی جەژنا هەستتان بە چی ئەکرد؟

و: وەڵا هەر ئەوەنە من چارەسەری خەڵکم ئەکرد، وەك ڕۆژانی ئاسایی هیچ جیاوازیەکمان نابینی، کەس دڵی لەوێ نەبوو، هەموو دڵمان لای ئەوانە بوو جێمانهێشتبوون، بە تایبەت جەژنی قوربان کەوتە جەرگەی نەقڵ کردنەکانەوە، هەموو لە ترس و دڵەڕاوکێدا بووین.

پ: لە زیندانی دووبز ڕۆژووگرتن و نوێژکردن چۆن بوو؟

و: وەڵا ئەوەی نوێژی بکردایە بۆ خۆی ئەیکرد، ڕۆژوویش هەروا.

منداڵە بێسەرپەرشتەکان

پ: لە دووبز منداڵە کوڕەکان منداڵی هەرزەکاریان تیا بوو؟

و: نااڵێم حەمەدو ئیدریس، ئەم دووانە لە قاعەکەی ئەو ژنە بوون کە خەڵکی خوێڵێن و مەملەحەیە بوو لە قاعەی چوار بوون، ڕۆژێ ئاوا دانیشتبووم عیلاجم ئەدایە خەڵك، گوێم لێ بوو ئەو ژنە ئەیوت: یەڵا دەی دەی بکەونە پێشم دەی. وتم ئەوە چییە؟ بە ژنەکەم

وت، وتی وەڵا ئەیانبەم ئەیاندەمە دەست جەیش شەعبییەکان بیانبا بیانکاتە ناو زەلامەکان، ئەم دوو زەرتە زەلامە چییەکەن لە ناومان، ئەمانە بە نفوس 15 ساڵ بوون، بەڵام بە باڵا کەڵەگەت بوون.

پ: لە کوێ ئەمە؟.

و: ئەمە لە قاعەی دووهەم لای ئێمە.

پ: لە دووبز یان تۆپزاوە؟

و: نا نا لە دووبز ئەیوت ئەمانە زەرتە زەلامن و دەریان ئەکەم، ئیتر بێ زەمیر بوو، ئەیوت ئەیبەمە ناو زەلامەکان. وتم وازیان لێ بێنە دوایی ئەیانکوژن.

پ: ئێ ئەویش لەوەیە نەیزانیبێ؟

و: چاك زانیویەتی، پێم وت دایکەکەم خوشکەکەم بۆ خاتری خوا، مەیدە دەست جەیش شەعبییەکان بیانبەن، ئا ئا ئەیتوانی ئەیبرد ئەی داوە دەستیان ئەیانیان برد، ئێ ئەوە جنسیەکەمان ئێمە 15 ساڵین، ئیتر لەوانەیە بیانیانبردایە، منیش پێم وت وتم دایکەکەم خوشکەکەم ئەمانە بیانبەی چارەنووسیان باش نابێت ئەفەوتێن بە خوا، وتی: مادام دڵت پێیان ئەسووتێ بیانبە لای خۆت، وتم ئیدریس و حەمە بڕۆن جل و شتومەکتان بپێچنەوەو بێن بۆ لای من، هاوردیانم بۆ لای خۆم لە تەنیشت خۆم دایانم نا.

پ: تاکەی لای تۆ مانەوە؟

و: حەتا دەرچوون هەرلای من بوون.

پ: ئێتسا ئەتناسن؟

و: ئا ئا بە تەلەفۆن ماوە ماوە قسەیان لەگەڵ ئەکەم .

پ: ئەو دوو کوڕە خەڵك کوێ بوون؟

و: خەڵکی کفرین، ناوی دێیەکەیان نازانم، دایك و باوکیان کەوتبوونە نوگرە سەلمان، هەتا دوایی مانەوە.

هەروەها سێ منداڵ خەڵکی گوڵباخ دایکیان لەگەڵ نەبوو، گەورەکە ناوی چیا بوو هەشت ساڵ بوو، لای حەیات ناوێك بوون. ئەمانە هەر لە دەوروبەری ئێمە بوون، لەولاتریش هیتر هەبوون، لە خێزانەکانیان جیاکرابوونەوە، بێکەس کەوتبوون، بەڵام نەمانهێشت بێ کەسییان پێوە دیار بێت.

پ: ئەوەندەی لە دووبز بوویت هیچ رێککەوت منداڵێك لەوێ بێت تەمەنی شانزە حەڤدە ساڵ بێت؟

و: نا کەسی وام نەبینی.

پ: ئەدی منداڵی دابڕاوو بێکەس؟

و: منداڵێك ناوی مستەفا بوو، بێ دایك بوو کەوتە لای ئیمە.

پ: چەند ساڵان بوو ؟

و: کورە لەوانەیە سێنزە ساڵیش ئەبوو، فەقیرە نازانم دایکیان بۆ شوێنێکی تر بردبوو، ئیتر کەوتە لای ئێمە، ئەو مستەفایە نەخۆشکەوت، لەم هەڵبژاردنە خەڵاتی کچم مستەفای دۆزییەوە، ئیتر بزانە ئەو حەمکە قاعەیەو من ئەوەندەم لە بیرە، بزانە چەند منداڵ دابڕاون لە خێزانەکانیان کەوتبوونە دووبز، لەوانەیە منداڵیش هەبوو بێت دابڕابێت زیندە بەچاڵیش کرابێت، زۆر زۆریش.

بردن بۆ ئەمنی کەرکووک

پ: بۆچی لە زیندانی دووبزەوە تۆیان هێنایەوە بۆ ئەمنی پارێزگای کەرکووک، ئەمە چۆن بوو؟

و: ڕۆژێك جەیش شەعبییەکیان نارده شوێنم منیش رۆیشتم، لەوێ یەکێك چاوەڕێمی ئەکرد، پرسی وتی تۆ ڕەسمییە نەجمەدین محێدینیت؟ وتم بەڵێ، وتی: فەرموو لەگەڵمانا سوار بە، هەتا شوێنێك ئەتبەین و ئەتگەڕێنینەوە، سەیارەیەك موقەپەتی رەش بوو، وتم: ئەڕۆم منداڵەکانیشم ئەهێنم، ئەی منداڵەکانم چی بکەن، ئیتر وتی قەیناکە لەگەڵ خۆتا بیانهێنە، ڕۆیشتم منداڵەکانم هێناو لەگەڵ خۆما سواریانم کرد، بردمانیان بۆ زیندانەکەی تۆپزاوە، لەوێ دابەزیمان، سەیرم کرد تەکسییەك وەستاوە یەکێکی تیابوو ناوی مولازم ئیسماعیل بوو، من ئەمناسی چاوەڕێمی ئەکرد.

پ: ئەو وەختەی تۆیان برد بۆ زیندانی تۆپزاوە هێشتا قەرەباڵغ بوو؟

و: چۆڵوهۆڵ کەسی لێ نەبوو، نازانم ناو قاعەکان، دەرەوە کەسی لێ نەبوو.

پ: مانگی چەند بوو؟

و: کە هاتنە شوێنمان، سێ مانگ بوو ئێمە لە دووبز بووین، ئیتر وتی: (ها ڕەسمییە شلونچ)، وتم: اشکرك شلونك استاز، وتی (الحمد لله)، (تفزل ارکب بالسیاره لا تخافون)، وتم: آنی أخاف؟ وتی (لا والله لا تخافین). پێشتر مولازم ئیسماعیل چەند جار بانگمانی کردبوو بۆ ئەمن بۆ مەسەلەی کاکەم، ئیتر ئەمجارەش بردمانیانەوە بۆ دائیرەی ئەمن، کە گەیشتین لە شوێنێك دامانی ناو خۆی ڕۆیشت، ئەوەندەی پێ نەچوو هاتەوە وتی: بە خوا ڕائید حەمید لێرە نییە ئیجازەی وەرگرتووە، ئەبێ بچنە خوارەوە، ئیتر بە قاڵدرمە بردمانیانە خوارەوە، دیسانەوە جارێکی دی وتی: (لا تخافون انزلوا جەوە)، وتم: لا والله لیش اخاف .

دابەزیمانە خوارەوە پێچێك هەبوو، بردمانیانە پێچەکە، سەیرم کرد ئافرەتێك لەوێیە، دوایی سەیرم کرد قاعەیەك کلیل دراوە، کەمێك ڕۆیشتین قاعەیەکی دیکە، هەمدیسان ئەویش کلیل دراوە، سێ قاعە بە دوای یەکا هەموویان کلیل درابوون، ژێر زەمینەکە گشتی فوول زەلام بوو، ژنی تیا نەبوو، تەنها ئەو ژنە لەوێ بوو، ئێمە لەوێ دانیشتین، زۆر برسیمان بوو، نان نیمەڕۆشمان نەخواردبوو، کەمێکی پێچوو نانیان بۆمان هاورد، نیسك و برنج و سەموون و ئاو، ئەوجا بە ژنەکەی وت: ئوم ئالا تعالی أکلی ویاهم. وتم خەڵات کچم ئێمە ئێستا هاتوینەتە ئێرە، ئەگەر تۆیان بانگ کرد، بڵێ لە دایك بوومە خاڵۆم نەبینووە، ئەگەر

وتیان له کوێیه بڵێ نازانم، وتیان پێت خاڵۆت هەیه، بڵێ هەمه بەس نەم بینیوه، موستەحیله دایکم بڕوا بۆ لای خاڵۆم، دایکم نەڕۆیشتووه، نه ئێمەش بینیمانه، وتم وا بڵێ، نەکەی ئیفادەی تۆ وەرگرن و منیش بە شێوەیەکی تر لەوانەیە بۆ شتێکی وا بێت، تومەز هەروا بوو بانگکردنمان هەر بۆ پرسیار براکانمه، وەڵا ئیتر منیش ئاوها دانیشتم دوانزه ڕۆژ لەوێ بووین، لەو ژێر زەمینه، پیاوی زیندانی تێدا بوو، سێ ژوور پیاوی تیا بوو، پەنجەرەکانیان بەرز بوو یەکتریمان نابینی، که ئەچووین بۆ سەرئاو ئەیانمانبینی، ئاویشم کرده دەم یەکێکەوه، خەڵکیان دێنا، کەلەپچەیان ئەکرد، دوای یەك دوو سەعات ئەیانیان برد، خوا دەزانێ بۆ کوێ، لە ناو قاعەیەك چوومە ناوییەوه، جلوبەرگی پیاومان بینی لە قوژبنێکا کۆکرابوونەوه.

پ: تەعزیبی تیا بوو؟

و: نا ئەو ئوم ئاڵایه لەوێ بوو بانگم کرد، وتم وەرە نان بخۆ له گەڵمانا مەترسە، تومەز ئەو سستەرە، تاوانبار کرابوو عەلا ئەساس داو دەرمان ئەنێرێ بۆ پێشمەرگه، مێردیشی ئەسیرە، کچێکی هەیه، عەرەب بوو له نەخۆشخانەی ئازادی لە کەرکووک دەوامی ئەکرد.

پ: چۆن عەرەب بوو و پەیوەندی لەگەڵ پێشمەرگەش هەبوو؟

و: ئیتر ئاوها تاوانباریان کردبوو نازانم، وتم بابە تۆ وەرە نان بخۆ لەگەڵمان، ئیتر هانمداو نانی خوارد لەگەڵمان، لە حەمام منداڵەکانم شۆری و ئەویشم بردەبان، وتم بڕۆ خۆت بشۆرە، وتی یاخوا بەر لە ئێوە من دەرچم ئێوە دەرچن من دەرنەچم ئەوساکە من چی بکەم لێرە بە تەنیا، ئەنجا ژوورێك هەبوو لەوێ دەرگاکەی کەمێك کرابوەوە، وتی نازانم ئەم ژوورە چی تیایە، وتی تا بەیانی من لە ترس ئەم ژوورە خەوم لێ ناکەوێت، وەڵڵا هەر چوومە ژوورەکە سەیرەکەم پڕی جلوبەرگە، گشتی جلی پێشمەرگەیە، نازانم شەرواڵ و تەزبێح و جەمەدانی، ئەو ژوورە پڕی شتوومەکە، غەراز هەڵدراوەتەوە پڕی ئەوێیە، وتم بابە گشتی جلوبەرگە هیچی تیا نییە، قاپییەکەم راکێشا، ئەو وتی بە خوا چەنێکە لە ترسی ئەم ژوورە نەخەوتوومە، ئەو ژێر زەمینە دوو دەرگای هەبوو، ئەلموهیم ئێمە دوانزە ڕۆژ لەوێ ماینەوە، یانزەمین ڕۆژ لە سەر دوانزەمین بانگمی کرد، ئیتر پرسیار کاکەمی کرد، وتی بێ هاوکاریت ئەکەین و دەرت ئەکەین لە زیندان، بڕۆ براکەت بێنەوە پەیمان بێت هیچی لێ نەکەین، پلەو پۆستی باشیشی بدەینێ، وتم واللە بیکەنە سەرۆك کۆماری عێراقیش من نازانم لە کوێیە، نە شوێنی ئەزانم و نە هەواڵی ئەزانم.

پ: لێتی نەپرسی چۆن گیراویت لە قادر کەرەم؟

و: وتم من لە قادرکەرەمبوومە لە میوانی کەوتوومەتە ناو ئەم شاڵاوەوە.

پ: نەپرسی چۆن ئەم عەرەبییە دەزانیت؟

و: وتم پیاوەکەم تەتەوعی جەیش بوو، لە موسەیەب فێربووم.

پ: ئەوان چۆن وا زانییان کاکەی تۆ لەوێیە، مەبەست پێشمەرگەیە؟

و: ئێ لەوە پێشتر بانگمانیان کردبوو.

پ: کێ بانگتانی کردبوو؟

و: دائیرەی ئەمن بانگمانیان کردبوو، فایلمان هەبوو لەوێ.

پ: ئێ تۆ ئێستا وا لە دەشتیت و بە خەڵکی لادێ گیراویت.

و: ئێ منیان نەبرد بۆ ئەوێ، لەوێ فایل نییە؟ سەیری ئەکەن بزانن ڕەسمییە نەجمەدین عەینەن لە ناو هین ئەنفالەکانە.

پ: ئێ قەینا خەڵکی تریش ئاوا هەبوو وەك ئێوە پیاوو براو کەسی پێشمەرگە بوو، لەوێ لە ناو ئەنفالکراوەکان؟

و: وەڵا ئاوها بانگمیان کرد.

پ: لەو مەعەسکەرە بەس تۆیان بانگ کرد؟

و: بەس منیان بانگ کرد، تەنها من خۆم و منداڵەکانم، وەڵا ئیتر زۆر هاوردی و بردی و چۆن بڵێ ببمە داردەستیان و ئیشیان بۆ بکەم، وتم وەڵڵا نە ئیش ئەتوانم بکەم نە ئەزانم براکەم لە کوێیە، وتی ئاخر ئەتگەڕێنینەوە بۆ شوێن خۆت، وتم: وەڵا ئامادەم بمنێرنەوە بۆ جێگاکەی خۆم قەیناکە، وتی: ئەبێت ئیمزای بکەیت، وەڵڵا ئیمزام کردو ناردمیانەوە بۆ شوێن خۆم .

پ: ئـــەم بانگکردنـــە پەیوەنـــدی بـــە عـــەریزەدانی کـــاك ئەحمەدەوە نەبوو، عەریزەی دابوو بۆ بەردانتان.

و: نا باسیان نەکرد کە عەریزە دراوە لە لایەن ئەحمەدەوە.

پ: یەکسەر ناردتیانـەوە بـۆ تـۆپزاوە، یـان ناردتیانـەوە بـۆ دووبز؟

و: بۆ تۆپزاوە، ئەمجا بۆ دووبز.

پ: ئەو دوانزە ڕۆژە خواردن و خەوتان چۆن بوو؟

و: بـرنج و باینجـان و کولەگـە و .. شـلە و بـرنج بـە شـێوەی گشتی، جار جارە مریشکیشیان ئەدا پێمان.

پ: هەر یەکجار لێپرسینەوەیان لەگەڵتان کرد؟

و: تـەنها ڕۆژی یـانزەمین لێپرسـینەوەی کـرد، ڕائیـد حەمیـد کردی.

پ: هیچ لە گەڵ زیندانیی دیکە قسەتان نەکرد؟

و: تەنها دایکی ئاڵا.

پ: ڕائید حەمید هەڕەشەی لێت نەکرد؟

و: هەڕەشەکەی هەر ئەوەندە بوو وتی ئەتبەینەوە بۆ زیندانی دووبز، هاوکارمان بی دەرت ئەکەین لە دووبز.

پ: کـە گەڕایتـەوە بەرپرسـانی زینـدانی دووبـز پرسـیاریان لێت نەکرد؟

و: نا من بە ئامر قاتعم نـەوت بـۆ کـوێ منیـان بـردووە، وتـم نەێنییە نابێت باس بکرێت، ئیتر ئەو ترسا.

پ: کـه چوویتـەوه زیندانییـەکان هـاتن بـۆ لات؟ پرسـیاریان نـەکرد؟

و: که بردمیانەوه هەموو ئەنفالەکان دووبز هاتنه پیریمانەوه، خـەریك بـوو بخنکێـین لـه بـەر قـەرەباڵغی، نامانـەتووانی هەناسـه بدەین، یەکپارچه هەموو هاتن بۆ پێشوازیمان.

شت فرۆشتن له دووبز نەبوو

پ: شـت فرۆشـتن هـەبوو لـه دووبـز بـه نرخـی گـران وەك نوگره سەلمان؟

و: نا نەبوو، دوکاندانان و شت فرۆشتن لـه دووبـز نـەبوو بـه هیچ جۆرێك، بڕوات بێ خەڵکێك زۆر هەبوو ژێریـان نـەبوو تـا لـه بانی بخەون، هەڵستام تەکلیفم کرد لـه رەفیـق عـەلی هـەبوو لـەوێ، مەسئولی باب نیزامەکه بوو، ئاخر ڕۆژێـك وتیـان ئـەرەوەڵا رەفیـق عـەلی هـات هـەموومان ئەترسـاین لێـی، هـات لـه بـان دیوارەکـەوه بانگمی کـرد وتـی: ڕەسـمییه تعـالی، منـیش رۆیشـتم بـۆ لای وتـی: شامل حبیب شی صیر منچ، وتم شامیل ناومـان زۆره، وتـی: شـامل حبیب، ئێ سەیر ئەکەم ئەمه ئامۆزامه، هەم مێرد ئامۆزایەك ترمـه، وتم ابن عمی وتی ده ئەو تەوسـیەی منـی کـردووه ڕەسـمییه لەوێیـه چاوت پێوه بێ، چی گەرەك بوو بـۆی بکـه، وتـی هـەردووکمان لـه دائیرەی ئەشغال پێکـەوه بووینـه برادەرمـه، کـه وای وت منـیش بـه ڕاستی زۆرم پێ خۆشبوو، هەموومانیش لێی ئەترساین، باش نەبوو

لەگەڵمان، ئیتر ئەو چۆن بڵێی ببووە وەسیت، نامەم ئەدا پێی ئەیبرد بۆ ئیلهام خوشکم لە مواد غەزائی نامەی بۆم ئەهاوردەوە لەو سەرەوە.

پ: هیچی بۆت نەئەهاورد ئەشیاومەشیا؟

و: با جلوبەرگی بۆ منداڵەکانم ئەهاورد.

پ: خەڵکی کوێ بوو ئەم رەفیق عەلییە؟ لە کوێ دادەنیشت؟ تەمەنی چەند بوو؟ بە ئەسڵ خەڵکی کوێ بوو؟

و: ماڵیان لە گەڕەکی قادسیە بوو لە ناو کەرکووک، لە پرۆسەی ئازادی کوشتیان وایان وت.

پ: ئەو ماوەی لەوێ بوون جلوبەرگتان بۆ دەهات؟

و: خەڵك کەم کەم جلی بۆ ئەهات، بە زۆری جلەکان خۆیان بوو، ئەوانەی پێوەی گیران لە کاتی ئەنفال هەر ئەوە بوو، ئیتر ئەیانشووشت و ئەیانکردەوە بەریان، من بۆ خۆم و منداڵەکانمیان ئەنارد.

پ: خەڵکی تریش هەبوون شتومەکیان بۆ بێت؟

و: خەڵکی تر هەبوو بە کەمی بۆیان ئەهات، وەك چۆن بڵێ ناتوانم هەموو قسەیەك بڵێم، ئیتر گەنج هەبوو لە برسان و بە ناچاری تاعمولی ئەکرد لەگەڵ هەندێك کەسا، چەندین کەسیشم بانگ دەکرد، تەمێمان ئەکرد، قسەم پێیان ئەکرد.

پ: بەڵام سەپاندنی برسێتی و جیاکردنەوەی خێزانەکان لە یەکتری تاوانی گەورەن، بەم هۆکارەوە ناچارکردن بە تەنازولات

لـه کـاتی زینـدانی و جیاکردنـەوەو سـەپاندنی برسـێتی و نـەهاتنی جلوبـەرگ و پێداویستی بـۆ زینـدانیان ئـەویش تـاوانێکی دیکـەی گەورەیە لە زیندانداا کراوە.

و: وایە بەڵام دەبووایە هەر خۆڕاگر بووینایـە، ئێمـە هـەموو قاعەکان بە چلەی گەرمای هاوین، لـە ژوورەوە ئـەکوڵاین، شـەوان دەرگامـان شـیش ئـەدا لـە سـەر خۆمـان، ئـەمانتوانی لـە دەرەوش بخەوین ((بەکر حوسێن حەمە حەسەن گوندی قادراوە سـەنگاو، لـە بەرنامـەی چیرۆکـی ئیـرادە دەڵێـت: جوندییـەکی مەتبـەخ جبـووری بوو، کەسێکی باش بوو، پێمی وت: ئافرەتێك لەوێیە دەیەوێت شـووم پێ بکات، تۆ وەرە لەگەڵم تەرجەمەم بۆ بکە، کچەکە وتـی: خەڵکەکـە ئەبەن، شوو بکەم باشترە لەوەی بمکوژن، رێك کەوتن کـە شـوو بـە جبووریيەکە بکات، بە نیاز بـوو، بیکاتـە نـاو مەنجـەڵی قزعەکـەوەو دەری بکات و کەسوکاری ئاگادار بکاتەوەو مارەی بکات- عەلی)).

پ: لە ناو ژنەکانا لەوێ کەس هەبوو ببێ بە بەقاڵ؟

و: لە ناو ژنەکانا یەك کەسێك هەبوو، گونیە نییە، ئەو رەفیـق عەلییە سەیرم کرد گونییەکان ئەداتە دەست ئەو کچە، گونێی بـەتاڵی سەموون، کە بۆ سەموون و شـت ئـەیانهاورد ئەیدایـە ئـەو، ئـەویش چوار چوار ئەیدایە دەم یەك و ئەی بـرد بـۆ لای ئـەوەی کـە ژێـری نییە، بە پارە ئەیفرۆشت پێی.

پ: پارەی نەبوو یان حەزی لە کاسبی بوو؟

و: کاسبی چی ئەبێ من کاسبی بکەم بە سەر ئەوانەوە، هەڵستام بە ڕەفیق عەلیم وت، وتم ڕەفیق عەلی ئەو گونیانە وا ئەیدەی بەو بیدە بە من .

پ: ئەوەشت لێی بڕی؟

و: ئا بڕیم لێی ڕاستییەکەی درۆ ناکەم، من کەسم زۆرە ئەیشۆرن ئەیدوورن، خۆم ئەڕۆم بزانم کێ نەیبێ فی سبیل الله وتم (الك اجر همینه)، بە خۆڕایی ئەمدا پێیان. بەو شێوەیە هەڵستام گونیەیەکم لێ بڕی، جەماعەت گشتیان چاك ئەکرد ئەیاندووری کێ نەیبوایە دانەیەکم ئەدا پێی بۆ ژێری بە خۆڕایی.

پ: تۆ لەوێ پارەت هەبووایە ئەتتوانی شت بکڕی؟

و: ئا جەیش شەعبییەکان بۆمیان ئەکڕی.

پ: جەیش شەعبییەك هەبوو ناوی ئەبو هەیسەم بێت، بینیبووت ؟

و: ئەبو هەیسەم وەڵا ناویم بیستووە، ئەبو حیکمەت هەبوو ،ئەبو هەیسەم، ئەبو عەلی هەموو هەبوون .

پ: ئەڵێ من شتم بردووە بۆ ئەو خەڵکەو یارمەتیم داوە، قوتی شیرم بۆیان بردووە .

و: ڕاست ئەکا، ئەزانی چۆن بوو، ئێمە تەوسیەمان ئەکرد، ئەمانوت شیر بێنە بۆ ئەو منداڵانە تازە بوونە لە دایك، پارەمان ئەدا پێیان، بەڵام ئەوەش زۆر کەم بوو، شیر زۆر بوایە ئەو حەمکە منداڵە بۆ ئەمردن!!

پ: ئەو پارەیەتان لە کوێ بوو؟

و: من پارەم بۆ ئەهات لە ماڵ ئیلهام خوشکمەوە، نالێم ڕەفیق عەلی بۆمی ئەهاورد.

پ: ئەی ئەوانی تر پارەیان هەبوو؟

و: ئەوانی تر نازانم، هەیانبوو دە هەزار دیناری ئەسڵی بەستابوو لە پشتی و هاوردیان لەگەڵ خۆیانا.

پ: کەواتە شت فرۆشتن نەبووە؟

و: شت فرۆشتن نەبوو، هەر ئەو گونیەیە هەبوو هیچی تر نەبوو، شت فرۆشتن لە دووبز نەبووە، جەیش شەعبییەکانیش ئەو تەماتەو شیرو شتانەیان کە ئەهاورد بۆمان یەك فلسیان ناخستە سەری، شتیش هەرزان بوو ئەو کات، جەیش شەعبییەکانیش خوا هەڵناگرێت، زۆریان بە ویژدان بوون بە دزی حکوومەتەوە زۆر هاوکارییان ئەکردین، زۆریان نالێم هەموو، چەم بێ چەقەڵ نابێت.

ناومان نەخوێندرایەوە

پ: کە گەیشتە ئەوێ جارێکی دیکە جەردتانیان کردەوە ؟

و: نا نا کە لە ڕێوە هاتین بەس بە حساب ئەو فایلەی نییە دراوەتە دەستیان لای زابتەکە بوو، بە حیساب فایلەکە نەفەرنەفەر ئەمانیان کردە ژوورەوە بۆ ناو قاعەکە.

پ: هەر ئەو جارە بوو؟

و: ئا بەڵێ هەر ئەو جارە بوو، ناومـان نەخوێندرایـەوە حـەتا لە کۆتایی بردمانیان بۆ تکریت.

پ: نەتزانی ژمارەی قاعەکان چەنێکە لە دووبز؟

و: نەوەڵا نەمزانی هەموو سەربازگەکە چەند قاعەیە.

پ: ژمـارەی هـەموو ئەوانـەی لـە دووبـز بـوون تەقریبـەن چەند کەس دەبوون؟

و: 7 هەزار کەس بووین.

پ: چۆن زانیت 7000 کەسن؟

و: گوێم لە ئامر سریە بوو، ئامر سریە بەرگی ئـەمنی لەبـەر بوو، بەرگی سەربازی بێ بەستنی پلەی سەربازی، ئـامر سـریە بـە ئامری وت بنووسە 7000 ژن و منداڵ عائیلە، بە گوێی خـۆم گـوێم لێ بوو.

پ: ژمارەی قاعەکان نازانیت چەند بوو؟.

و: ئێمـە 12 قاعـە بـووین، لەولاشـمانەوە 12 یـەکی دیکـە هەبوو، ژمارەی قاعەکان نازانم رێك چەند دووانزەیی بـووە، بـەڵام 24 نـەبێت ئـەوا 12ی دیکـە بخـەرە سـەری ئەوەنـدە بـووە یـان زیاتریش.

وەجبە بردن بۆ مەرگ

پ: دەڵێن دوو ژن لە دووبز ڕایانکرد، وابوو؟

و: بەڵێ، دوو ژن لەوێ ڕایانکرد، یەکێکیان ناوی خاوەر بوو خەڵك لای ئێمە بوو، کەریم باسام ئەیناسم، خاوەرو ژنێ تر خەڵك دێی فەقێ مستەفای لای سەنگاو لەگەڵیا پێکەوە ڕایانکرد.

پ: بەس ئەو دوو ژنە ڕایانکرد؟

و: ئاخر تۆ گوێ بگرە، نەیانوت باریان ئەکەن و ئەیانبەن، وتی: باجی ڕەسمی ئێمە ڕائەکەین.

پ: بۆ ئەوان لە بارکردن ئەترسان ؟

و: وتی ئەمانبەن، بەس نازانم بۆ کوێ ئەمانبەن.

پ: کەس نەیئەزانی بۆ کوێتان نەقڵ دەکەن؟

و: چاك ئەمزانی، بۆ مردن ئەمانبەن.

پ: تۆ چۆن زانیت؟

و: ئێ پێمانیان وت، وەڵاهی ئەوەی لەوێ بەرپرسی جەیش شەعبییەکان بوو، ئەو ئەیزانی، وتی خوا ڕەحمتان پێ بکات، خوا ئینشەڵا دەرگاتان لێ ئەکاتەوە، ئینشەڵا عافوویێکتان بۆ ئەدرێ.

پ: واستە هەبوو، بۆ ئەوەی یەکێ واستە بکات نەیبەن، نەقڵی نەکەن؟

و: بەڵێ واستە هەبوو، پارە بدە بۆ ئەوەی نەیبەن، حەتا پرسیاریان لە من کرد، ئەگەر پارەت هەیە، مەحاوەلە ئەکەین نەجاتت بدەین، وتم وەڵاهی پارەشمان هەبێ نەجاتی خۆم نادەم، وتم لەم خەڵکە زیاتر نیم، وتم لە گەڵ خەڵکەکە ئەمێنمەوە بۆ کوێیان ئەبەن منیش ببەن.

پ: ئەو وەجبە بردنانە چۆن چۆنی بوون چەن وەجبە خەڵکیان برد؟

و: دوو مانگی پێچوو، هاتن یەکەم قاعە ئێمە ببەن، یەکەم وەجبە هاتن بۆ ئێمە، چونکە یەکەم قاعە بووین، ئەوەی مەسئول بوو لە سەر ئێمە و فایلەکە دەورو تەسلیم ئەکا لەوێ نەبوو، بۆیە چوون بۆ قاعەکان ژوور، ئینجا ئێمە حەزەرمان وەرگرت، هەموو شەوێ ئەوەی دوو کراسی هەبووایە، سێ کراسی هەبووایە، لە بان یەکەوە ئەمانکردە بەرمان، ئاخر نەیانئەهێشت شت بەریتە ناو ئەو ئۆتۆمۆبیلەی پێی ئەتیانبرد، دوو کراس و سێ کراسمان ئەکردە بەر خۆمان و منداڵمان، خۆمان وەك بت ئەوەستاین ئەوەنە شتمان کردبووە بەرمان، ڕەق ڕائەوەستاین، نامانتووانی بە باشی بچەمێینەوە، چیمان هەبوو کردبوومانە بەر خۆمان.

پ: لای ئێوە لە چەنەم مانگەوە بردن دەستی پێکرد؟

و: مانگ و نیوێکی مابوو دەرچین دەستی پێکرد، پێشتر لە قاعەکانی ژوور بردبوویان، قاعەی کەلاریەکان، خەجێ کە دشی منە هاوسەری مام فایەقی قەواڵی بوو، خۆی و منداڵەکانیان برد، خەڵکی قەواڵین ئەوان بەرکەوتن هەموویانیان بردو نەگەڕانەوە، تا ئێستا نازانن چییان لێهات.

پ: خەجێ لە دووبز بردیان؟

و: لە دووبز بردیان بۆ گۆڕی بە کۆمەڵ، فەهیمەش دشی منە، ئەویش لە خەتێ دیکەوە گیران، ئەوانیش فەوتان، وابزانم هەر

نەهاتە دووبز، خەڵکی گوندی لەکن، ئەویشیان بە منداڵەکانییەوە بردو نەگەڕانەوە، پێش ئێمە ئەوەی برا نەگەڕایەوە، وتیان زوو دوو وەجبە کەلاریان بردووە بۆ نوگرە سەلمان، دوایی لە عافواتەکە بەربوون، دەنا ئەوانی دیکە ئەوەی برا ئیتر نەبینرانەوە، ئێمەش بە ڕێکەوت بەر لێبوردنە گشتییەکە کەوتین، لە لێواری مردن گەڕاینەوە، خۆ یەك تاکە گەنجی پیاو بەر عافوات نەکەوت، تەنانەت دوای عافواتەکەش گیرا بێت لە ناو دراوە.

پ: چەند ڕۆژ پێش ئێوە ئەوانیان برد؟

و: چەن ڕۆژ پێش ئێمە؟ وەك ڕۆژ نازانم، بەڵام چوار وەجبەیان برد، ئینجا هاتنەوە لای ئێمە، لای ئێمە لە قاعەی دوانزەوە دەستیان پێ کرد، جاری 3 قاعەیان بار دەکرد.

پ: ئەو وەجبانە چەنێ بەینیان بوو؟

و: ماوەیەکی کەم.

پ: یەعنی دایاننابوو هەر هەمووتان بەرن؟

و: دایاننابوو هەر هەموومان بەرن، یەعنی تۆ ئێستا تەسەوەر بکە ئەو مەعەسکەرە حەوت هەزار کەسی تیا بووە، لە ئاخیرا زۆر قاعە هەر دەرگایان داخرا چۆڵ بوون، گشتی وەجبە وەجبە بردیان ئیتر ئیمەیان برد بۆ تکریت، دوای ئێمە چۆڵ تریش بووبوو، نازانم ئەو دوانزە ڕۆژە کەسی تر براوە، یان نا، خۆمان و شانسمان بەر عەفو کەوتین، کراینە ناو سەیارە مقەپەتەکەشەوە، بردن بە سەیارەی مقەپەت، یانی بۆ مردن ((جەیران ساڵەح خەڵکی

گوندی تاوێرە بەرزی جەباری دەڵێت: ئێمەیان کردە سەیارەکەوە لە دووبـز عافوویـدا، دامانیـان گرتـەوەو کردمانیانـە قاعەکانـەوە بـەرەڵامانیان کـرد، بـۆ ئێوارەکـەی هێنامانیانـەوە بـۆ چەمچـەماڵ - چیرۆکـەکانی ئـەنفال- تەلـەفزیۆنی کەرکـووک، محەمـەد سـەیدە - عەلی)).

پ: وەجبەی چەند کەسیان دەبرد؟

و: قاعە قاعە ئەیانبرد، هەمووی یەکپارچە، جەڵەبی کەسیان تیا ناهێشت، یەکپارچە سواریان ئەکرد، تا مـن لـەوێ بـووم سـێ لـە قاعەکان لای ئێمە دوای بردنی ئەوانەی ناوی داخران.

پ: ئـەو وەجبانـەی بـران کەسـت لێیـان دەناسـی؟ ئەگـەر کەست دەناسی نازانی چییان لێهات؟

و: بەس خـەڵکی قـەواڵی و کۆرومـۆرم ناسـیووە، بـردران و نەهاتنەوە.

پ: بە بۆچوونـت دوای ئێـوە لـە هـەموو قاعـەکان نزیکـەی چەندیان براون؟

و: بە بڕوای من زۆرینە بەلای نیوەوە مابوون، بەڵام حەوت هەزاریش زۆرە، هەزارانیان بـرد نەگەڕانـەوە، نـازانم دوای ئێمـە، ئاخر ئێمەش سێ قاعە زۆر زیـاتر بـووین لای خۆمـان، سـێ چـۆڵ بووبوو، ئێمەش تەقریبەن چوار قاعە بووین، واتا زۆرینە بووین.

پ: پیاوێـك وتوویـەتی ژن و منـدااڵم لـە دووبـز ڕزگـار کردووە، کەس لە دووبز لە ژن و منداڵ ڕزگار کرا؟

و: کەسی وا نەبووە تەنها دوو ژن خۆیان ڕایانکرد، وەك باسم کرد، ئیتر کەس کەسی ڕزگار نەکردووە لە دووبز، ئەوەی وا بڵێت ڕاست ناکات.

پ: بۆ بردنی ئەو خەڵکە ئەمر لە کێوە دەهات؟

و: ئەمر لە سەرەوە ئەهات، ناوەکانیان لا بوو، ئامر سریەو ئامر قاتعیش نایانزانی کێ ناوی هاتووە بۆ نەقڵکردن، ناوەکان لای ئامر سریە بوو، ئەو ئەمن بوو (دووبز بەشێك بووە لە تۆپزاوە، فەرمانەکە لەوێوە هاتووە- عەلی).

پ: هیچ چوونە جێگای ئەوانەی وا دەیانیان برد؟ چییان بەجێدەهێشت؟

و: جەماعەت ئەچوون هەموو شتیان جێهێشتبوو، لە ڕایەخەوە تا ئاڵتون و مەمە شووشە و نفووس و پارەش، نایانهێشت عەلاگەیەکیش لەگەڵ خۆیان ببەن و سەرخەنە ناو سەیارە، بە دار پێیانیان بەر ئەدایەوە، بەڵام دوایی قاعەکان دائەخران، تەنانەت مەمە شوشەی منداڵیشیان لێمان سەند نەیان هێڵا لە گەڵ خۆیان بی هێنن.

پ: ئەوانەی لە کاتی بردن خەڵکەکەیان سەرئەخست، چەکداری ناو سەربازگەی دووبز بوون؟ یان لەگەڵ سەیارەکان ئەهاتن؟

و: چەکداری ناو معەسکەرەکە جەیش شەعبییەکان لە دوور ئەوەستان نزیك ناکەوتنەوە، تەنها ئامر سریەکە وتمان ئەمن بووە فایل بە دەستییەوە بوو لەگەڵیان ڕائەوەستا.

پ: ئەوانە چییان لە بەر بوو؟

و: ئەوانەی بۆ قاعەی یەك ئێمە هاتن، جلی مەدەنی لە بەریان بوو، ئەمن بوون.

پ: هەموو ئەو خەڵکەی نەقڵکران بە یەك جۆر سەیارە بردران؟

و: ئەڕێوەڵا یەك جۆر بوو، ئەزانی ئێمە هەموو ڕۆژ هەموو جلەکانمان ئەکردە بەرمان، تەنها شەوان دامانئەنا لە ترسی نەقڵکردن.

پ: ئێوە فایلەکانتان لای کێ بوو؟ ئەمن یان جەیشی شەعبی؟

و: ئامر سریە مەسئوولی سجنەکە بوو، بەرگی عەسکەری بێ پۆستی سەربازی سەوزی تۆخی لەبەر بوو.

پ: کەواتە ئەمن بووە؟

و: ئەمنەکان دەرناکەوتن، هەر جەیش شەعبییەکان لە ناومان بوون، کاری ڕۆژانەمان لای ئەوان بوو، بە عام لەگەڵمانا خراپ نەبوون.

پ: دەڵێن مەسئوول قاعەیەك بە ناوی ئایشە عەرەب وتوویەتی خەڵك ڕەمی کراوە، زیندە بە چاڵکراوە، خوشکی شەهید

ئەرپەی گەڕەکی شۆڕیجەی کەرکووک بوو، برایەکیشی لە ئەنفالەکە بە خیانەت شەهید کرا.

و: وابوو خەڵکەکەی ئەترسان، وتم پێی وڕەیان دامەگرە با نەترسن، وا مەڵێ ئیتر.

پ: بۆ پێیان دەوت ئایشە عەرەب؟

و: ئەو عەرەب نەبوو، دایکی ناوی حەلیمە و باوکی ناوی غەریب بوو، شێوەی بە عەرەبی ئەکردو عەرەبی باش ئەزانی، لە چەمچەماڵ مرد، زۆر کوردپەروەر بوو، تەنها ناوەکەی وا بوو.

گواستنەوە بۆ ئەمنی تکریت

لەم زیندانە شوومەی دووبز کە لە ڕووی کارگێڕییەوە بەشێك بووە لە زیندانی تۆپزاوە، بە هۆی زۆری ژمارەی ئەنفالکراوەکان لە ناوەڕاستی مانگی چوار بۆ ناوەڕاستی مانگی پێنج، بەشێك لە زیندانییەکانیان لێرە بۆ کاتی گونجاو گلداوەتەوە، بۆ ئەوەی دواتر بۆ لەناودانیان دەستبەکاربن، دوای ئەوەی پیاوە گەنجەکان و بەشێك لە ژن و منداڵەکانی تۆپزاوە کۆتاییان پێدێنن، کات و شوێنی گونجاو بۆ ئەمانیش دەدۆزنەوە بۆ کۆتایی پێهێنانیان، واتە ئەمان لێرە بۆ زیندە بەچاڵکردن ئامادەکرابوون.

ئەنفالکراوانی ناو زیندانی سەربازگەی دووبز بارودۆخی ژیانیان تا ڕادەیەك لە زیندانی قەڵای نوگرە سەلمان باشتر بووە لە

خواردن، ئاو، چارەسەری پزیشکی، لە گۆڕانی مردووەکان و ئەشکەنجەدان، بەڵام لێرە ئەمان لە قۆناغی ئیعدامی پێش جێبەجێکردندا بوون، ئاویان هەبووە، دەرچوونیان لە هۆڵەکان هەبووە، بەڵام ژیانی داهاتوویان دیاریکراو بووە، چاوەڕوانی جێبەجێکردنی مەرگ بوونە، لیرە ئامادە دەکران بۆ ئیعدامکردن، تا جێگای جێبەجێکردن و جەللادی جێبەجێکەر ئامادە دەکران بۆ جێبەجێکردن، سەربازگەکە هۆڵی چاوەڕوانی ئیعدام بووە.

پ: لە نەقڵکردن دەترسان ؟

و: بە عام زۆر زۆر ئەترساین، کە وتیان نەقڵن، ژنێك خەڵك زەڕایەن لە ترسا لە هۆش خۆی چوو، ئیتر لە هەموو وەجبەکان شتی وا ڕوویداوە. وەڵڵا من شەخصی خۆم نا ترسام، خەڵك تر هەبوو ئەترسا، بەڵێ وەڵڵا من چۆن بڵێی چونکە من خاوەند مەبدەئێك بووم، ترس نەبوو لە دڵی منا، ژنە دنیادیدەکان زۆریان بینیبوو، زۆریان ناترسان، ئەگەر بترسایام تاقەتم نابوو تیماری ئەو حەمکە خەڵکە بکەم، بترسایام نەم ئەتوانی خواردن بخۆم، بۆیە ناترسام.

پ: چەندی مانگ بۆ نەقڵ کردن نۆرەی ئێوە هات؟

و: وەڵا نازانێم چوار مانگ و بیست ڕۆژ لە دووبز بووین، ئیتر ئێمەیان برد بۆ تکریت، سێ ڕۆژ دوای عەفوەکە بەردراین، دوو ڕۆژ دوای جەریدەکەی حەمەد بەربووین، ڕۆژی دوای عافواتەکە حەمەد جەریدەی بۆم هێنا بڕیاری عافواتەکەی تێدا

نووسرابوو (بڕیاری 736 لـه 6-9-1988 دەرچـووه) ، ئێمـه 9-9-1988 بەربووینه، له نێوان 27-28-8 بردراوین بۆ ئەمنی تکریت.

پ: چەند ڕۆژ له تکریت بوون؟

و: به گشتی.دوانزه ڕۆژ له تکریت بووین.

پ: به چ سەیارەیەك بردران؟، چەند کەسی تیا بوو؟

و: ئەوانەی نەقڵ ئەکران، هـەموویان بـه یـەك جـۆر سـەیاره ئەبران، سەیارەکان وەك یەك بوون، ئیتر نازانم هەر ئـەو سـەیارانه بوون، یان جیا بوون، به سەیارەی موقەپەتی شین بردمانیان.

پ: ئەویش شین بوو؟ هەر ئەو نەوعه بوو که ئێوەیان پێی برد بۆ دووبز؟

و: بەڵێ هەمان ئەو جۆره بوو.

پ: چەند کەسیان له سەیارەکه کردبـوو، ئێـوه گرووپەکـەی خۆتان هەموو پێکەوه بوون؟

و: گرووپ خۆمان و زۆری دیکەشیان تێپەستا، که ڕۆیشـتین هەموو بووینه زیاتر له 65 بۆ 70 کەس .

پ: ئەو وەجبەیه به هەمووی چەند کەس بوون؟

و: ئەو وەجبەیەی ئێمه به هەمووی 750 نەفەریان برد.

پ: سەرەتا زانیتان بۆ کوێتان دەبەن؟

و: یەکەمجار نەمانزانـی، نامانزانـی مەسیرمان کوێیەو چییـه، بەڵام له ڕێگا به قیتعەی سەر شەقامەکان زانیمـان بـەرەو تکریتمـان

ئەبەن، لە نێوان بنمیچی سەیارەکەو تەنیشتەکەی بەتاڵایی هەبوو، قیتعەکانمان ئەخوێندەوە.

پ: هیچتان لەگەڵ خۆتان برد؟

و: گشت شتەکانمان بەجێهێشت، ئەوەی یەك عەلاگەی بچووکیشی پێبوایە بە دار دەیاندا لە دەستی پێیان بەرئەدایەوە.

پ: ئەو شتانەی هەتان بوو چیتان لێی کرد؟

و: لە دووبز بە جێمانهێشت، تەنها ئەوانەی بەرمان برد.

پ: هەموو شەشەکانیشتان جێهێشت، بەتانی، سەرین، دۆشەك؟

و: هەموو هەمووی، تەنها ئەوانەی بەرمان لەگەڵ خۆمان هێنا، ئەو سەیارەیەی بردمانی عەلاگەیەکی تیا نەبوو.

پ: ناو سەیارەکە وەزعتان چۆن بوو؟

و: حاڵمان نەبوو لە بەر تەنگی جێگا، لەش لە بان لەش بووین، گەرماو تەنگەنەفەسیش لەو لاوە بووەستێ، منداڵە کۆرپەکان وەزعیان خراپ بوو، بە خوا ڕێگا دوور بوایە ڕوحیان دەرناکرد دەمردن، بۆ دووبز بردمانیان دنیا ئەوسا فێنك بوو ڕێگاکە نزیکتریش بوو، بۆیە ئەوسا وا تەنگەتاو نەبووین .

پ: چەنتان پێ چوو تا گەیشتنە جێی مەبەست؟

و: نزیك دوو سەعات کەمتر بوو.

پ: سەیارەکە لە ڕێگا هیچ ڕاوەستا بۆتان، بۆ ئیسراحەت، ئاو خواردنەوە، پێداویستی منداڵ؟

و: نا نا هیچ ڕانەوەستا.

پ: هیچ چەکدار لەگەڵتان سوار بوون؟

و: لەگەڵ سایەقەکە یەکێك سوار بوو، چەکدار بە بەرگی مەدەنییەوە، ئیتر نازانم قافڵەکە چەکداری تیا بوو بێت بۆ پاراستن لەمسەرو ئەوسەر قافڵکە، ئێمە کە لە ئەمن خۆم و منداڵەکانم براینەوە بۆ دووبز دوو سەیارەی عەسکەری پڕ لە چەکدار لەگەڵمان بوون، بۆیە لێرەش هەر وا بووە.

پ: چەکی چییان پێ بوو؟، چۆن چەکەکانیان گرتبوو؟

و: تفەنگی کورت.

پ: جیاوازی چەکدارەکان چی بوو لەگەڵ ئەو چەکدارانەی بردتانیان بۆ دووبز؟

و: ئەمان بەرگیان مەدەنی بوو.

پ: کەی گەیشتنە تکریت؟

و: پێش نیوەڕۆ گەیشتین.

پ: مەعەسکەرەکە لە کوێی تکریتەوە بوو نەتانزانی؟.

و: لە ناو ئەمنی تکریت بوو.

پ: چۆن ئەزانی ئەمنی تکریت بوو؟

و: بەرێوەڵا ئەمانزانی، ئاخر دە بزانە، ئەودیوی ئەمن بوو، ئەمدیوی سجنەکە بوو، کەمێك بەینیان هەبوو، دە پانزە شەقاوێك .

پ: قاعەکان گەورە بوون؟

و: قاعەی گەورە بوو، دوو قاعە بوو ئێمەیان کردە ناوی.

پ: بانی جەمەلۆن بوو، یان چیمەنتۆ بوو؟

و: جەمەلۆن بوو.

پ: هەر ئەو دوو قاعەیەی تیابوو، یان قاعەی تریشی تیا بوو؟

و: نا ئەوەنە سەیرم ئەکرد، لەو لاوە قاعەی بچووك بچووکی تری تیا بوو، لەو لاوە لە دوورەوە، بەس ئێمەیان کردە ئەو دوو قاعەیەوە .

پ: باب نیزامی هەبوو؟

و: ئەی چۆن ئەڕێوەڵا بابی نیزامی هەبوو.

پ: چی بوون ئەوانەی لە باب نیزامەکە بوون؟

و: ئەمن بوون، ئەوانەشی کە حەرەسی ئێمە بوون، هەموویان ئەمن بوون، حەمەدی ناو بوو کوڕەکە عەرەب بوو، ئەوەی حەرەسی تایبەتیمان بوو لە بەردەم قاعەکەمان، هەتا بەو حەمەدەم وت دووان لە منداڵەکان شیریان نەمابوو، چونکە لە کاتی هێنانمان بۆ تکریت، مەمە شووشەکەیان لە دەستیان فڕێدابوو، داوام لێی کرد شیرو مەمە بۆ منداڵی قاعەکەی خۆمان پەیدا بکات، ، پێیم وت: حەمەد پارەت ئەدەمی دوو شیرم بۆ بێنە لەگەڵ دوو مەمە، وتی ئەیهێنم، بە منی ئەوت خاڵە، وتی خاڵە وەڵڵاهی ئەگەر بێت و بزانن ئیعدامم ئەکەن، وتی با نەزانن جارێ هاوردی، وتم پارەکەیت ئەدەمێ، پارەکەی وەرنەگرت لێم .

پ: ئەو دوانزە ڕۆژە، شەوو ڕۆژ هەر حەمادی حەرەستان بوو؟

و: ئەو دوانزە ڕۆژە، جگە لەو کەسی ترم نەبینی.

پ: قاعەکەتان چەند کەسی تیا بوو، ئەوەی ئێوە لێی بوون، تەقریبەن؟

و: ئێمە هەموومان 750 کەس بووین، دابەشی دووی بکە، نیوەی لە قاعەکەی دیکە بوون، نیوەشی لەملا بوون، لە قاعەکەی ئێمە.

پ: ئەی خواردنتان چۆن بوو؟

و: وەڵا خواردنمان زۆر باش بوو، ئەو دوانزە ڕۆژە خواردنیان ئەهاورد بۆمان، زۆر باش بوو، یەعنی عەجایب بوو خواردنەکەیان، بەیانیان سەموون و شووتی، نیمەڕۆیان شلەی باینجان گۆشتی تیابوو، یان شلەی کولەگە بوو ئیتر هەر شلەیەك بێت، ئێوارانیش گلاسێ لە ماستەکانیان ئەدا پێمان لەگەڵ سەموونێك، قاپیان دابوو پێمان، عەینەن وەك قاپی قوسعەی عەسکەری، من خواردنەکەم بە سەریانا دابەش ئەکرد.

پ: تۆ بەس لە قاعەکەی خۆتان خواردنت دابەش ئەکرد یان لە هەردوو قاعەکە؟

و: لە هەردوو قاعەکە من خواردنەکەم دابەش ئەکرد.

پ: بۆ تۆیان هەڵبژاردبوو؟.

و: وەڵا لەوێ معاون مودیر ئەوێ بانگمی کرد وتی: یاهو منکم یعرف عربی؟ وتم ئانی، وتی وەرە ئەم شتانەت ئەدەمێ تۆ دابەشی بکە بە سەریانا، وتم باشە.

پ: چۆن دابەشتان ئەکرد؟

و: من ئەمپرسی خێزان خێزان چەند کەسن، دە نەفەرن بە گوێرەی دە نەفەرەکە خواردنم بۆیان تێ ئەکرد، چەند کەسن چوار نەفەر، بە قەد چوارەکە خواردنم بۆیان تێ ئەکرد، ئیتر ئاوا هەر کەسەو خێزانەو بە پێی ژمارەیان، ئەگەر خواردنەکە بەشی نەکردایە داوای هی دیکەم ئەکرد، خواردنەکە باش بوو، بەڵام کەم بوو هەندێك جار بەشی هەمووی ناکرد.

پ: بە خوارنەکە تێرتان دەخوارد؟

و: بەڵێ خواردنێك باش بوو.

پ: خواردنی تکریت باشتر بوو یان دووبز؟

و: تکریت باشتر بوو.

پ: کێ خواردنەکەی بۆتان دەهێنا؟

و: وەك دووبز نەبوو لە معەسکەرەوە بێت، ئەمە ئەمن بۆمانی ئەیهێنا.

پ: دەتانزانی خواردنی پێش مردنە؟

و: من ئەمزانی، بەڵام مەجبوور بووین دڵی خۆمان بدەینەوە، مرۆڤ حەزی لە ژیانە تا کۆتایی دێت.

پ: شەوان دەرگایان لێتان دا دەخست؟

و: بەڵێ دەرگا داخراو بوو شەوو ڕۆژ هەموو کات، شەوو ڕۆژ داخراو بوو، بەس من نەبێ حوڕیەتیان دابووپێم، کوڕەکە حەمەد حەرەسەکە دایم لە بەر دەرگا بوو، من دەرچوومایە دەرەوە ئاسایی بوو منداڵەکانم ببردایە، عەینەن هەموو ئەیانمبرد وەك چۆن وەجبە وەجبە، وەڵا هەر بیاندایە لە دەرگا بیانوتایە گەڕەکمانە بچین بۆ ئاو دەست ئیتر دەرگایان ئەکردەوە، حەمامی لێ نەبوو نازانم ئیتر حەوشیش نەبوو، دەرچوونە دەرەوە نەبوو بۆ ناو حەوشە.

پ: ئەدی خۆشووشتنیش نەبوو؟

و: ئەو دوانزە ڕۆژە لەوێ، هیچ خۆمان نەشووشت، بەس دەموچاومان دەشووشت من دەیانم برد، پەڕوپاتاڵی منداڵیش دەشۆراو ژنەکان دەیانهێنا دەیانشووشت.

پ: لێدان هەبوو؟

و: نا.

پ: منداڵ مردن هەبوو؟

و: مردن نەبوو، ئەوەندەی ئێمە لەوێ بووین هیچ کەس نەمرد، نە منداڵ نە گەورە.

پ: ئەی ئەو دوانزە ڕۆژە منداڵ لە دایك بوون، نەخۆش کەوتنی مەترسیدار نەبوو؟

و: ئەویش نەبوو، نەخۆشی تیابوو، یەکێکی کوڕەکەی خۆم بوو، یەعنی بمانیانبردایە بۆ نوگرە سەلمان بۆ مردن بوو لە ڕێگا

بەرگەی گەرماو برسێتیان ناگرت لەو ڕێگا دوورو درێژە، لاوازو بێ هێز بووبوون .

پ: ناو نووسین، جەردکردن، ئەڵێم جەرد کردن نەبوو ؟ ناو نووسین، لە تکریت جارێکی دیکە جەرد نەکرانەوە؟.

و: نا نا نەبوو.

پ: کە هێناتانیان بۆ تکریت هەر نەبوو، کە ویستیان بتانبەن بۆ زیندە بەچاڵکردن هەر نەبوو؟

و: با با چۆن لە هاتن و بردن جەرد کردن هەبوو، دەورو تەسلیم کراین بەس ڕۆژانە نەبوو.

گەڕانەوە لە مردن

پ: چۆن ئاگادار کرانەوە بۆ بردن؟

و: ئاخر کەڕەت هەشتەم ڕۆژمان لەوێ وتی بە من پێیان بڵی ئێمە دێین ئەوەی پارەی پێیە ئەوەی ئاڵتونی پێیە گشتی ئێمە ناوتان ئەنووسین، زەرف دائەنێین، ئاڵتون و پارەکەتان دانێن لە بان مێزەکە، ئەیکەنە ناو زەرفێك لە بانی ناوتان ئەنووسین، مەسەلەن ئەم زەرفە هی ڕەسمییەیە بۆتان هەڵیئەگرین.

پ: کێ پێتی وت؟.

و: معاون مودیر ئەمن.

پ: معاون ئەمن نەیوت سبەی بۆ کوێتان دەبەن؟

و: وتی ئەتانبەین بۆ مجەمەع.

پ: ئەی بۆ تەفتیش کردنی ژنان چی وت؟

و: هەڕەشەی کرد بۆ تەفتیشکردن بە ئافرەتی ئەمن، وتی ئەیانهێنم هەمووتان تەفتیش بکات، هیچ مەشارنەوە، بەڵام نەیهێناو بەس ترساندمانی، بەینمان کەمبوو لە گەڵ دائیرەی ئەمن، تەنها دەڕابەیەك لە نێوانمان بوو، قابیلە ئەوێ ژنی تیا نەبووبێت.

پ: دوای ئەوە ئەشیاکانتان دانا ؟

و: ئەشیاکان بۆ بەیانی مێزو کورسییان دانا، ئیتر ڕۆیشتمە لای مێزەکە موترەجم بووم، هەبوو گوارە لە گوێچکی ئاوها ڕایانئەکێشا بە زۆر دایانئەکەند لە گوێچکەیان خوێنیان لێ ئەهات ئەیانکردە برین، ئیتر من وتم دەستی لێ مەدەن، خۆم دەری ئەکەم لە گوێچکی، ئیتر هێواش هێواش گوارەکانم دائەکەندو ئەوەی لە گوێچکەی بووایە، هەندێکیان بە مووس گوارەکانم لە گوێیان دەرئەهێنا عەیب نەبێت.

پ: ئەی باشە ئالّتوونیان لە تۆپزاوە لێتان نەسەندبوو یان لە دووبز؟

و: نا نا لێمانیان نەسەندبوو، هەتا هاتینە تکریت، لەوێ لێمانیان سەند.

پ: هەموو شتەکانتان پێ بوو؟

و: گشتیمان پێ بوو.

پ: جنسیەو شتیش؟

و: هـەووی هـەموویمان پـێ بـوو ئەوانـەی لـە گیرفانمـان جێگایان بووبووەوە .

پ: ئەو شتانەی لێتانیان ئەسەند ئەیانیان نووسی؟

و: بـەڵێ ئەیاننووسـی، ئـەیانکردە نـاو زەرف و لـە بـانی ئەیاننووسی نموونە رسمییە نەجمەدین محێدین، هـەر نەفـەرێك بـە جیا زەرفی هەبوو، گشتیان ئەکردە ناو گونیەیـەك، بـۆ ئـەوەی ئێمـە شك نەخەینـە سـەریان، توومـەزە ئەمـە بـۆ ئەوەیـە ئێمـە نەبـەن بـۆ مردن، ئەمانـە بـۆ خۆیـان دوایـی لـە بـەین خۆیانـا دابەشـی ئەکـەن، گشتی سەرتاپا ئەوەی پێمان بوو کرایە نـاو زەرف و گونییـەوە هـی هەموومان، ئەنجا ئەو خەڵکە ئەو کاتە هاتنە لام وتیان چی بکـەین؟، ئەو ئەیوت من ئەوەنە پـارەم پێیـە، یـەکێ دیکـە ئـەیوت مـن ئەوەنـە پـارەو ئەوەنـە ئـاڵتونم پێیـە چـی بکـەم؟، کێشـەکە قـورس بـوو چارەسەری هەموو ئەمانە، زۆریشـی داوای ڕێنوێنییـان لـێم ئـەکرد کە ڕێگایان پێ نیشان بدەم، پێی بڵێم ئەوەنە پـارە مـەدە، دوایـی پێـی بگرن و بڵێ وەڵا باجی ڕەسمییە وای وت، ئـێ مـن تـەعزیب ئـەدەن لە جیاتی ئەو، وا نییە؟

پ: بـەڵێ وایـە، ئـێ چیـت کـرد، کێشـەکەت چـۆن بۆیـان چارەسەر کرد؟

و: بـە ناڕاسـتەوخۆ پێیـانم وت، وتـم وەڵـڵا ئێـوە خۆتـان بەرپرسن لە سەر خۆتان، بەس ئەوەی ئێمە وتم هەر یەکی دە دینـار دانەنێین حەڵقەکـەی دەستمیش دیـارە، حەڵقەکـەش دانـەنێم لـە گـەڵ

سەعاتەکە، ئیتر ئەوەی دیکە پارەو مارەت پێ بێ هەڵی ئەگرین، ئێوە خۆتان تەحەمول مەسئولیات ئەکەن، هەڵی ئەگرن، هەڵی ناگرن خۆتان ئەزانن، بەو شێوەیە پێیانم وت، ئیتر ئەوەی عەقڵی بێ هەڵیگرتبوو، ئەوەشی عەقڵی نەبووە ڕێك کردویەتییە ناو زەرفەکە تەواو، وەڵا دەرپێ کورتمان دروستکردووە بە پارچە گونیەو پارچە خێمە لەو ناوە کەوتبوو بۆ شاردنەوەی پارەی خەڵك، هەڵیان دەکێشا دەیانکردە پێیان پارەیان تیا دەشاردەوە.

پ: هەستتان بە هیچ نەکرد ئەم شتانەتان لێ ئەسەنن شتێك بێت ڕوو بدات؟.

و: من ئەمزانی .

پ: ئەو دوانزە ڕۆژە وەجبەی دیکەیان لە دووبزەوە نەهێنا بۆ ئەوێ؟

و: نا نا نابێت ئێمە بڕۆین تەواو بین، ئەنجا وەجبەی دیکە بێنن، وەڵا ئیتر ئێمە لە ڕۆژی نۆیەم قەرارەکە دەرچوو عافوو کراین، نا هیچ نەهات، بەینەکانم نازانی، لەوانەیە بۆ جێگای تر بردرابێتن، مەرج نییە تەنها بۆ تکریت هێنرابێتن، لەو جنووبە سەحرا زۆر بوو بۆ زیندە بەچاڵکردنمان، دوای نەقڵکردنمان من ئیتر ئاگام لە دووبز نەما.

پ: کەی سەیارەکانیان هێنا؟

و: ڕۆژی دوایی بۆ عەسرەکەی سەیارەیان هێنا.

پ: کاتژمێر چەند سەیارەکان هاتن؟

و: دوای عەسرەکەی بوو بەرەو خۆرئاوا بوون ئەچوو، چونکە کە گەڕاینەوە ئەوجا خواردنی شەومان بۆ هات.

پ: ئێوە ئەڵێن ناوتانیان خوێندۆتەوە ئەو وەجبەیە بۆ بردن.

و: نەك هەر ئەوەندە، چوومانە ناو سەیارەکەش بۆ ئەوەی بمانبەن بۆ ئەو جێگایەی دیارییان کردبوو بۆمان زیندە بەچاڵ بکرێین، دیارە چاڵەکەشمان بۆ حازر کرابوو، یەکێك لە ئافرەتەکان پەروینی ناو بوو، خەڵکی جەباری لای خۆمان بوو، ناو باوکی غەڵەت بوو .

پ: خەڵك کوێ بوو ئەو پەروینە؟

و: خەڵك جەباری بوو شێخ جگیری، ناوەکەیان پێوانە و کێشانەیان ئەکرد، یانی هێنان و بردنیان بۆ ئەکرد.

پ: ئەتناسی؟.

و: ناوەڵا وەك شەخصی ناناسم، پێوانەو کێشانەیان کرد بۆ ناوەکەی بۆ باوکی دەڵێن خەڵکی شێخ جیری بووە، سجنیان هاوردو سجنیان برد لەم هینە بووین دواکەوتین، سەیارەیەك لە دائیرەی ئەمن لە دەرگاکە هاتە ژوورەوە، سەیارەیەك سپی بوو هاتە ژوورەوە، وەك وتم پێش خۆرئاوا بوون هاتن .

جماعەتەکە پەروینیان لەوێ جێهێشت چوونە لای ئەو سەیارەیە، لەوێ وەرقەیەکیان دەرکرد پێشانیان دا وتیان ئەوانەی وا

نەیانتان بردووە با بگەڕێنەوە، هەتا لە ناو سەیارە بووین، وتیان دابەزن بگەڕێنەوە بەیانی قەرارتان بۆ دەرچووە.

پ: پەروین لە دووبز لە قاعەکەی تۆ نەبوو؟

و: نا لە قاعەکەی ئێمە نەبوو

پ: دەبووایە پەروینتان بدۆزیایەتەوە، ئەو 750 کەسی لە مردن رزگار کرد، ئێستا چیرۆکی مردنتان بۆ ئێمە دەگێڕنەوە، با هەموو پێکەوە بیدۆزینەوەو ڕێزلێنانی بۆ بکەین.

و: ئێمە کە هاتینەوە کەوتینە ناو موشکیلەی خۆمانەوەو بیریشمان لەوە نەکردبووەوە.

پ: دوای ئەوە چییان لێتان کرد؟

و: ئیتر دابەزیمان، هەندێکی لە هۆش خۆی چوو بوو، کەسمان ئاسایی نەبووین، هەموو ڕوح لە گیانمان نەمابوو.

پ: ئەوانە بۆ لە هۆش خۆیان چووبوون؟

و: زۆریان لە ترسا ، کە دامانیانگرت بینیمان هەر ژنەو لە هۆش خۆی چووە، ئیسعافیان هێنا بردیانیان بۆ خەستەخانە شەو هێنایانیانەوە، مغەزیان بۆیان دەبەست، فەریدەمان لەگەڵا بوو هەر زمانی بەسترا.

پ: ئەدی تۆو جەماعەتەکەت؟

و: وەڵا سەیارەکەی ئێمە دیسان زیاتر لە 65 کەسی تیا بوو، بەڵآم ئەشیامان هیچ پێ نەبوو، جەماعەت خۆمان من و چوار منالّەکەم و سەدریە هاوسەری ئەمین شوبرام و منداڵەکانی قەدریە

و شەیماو سەبری و سالار، رەحمە خوشکی ئەحمەدو نەسرین هاوسەری مەحمود و منداڵەکانی مهاباد ئاوات و گۆران و چۆمان، هەروەها نوسرەت و منداڵەکانی و نەهید خۆی و منداڵەکانی هاوسەرەکانیان خاڵۆزاو میمکزای من بوون ، عەتیەو سێ کچی و نەسرینیش خۆی کوڕەکەی، شتێکم لە یاد کرد لە قاعەکەی ئێمە لە دووبز 3 منداڵ لە دایك ببوون، دوو منداڵیش مردن بۆ ئاگاداریت، نەسرین هاوسەری ئیبراهیم عەزیز منداڵی بوو، لە گەڵ عەتیە پیاوەکانیان بران، ئێمە هەموو لە ناو ئەو سەیارەیە بووین.

پ: کەی ناوی تۆیان خوێندەوە بۆ بردن بۆ گۆڕە بە کۆمەڵەکان؟

و: یەکەم کەس من و منداڵەکانم ناومان خوێنرایەوە بۆ مردن لە تکریت.

پ: کە عەفوەکە هات، دەم و چاوی ئەمنەکانت چۆن خوێندەوە؟، پێیان خۆش بوو، یان تۆڕە بوونیان پێوە دیار بوو؟.

و: زۆریان پێ ناخۆش بوو، بە تایبەت ئەوانەی پارەو شتەکانیان لێمانسەند، خۆیان بۆی حازرکردبوو تاڵانی بکەن. کە دابەزیمان حەمەد ئەو ئەمنەکە کە دەیان وت مفەوەزە، هاتە لام وتی (خالە انشائەالله تتلعون من سجن قرار من صدام حسین باجر او عکبە) .

پ: ئەو هەموو تەرجەمەو خواردن دابەشکردن و دەرزی لێدان و مامانی و پەرستارییەی کردت، دادتی نەدا یەکەم کەسیش سوارکرایت بۆ مردن؟

و: ئەرێوەڵا.

پ: لە کام زیندان بە تەواوی یەکلا بوویتەوە ئێوە بۆ مردنن؟

و: لە زیندانی تکریت بە تەواوی یەکلا بوومەوە چارەنووسمان مردنە، بەڵام ڕۆژمان تەواو نەبووبوو.

پ: دوای ئەوە هێناتانیانەوە بۆ کوێ؟

و: دوای ئەوە هێنامیانیانەوە بۆ قاعەکان خۆمان، بەڵام ئیتر شەوو ڕۆژ دەرگا کراوە بوو، ئەو ژنانەشی بوورابوونەوە ئیسعاف بردبوویانی بۆ خەستەخانە شەو گەڕاندیانیانەوە بۆ قاعەکان، هەندێکیان موغەزی بە قەدیانەوە هەڵواسرابوو.

پ: ئەو ئێوارەیەی گەڕاندتانیانەوە، خواردنیان بۆتان هێنا؟

و: هێنایان بەس من دابەشم نەکرد وەك چۆن دەڵێن وەك مانگرتنێك، بۆیە کەمی کرد.

پ: کە دابەشت نەکرد تووڕە نەبوون لێت؟

و: تووڕە نەبوو، بەڵام وتی بۆ ناتوانی دابەشی بکەیت، وتم ئێوە ئێمەتان کوشت، وتی ئەگەر ئێوەمان ببردایە بۆ مجەمەع چیتان ئەکرد، وتم مجەمەعی ئێوە عەرعەرە.

پ: دوای ئەوە تەلەفزیۆنیان بۆتان دانەنا، یان جەریدەتان بۆ بهێنن بڕیاری لێبووردنە گشتییەکەی تیا بێت؟

و: حەمەد ڕۆژی دوواتر جەریدەی بۆمان هێنا، وتی خزمەکەی تۆ شمولی ناکات ئاخر لە جنسیەکەم نووسرابوو تاڵەبانی، منیش وتم با شمولی تاڵەبانی نەکات، ئەمجا ئەو لە ئەمەریکا پای ناوەتە سەر پێوە.

پ: چەند ڕۆژ دوای جەریدەکەی حەمەد ئازادکران؟.

و: دوو ڕۆژ دوای جەریدەکە بەردراین.

ڕزگاربوون لە ئەنفال

پ: کەی ئۆتۆمبیل هات بۆ بەردانتان؟

و: دوای نانی بەیانی، پاسەکان هاتن بۆ ئەوەی بمانبەنەوە بۆ کوردستان.

پ: بۆ بەردان جەردتانیان کردەوە؟.

و: ئەڕێوەڵا، بە ناو خێزان خێزان خراینە ناو سەیارەکە، عەسکەرێکیش بە چەکەوە لەگەڵمان سوار بوو، تاکو گەیشتینە عەربەت لە لای سایەقەوە سوار بووبوو.

پ: بە سەیارەی چی ئێوەیان بردەوە؟، هەموو تانیان پێکەوە بردەوە بۆ بەردان؟

و: هەموومان هەر 750 کەسەکە، سەیارەیەك گەورە هەموو چوار دەوری جام بوو، سەیارەکە لە پاسە سوورە مەسڵەحەکان جاران گەورەتر بوو، نازانم چەند سەیارە بووین، هەموومانیان پێکەوە برد.

پ: ئێوەیان هێنایەوە بۆ تۆپزاوە کە بەردران؟

و: نا تا گەیشتینە عەرەبەت پاسەکە رانەوەستا.

پ: تۆ چەندەم کەس بۆ بەربوون سوار بوویت؟

و: وتیان گەردنمان ئازا بکە، بۆ ناردنەکە یەکەم کەس بوویت، ئێستاش یەکەم کەس سوار ببە.

پ: چەن سەیارە بوون ئێوە؟

و: نازانم چەند سەیارە بووین .

پ: عەسکەرەکە چییان وت؟

و: داوایان کرد چەپڵە لێبدەین بۆ بەربوونمان.

پ: کەس چەپڵەی لێ دا؟

و: هەبوو زیاتر منداڵەکان، هێشتا نامانەزانی قوڕمان بۆ گیراوەتەوە، ئاگامان لەوە نەبوو چ کارەساتێك قەوماوە.

پ: یەکەمجار ئێوەی هێنایەوە بۆ کوێ ؟

و: یەکسەر بردمانیان بۆ کەرکووک، لە کەرکووکەوە بردمانیان بۆ چەمچەماڵ، لە چەمچەماڵەوە بۆ سلێمانی، لە سلێمانییەوە بۆ عەرەبەت، لە عەرەبەت دابەشمانیان کرد، ئەوەی خەڵکی کەلار بوو بۆ کەلار ڕۆیی، ئەوەی خەڵکی چەمچەماڵ و

کەرکووک بوو بۆ چەمچەماڵ بردیان، ئەوەی زەڕایەن بوو بۆ زەڕایەن، ئاخر یەك دوو ماڵی زەڕایەنیشمان لەگەڵ بوو، نازانم لە کوێ گیرابوون.

پ: زۆربەی ئەوانەی ئازادکراون هێنراونەتە تۆپزاوە؟

و: ئێ ئاخر وەجبە وەجبەیە ئیتر هەر کەس خۆی و هینی خۆی.

پ: وەرەقەی بەربوونت ماوە هی ئەو کاتە؟

و: نا وەڵاهی ئەو کاتە لە 1991 گشتی تەواو بوو، بە ماڵەوە بە هینەوە گشتی ڕۆیی و فەرهود کرا، لەوانەیە ئەوانەی لەگەڵم بوون مابێتیان.

پ: کێی تر لەوێ لەگەڵتانا بوو لە ناو پاسەکە لە کاتی بەربوونەکە؟

و: ئەی ماڵ خەزوورانم گشتیان لەگەڵما بوون.

پ: کاك ئەحمەدت بینییەوە؟.

و: تۆ بزانە لە چەمچەماڵ ئەحمەد سەیارەی گرت بە 40 دینار کەوتە دووامان، بەرگ عەسکەری لەبەر بوو، لەوێ لە عەربەت گەیشت پێمان، لەگەڵمان هاتە ژوورەوە .

پ: کە منداڵەکانی بینی چی کرد؟

و: ئەو کاتە جلی عەسکەری لەبەر بوو، دەوامی خۆی ئەکرد، باوەشی دا لێیان، تەوقەی لەگەڵ هەموومان کرد.

پ: چۆن زانیبووی ئێوە بەردەبن؟

و: عافو عام بوو بۆیە زانی.

پ: لە خێزانەکەی ئێوە چەند کەستان نەگەڕانەوە؟

و: 13 کەسمان نەگەڕانەوە، جگە لە خزمانی دیکە زۆر نەگەڕانەوە، کاکە ئەمین (49 ساڵ)، کاکە مەحموود (37 ساڵ) ، فەهیمە و منداڵەکانی، خەجێ و منداڵەکانی، حەمەجان عەزیز نەجمەدین (19 ساڵ)، ئەمەنە لە خێزانەکەی خۆمان نەگەڕانەوە.

پ: ئیتر دوای ئەوە ژیانتان لە چەمچەماڵ بردە سەر.

و: ناوەڵا من هاتمەوە کەرکووک .

پ: چۆن هاتیتەوە بۆ کەرکووک؟

و: خانوو حەوشمان حجز بوون، چووینە ماڵ خوشکمان، چوومە ماڵ شێخ عەتا، شێخ عەتا تاڵەبانی پەیوەندی کرد بە کاك موکەڕەم تاڵەبانییەوە، بەو قەرارەی ناو ئەحمەدی تیایە خانووەکەیان بۆمان گەڕاندەوە، ئیتر دوای زیاتر لە مانگێك گەڕاینەوە ماڵەکەی خۆمان لە کەرکووک.

پ: ئەی ماڵی ئاغای خەزورت کەوتنە کوێ؟

و: کەوتنە چەمچەماڵ، چەشمە بەردینە لای خانووی مەڕەکە، زەوییان دا پێیان، بە بلۆك خانوویان بۆ خۆیان دڕووست کردو چوونە ناوی.

پ: وەك ئەو عالەمە؟، ئەنفال جیاوازی چینایەتی نەهێشت، ئاغا و جووتیار پێکەوە بۆ گۆڕی بە کۆمەڵ.

و: وایە .

گەڕاندنەوەی ئاڵتون و ئەشیاکانمان

پ: ئەشیاکانتان ئەوانەی ناو زەرف و گوونییەکەی تکریت، خوران، یان وەرتانگرتەوە؟.

و: ئینجا بزانە بۆ ئاڵتوونەکان کە چۆن دەرم کرد بۆیان، هاتین بۆ چەمچەماڵ بۆ بەیانییەکەی ڕۆیشتین بۆ بینایەی قایمقام، خەڵك هەبوو ئەیووت باجی ڕەسمییە چی بکەین بۆ ئاڵتوونەکان، چی بکەین بۆ پارەکانمان، سێ چواریکم هاندا وتم بڕۆن بە قایمقام بڵێن ئەی ئاڵتونەکەمان کەی ئەدەنەوە، کەی پارەکانمان؟ ئیتر ئەو تووڕە ئەبێت ئەڵێ ئاڵتون چی، پارەی چی؟، من ئەڕۆم قسەی لەگەڵ ئەکەم و تێی ئەگەیەنم، وەڵڵا ئیتر ئاوا وەستابووم، ڕۆیی پێیانی وت ژنێك، ئیتر خۆت ئەزانی عەشایەر چۆنە، یەکسەر چووە لای، وتی جەنابی قایمقام کەی پارەکەمان ئەدەنەوە، کەی ئاڵتونەکانمان ئەدەنەوە؟ ئەویش لە وەڵامدا وتی: پارەی چی؟، ئاڵتونی چی؟ بڕۆ دەرەوە، منیش وتم: جەنابی قایمقام ڕووخسەت ئەدەی چوار قسەت لە گەڵا بکەم؟ وتی: فەرموو وەڵا ئیتر یەکسەر چوومە پێشەوەو وتم: بابە لە تکریت ئاڵتون و پارەیان لێمان سەند، کردوویانەتە ناو زەرف و لە بانی ناو خاوەنەکەی نووسراوە، نەیانزانی ئێمە بەر ئەبین، وایان ئەزانی ئێمە ئەڕۆین ئەمانکوژن، بۆ ئەوەی ئەو پارەو ئاڵتونە بۆ خۆیان بە جێبمێنێ، وتی: لە تکریت؟

وتم: بەڵێ، وتی: باشە ئێوە بڕۆن ئەگەر هاوردمانەوە بانگەوازتان بۆ ئەکەین، وەڵا دوای هەفتەیەك بانگەوازیان کرد کێ ئاڵتون یان پارەی لە تکریت لێسەنراوە با بێت بۆ قائیمقامیەت، وەڵا کاتێ چوومان چۆن کردبوویانە ناو زەرفەکە ئاوها یەك بە یەك دایانەوە پێمان.

پ: هیچ نوقستانی نەبوو؟

و: هیچ نوقسانی نەبوو گشتی لە ناو زەرفەکە بوو، ئەمەنە نوقسانی نەبوو هەر بە گونییەکەوە وەك خۆی هاوردبوویانەوە.

کۆتایی

گەڕانەوەی زیندانیانی ئەنفال بۆ کوردستان، کارەساتەکەی گەورەتر بوو لە زیندانی بوونەکەیان، ئەگەر لە زیندانەکان ژیان لە سەر زەوییە ڕەقوتەقەکەش بووایە، بێجێگای بن و بان، بە تەنها نانە ڕەق و ئاویش خواردنیان بووایە، ئەوا ئومێدێکیان هەبوو ڕۆژێك کەسوکارەکەیان ببیننەوە، جێگایەکیان هەبوو ژیانە مەرگاوییەکەی لێ ببەنە سەر، ئەگەر زیندانیش بوو لە ژێر ڕەحمەتی قامچی حەجاجیش بووایە، وەلێ کە هاتنەوە نە پیاو، کوڕ، باوك ، خوشك، منداڵ و برا مابوو، نە بستە زەوییەکیش هەبوو لە سەری درێژە بە ژیان بدەن، لە گەڵ هاتنەوەکان ئومێدو هیواکان کووژانەوە، هەر ئەوەندە بوو بڵێین بەخێر بێنەوە بۆ مەرگ بە ئێش و ئازارەوە.

تاکو لەوێ بوون منداڵەکان نایانزانی پێیان دەڵێن هەتیو، ژنەکانیش بێوەژن، باوکەکان تاقانە و بێ ماڵ و حاڵ، نایانزانی ڕۆژێك دێت ئەوانەی باوك و برا و کەسوکاریانیان ئەنفال کرد دەبنە خاوەند دیوەخان و دەسەڵاتیان سەدان جاری سەردەمی ئەنفالکردنەکە زیاد دەکات، نەیانئەزانی دەبێت دایکیان دەسکەنە بکات، سواڵ بکات، ڕۆژانە بیست کاتژمێر کار بکات بۆ ئەوەی تەنها ئەوان سەموونەکەو ئاوەکە بخۆن، نەیانئەزانی ئیتر قوتابخانە

نابیننەوە، جەژن ناکەن، گۆشت و جلی تازە نابینن، لە ڕۆژانی باوکدا بە دیار وێنە کۆنەکانی باوکیانەوە دەگرییێن، نایانزانی نەنکیان ئیتر سەموون و خەیار و تەماتە قەت ناخوات، نەیانئەزانی دێنەوە بۆ دۆزەخی ئەنفال ..... بەخێر بێنەوە ئازیزانم بۆ جەهەننەم، ئەنفال ئەگەر زیندانەکەی لە تۆپزاوەو دووبزو تکریت و نوگرە سەلمان بوو، دۆزەخەکەشی لێرە لە ڕزگاری، شۆڕش، کۆیەو جێژنیکان و بەرحوشترو بەنی سەڵاوەو دارەتووو قوشتەپە و باینجانە.

پێرست:

ز	بابەت	لاپەڕە
1	پێشەکی	7
2	ڕەسمییە کێیە؟	11
3	تێکەڵاوبوونی مام سااڵح بە سیاسەت	16
4	سەرکەوتنی شۆڕش	19
5	چوون بۆ قوتابخانە	22
6	سەرپەرشتی کردنی ماڵەوە	29
7	بوومە ئەندامی حیزب	31
8	تەتەرەکەی حیزب	47
9	هاوسەرگیری	52
10	بارکردن بۆ قەزای موسەیەب	58
11	چوونی مام سااڵح بۆ شاخ	65
12	هاتنەوەی کاکەم بۆ ناو کەرکووک	70
13	چۆن فێری دەرزی لێدان بووم؟	74
14	مامە ڕیشە داڵدەیانی دا	75
15	بەرەو الدێ	76
16	نەفرەت لە براکوژی	80
17	بەرەو ئەنفال	86
18	دەرچوون لە کەریم باسام	89
19	گەیشتنە قادر کەرەم	100
20	لە ناو قادر کەرەمین	102
21	ئەوانەی لە بیر ناکرێن	105
22	چوون بۆ مجەمەعەکەی قادرکەرەم	109
23	لە بەر ئەوان ئەفالکراین	116

24	ڕێگرتنی شێخ موعتەسەم لە بردنمان	118
25	لیواکەی چەمچەماڵ	123
26	بەرەو کەرکووک	124
27	گەیشتنە جەهەنەمی تۆپزاوە	126
28	بەرەو سەربازگەی دووبز	141
29	کارەبا کووژاندنەوە	145
30	یەکەم شەومان لە قاعەکەی دووبز	148
31	یەکەم وەجبە بووین لە دووبز	153
32	خواردنمان	156
33	مردن	159
34	خۆ شووشتن	165
35	مامانی	167
36	پەرستاری	172
37	ڕابەری مانگرتنەکەی دووبز	184
38	جەژنی نامووراديمان کرد	190
39	منداڵە بێسەرپەرشتەکان	191
40	بردن بۆ ئەمنی کەرکووک	194
41	شت فرۆشتن لە دووبز نەبوو	200
42	ناومان نەخۆێندرایەوە	204
43	وەجبە بردن بۆ مەرگ	205
44	گواستنەوە بۆ ئەمنی تکریت	212
45	گەڕانەوە لە مردن	221
46	رزگاربوون لە ئەنفال	229
47	گەڕاندنەوەی ئاڵتون و ئەشیاکانمان	233
48	کۆتایی	234
48	وێنە و بەڵگەنامەکان	239

ئەلبوومی وێنەکان:

خەڵات ئەحمەد نەجمەدین

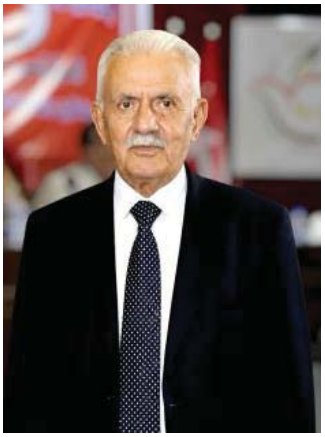
ئومێد ئەحمەد نەجمەدین

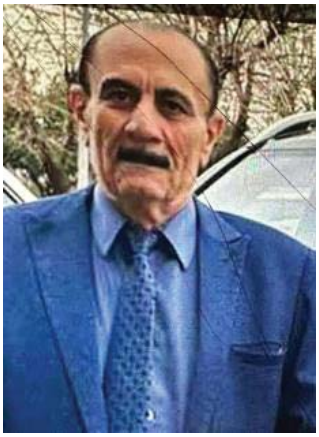
هەژار ئەحمەد نەجمەدین

بەشدار ئەحمەد نەجمەدین

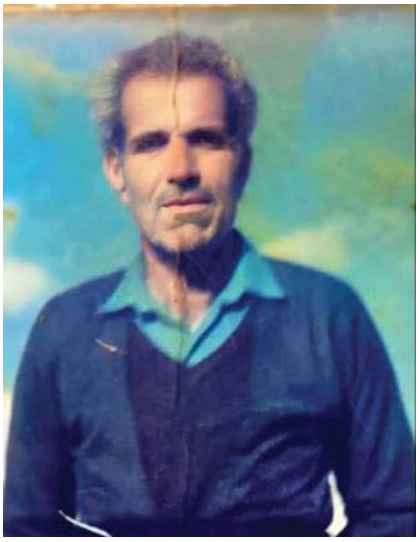
هاوڕێ مام سالّح

کەمالّ مەجید

هاوڕێ شوانە

فەریق عەبدولّا

ڕەسمییە، ئیلهام و ئەمیرە

نەجمە عەزیز

سەعدیە عەزیز

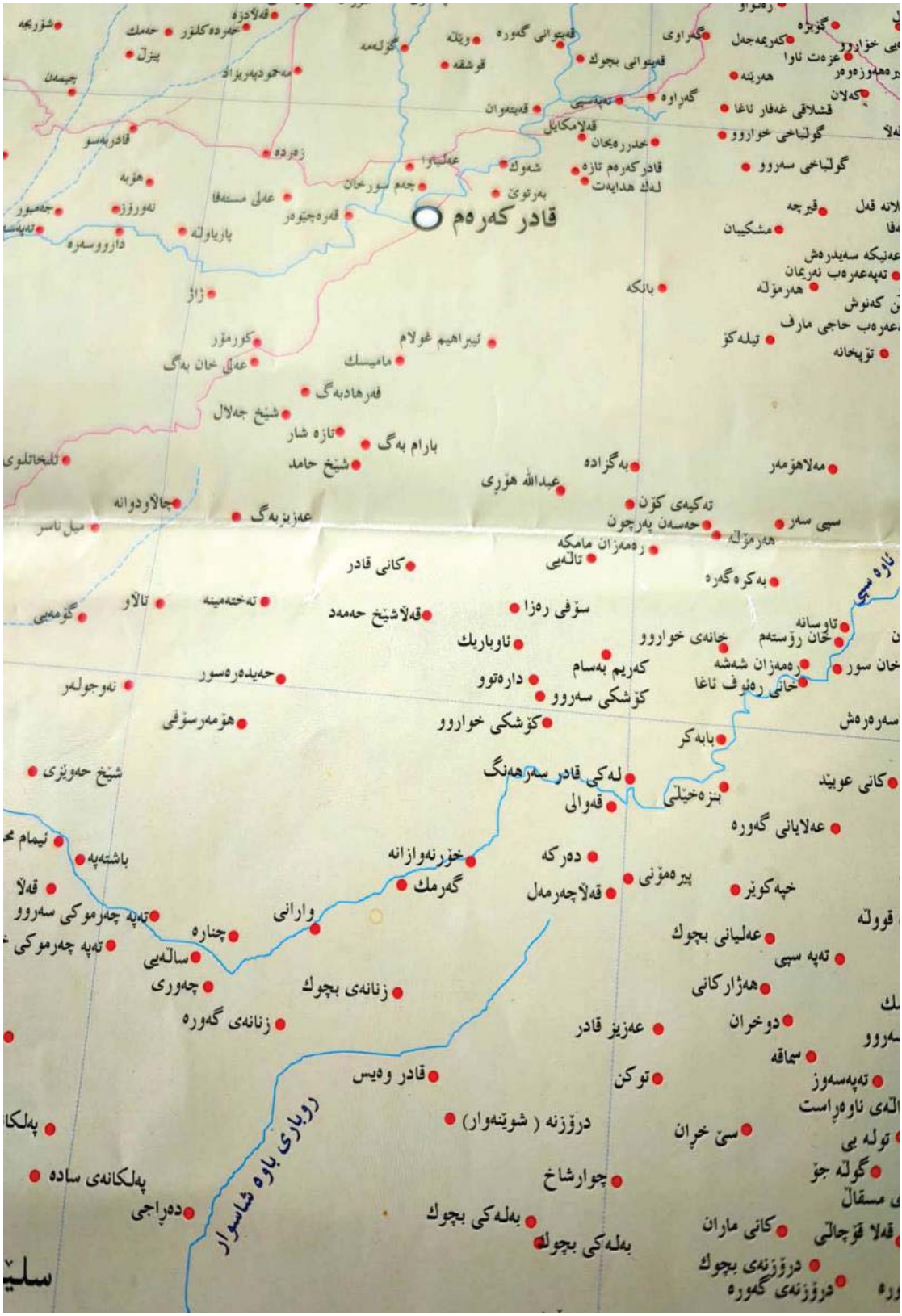
عەزیز نەجمەدین و حەمدیەی هاوسەری

ڕەحمە
نەجمەدین

خەجێ
نەجمەدین

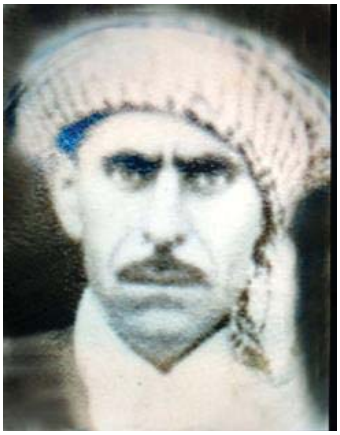

قادر کەرەم
زەردە
هۆبە
جەمبور
پاریاولە
دارووسەرە
ژاژ
کورمۆر
عەلی خان بەگ
شێخ جەلال
تازە شار
بارام بەگ
شێخ حامد
جالاودوانە
عەزیزبەگ
کانی قادر
تالاو
گۆمەیی
قەلاشێخ حەمەد
سۆفی رەزا
ناوباریک
حەیدەرەسور
نەوجولەر
هۆمەرسۆفی
کۆشکی خواروو
کۆشکی سەروو
دارەتوو
کەریم بەسام
شێخ حەوێزی
باشتەپە
قەلا
تەپە چەرموکی سەروو
تەپە چەرموکی
چنارە
سالەیی
چەوری
وارانی
خۆرنەوازانە
گەرمك
زنانەی بچوك
زنانەی گەورە
دەرکە
قەلاچەرمەل
پیرەمۆنی
عەلیانی بچوك
قادر وەیس
درۆزنە (شوێنەوار)
چوارشاخ
بەلەکی بچوك
بەلەکی بچوك
پەلکانەی سادە
دەڕاجی
رووباری باوە شاسوار
بابەکر
لەکی قادر سەرهەنگ
بنزەخیلی
قەوالی
عەلایانی گەورە
خچەکوێر
تەپە سپی
هەژارکانی
دوخران
عەزیز قادر
سماقە
توکن
سێ خران
چوارشاخ
کانی ماران
شرۆزنەی بچوك
شرۆزنەی گەورە
تەپەسەوز
تولە بێ
گوڵە جۆ
قەلا قۆچالی
بەرتوێ
شەوك
قادرکەرەم تازە
لەك هدایەت
عەلیاوا
چەم سورخان
قەرەچتوور
عەدلی مستەفا
گەراوی
قەیتوانی بچوك
قەیتوانی گەورە
وێنە
قوشقە
گۆڵەمە
مەحودەبەریزاد
حەمەدەکلوز
قەڵادزە
بیزل
چیمەن
قادرەسو
نەورۆز
تەپەسپی
قەیتەوان
قەڵامکایل
حەدرەبخان
گەراوە
گەلاوێژە
گۆیژە
کەریمەجەمل
عزەت ناوا
هەرێنە
قشلاقی غەفار ناغا
گوڵباخی خواروو
گوڵباخی سەروو
قوڕچە
مشکیبان
بانکە
هەرمۆڵە
تیلەکۆ
تۆپخانە
مەلاهۆمەر
بەگزادە
عبدالله هۆرێ
تەکیەی کۆن
حەسەن پەرچۆن
سپی سەر
ڕەمەزان مامکە
تالەیی
بەکرەگەرە
تاوسانە
خانی رۆستەم
خانەی خواروو
ڕەمەزان شەشە
خانی رەئوف ناغا
خان سور
کانی عوبێد
عەلیانی بچوك
تەپە سپی
دوخران
سماقە
تەپەسەوز
تولە بێ
گوڵە جۆ
کانی ماران
شرۆزنەی بچوك
شرۆزنەی گەورە
ناوە سپی

نەجمەدین مەجید

ئەحمەد نەجمەدین

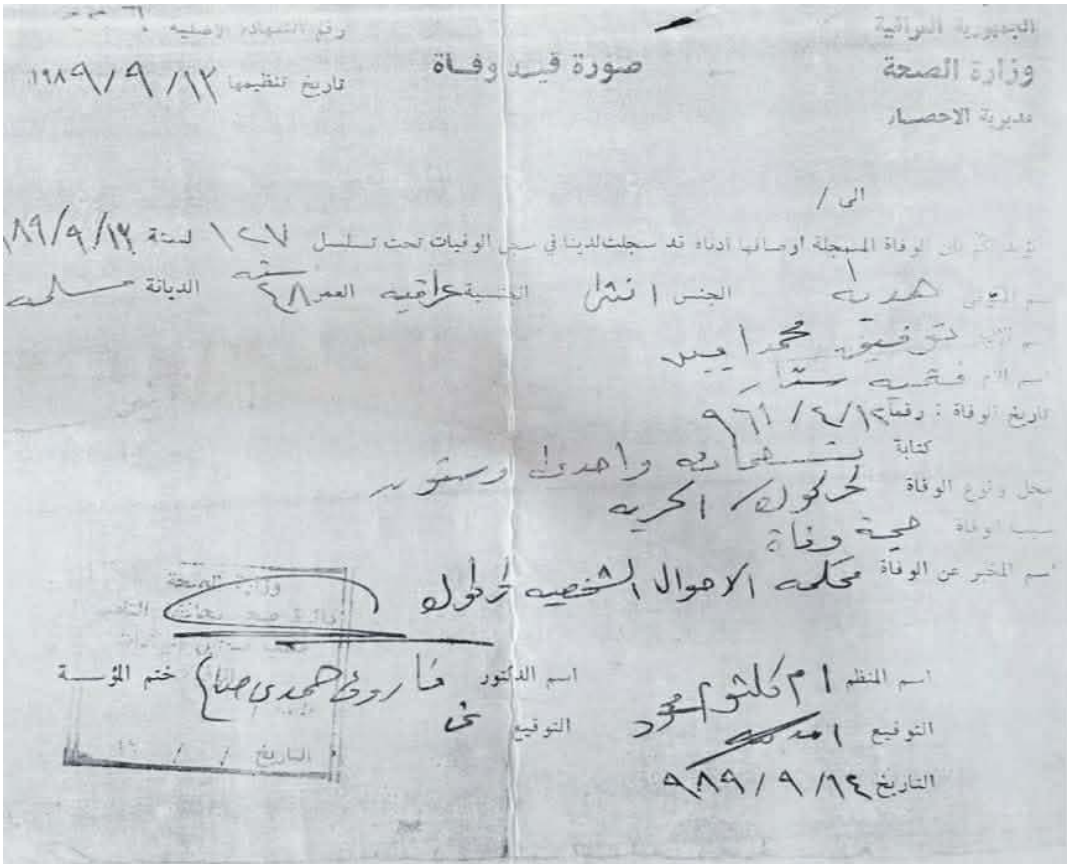

ئەمین نەجمەدین

مەحموود نەجمەدین

الجمهورية اليمنية
وزارة الصحة
مديرية الاحصار

رقم الشهادة الاصلية

تاريخ تنظيمها ١٩٨٩/٩/١٢

صورة قيد وفاة

الى /

نفيد أن الوفاة المسجلة اوصافها ادناه قد سجلت لدينا في سجل الوفيات تحت تسلسل ٧٨/ لسنة ١٩٨٩/٩/١٢

اسم المتوفى حدث الجنس انثى الجنسية عراقيه العمر ٤٨ سنه الديانة مسلمه

اسم الاب فقيه محمد ايس

اسم الام فتحيه سنا

تاريخ الوفاة : رقماً ١٩٦١/٧/١٢

كتابة تسعمائه واحدى وستون

محل ونوع الوفاة لحكول / الحريه

سبب الوفاة هجية وفاة

اسم المخبر عن الوفاة محكمه الاحوال الشخصيه لحكول

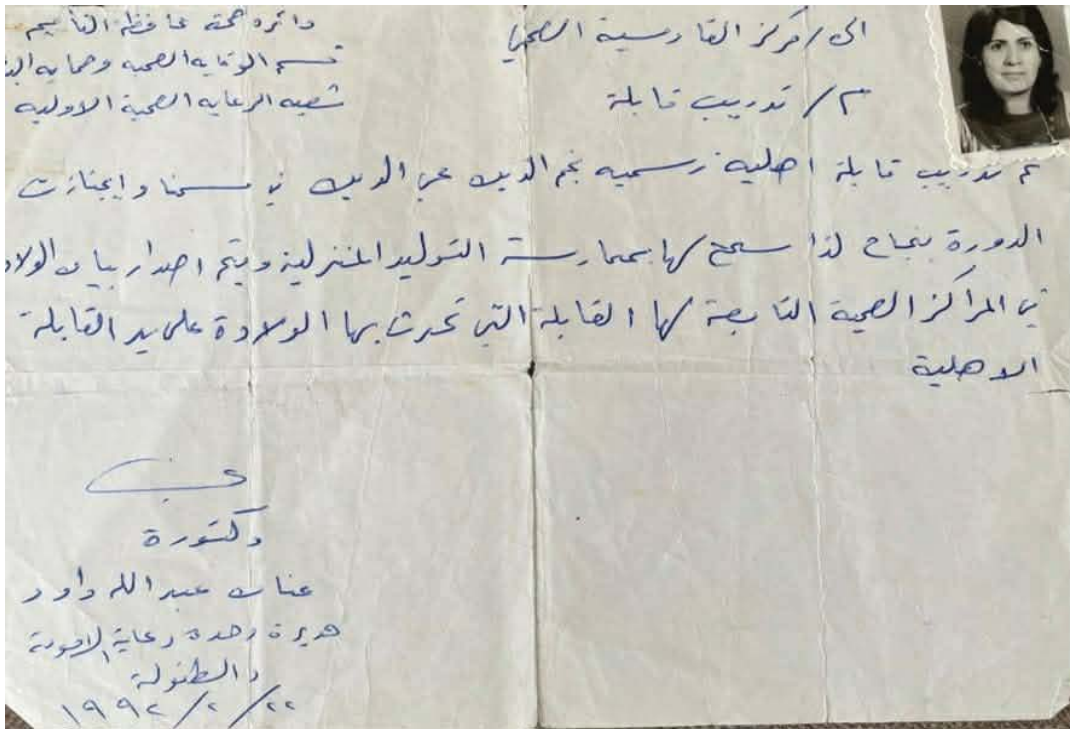
اسم الدكتور ماروق حمدي صالح ختم الوحدة

التوقيع

اسم المنظم ا م كلثوم محمد

التوقيع

التاريخ ١٩٨٩/٩/١٤

دائره صحة محافظة التاميم
قسم الوقايه العمه وحمايه الب
شعبه الرعايه العمة الاوليه

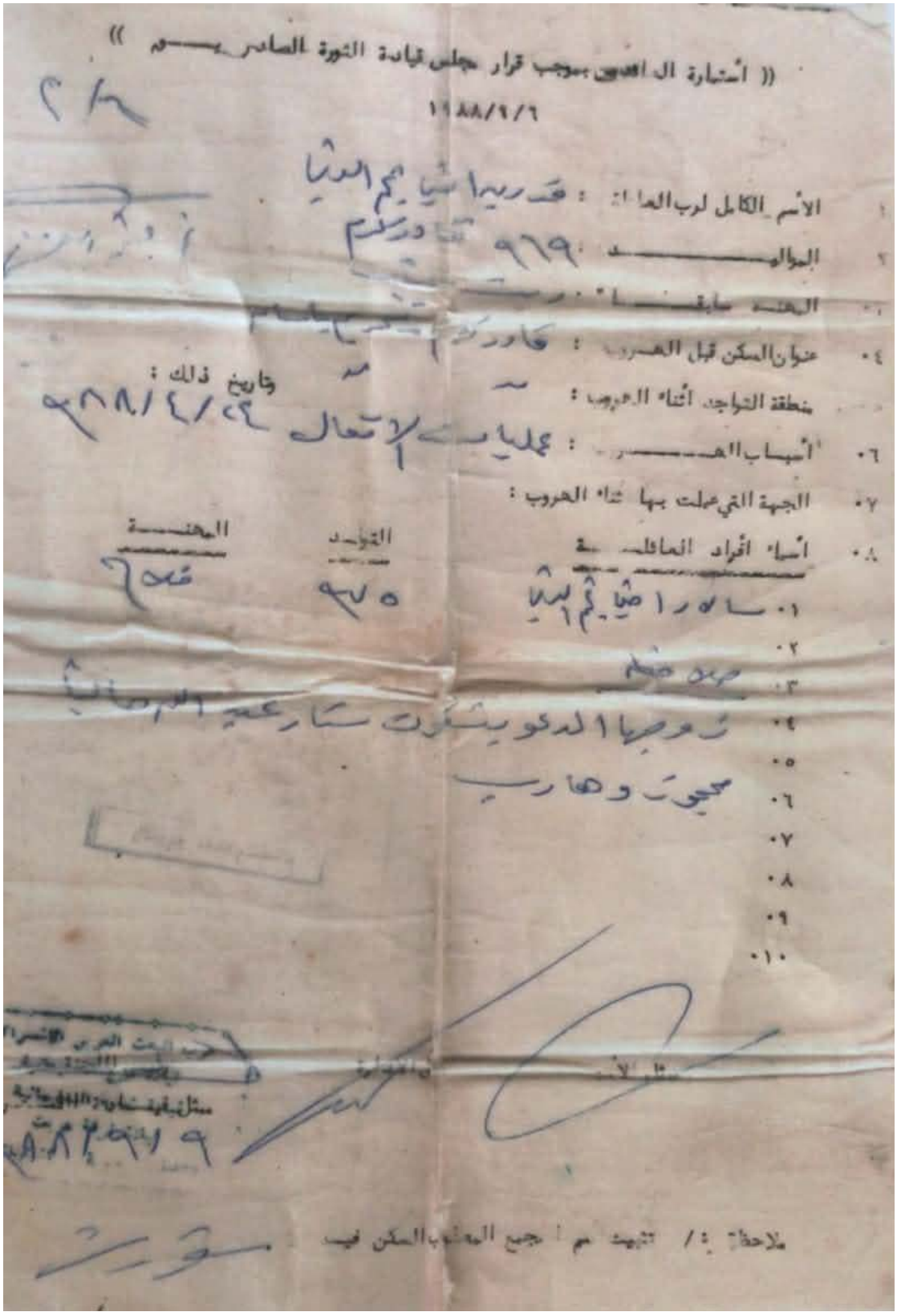
الى / مركز القادسية الطبي

٣ / تدريب قابلة

تم تدريب قابلة اهليه رسميه نجم الدين عبد الدين نيسمنا وايجازت الدورة بنجاح لذا سمح لها بممارسة التوليد المنزلي ويتم اصدار بيان الولا في المراكز الصحية التابعة لها القابلة التي تحدث بها الولادة على يد القابلة الاهلية

دكتورة
عناء عبد الله داود
مديرة وحدة رعاية الامومة
والطفولة
١٩٩٠/٠/٢٠

« استمارة الحصر بموجب قرار مجلس قيادة الثورة الصادر في »

١٩٨٨/٩/٦

١ الاسم الكامل لرب العائلة :

٢ الموالد

٣ الجنسية سابقا

٤ عنوان السكن قبل الحرب :

منطقة التواجد أثناء الحرب :

٦ أسباب الهجرة :

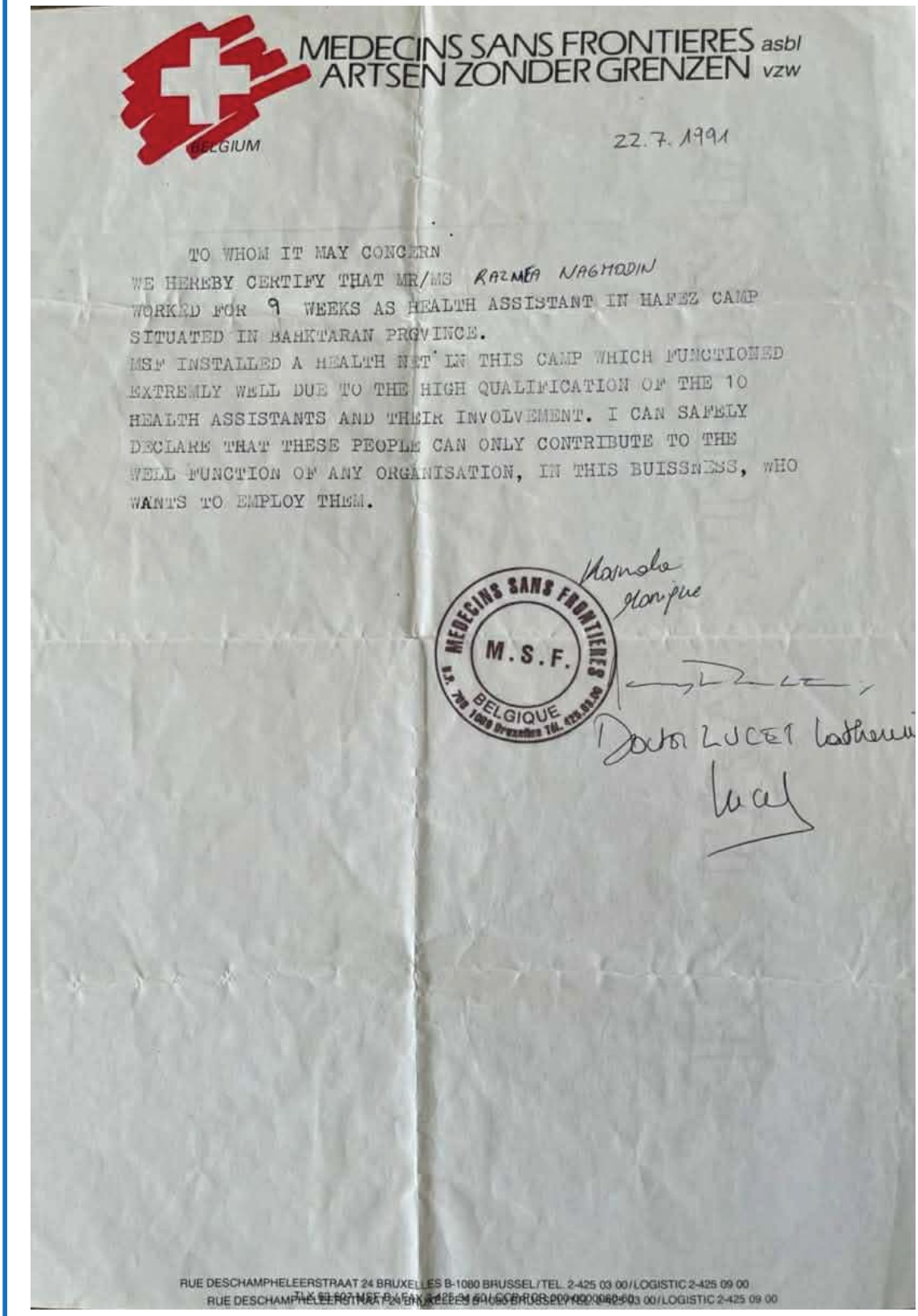
٧ الجهة التي رحلت بها أثناء الحروب :

٨ أسماء أفراد العائلة

	الجنسية	المولد
٠١		
٠٢		
٠٣		
٠٤		
٠٥		
٠٦		
٠٧		
٠٨		
٠٩		
١٠		

وتاريخ ذلك :

ملاحظة :/ تتعهد بم جميع المعلومات المدلى بها

MEDECINS SANS FRONTIERES asbl
ARTSEN ZONDER GRENZEN vzw
BELGIUM

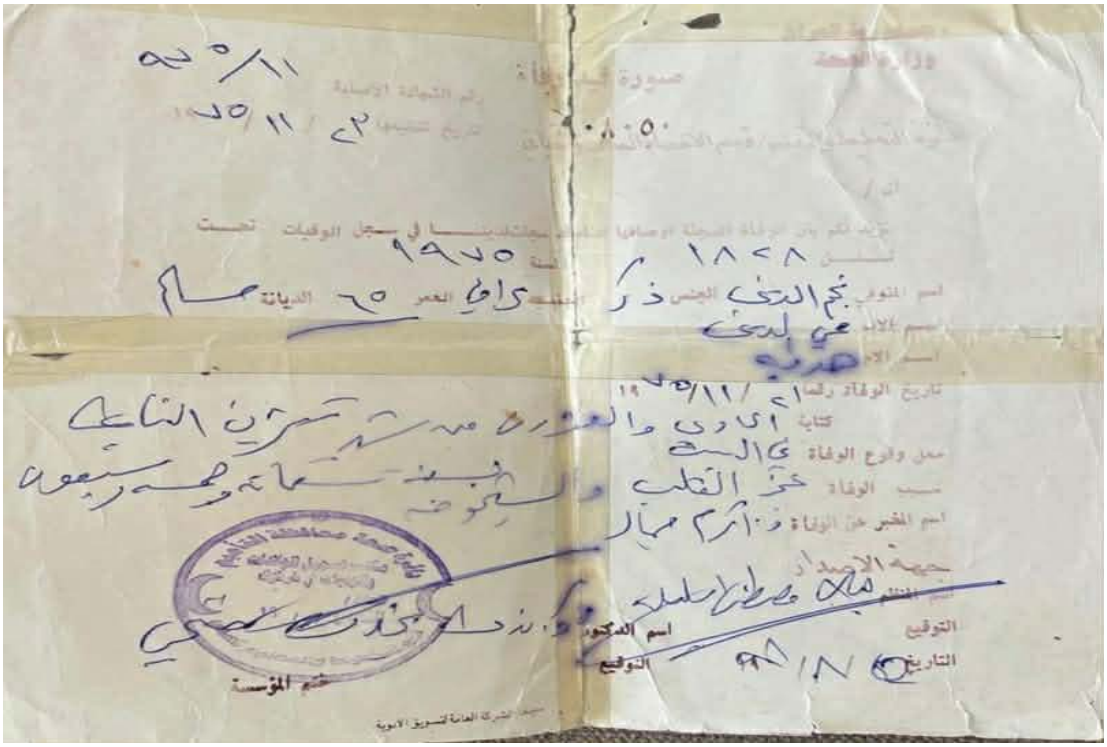
22.7.1991

TO WHOM IT MAY CONCERN
WE HEREBY CERTIFY THAT MR/MS RAZMEA NAGHODIN
WORKED FOR 9 WEEKS AS HEALTH ASSISTANT IN HAFEZ CAMP
SITUATED IN BAKHTARAN PROVINCE.
MSF INSTALLED A HEALTH NET IN THIS CAMP WHICH FUNCTIONED
EXTREMLY WELL DUE TO THE HIGH QUALIFICATION OF THE 10
HEALTH ASSISTANTS AND THEIR INVOLVEMENT. I CAN SAFELY
DECLARE THAT THESE PEOPLE CAN ONLY CONTRIBUTE TO THE
WELL FUNCTION OF ANY ORGANISATION, IN THIS BUISSNESS, WHO
WANTS TO EMPLOY THEM.

MEDECINS SANS FRONTIERES
M.S.F.
BELGIQUE

Docteur LUCET Catherine

RUE DESCHAMPHELEERSTRAAT 24 BRUXELLES B-1080 BRUSSEL/TEL. 2-425 03 00/LOGISTIC 2-425 09 00

Zarda
Aliawa
Shawk
Qadir Karam taza
Lak Hidayat
Chani Surkhan
Qadir Karam
Ali Mustafa
Qarajiwar
Qircha
Mishkiban
Qalwaza
Ainka Said Rash
Tappa Arab
Gangush Up
Harmola
Banka
Tappa
Tilako
Topkhana
Ibrahim Ghulam
Kurmor
Ali Khan Bag
Mamsik
Qadr Karam
Shekh Jalal
Taza Shar
Bahram Bag
Hanari Shekh Hamid
Abdullah Hori
Bagzada
Mala Omar
Takya Old
Hasan Parchun
Harmola
Spisar
Faqe Mustaf
Talabi
Ramazan Mamka
Bakragara
Kani Qadir Muhammad
Kani Qadir Majid
Sufi Riza
Qala Shekh Hamad
Tawisana
Ramazan Shasha
Khan Lower
Khan Rauf
Khan Rostam
Khan Sur
Awbarik
Karim Bassam
Dartu
Koshk Upper
Sari Rash